مېنىڭ گۈزەل دىنىم

3

فارۇق سالمان

نازىف يىلماز

دوكتور رەجەپ ئۆزدىرەك

ئىمان ئاساسلىرىنى ئۆگىنىمەن 1

بسم الله الرحمن الرحيم

نەشرگە تەييارلىغۇچىلار:
فارۇق سالمان
نازىف يىلماز
دوكتور رەجەپ ئۆزدىرەك

تەھرىر:
فارۇق سالمان

گرافىك لايىھەلىگۈچى:
راسىم گاسىموۋ

رەسسام:
ئىسمائىل ئۆزەن

مەسلىھەتچىلەر ھەيئىتى:
ئالىجان تاتلى
فارۇق كانگەر
ئىسمائىل گۈنداي

تۈركچىدىن ئۇيغۇرچىلاشتۇرغۇچى:
تۇرسۇنئاي

ئالاقىلىشىش ئادرىسى:
mkadir2002@yahoo.com
Бишкек шаары, Алмата көчөсү, 4-б, 5-этаж
Тел: (+996312) 53 33 12

كىرىش سۆز

بىزنى گۈزەل دىنىمىز ئىسلام بىلەن شەرەپلەندۈرگەن ئۇلۇغ رەببىمىزگە ھەمدۇ-سانالار بولسۇن!

دىنىمىزنى ئەڭ گۈزەل شەكىلدە ياشاپ، ئىنسانلارغا ئۆگەتكەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە-تاۋاباتلىرىغا ۋە ساھابىلىرىگە دۇرۇد ۋە سالام بولسۇن!

سۆيۈملۈك باللار!

دۇنيادىكى ئەڭ چوڭ سەرمايىمىز ئىماندۇر. ئىمان بىلەن ياشاپ، ئىمان بىلەن رەببىمىزنىڭ ھۇزۇرىغا بېرىش ئەڭ ئۇلۇغ نىشانىمىزدۇر.

ئەڭ ئۇلۇغ مۇھەببەت ئاللاھقا بولغان مۇھەببەتتۇر، ئاللاھقا ئىمان ئېيتىش (ئىشىنىش) بولسا دىنىمىزنىڭ ماھىيىتىدۇر. مۇھەببەت قەلبتە بىخلىنىپ، ئىش-ھەرىكەتتە ئەكس ئېتىدۇ. قەلبىمىزگە يەرلەشكەن ئاللاھ سۆيگۈسى بىزنى ئالدى بىلەن ياخشى ئادەم بولۇشقا، ئاللاھنىڭ ئەمر-پەرمانلىرىنى ئىجرا قىلىشقا يېتەكلەيدۇ. قىلغان ياخشى ئىش-ھەرىكەتلىرىمىز ۋە ئىبادەتلىرىمىز قەلبىمىزدىكى مۇھەببەت ۋە ئىماننى كۈچلەندۈرىدۇ.

سۆيۈملۈك باللار!

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام باشلامچىلىق قىلغان ئىمان سەپىرى ئەۋلادمۇ-ئەۋلاد داۋاملىشىپ كەلدى. ھەربىر ئەۋلاد بۇ دىنىنىڭ گۈللەپ ياشنىشى ۋە كېيىنكى ئىزباسارلارغا مىراس قالدۇرۇلىشى ئۈچۈن قولىدىن كېلىشىچە كۈچ چىقاردى. شۇنىڭ بىلەن ئىسلامىي ئىلىملەر ئېغىزدىن-ئېغىزغا تارقىلىپ، قولدىن-قولغا ئۆتۈپ، قەلبتىن-قەلبكە كۆچۈپ بىزگە قەدەر يەتتى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز باشلىغان ئىمان سەپىرىنى بىزدىن كېيىن سىلەر داۋاملاشتۇرىسىلەر. شۇڭا سىلەرنى بۇ ئۇلۇغ سەپەرگە تەييارلاش، دىنىمىزنىڭ ئەسىرلەر بويى داۋاملاشقان ئۇلۇغ چاقىرىقلىرىنى سىلەرگە ئەڭ گۈزەل شەكىلدە يەتكۈزۈش بىز چوڭلارنىڭ باش تارتقىلى بولمايدىغان مەسئۇلىيىتىمىزدۇر. ئاللاھقا مىڭلارچە ھەمدۇ-سانالار بولسۇنكى، بۇ مەقسەتتە باشلىغان تىرىشچانلىقلىرىمىز داۋاملىشىۋاتىدۇ.

«مېنىڭ گۈزەل دىنىم» ناملىق كۆپ قىسىملىق كىتابنىڭ **«ئىبادەتلىرىمنى ئۆگىنىمەن»** 1-2-قىسمى ئىلگىرى نەشر قىلىنغان بولۇپ، سىزلەر ۋە كىتابنى باشتىن-ئاخىر كۆرۈپ چىققان دوستلىرىمىزنىڭ ياقتۇرۇشىغا ئېرىشكەن ئىدى. رەببىمىزنىڭ لۇتفى بىلەن بىز مۆلچەرلىگۈسىز خوشخەۋەرلەرنى ئاڭلىدۇق. بۇ كىتابلار گېروزىنچە، ئەزەرىچە، قازاقچە، قىرغىزچە، ئۇيغۇرچە، خەنزۇچە، فرانسوزچە، ئىنگلىزچە ۋە نېمىسچىگە تەرجىمە قىلىندى. باشقا تىللارغا تەرجىمە قىلىش ئىشى ئۈزلۈكسىز داۋاملىشىۋاتىدۇ.

قولۇڭلاردىكى «ئىمان ئاساسلىرىنى ئۆگىنىمەن» 1-قىسىم كىتاب ئىمان ئاساسلىرىنى چۈشەندۈرۈش ئۈچۈن تەييارلاندى. بۇ كىتابتا پەقەتلا دىن، ئىمان، ئاللاھقا ئىمان ئېيتىش ۋە پەرىشتىلەرگە ئىشىنىش قاتارلىق مەزمۇنلار بايان قىلىندى. كىتابلارغا، پەيغەمبەرلەرگە، ئاخىرەت كۈنىگە، تەقدىرگە (قازا ۋە قەدەرگە) ئىمان ئېيتىش قاتارلىق مەزمۇنلار «ئىمان ئاساسلىرىنى ئۆگىنىمەن» 2-قىسىم كىتابقا قالدۇرۇلدى.

بۇ كىتابنى نەشرگە تەييارلىغان ۋاقتىمىزدا ئىلگىرىكى كىتابلاردىن پايدىلاندۇق. شۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە سىلەرنىڭ مەنىۋىي دۇنيايىڭلارغا ئۆزگىچە تەم، ئۆزگىچە لەززەت بېغىشلاشنى ئارزۇ قىلدۇق. كىتابنى تۈزۈشتە تۆۋەندىكى بىر قانچە نوقتىغا دىققەت قىلدۇق:

- گۈزەل دىنىمىزنى ياخشى كۆرۈپ، بۇ كىتابنى قىزىقىپ ئوقۇشۇڭلار ئۈچۈن، ھەر بىر تېمىنى بىر ھېكايە بىلەن باشلىدۇق.
- دىنىمىزنىڭ ئەڭ مۇھىم مەنبەسى بولغان قۇرئانى-كەرىم ئايەتلىرى بىلەن پەيغەمبىرىمىزنىڭ ھەدىسلىرىنى تېخىمۇ ئاسان ئۆگىنىشىڭلار ئۈچۈن دائىرە ئىچىگە ئېلىپ دىققىتىڭلارغا سۇندۇق.
- ئىمان ئاساسلىرىنىڭ ھەر بىرىدىن بىز كۆپ پايدىلىق مەزمۇنلارنى بىلەلەيمىز. بۇلارنى ئايەت ۋە ھەدىس نۇرى ئاستىدا بايان قىلدۇق.
- ئىمان ئاساسلىرىنى بايان قىلغان چېغىمىزدا، كۈچىمىزنىڭ يېتىشىچە خىلمۇ-خىل مىساللار، ھېكايىلەر، ئوخشىتىشلار، رەسىم ۋە شەكىللەرنى قوللىنىش ئارقىلىق سىلەرنىڭ چۈشىنىشىڭلارنى تېخىمۇ ئاسانلاشتۇرۇش، ئوقۇش قىزغىنلىقىڭلارنى تېخىمۇ يۇقىرى كۆتىرىشنى مەقسەت قىلدۇق.
- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ، ئۇنىڭ ۋاپادار دوستلىرىنىڭ ۋە ئىسلام دۇنياسىدىكى مەشھۇر شەخسلەرنىڭ تاتلىق ئەسلىمىلىرىنى سىلەرنىڭ كۆڭۈل دۇنيايىڭلارغا توشۇشقا تىرىشتۇق.
- بىلىۋېلىشقا تېگىشلىك مەزمۇنلارنى مۇۋاپىق يەرلەردە جەدۋەل ئىچىدە بەردۇق.
- ھەر بىر باپتا سىلەرنىڭ ياقتۇرۇپ ئوقۇپ يادلىۋېلىشىڭلار ئۈچۈن بىرەر پارچە شېئىر قويۇشقا تىرىشتۇق.
- مەزمۇنلارنى ئاسان چۈشەنسۇن دەپ ئاددىي تىل ئىشلەتتۇق. كېيىن تەپسىلىي ئۆگىنىدىغان مەزمۇنلارنى ھازىرچە بايان قىلمىدۇق.
- دۇئا بولسا ئۇلۇغ رەببىمىز ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان، ئۇنىڭ بىلەن بولغان ئالاقىمىزنى ساقلايدىغان بىر ئىبادەتتۇر، ئىبادەتلىرىمىزنىڭ ماھىيىتىدۇر. كىتابتا بەزى بەتلەردە ئۇلارغا قاراپ سىلەرنىمۇ دۇئا قىلسۇن دەپ قولىنى كۆتىرىپ دۇئا قىلىۋاتقان دوستلىرىڭلارنىڭ رەسىمىنى بەردۇق.
- ھەربىر باپنىڭ ئاخىرىدا بىلىۋېلىشقا تېگىشلىك مۇھىم نوقتىلارنى تەكرارلىشىڭلار ئۈچۈن سوئاللار قويدۇق.

گۈزەل دۇئالىرىڭلاردا بۇ كىتابنى تەييارلىغان بىزنىمۇ ئەسلەپ قويۇشۇڭلارنى ئۈمىد قىلىمىز. «مېنىڭ گۈزەل دىنىم» ناملىق كۆپ قىسىملىق كىتابنىڭ 3-قىسمى بولغان «ئىمان ئاساسلىرىنى ئۆگىنىمەن» 1-قىسىم كىتاب مانا سىلەرگە قالدى.

قەلبىڭلار ئىمان بىلەن، ھاياتىڭلار ئىسلام بىلەن، كۆڭلۈڭلار ئېھسان بىلەن تولغاي! پەرىشتىلەر يولدىشىڭلار، ياخشى كىشىلەر دوستۇڭلار بولغاي! ئۇلۇغ ئاللاھ يار ۋە ياردەمچىڭلار بولغاي! يولۇڭلار جەننەتكە قەدەر راۋان بولغاي!...

ئاللاھقا ئامانەت!

ھۆرمەت بىلەن:

فارۇق سالمان،

نازىف يىلماز،

دوكتۇر رەجەپ ئۆزدىرەك

2009-يىل ئېيۇل، ئىستانبۇل

مۇندەرىجە

بىزنى ئاللاھقا يەتكۈزىدىغان يول

دىن / 7

ھېكايە: تاھىر بىلەن ماھىر 8
ئىنسان ۋە دىن 13
دىن ئارقىلىق ئېرىشكەنلىرىمىز 16
ھېكايە: ئىشلىتىلمىگەن سۇپۇن 20
توغرا دىن: ئىسلام 22
شېئىر: مېنىڭ دىنىم 24
ئىسلام دىنىنىڭ ئالاھىدىلىكلىرى 25
پەيغەمبىرىمىز دىننى ھاياتقا تەدبىقلاشتىكى ئەڭ گۈزەل ئۆرنەكتۇر 28
سوئاللار 31

دۇنيادا ھۇزۇرنىڭ، ئاخىرەتتە جەننەتنىڭ ئاچقۇچى

ئىمان / 35

ھېكايە: «ئىشىنىدىكەنمەن، ئەمما خەۋەرسىز يۈرۈپتىمەن» 36
ئىمان 39
ھېكايە: ھاياتى مۇشۇنداق ئۆزگەردى 42
ئىمان جەھەتتە ئىنسانلار 45
ئىمان جەھەتتە نېمىلەرگە دىققەت قىلىشىمىز كېرەك؟ 47
ھېكايە: پەيغەمبەر خوشخەۋىرى 49
ئىمانىمىزنى كۈچلەندۈرۈش ئۈچۈن نېمە قىلىشىمىز كېرەك؟ 50
شېئىر: ئەڭ خاسىيەتلىك سۆز 54
ھېكايە: سوئال سوراشنى بىلىدىغان ئادەم 57
ئىمان ئارقىلىق ئېرىشكەنلىرىمىز 60
پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئىماندىكى راستچىللىقى 63
ھېكايە: ئاق كىيىملىك ناتونۇش ئادەم 65
ئىمان ئاساسلىرى 66
سوئاللار 67

ئالەملەرنىڭ رەببى

ئاللاھقا ئىشىنىش / 71

ھېكايە: ئاللاھقا ئىشىنىدىغان بالا 72
ھەر سەنئەت ئەسىرى بىر سەنئەتكارنىڭ بارلىقىنى كۆرسىتىدۇ 74
شېئىر: ئاللاھ 76
ھېكايە: ئەبۇ ھەنىفىنىڭ جاۋابى 77
ئېچكى ۋە تاشقى ئالەمدىكى مۇكەممەل تەرتىپ 79
ھېكايە: ئۈچ سوئالغا بىر جاۋاب 81
ئاللاھتائالانى سۈپەتلىرى بىلەن تونۇيمىز 83
ئاللاھنىڭ سۈپەتلىرى 84
ھېكايە: سۈتچىنىڭ قىزى 86
رەببىم! سېنى تونۇيمەن، ساڭا چىن قەلبىمدىن ئىشىنىمەن 91
ھېكايە: يىگىتنىڭ ئىمانى 93
ئەڭ گۈزەل ئىسىملار (ئەسمائۇل-ھۇسنا) ئاللاھقا ئائىتتۇر 96
ئاللاھقا ئىمان ئېيتىش ئارقىلىق ئېرىشكەنلىرىمىز 99
ئاللاھ سۆيگۈسى 102
ئىبادەتلىرىمىزنىڭ جان تومۇرى: دۇئا 104
ھېكايە: سۈپۈرۈش مەندىن، سۈغىرىش سەندىن 106
مۇسۇلمان بولۇشىمىز نېمىنى شەرت قىلىدۇ؟ 108
ھېكايە: كىم قۇتۇلدۇرىدۇ؟ 109
پەيغەمبىرىمىز ئاللاھنى ئىنتايىن ياخشى كۆرەتتى 110
سوئاللار 113

ياخشىلىق ۋە گۈزەللىكنىڭ سىمۋولى

پەرىشتىلەرگە ئىشىنىش / 117

ھېكايە: پەرىشتىنىڭ ئاۋازى 118
كۆرۈنىدىغان ۋە كۆرۈنمەيدىغان مەۋجۇداتلار 120
پەرىشتىلەرگە ئىشىنىش 121
پەرىشتىلەرگە ئىشىنىش ئارقىلىق ئېرىشىدىغانلىرىمىز 125
پەرىشتىلەر مۆمىنلەرگە دۇئا قىلىدۇ 129
ھېكايە: پەرىشتىلەر، شەيتان ۋە ئىنسان 131
شەيتان 134
پەيغەمبىرىمىز ۋە پەرىشتىلەر 137
سوئاللار 141

بىزنى ئاللاھقا يەتكۈزىدىغان يول

دىن

- دىن تەبىرى
- دىن ئارقىلىق ئېرىشكەنلىرىمىز
- ئىسلام دىنىنىڭ ئالاھىدىلىكلىرى
- پەيغەمبىرىمىزنىڭ دىندا ئۆرنەك بولۇشى

تاھىر بىلەن ماھىر

يانار تاغ باغرىدا بەرپا قىلىنغان بىر ئاۋات شەھەر بولغان ئىكەن. بۇ شەھەردە تاھىر ۋە ماھىر ئىسىملىك ئاكا-ئۇكىلار ياشايدىكەن. ئالىملار يېقىندا يانار تاغ پارتلاپ، شەھەرنىڭ گۈزەللىكى يوقىلىپ خارابىگە ئايلىنىدىغانلىقى ھەققىدە ئالدىن مەلۇمات بېرىپتۇ. تاھىر گۈزەللىكى يوقالمايدىغان باشقا بىر شەھەرنىڭ بار ئىكەنلىكىگە ئىشىنىدىكەن. ماھىر بولسا خارابىگە ئايلىنىدىغان بىر يەردە ياشاشنى خالىمايدىكەن. شۇنىڭ بىلەن بۇ ئاكا-ئۇكىلار شەھەرنى تاشلاپ باشقا يەرگە كېتىشكە نىيەتلىنىپتۇ. بىر كۈنى سەھەردە بالدۇر يولغا چىقىپتۇ. بىر ئاز ماڭغاندىن

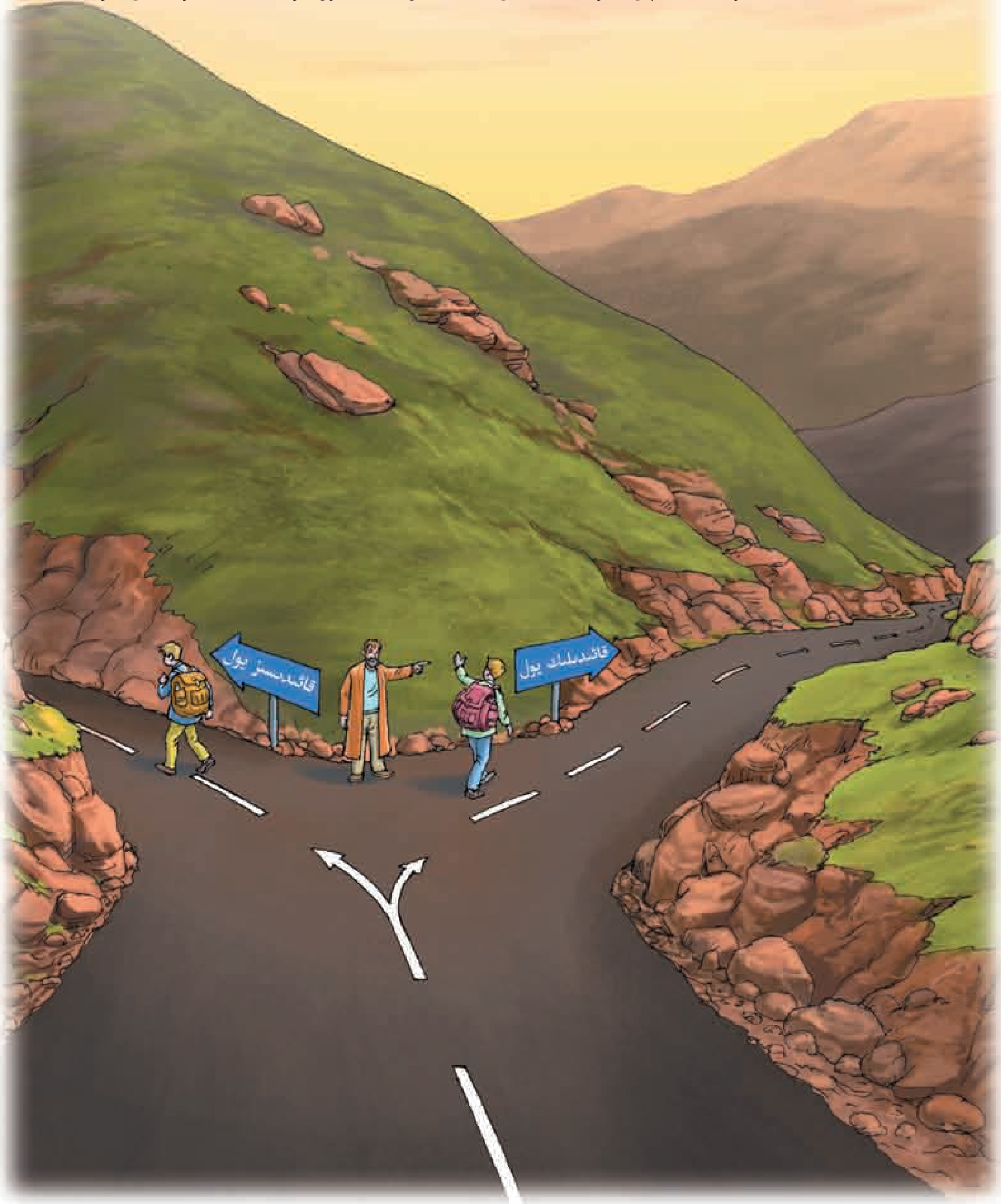

كېيىن ئىككى يولنىڭ دوقمۇشىغا كەپتۇ. دوقمۇشتا بىر دانىشمەنگە يولۇقۇپتۇ. قايسى يولنىڭ ئەڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى سوراپتۇ. دانىشمەن مۇنداق دەپ جاۋاب بېرىپتۇ:

«ئوڭ تەرەپتىكى يول بىلەن ماڭساڭلار ئىنتايىن گۈزەل، ھەشەمەتلىك بىر شەھەرگە بارالايسىلەر. بۇ يولدا يول بەلگىلىرى، قائىدە-قانۇنلار بار. بۇ ئوڭ تەرەپتىكى يولدا مېڭىشنى ئىختىيار قىلساڭلار، سىلەرگە بېرىلگەن ئەمىر-پەرمانلارغا قەتئىي رىئايە قىلىشىڭلار، چەكلەنگەن ئىشلاردىن قەتئىي يىراق تۇرۇشۇڭلار كېرەك. ماڭغان يوللارنى پاكىزە تۇتۇشۇڭلار، يولدا ئۇچرىغان باشقا ئادەملەرگە ۋە جانلىقلارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىشىڭلار كېرەك. پەقەت رۇخسەت قىلىنغان نەرسىلەرنىلا يەپ-ئىچىشىڭلار لازىم. يولنىڭ ۋە يولدىكى ھەممە نەرسىنىڭ بىر ئىگىسى بار ئىكەنلىكىنى، بۇ قائىدە-قانۇنلارنى ئۇنىڭ بەلگىلىگەنلىكىنى ئەسلا ئېسىڭلاردىن چىقارماسلىقىڭلار كېرەك. ئەگەر يول بەلگىلىرىگە دىققەت بىلەن نەزەر سېلىپ، قائىدە-قانۇنلارغا رىئايە قىلساڭلار، يولدا ئۇچرىغان خېيىم-خەتەر، قىيىنچىلىقلاردىن ئامان-ئېسەن قۇتۇلۇپ، ئۆمرۈڭلاردا تەسەۋۋۇر قىلىپ باقمىغان ئاجايىپ گۈزەل بىر شەھەرگە يېتىپ بارالايسىلەر. سول تەرەپتىكى يولدا قائىدە-قانۇن يوق. خالىغانچە ئەركىن ھەرىكەت قىلساڭلار بولىدۇ. لېكىن بۇ يولدا خەتەرلىك ئۆتكەللەر بار. قاراقچىلار ۋە يىرتقۇچ ھايۋانلار ھەر ۋاقىت يولۇڭلارنى توسۇپ، جېنىڭلارغا، مېلىڭلارغا قەست قىلىشى مۇمكىن.»

دانىشمەنىنىڭ گېپىنى ئاڭلىغان تاھىر بىلەن ماھىر بىردەم ئويلىنىپ تۇرۇپ قاپتۇ. تاھىر ئوڭ تەرەپتىكى يولدا ماڭماقچى بوپتۇ. بۇنداقتا جېنى ۋە مېلىنىڭ بىخەتەرلىكىگە كاپالەتلىك قىلغىلى، خېيىم-خەتەردىن قۇتۇلۇش چارىلىرىنى بىلىۋالغىلى بولىدىكەن. تېخىمۇ خاتىرجەم ھالدا يول يۈرۈپ، بارىدىغان يەرگە ساق-سالامەت بارغىلى بولىدىكەن. ماھىر بولسا، بۇنداق جاپاغا چىدايدىغاندەك كۆرۈنمەپتۇ. خالىغانچە ئەركىن-ئازادە ياشىغىلى بولىدىغان يەردە بۇنداق قائىدە-قانۇنلارغا رىئايە قىلىپ نېمە كەپتۇ؟! ئۇنىڭ قارىشىچە، ھەقىقىي ھۇزۇر كۆڭلى نېمىنى تارتسا شۇنى قىلىش ئىكەن. خېيىم-خەتەرگە، بۇلاڭچى قاراقچىلارغا ئۇچراپ قالسا، قېچىپ قۇتۇلسىلا بولمىدىمۇ؟! شۇڭا سول تەرەپتىكى يولدا ماڭماقچى بولۇپتۇ...

ماڭمەن دەپ چىڭ تۇرۇۋاپتۇ. تاھىر ئۇنىڭغا سول تەرەپتىكى يولنى تاللاپ خاتا قىلغانلىقىنى، بۇ يولنىڭ ئاقىۋىتىنىڭ ياخشى بولمايدىغانلىقىنى، ئوڭ تەرەپتىكى يولدىكى قائىدە-قانۇنلارنىڭ يولنىڭ بىخەتەرلىكىنى قوغداش ئۈچۈن ئورنىتىلغانلىقىنى، ھەقىقىي بەخت-سائادەتنىڭ تەرتىپلىك، قائىدىلىك بىر يولدا بار ئىكەنلىكىنى ئۇقتۇرۇپ قايتا-قايتا ئېيتىپ چۈشەندۈرگەن بولسىمۇ ماھىر گەپ ئاڭلىماپتۇ. ئاخىرى ئاكا-ئۇكا ۋىدالىشىپ ئايرىلىپتۇ.

ماھىر ئەركىنلىككە ئېرىشكەنلىكىنىڭ خۇشلۇقىدا يولغا چىقىپتۇ. بۇ يەردە ھېچقانداق قائىدە-قانۇنغا رىئايە قىلمىسىمۇ بولىۋېرىدىكەن. ئەركىن-ئازادە بولغانلىقى ئۈچۈن خۇشال بولۇپ، تاغ-داۋانلاردىن ھالقىپ ئۆتۈپ كەيپى چاغ ھالدا مېڭىپتۇ. ئالدىغا ئۇچرىغانلىكى نەرسىلەردىن يەپ-ئىچىپ، ئۆزىگە ۋە مۇھىتقا زىيان سالغىنى بىلەن كارى يوق كېتىۋاتقاندا، كۆز ئالدىدا توپ-توز كەتكەن بىپايان تۈزلەڭلىك نامايان بوپتۇ. بۇ يەردە كېتىۋېتىپ تويۇقسىز بىر ئاۋاز ئاڭلاپتۇ. ئاھ، قارىغۇدەك بولسا ئورمانلىقتىن تويۇقسىز چىققان بىر شىر ئۆزىگە قاراپ ئېتىلىپ كېلىۋاتقۇدەك. نېمىگە ئۇچراپ قالغانلىقىغا ھەيران قالغان ماھىر قورقۇپ قېچىشقا باشلاپتۇ. بۇ سۈرئەت بىلەن قاچسا شىر ئۇنىڭغا يېتىشىۋېلىپ، ئۇنى پارام-پارچە قىلىۋېتىشى مۇمكىن ئىكەن. ئالدى تەرەپتە ئۇ ئىلگىرى كۆرۈپ باقمىغان قۇدۇقلار بار ئىكەن. شىرغا يەم بولۇشتىن قېچىپ، جان-جەھلى بىلەن ئۆزىنى بىر قۇدۇققا ئېتىپتۇ.

ئۇ قۇدۇق شۇنچىلىك چوڭ ئىكەنكى، تاملىرىدا دەرەخ ئۆسكەن ئىكەن. ماھىر ئۆزىنى قۇدۇققا تاشلىغاندا بىر دەرەخكە ئىلىنىپ قاپتۇ. شىردىن قۇتۇلغانىنىڭ خوشلۇقىدا بىردەم كۆزىنى يۇمۇپتۇ، چوڭقۇر بىر نەپەس ئاپتۇ. لېكىن خوشلۇقى ئۇزۇنغا بارماپتۇ. كۆز ئالدىدىكى مەنزىرە ئىنتايىن دەھشەتلىك: پەسكە قارىسا بىر ئەجدىھا ئاغزىنى يوغان ئېچىپ تۇرغان، يۇقىرىغا قارىسا شىر چىشىنى كۆرسىتىپ خىرىس قىلىپ تۇرغان، ئۆزى ئېسىلىپ تۇرغان دەرەخنىڭ يىلتىزىنى بىرى قارا، بىرى ئاق ئىككى چاشقان توختىماستىن غاجىلاپ تۇرغان. بۇ دەرەختە خىلمۇ-خىل مېۋىلەر بار بولۇپ، ماھىر بۇلارنى كۆرۈپلا ئىشتىھاسى ئېچىلىپ كېتىپتۇ.

پەستە ئەجدىھا، يۇقىرىدا شىر ئاغزىنى ئېچىپ قاراپ تۇرىدۇ. دەرەخنىڭ يىلتىزىنى

9

چاشقانلار غاجىلاپ كېسىپ تۇرماقتا.
بۇ دەھشەتلىك مەنزىرىنى ئۇنتۇتقان ماھىر يەنە يولدا قىلغىنىنى قىلىپ، روھىنىڭ ۋە قەلبىنىڭ نىدالىرىغا قۇلاق سالماي، نەپسىنىڭ ئارزۇسىنى قاندۇرۇشقا باشلاپتۇ. پايدىلىق، زىيانلىق دەپ ئايرىپ ئولتۇرماي قولى يەتكەنلىكى بارلىق مېۋىلەرنىڭ تەمىنى تېتىپتۇ. خەتەرلىك ئەھۋالدا تۇرۇۋاتقانلىقىنى پۈتۈنلەي ئۇنتۇپ كېتىپتۇ. ئۆزى يېگەن مېۋىلەرنىڭ ئاغزىنا شېرىن تەمى بىلەن ئۆزىنى راھەت ۋە بەختلىك ھېس قىپتۇ. ئەمەلىيەتتە بولسا، پۈتۈن ئەتراپى خەتەر بىلەن قورشالغان ھالەتتە پاجىئەلىك بىر ئاقىۋەتكە يېقىنلاپ كېتىۋاتقان ئىكەن. قۇدۇقنىڭ ئۈستىگە چىقسا شىرغا، ئاستىغا چۈشسە ئەجدىھاغا يەم بولىدىكەن. بۇ پاجىئەلىك ئاقىۋەتتىن قۇتۇلۇشنىڭ ئىمكانى يوق ئىكەن. چۈنكى ئۆزى ئېسىلىپ تۇرۇپ قالغان دەرەخنى ھامىنى چاشقانلار غاجىلاپ قومۇرۇپ تاشلايدىكەن.

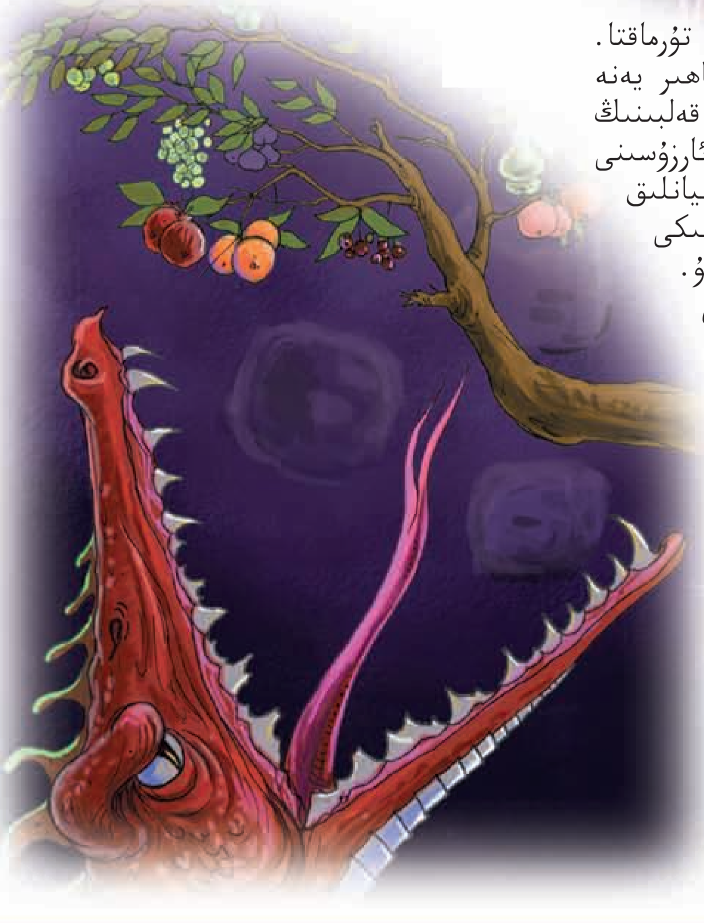

ئۇنداقتا، قانداق قىلىشى كېرەك؟ بۇ قىيىنچىلىقتىن قانداق قىلسا قۇتۇلالايدۇ؟ پايدىلىق، زىيانلىق، ھالال، ھارام دەپ ئايرىپ ئولتۇرماي، ئۇچرىغانلىكى نەرسىنىڭ ھەممىسىنى يېسە، ھەقىقىي بەخت-سائادەتكە ئېرىشكىلى بولامدۇ؟ قائىدە-قانۇنغا رىئايە قىلماي، خىيالىغا نېمە كەلسە شۇنى قىلسا، ئاللاھ بېكىتكەن قانۇنغا پىسەنت قىلمىسا، بۇ دەھشەتلىك ھالەتتىن قۇتۇلالىشى مۇمكىن بولۇرمۇ؟
خالىساڭلار، ماھىرنى مۇشۇنداق قويۇپ قويۇپ، ئۇنىڭ ئاكىسى تاھىرغا كېلەيلى. ئەجىبا تاھىر قانداق قىلغاندۇ؟ مەنزىلگە ساق-سالامەت يېتىپ بارالىغانمىدۇ؟ تاھىر قائىدە-قانۇنلارغا رىئايە قىلىپ مېڭىشىنىڭ بىخەتەر بولىدىغانلىقىغا ئىشەنگەنلىكى ئۈچۈن ئۆلۈك تەرەپتىكى يولنى تاللىغان ئىكەن. چەكلىمىسىز ئەركىنلىك دەيدىغان بىر نەرسە يوق دەپ قارايدىكەن. ھېچقانداق

قائىدە-قانۇنغا بويسۇنماي ياشايدىغانلارنىڭ ئۆزىگە ياكى باشقىلارغا بىلىپ بىلمەي زىيان سالىدىغانلىقىنى ئوبدان بىلىدىكەن.

ھاياتىنىڭ بۇرۇلۇش نوقتىسىدا ئەڭ ياخشى يولنى تاللىغان تاھىر ئۆزىدىن تەلەپ قىلىنغان ۋەزىپىلەرنى ئورۇنداپتۇ. يول بەلگىلىرىدىكى قائىدە-تۈزۈملەرگە رىئايە قىپتۇ. كەلگۈسىدە دۇچ كېلىدىغان خېيىم-خەتەرلەردىن قۇتۇلۇشنىڭ ئامالىنى ئۆگىنىپتۇ.

ئاخىرى تاھىرنىڭ يولىمۇ ئۈكىسىنىڭ يولىغا ئوخشاش بىپايان بىر تۈزلەڭلىككە چىقىپتۇ. ئۇزاقتىن ئۆزىگە ئېتىلىپ كېلىۋاتقان شىرنى بايقاپتۇ. لېكىن ئۈكىسىدەك قاتتىق قورقۇپ كەتمەپتۇ. چۈنكى، ئۇ بىلىدىكەنكى، بۇ تۈزلەڭلىكنىڭ بىر ئىگىسى بار، بۇ شىرمۇ ئۇنىڭ ئەمرىگە بويسۇنىدۇ، ئۇنىڭدىن ياردەم تەلەپ قىلسا، شىردىن قۇتۇلۇشى مۇمكىن. لېكىن ئالدى بىلەن قولىدىن كېلىشىچە چارە-تەدبىر قىلىشى كېرەك. شىردىن قېچىپ ھېلىقى تېمىدا دەرەخ ئۆسكەن قۇدۇقلاردىن بىرىگە سەكرەپتۇ-دە، بىر دەرەخكە ئېلىنىپ قاپتۇ. ئۈكىسى چۈشكەن قۇدۇقتىكىگە ئوخشاش بۇ يەردىمۇ ئۆزى ئېسىلىپ قالغان دەرەخنىڭ يىلتىزىنى بىرى ئاق، بىرى قارا ئىككى چاشقان توختىماستىن غاجىلاپ ئۈپرىتىپ تۇرۇۋاتقان ئىكەن. ئۈستىدە شىر، ئاستىدا ئەجدىھا ئاغزىنى يوغان ئېچىپ قاراپ تۇرماقتا ئىكەن. دەرەخنىڭ شاخ-پۇتاقلىرىدا خىلمۇ-خىل مېۋىلەر مەي باغلاپ پىشقان ئىكەن. لېكىن تاھىر مۇشۇنداق بىر قىيىنچىلىققا دۇچ كەلگەندە نېمە قىلىشى كېرەكلىكىنى بىلىدىكەن. بۇ ھېلىقى دانىشمەن دەپ بەرگەن گۈزەل شەھەرگە بېرىشنى ئارزۇ قىلىدىغان ھەر قانداق كىشى ئۆتۈشكە تېگىشلىك بىر ئىمتىھان ئىكەن.

تاھىر تۈزلەڭلىكنىڭ، قۇدۇقنىڭ، شىرنىڭ ۋە ئەجدىھانىڭ بىر ئىگىسى بار ئىكەنلىكىنى ۋە بۇلارنىڭ ئىگىسىنىڭ ھازىر ئۆزىنى سىناۋاتقانلىقىنى چۈشىنىپ يېتىپتۇ. يولدا ماڭغان چاغدىكىدەك ئېھتىيات بىلەن ھەرىكەت قىپتۇ. قۇدۇقتىكى دەرەخنىڭ مېۋىلىرىنىڭ ئۆزى بارماقچى بولغان گۈزەل شەھەردىكى مېۋىلەرنىڭ بىرەر مىسالى ئىكەنلىكىنى ھېس قىپتۇ. بۇ مېۋىلەرنىڭ بەزىسى يېگەن كىشىنىڭ ئۇيقۇسىنى كەلتۈرىۋېتىدىكەن. شۇنداقلا بۇنداق مېۋىلەرنى يېيىش چەكلەنگەن ئىكەن. بۇلارنى يېسە، ئۆزى ئېسىلىپ تۇرغان دەرەختىن ئاجراپ چۈشۈپ كېتىش خەۋپى بار ئىكەن. شۇڭا تاھىر ھەممە مېۋىلەردىن ئەمەس، پەقەت رۇخسەت قىلىنغان مېۋىلەردىن يەپلا كۈچ-ماغدۇرغا كېلىشى كېرەك. چۈنكى يولدىكى ئىشارەتلەردىن بىرىدە قۇدۇقتىكى دەرەخنى گۈزەل شەھەرگە تۇتاشتۇرىدىغان بىر تونېل (تەشمە يول) بار ئىكەنلىكى يېزىلغان ئىدى. بۇ تونېلنى تېپىپ شەھەرگە كىرىش ئۈچۈن تاھىرنىڭ كۈچ-قۇۋۋەتكە، ئېنېرگىيىگە ئېھتىياجى بار. تاھىرنىڭ قىلىدىغان بىردىنبىر ئىشى قۇدۇقتىن قۇتۇلىدىغان تونېلنى تېپىش ئۈچۈن تىرىشىش ۋە بارچە مەخلۇقاتنىڭ ئىگىسىگە يالۋۇرۇش.

تاھىر تونېلنى تېپىش ئۈچۈن كىرىشىپ كېتىپتۇ. پۈتۈن كۈچى بىلەن تىرىشىپتۇ. تىرىشقاچ ھەممە شەيئىنىڭ ئىگىسىگە چىن دىلىدىن يالۋۇرۇپتۇ:

«ئەي بۇ يەرلەرنىڭ ئىگىسى! مەن سېنىڭ ئەمىر-پەرمانلىرىڭغا بويسۇندۇم. توغرا يولدا مېڭىشقا تىرىشتىم. سەن چەكلىگەن ئىشلاردىن ئۇزاق تۇردۇم. ھېچكىمگە زىيان سالمىدىم. ئەمدى سېنىڭ ياردىمىڭغا موھتاجمەن. ساڭا ئىشىنىمەن، سەندىنلا ياردەم تىلەيمەن.»

بۇنداق يالۋۇرۇش تاھىرگە ئۈمىد بېغىشلاپتۇ، ئۇ ئۆزىنى تېخىمۇ كۈچلۈك ھېس قىپتۇ. تىرىشىپ ئىزلەش ۋە ئىگىسىگە ئىلتىجا قىلىش نەتىجىسىدە تاھىر ئاخىرى تونېلنى تېپىپ، ئەجدىھا شەكىللىك چىقىش ئېغىزىدىكى ئىشىككە كەپتۇ. ئىشىكنى ئېچىپتۇ. پاھ، ئالدىدا كۆزنى قاماشتۇرىدىغان ئىنتايىن گۈزەل باغلار بار ئىكەن. بۇ شەھەر ئىلگىرىكى شەھەرگە قەتئىي سېلىشتۇرغىلى بولمايدىغان دەرىجىدە چىرايلىق ئىكەن.

شۇنداق قىلىپ تاھىر سەۋرچانلىق بىلەن قائىدە-قانۇنغا رىئايە قىلىشنىڭ، ھەممە مەۋجۇداتنىڭ ئىگىسى ۋە ياراتقۇچىسىغا ئىلتىجا قىلىشنىڭ مۇكاپاتىنى ئاپتۇ. يېتىپ بارغان گۈزەل شەھەردە مەڭگۈلۈك ھۇزۇر ۋە بەخت-سائادەتكە ئېرىشىپتۇ.

ھېكايىدىكى سىمۋوللار نېمىنى ئىپادىلەيدۇ؟

بۇ ھېكايىدە ئىنساننىڭ دۇنيا ھاياتى جەريانىدىكى ئەھۋاللىرى بەزى سىمۋوللار بىلەن چۈشەندۈرۈلگەن. ھازىر بۇ سىمۋوللارنىڭ ئىزاھاتىنى كۆرەيلى:

تاھىر: ئەقلىنى توغرا ئىشلەتكەن، رەببىگە ئىشەنگەن، ئاللاھنىڭ ئەمىر-پەرمانلىرىغا ئىتائەت قىلغان ئىمانلىق، قەلبى پاكىزە مۇسۇلمانلارغا ۋەكىللىك قىلىدۇ.

ماھىر: ئاللاھنىڭ ئەمىر-پەرمانلىرىغا بويسۇنمايدىغان، ئۆزىنىڭ ھاۋايى-ھەۋەسلىرىگە ئەگىشىپ ماڭىدىغان ئىنكارچى (كاپىر)، يامان ئىشلارنى قىلىشقا ئادەتلىنىپ كەتكەن كىشىلەرگە ۋەكىللىك قىلىدۇ.

ئوڭ تەرەپتىكى يول: ئىمان ۋە ئىسلام يولىدۇر. ئاللاھ بەلگىلەپ بەرگەن قائىدە-قانۇنلارنى كۆرسىتىدۇ. قۇرئان كۆرسەتكەن ۋە رەببىمىز بىزنىڭ مېڭىشىمىزنى تەلەپ قىلغان يول، ئىسلامىي ياشاش ئۇسۇلىدۇر.

سول تەرەپتىكى يول: ئاللاھ ئىنسانلارنىڭ مېڭىشىنى خالىمايدىغان يولدۇر. شەيتان كۆرسەتكەن كۇپۇر ۋە ئىسيان يولىدۇر. ئىسلامغا مۇۋاپىق ئەمەس يول، ئاللاھقا ئىسيان قىلىپ ياشاش ئۇسۇلىدۇر.

بىپايان تۈزلەڭلىك: بىز ياشاۋاتقان مۇشۇ دۇنيادۇر.

دەرەخ: ھەر بىر ئىنساننىڭ ئۆمرىدۇر.

قارا ۋە ئاق رەڭلىك چاشقان: قارا چاشقان كېچە ۋاقتىنى كۆرسىتىدۇ. ئاق چاشقان بولسا كۈندۈزنى ئىپادىلەيدۇ. بۇلار ھەر كۈنى ئىنساننىڭ ئۆمرىنى ئاستا-ئاستا تۈگىتىدۇ.

شىر: ئىنساننىڭ ئەجىلىدۇر. ئىنساننى دۇنيادىكى ئويۇن-تاماشا ۋە يېقىنلىرىدىن ئايرىيدىغان ئۆلۈم ھەقىقەتتىدۇر.

ئەجدىھا / ئىشىك: ئەجدىھا قەۋرىنى بىلدۈرىدۇ. قەۋرە بولسا ئاخىرەت ھاياتىنىڭ كىرىش ئىشىكىدۇر. قۇرئان كۆرسەتكەن يولدا ماڭغان مۆمىنلەر ئۈچۈن ئىمتىھان دۇنياسىدىن جەننەت باغچىسىغا ئېچىلىدىغان بىر ئىشىكتۇر. جاپا-مۇشەققەتلەردىن قۇتۇلۇپ، راھەت-پاراغەت ۋە بەخت-سائادەتكە ئېرىشىشنىڭ باشلىنىشىدۇر. ئاللاھقا ۋە ئاخىرەتكە ئىشەنمەيدىغانلار ئۈچۈن زىندان كەبى تار ۋە قورقۇنچلۇق بىر يەردۇر.

دەرەختىكى مېۋىلەر: دۇنيا نېمەتلىرىنى ئەسلىتىدۇ. بۇلار ئاخىرەت نېمىتىنىڭ بىر ئۆرنىكىدۇر. دۇنيادىكى بۇ نېمەتلەرنىڭ ئەسلى ئاخىرەتتىدۇر. دۇنيا نېمەتلىرى بىلەن ئالدانغان، مۇشۇنىڭغىلا قانائەت قىلىپ ئاخىرەتنى ئونۇتقانلار ئۆزىگە ئۆزى زىيان سالىدۇ. چۈنكى، ئۇلار ئاللاھتائالا بېرىدىغان تېخىمۇ گۈزەل نېمەتلەردىن مەھرۇم قالىدۇ. دۇنيا نېمەتلىرىنىڭ پايدىلىق بولغانلىرىدىن پايدىلىنىپ، ئۇلارنى ئاللاھ يولىدا ئىشلەتكۈچىلەر جەننەتتە چەكسىز گۈزەل نېمەتلەرگە ئېرىشىدۇ.

بىر تۈپ دەرەختە مىڭبىر تۈرلۈك مېۋىنىڭ بولۇشى: ئاللاھتائالانىڭ كۈچ-قۇدرىتىنىڭ بۈيۈكلۈكىنى كۆرسىتىدۇ. ئوخشاش توپراقتىن ئۈنۈپ چىققان نەچچە مىڭ خىل نېمەتنىڭ ئىنسانغا خىزمەت قىلىشى ئۈچۈن سۇنۇلغانلىقىنى ئىپادىلەيدۇ.

- كىمكى ماھىردەك ھەرىكەت قىلىپ، گۈزەل دىنىمىزنىڭ ئەمىر-پەرمانلىرىغا خىلاپلىق قىلسا، مەڭگۈلۈك بەخت-سائادەت ۋە جەننەتنى يوقىتىپ قويىدۇ. جەھەننەمگە كىرىدۇ.
- كىمكى تاھىردەك ھەرىكەت قىلىپ، ھاياتىدا دىنىمىزنىڭ ئەمىر-پەرمان، ئۆلچەملىرىگە رىئايە قىلىپ بىر مۆمىن بولۇپ ياشىسا، مەڭگۈلۈك بەخت-سائادەتكە ئېرىشىدۇ. جەننەتكە كىرىدۇ.

ئىنسان ۋە دىن

ئىنسان روھ بىلەن بەدەندىن تۈزۈلگەن مەۋجۇداتتۇر. بەدىنىمىز جىسمانىي، روھىمىز مەنىۋىي تەرىپىمىزگە ۋەكىللىك قىلىدۇ. بىزنى باشقا مەخلۇقلاردىن پەرقلەندۈرۈپ، بەدىنىمىزنى ئىنسانلىق خۇسۇسىيىتىگە ئىگە قىلىدىغىنى روھىمىزدۇر.

روھىمىزنى كۆز بىلەن كۆرەلمەيمىز، قول بىلەن تۇتالمايمىز، سەزگۈ ئەزالىرىمىز بىلەن سىزەلمەيمىز. روھىمىزنىڭ بەدىنىمىز بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى خۇددى توك (ئېلېكتىر) بىلەن لامپۇچكا ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتكە ئوخشايدۇ. توكنى كۆرەلمەيمىز، ئەمما لامپا يانغاندا توكنىڭ بارلىقىنى بىلەلەيمىز. مۇشۇنىڭغا ئوخشاش، توك بولمىسا لامپا يانمىغاندەك، روھ بولمىسا ئىنسانمۇ ياشىيالمايدۇ.

بەدىنىمىزگە ئوخشاش روھىمىزنىڭمۇ ئېھتىياجلىرى بار. ئاچ قالىدىغىنى، ئۇسسايدىغىنى ۋە ئۈششۈيدىغىنى بەدەن، ئۇنىڭ يېمەك-ئىچمەككە ۋە ئىسسىقلىققا ئېھتىياجى بار. خۇشاللىق، غەم-قايغۇ، بەختىيارلىق ۋە دەرت-ئەلەمنى ھېس قىلىپ ياشايدىغىنى روھىمىزدۇر. روھىمىزنىڭ خۇشاللىق ۋە خاتىرجەملىككە ئېھتىياجى بار.

بەدەن بىلەن روھنىڭ تۈزۈلۈشى ۋە غىزاسى بىر-بىرىدىن كۆپ پەرقلىق. تۇپراقتىن يارىتىلغان روھىمىزنىڭ ماددىي غىزاغا ئېھتىياجى بار. ئابستراكت مەۋجۇدىيەت بولغان روھىمىزنىڭ مەنىۋىي غىزاغا ئېھتىياجى بار. بەدىنىمىزنىڭ ئېھتىياجىنى تۇپراقتىن ئالغان ماددىي غىزالار بىلەن قاندۇرىمىز. روھىمىزنىڭ ئېھتىياجىنى بولسا ئاللاھقا ئىمان ئېيتىش، ئىبادەت، دۇئا قىلىش، ئەتراپىمىزدىكىلەرگە ياردەم قىلىش، مېھرى-شەپقەت، مەرھەمەت قىلىش قاتارلىق مەنىۋىي غىزالار بىلەن تويغۇزىمىز. روھىمىز ئېھتىياجلىق بولغان شاتلىق ۋە خاتىرجەملىككە بۇ ئارقىلىق ئېرىشىمىز.

روھىمىز ۋە بەدىنىمىز ئاللاھ بىزگە بەرگەن بىر ئامانەتتۇر. ئۇلۇغ رەببىمىز بىزدىن

بەدىنىمىزنى بىر ماشىنا دېسەك، روھىمىز ئۇنىڭ شوپۇرى. ماشىنىغا يېقىلغۇ قاچىلىغان ۋاقتىمىزدا شوپۇرنىڭ قورسىقىنى تويغۇزدۇق دېيەلەمدىمىز؟ بۇنداق دېيىش ئەلۋەتتە بىمەنىلىك بولىدۇ. چۈنكى، ماشىنىنىڭ يېقىلغۇغا، شوپۇرنىڭ يېمەكلىككە ئېھتىياجى بارلىقىنى ئوبدان بىلىمىز. ئۇنداقتا، بىر كىشىنىڭ قورسىقىنى يېمەك-ئىچمەك بىلەن تويغۇزغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ روھىنى ئۇنۇتقاندۇردۇق دەپ قارىساق تېخىمۇ بىمەنىلىك بولماسمۇ؟!

بەدىنىمىزنىڭ ساغلاملىقىنى ئاسرىغاندەك، روھىمىزنىمۇ ياخشىلىق بىلەن ئوزۇقلاندۇرۇپ، يامانلىقتىن ساقلىنىشىمىزنى تەلەپ قىلماقتا. بۇ بولسا پەقەت دىن بىلەنلا مۇمكىن بولىدىغان ئىشتۇر.

بارچە شەيئىنىڭ ياراتقۇچىسى: ئاللاھتائالا

بىز ياشاۋاتقان بۇ كائىناتنى ئاللاھتائالا مۇكەممەل قائىدە-قانۇنىيەت ئىچىدە ياراتقان. ئاسمانلارنى، زېمىننى ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى جىمى نەرسىلەرنى پەۋقۇلئاددە مۇكەممەل ياراتقان. يەر شارىمىزغا تاغلار، تۈزلەڭلىكلەر، ئورمانلىقلار، ۋادىلار، دەريالار ۋە دېڭىزلارنى ئورۇنلاشتۇرغان. كائىناتتا ئەقىللەرنى ھەيران قالدۇرىدىغان بىر تەڭپۇڭلۇق، مۇۋازىنەت ۋە قانۇنىيەت بېكىتكەن. بۇ مۇكەممەل قانۇنىيەت نەچچە مىليارد يىلدىن بۇيان توختاپ قالماي، ئۈزلۈكسىز داۋاملىشىپ كەلمەكتە. كېچە بىلەن كۈندۈز بىرىنىڭ كەينىدىن بىرى ئالمىشىپ كەلمەكتە، قۇياش ھەر كۈنى سەھەردە شەرقتىن چىقىپ، ئاخشىمى غەرپكە پاتماقتا، تۆت پەسىل بىرىنىڭ كەينىدىن بىرى ئەگىشىپ كەلمەكتە...

كائىناتتىكى بارچە مەۋجۇدات ئاللاھ بېكىتكەن قائىدە-قانۇنىيەتلەرگە ئۇيغۇن ھەرىكەت قىلماقتا، ئۆزىگە يۈكلەنگەن ۋەزىپىنى قۇسۇرسىز ئادا قىلماقتا. تۇپراققا چۈشكەن ئۇرۇق بىخلىنىپ، بوي تارتىپ يۇغىناپ، ئىنسانلارنىڭ ۋە ھايۋاناتلارنىڭ ئېھتىياجىنى قاندۇرماقتا. ھايۋاناتلار تۇغۇلۇپ، چوڭ بولۇپ، يارىتىلىش غايىسىگە ئۇيغۇن ياشىماقتا. قىسقىسى، كائىنات مۇكەممەل بىر تەڭپۇڭلۇق، مۇۋازىنەت ئىچىدە ھەرىكەت قىلماقتا.

كائىنات ئىنسانلارغا خىزمەت قىلسۇن دەپ يارىتىلغان. دۇنيا سارىيى بارلىق گۈزەللىكلىرى بىلەن ئىنسانلار ئۈچۈن زىننەتلەنگەن. ماقۇل، ئۇنداقتا ئۆزىگە بۇنچىۋىلا كۆپ نېمەت بېرىلگەن ئىنسان نېمە ئۈچۈن يارىتىلغان؟ ئۇنىڭ بۇ دۇنيادىكى ۋەزىپىسى نېمە؟

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ يارىتىلىشىدا، كېچە بىلەن كۈندۈزنىڭ نۆۋەتلىشىشىدە، كىشىلەرگە پايدىلىق نەرسىلەرنى ئېلىپ دېڭىزدا ئۈزۈپ يۈرگەن كېمىلەردە، ئاللاھ بۇلۇتتىن ياغدۇرۇپ بەرگەن، ئۆلگەن زېمىننى تىرىلدۈرىدىغان يامغۇردا، يەر يۈزىگە تارقىتىۋەتكەن ھايۋاناتلاردا، شامال يۆنىلىشلىرىنىڭ ئۆزگىرىپ تۇرۇشىدا، ئاسمان-زېمىن ئارىسىدا بويسۇندۇرۇلغان بۇلۇتلاردا، چۈشىنىدىغان كىشىلەر ئۈچۈن، ئەلۋەتتە (ئاللاھنىڭ بىرلىكىنى كۆرسىتىدىغان) دەلىللەر باردۇر.»

(بەقەرە سۈرىسى 164-ئايەت)

ياراتقۇچىمىزنى ۋە توغرا يولنى تېپىش ئۈچۈن بېرىلگەن بۈيۈك نېمەت: ئەقىل

ئىنسان كائىناتتىكى باشقا مەخلۇقلاردىن پەرقلىقتۇر. ئۇ ئەقىللىق بىر مەخلۇق قىلىنىپ يارىتىلغان. ئەقىللىق بىر مەخلۇق بولغانلىقى ئۈچۈن ئىنسانغا ئەقىدە-ئېتىقاد ۋە سۆز-ھەرىكىتىنى تاللاش ئەركىنلىكى بېرىلگەن. ئىنسان ئەقلىنى ئىشلىتىپ، توغرا ۋە گۈزەل بولغاننى تاللىيالايدۇ. ناچار ۋە قەبىھ بولغاندىن يىراق تۇرالايدۇ. ئىنساننىڭ ئىش-ھەرىكىتىدىن مەسئۇلىيەتنىڭ سورۇۋشتە قىلىنىشىمۇ بۇ سەۋەپتىندۇر.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«شۈبھىسىزكى، بىز ئىنساننى ئارىلاشما مەنى (يەنى ئەر بىلەن ئايالنىڭ مەنىسى)دىن ياراتتۇق، ئۇنى بىز (شەرىئەت تەكلىپلىرى بىلەن) سىنايمىز، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇنى بىز (نازىل قىلغان ئايەتلىرىمىزنى ئاڭلىسۇن، كائىناتنى ياراتقۇچىنىڭ بىرلىكىگە دالالەت قىلىدىغان دەلىللەرنى كۆرسۇن دەپ) ئاڭلايدىغان، كۆرىدىغان قىلىپ ياراتتۇق.»

(ئىنسان سۈرىسى 1-2-ئايەتلەر)

ئاللاھنىڭ بارلىقى ۋە بىرلىكىدىن خەۋەر بەرگەن رەھبەرلىرىمىز: پەيغەمبەرلەر

ئۇلۇغ رەببىمىز ئىنسانغا ئەقىل بېرىش بىلەن بىرلىكتە ئۇنىڭغا پەيغەمبەر ئەۋەتكەن. پەيغەمبەرلەر توغرا يولنى تېپىشتا ئىنسانلارغا رەھبەرلىك قىلغان. تۇنجى ئىنسان تۇنجى پەيغەمبەر ئىدى. ئەقلىنى ئىشلىتىپ، پەيغەمبەرلەرنىڭ رەھبەرلىكىنى قوبۇل قىلغانلار ئاللاھنىڭ بارلىقىغا ۋە بىرلىكىگە ئىمان ئېيتقان ئىدى. شۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە، ئىنسانىيەت تارىخىدا ئەقىل قابىلىيىتىنى ياخشى ئىشلەتمىگەن، پەيغەمبەرلەرنىڭ رەھبەرلىكىنى قوبۇل قىلمىغانلارمۇ بولغان. بۇ ئىنسانلار ئاللاھقا ئىمان ئېيتىشنىڭ ئورنىغا تەبىئەت جىسىملىرىغا، روھلارغا ياكى بۇتلارغا چوقۇنۇپ، توغرا يولدىن ئازغان ئىدى.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەرلەردىن كېيىن ئاللاھنىڭ ئالدىدا كىشىلەر (يەنى پەيغەمبەر ئەۋەتىلگەن بولسا ئەلۋەتتە ئىمان ئېيتاتتىم ۋە ئىتائەت قىلاتتىم دېگۈچىلەر)گە باھانە بولۇپ قالماسلىقى ئۈچۈن، (ئىتائەت قىلغۇچىلارغا جەننەت بىلەن) خوش خەۋەر بەرگۈچى، (ئاسىيلىق قىلغۇچىلارنى دوزاختىن) ئاگاھلاندۇرغۇچى پەيغەمبەرلەرنى ئەۋەتتۇق.»

(نىسا سۈرىسى 165 ـ ئايەت)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«باتىل دىنلاردىن بۇرۇلۇپ ئىسلام دىنىغا يۈزلەنگىن، ئاللاھنىڭ دىنىغا (ئەگەشكىنكى) ئاللاھ ئىنسانلارنى شۇ دىن بىلەن ياراتقان.»

(رۇم سۈرىسى 30 ـ ئايەت)

بىزنى دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە بەخت ـ سائادەتكە يەتكۈزىدىغان يول: دىن

ئۇلۇغ رەببىمىز كائىناتنى يارىتىپ، ئۇنى ئىنسانلارغا خىزمەت قىلىشى ئۈچۈن تەقدىم قىلغان. باشقا جانلىقلاردىن پەرقلىق ھالدا ئىنسانغا ئەقىدە ـ ئېتىقاد ۋە ئىش ـ ھەرىكىتىنى تاللاش ئەركىنلىكى بەرگەن. ئىنساننى ياخشى ئىش ھەمدە ئەسكى ئىش قىلالايدىغان شەكىلدە ياراتقان.

چەكسىز مەرھەمەت ئىگىسى بولغان رەببىمىز ئىنسانغا سان ـ ساناقسىز نېمەت بېرىش بىلەن بىرلىكتە يول تاللاش ئىشىدىمۇ ئۇنى ياردەمچىسىز قويمىغان. توغرا يولنى تاللىيالىشى ئۈچۈن ئۇنىڭغا ئەقىل نېمىتىنى بەرگەن. بۇنىڭ بىلەنلا قالماي پەيغەمبەرلەر ئەۋەتكەن. ئىنسانلارنى ياخشىلىققا دەۋەت قىلىپ، يامانلىقتىن توسىدىغان، ئۇلارنىڭ بەخت ـ سائادەتمەن بولۇشىنى كاپالەتلەندۈرىدىغان قائىدە ـ قانۇن ۋە تەۋسىيەلەرنى ئەۋەتكەن. ئىنسانلارنىڭ بەخت ـ سائادىتى بۇ ئىلاھىي قانۇن ۋە تەۋسىيەلەر ئىچىدە ساقلانغان. ئىنسانلار بۇلارنى ئۆگىنىپ، ئەمەلىيەتكە تەدبىقلىسا، ھاياتىنىڭ تەكشۈكلۈكىنى ساقلىيالايدۇ، دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە خاتىرجەملىكتە، ھۇزۇرغا ئېرىشەلەيدۇ. قىسقىسى، ئۇلۇغ رەببىمىز ئىنسانلارنىڭ دۇنيا ـ ئاخىرەتتە بەختلىك بولۇشى ئۈچۈن ئەۋەتكەن قائىدە ـ قانۇن ۋە تەۋسىيەلەر **دىن** دەپ ئاتىلىدۇ.

دىن ئارقىلىق ئېرىشكەنلىرىمىز

- بىزنى غايىسىزلىك، ئۆز بېشىمچىلىق ۋە بەگۋاشلىق تۇيغۇسىدىن قۇتقۇزىدۇ.
- يارىتىلىش، ئۆلۈم ۋە ئۆلۈمدىن كېيىنكى ھاياتقا مۇناسىۋەتلىك سوئاللىرىمىزغا جاۋاب بېرىدۇ.
- ئۇلۇغ ئاللاھقا قانداق قۇللۇق قىلىدىغانلىقىمىزنى ئۆگىتىدۇ.
- ئىنسانلار ۋە كائىناتتىكى باشقا جانلىقلار بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىمىزنى تەرتىپكە سالىدۇ.
- گۈزەل ئەخلاقلىق بولۇشىمىزغا تۈرتكە بولىدۇ.
- بىزگە دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە بەختـ سائادەتمەن بولۇشنىڭ يولىنى كۆرسىتىدۇ.

دىن

ئۇلۇغ رەببىمىز دۇنيادا ھېچقانداق نەرسىنى بىكارغا ياراتمىغىنىدەك، بىز ئىنسانلارنىمۇ ئۆز مەيلىمىزگە قويۇۋەتمىگەن. يارىتىلىش غايىمىزنى، دۇنيادا قانداق ھەرىكەت قىلىشىمىز كېرەكلىكىنى ئۆگىتىش ئۈچۈن دىن ئەۋەتكەن. دىنىمىزغا ئاساسلانغاندا، يارىتىلىشىمىزنىڭ تۈپ مەقستى رەببىمىزنى تونۇش ۋە ئۇنىڭغا قۇللۇق (ئىبادەت) قىلىشتۇر. بۇ غايىگە، مەقسەتكە ئۇيغۇن ياشىغان چېغىمىزدا ھاياتىمىز مەنىلىك بولىدۇ. دۇنياغا كېلىشىمىزنىڭ بىر مەقستى بار ئىكەنلىكىنى بىلىش ۋە بۇنىڭغا مۇۋاپىق ياشاش **بىزنى غايىسىزلىك، ئۆز بېشىمچىلىق ۋە بەگۋاشلىق تۇيغۇسىدىن قۇتقۇزىدۇ.** دىن قەلبىمىزدىكى مەنىۋي بوشلۇقنى تولدۇرىدۇ.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئىنسان ئۆزىنى بىكار قويۇپ بېرىلىدۇ (يەنى شەرىئەت ئىشلىرىغا تەكلىپ قىلىنماي، مەيلىگە قويۇۋېتىلگەن ھايۋانغا ئوخشاش) دەپ ئويلامدۇ؟»

(قىيامەت سۈرىسى 36ـ ئايەت)

- مەن كىم؟
- نېمە ئۈچۈن دۇنياغا كەلدىم؟
- ئۆلگەندىن كېيىن قانداق بولىمەن؟

> ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:
>
> «سىلەردىن قايسىڭلارنىڭ ئەمەلى ئەڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى سىناش ئۈچۈن، ئاللاھ ئۆلۈمنى ۋە ترىكلىكنى ياراتتى.»
>
> (مۇلك سۈرىسى 2 ـ ئايەت)

ھەممىمىز دۇنياغا كېلىش سەۋەبىمىزنى بۇنىڭغا ئوخشاش سوئاللار بىلەن سوراپ باقىمىز. ئەقىل ئىگىسى بىر مەخلۇق بولۇش سۈپىتىمىز بىلەن كائىناتتىكى ئورنىمىزنى دەڭسەپ بېقىشنى، بىلىشنى ئارزۇ قىلىمىز. ھالبۇكى، باشقا ئىقتىدارلىرىمىزغا ئوخشاش، ئەقلىمىزمۇ چەكلىكتۇر. ئەقىل بولارغا جاۋاب بېرىشتە يېتەرسىز قالىدۇ. بۇ سوئاللارنىڭ توغرا جاۋابىنى جىمى شەيئىنى ياراتقۇچى ۋە ھەممىنى بىلگۈچى ئۇلۇغ ئاللاھ بىلىدۇ. شۇڭا **يارىتىلىش، ئۆلۈم ۋە ئۆلۈمدىن كېيىنكى ھاياتقا مۇناسىۋەتلىك سوئاللىرىمىزغا** پەقەت ئاللاھ تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن بىر دىن **جاۋاب بېرىدۇ**.

ئاللاھنىڭ بارلىقى ۋە بىرلىكىنى ئەقلىمىز بىلەن بىلەلەيمىز. بىزگە بەرگەن سان ـ ساناقسىز نېمەتلەرنى تەپەككۇر قىلغاچ، بۇ نېمەتلەرنى بەرگۈچىگە تەشەككۇر ئېيتىشىمىز كېرەكلىكىنى ھېس قىلالايمىز. لېكىن رەببىمىزگە قانداق قىلغاندا ئەڭ گۈزەل ۋە ئەڭ توغرا شەكىلدە تەشەككۇر ئېيتقىلى بولىدىغانلىقىنى، ئۇنىڭغا قانداق ئىبادەت قىلىدىغانلىقىمىزنى بىلەلمەيمىز. **ئۇلۇغ ئاللاھقا قانداق قۇللۇق قىلىدىغانلىقىمىزنى** بىزگە پەقەت دىن **ئۆگىتىدۇ**. چۈنكى، ياراتقۇچىغا قارىتا سۆيگۈ ـ مۇھەببەت، ھۆرمەت ۋە ئىتائەتنى ئىپادىلەيدىغان ئىبادەتلەرنى ئۇلۇغ رەببىمىز ئەڭ ياخشى بىلىدۇ. بۇ ئىبادەتلەرنىڭ قاچان، قانداق ئادا قىلىنىدىغانلىقىنى ئۇ ئۆزى بەلگىلەيدۇ، ئەۋەتكەن دىنى بىلەن بۇلارنى بىزگە بىلدۈردى.

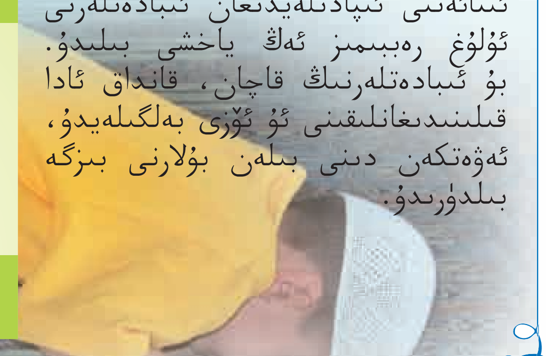

> ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:
>
> «ئۇلارغا پەقەت ئىبادەتنى ئاللاھقا خالىس قىلغان، ھەق دىنغا ئېتىقاد قىلغان ھالدا (يالغۇز) ئاللاھقىلا ئىبادەت قىلىشقا بۇيرۇلدى. نامازنى ئادا قىلىشقا، زاكاتنى بېرىشكە (بۇيرۇلدى)، ئەنە شۇلار (يەنى ئىبادەت، ئىخلاس، ناماز، زاكاتلار) توغرا دىندۇر.»
>
> (بەييىنە سۈرىسى 5 ـ ئايەت)

بۇ كائىناتتا ياشىغۇچى بىردىنبىر مەۋجۇدات بىز ئەمەسمىز. بىز ياشاۋاتقان بۇ يەر شارىدىن باشقا ئىنسانلار ۋە جانلىقلار بىلەن بىرلىكتە ئورتاق بەھرىمەن بولۇۋاتىمىز. شۇڭا بىزنىڭ ئىش-ھەرىكىتىمىز بىلىپ-بىلمەي نۇرغۇن جانلىق ۋە جانسىز شەيئىلەرگە تەسىر قىلىدۇ. بۇ ئىش-ھەرىكەتلەر ئىنسانلارغا ۋە ئەتراپىدىكىلەرگە پايدىلىق بولىدىغان ھالەتتە تەرتىپكە سېلىنىشى كېرەك. دىن بىزگە ياخشى بىلەن ياماننى، توغرا بىلەن خاتانى ئۆگىتىپ، ئەڭ گۈزەل ياشاش ئۇسۇلىنى كۆرسىتىدۇ. ئىنسانلارغا قارىتا خۇشچىراي ۋە ئادالەتلىك بولۇشنى، ھايۋانلارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىشنى، دەل-دەرەخ، ئۆسۈملۈك ۋە مۇھىتنى قوغداشنى، قىسقىسى بارلىق مەۋجۇداتلارنىڭ ھەققىگە ھۆرمەت قىلىشنى ئۆگىتىدۇ. **ئىنسانلار ۋە كائىناتتىكى باشقا جانلىقلار بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىمىزنى تەرتىپكە سالىدۇ.**

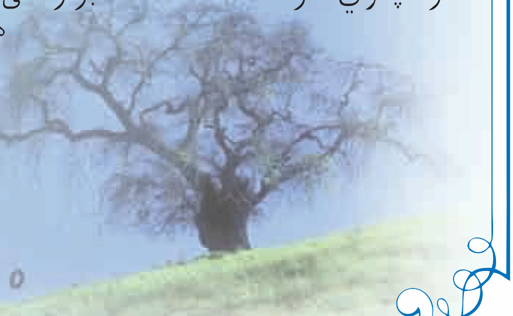

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئاللاھ ھەقىقەتەن (كىشىلەر ئارىسىدا) ئادىل بولۇشقا، (جىمى خەلققە) ياخشىلىق قىلىشقا، خىش-ئەقرىبالارغا سىلە-رەھىم قىلىشقا بۇيرۇيدۇ، قەبىھ (سۆز-ھەرىكەتلەر)دىن، يامان ئىشلاردىن ۋە زۇلۇم قىلىشتىن توسىدۇ، نەسىھەتنى قوبۇل قىلىشۇن دەپ، ئاللاھ سىلەرگە پەند-نەسىھەت قىلىدۇ.»

(نەھل سۈرىسى 90-ئايەت)

دىن بىزگە ھەر يەردە ۋە ھەر زامان ئۇلۇغ ياراتقۇچىنىڭ كونترولى ۋە نازارىتى ئاستىدا تۇرۇۋاتقانلىقىمىزنى بىلدۈرىدۇ. ھېچكىم كۆرمىگەن تەقدىردىمۇ، ئاللاھ تەرىپىدىن كۆرۈلۈپ تۇرۇۋاتقانلىقىمىز ۋە ئۆلگەندىن كېيىن ھېسابقا تارتىلىدىغانلىقىمىزدىن ئىبارەت ئىماننى قەلبىمىزگە يەرلەشتۈرىدۇ. بۇ مەنىۋىي كونترول ئىچكى دۇنيايىمىزنى قورشاۋغا ئالىدۇ. بىزنىڭ ناچار ئىش-ھەرىكەتلەردىن ئۇزاق تۇرۇشىمىز ۋە **گۈزەل ئەخلاقلىق بولۇشىمىزغا تۈرتكە بولىدۇ.**

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«(لوقمان ئېيتتى) `ئى ئوغۇلچىقىم! قىلمىشىڭ قىچا چاغلىق نەرسە بولۇپ، ئۇ ئۇيۇل تاشنىڭ ئىچىدە (يەنى ئەڭ مەخپىي جايدا) يا ئاسمانلارنىڭ قېتىدا ياكى زېمىننىڭ ئاستىدا بولسىمۇ، ئاللاھ ئۇنى ھازىر قىلىدۇ (ئۇنىڭ ھېسابىنى ئالىدۇ). ئاللاھ ھەقىقەتەن ئىنچىكە كۆزەتكۈچىدۇر، ھەممىدىن خەۋەرداردۇر.`»

(لوقمان سۈرىسى 16-ئايەت)

مەيلى باي، مەيلى نامرات بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئىنسانلار ئىچكى دۇنياسىدا بىر بوشلۇق، مەنىسىزلىك ۋە خاتىرجەمسىزلىك ھېس قىلىشىدۇ. بەزى ئىنسانلار ئىچكى دۇنياسىدىكى بۇ بوشلۇقنى تولدۇرۇش ئۈچۈن ھاراق-شاراپ ۋە چېكىملىك قاتارلىق خاتا قىلمىشلارغا بېرىلىپ كېتىدۇ. ئويۇن-تاماشا بىلەن خۇشاللىققا ئېرىشىدىغانلىقىغا ئىشىنىدۇ. ئىنساننىڭ ئاللاھ بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىگە سەل قارايدۇ. ئۆلۈم ۋە ئاخىرەت ھەقىقىتىنى ئۇنتۇپ كېتىدۇ. لېكىن يالغۇز قېلىپ، ئۆلۈمنى ئەسلىگەن چېغىدىلا خىيالىدىكى بارلىق ساختا خۇشاللىقلار ئاخىرلىشىدۇ.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«بەزى كىشىلەر: `پەرۋەردىگارىمىز! بىزگە دۇنيادا ياخشىلىق ئاتا قىلغىن، ئاخىرەتتىمۇ ياخشىلىق ئاتا قىلغىن، بىزنى دوزاخ ئازابىدىن ساقلىغىن` دەيدۇ.»

(بەقەرە سۈرىسى 201-ئايەت)

شۇڭا ئىنسان ئۈچۈن مۇھىم بولغىنى ھەقىقىي خۇشاللىقنىڭ يولىنى تېپىشتۇر. دىن بۇ يولنى كۆرسىتىدىغان ئەڭ مۇكەممەل ۋاستىدۇر. دىن ئاللاھ بىلەن ئىنسان ئوتتۇرىسىدىكى ئالاقىنى باغلايدۇ. ئۆلۈمنىڭ يوقىلىش ئەمەس، بەلكى يېڭى بىر ھاياتنىڭ باشلىنىشى ئىكەنلىكىنى ئەسكە سالىدۇ. قەلبىمىزگە ئاللاھ سۆيگۈسىنى يەرلەشتۈرىدۇ. پۈتكۈل ئالەمگە بۇ سۆيگۈ پەنجىرىسىدىن نەزەر سېلىشنى ئۆگىتىدۇ. **دىن بىزگە دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە بەخت-سائادەتمەن بولۇشنىڭ يولىنى كۆرسىتىدۇ.**

ئىشلىتىلمىگەن سۇيۇن

ناھىيە بازىرىدىكى چوڭ-كىچىك ھەممە كىشىنىڭ ھۆرمىتىگە سازاۋەر ھەسەن ئاخۇن مەركەز جامەدە ئەسىر نامىزىغا ئىماملىق قىلدى. نامازدىن كېيىن ئاستا قەدەم تاشلاپ، بازارنىڭ يېنىدىكى مۇپتىلىك بىناسىغا قاراپ ماڭدى.

ناھىيىلىك ھۆكۈمەت رەستە كوچا گىرۋەكلىرىگە ئۇزۇن سىمۇنت خىش ياتقۇزۇپ رېمونت قىلىشنى قارار قىلغان ئىدى. رەستىنىڭ

دەل ئوتتۇرىسىغا ئاسفالت تۆكۈلگەن بولۇپ، ھەممە يەر قۇرۇلۇش ساھەسى بولۇپ كەتكەندەكلا كۆرۈنەتتى. تىجارەتچىلەر بىر نەچچە كۈندىن كېيىن بازار ئىلگىرىكىدىنمۇ بەك چىرايلىق بولۇپ كېتىدۇ دەپ خۇشال بولۇپ تۇرغاندا، تۇيۇقسىز ياققان يامغۇر ھەممە يەرنى لاي-پاتقاق قىلىۋەتكەن ئىدى. بۇنى كۆرگەن تىجارەتچىلەرنىڭ كۆڭلى يېرىم بولدى، لېكىن نېمە قىلالايتتى؟!

ھەسەن ئاخۇن دۇكانلارنىڭ ئالدىدىكى مەرمەر تاش ياتقۇزۇلغان يەرگە دەسسەپ كېتىۋاتاتتى. تاش يوق يەردە لايغا دەسسەپ مېڭىشقا مەجبۇر ئىدى. كىيىمىگە لاي چاچراتماسلىق ئۈچۈن ئاۋايلاپ ماڭغاچ ئۇچرىغان تىجارەتچىلەر بىلەن سالاملىشىپ ھال-ئەھۋال سورىشاتتى.

لامپۇچكا ساتىدىغان دۇكاننىڭ ئالدىدىن ئۆتۈۋاتقاندا دۇكانچى نەجىپ ئۇستام ئۇنى دۇكانغا كىرىشكە تەكلىپ قىلدى:

- قېنى كەلسىلە ئاخۇنۇم، بىر پىيالە چېيىمىزنى ئىچسىلە! بۈگۈن جۈمە نامىزىدا بىر چىرايلىق تەبلىغ قىلىپ بەردىلە. ئىنسانلار پەقەت دىنغا مەھكەم يېپىشقاندىلا نىجاتلىققا ئېرىشەلەيدۇ. سورايدىغان بىر ئىككى سوئالىم بار. ئالدىراش ئىشلىرى بولمىسا، بىردەم مۇڭداشايلىمۇ؟

- مۇيتىلىكتە ئىشىم بار. ئەمما بەك ئالدىراش ئەمەس. بىر پىيالە چايلىرىنى ئىچكەچ پاراڭلىشايلى.

جامى، مەسجىد ۋە ناماز بىلەن بەك خوشى يوق سوپۇنچى كازىم ئۇستا بۇ دۇكانغا تام خوشنا ئىدى. ئاخۇنۇمنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ، ئۇمۇ لامپۇچكا دۇكىنىغا كىردى. نەجىپ ئۇستام چاي كەلتۈرۈشنى ئېيتىۋاتقاندا سوپۇنچى كازىم ئۇستا گەپ باشلىدى:

- ئاخۇنۇم! دىن ئىنسانلارغا ھۇزۇر ۋە بەخت-سائادەت ئېلىپ كېلىدۇ دەيسىز. ئەمما نەچچە يۈز يىل ۋاقىت ئۆتكەن بولسىمۇ، دۇنيا يەنىلا ئەسكى ئادەملەر بىلەن تولغان.

ھەسەن ئاخۇن:

- تەس بىر سوئال سورىدىڭىز بالام.
- دەپ كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا سوپۇنچىغا بىر سەپسالغاندىن كېيىن تەمكىن ھالدا سوپۇنچىغا قاراپ، يولدا كىر-مەينەت، لاي يۇقى كىيىملەر بىلەن كېتىۋاتقان ئادەمنى كۆرسىتىپ:

- دۇنيا نەچچە يۈز يىلدىن بۇيان سوپۇننى بىلىدۇ. سوپۇن كىر-مەينەتنى پاكىزلىيالايدۇ دەپ يۈرۈيدۇ. لېكىن دۇنيادا يەنىلا نۇرغۇن كىر-مەينەتچىلىك ۋە مەينەتلەشكەن نۇرغۇن ئادەم بار. شۇنداق ئەمەسمۇ؟ - دېدى.

سوپۇنچى دەرھال ئېتىراز بىلدۈرۈپ:

- شۇنداق، لېكىن سوپۇننى ئىشلەتكەندە كىرنى تازىلىغىلى بولىدۇ. ئىشلەتمىسە پايدىسى يوق. ئۆزىنى بىلىپ تۇرۇپ، لاي-پاتقاققا ئاتقان كىشىگە سوپۇن نېمە قىلىپ بېرەلىسۇن؟! - دېدى.

ھەسەن ئاخۇنغا پۇرسەت كەلگەن ئىدى. تۆمۈرنى قىززىغىدا سوقىدىغان چاغ ئىدى:

- توغرا دەيسىز! ئۆزىنى لاي-پاتقاققا چىلاپ يۈرگەن كىشىگە سوپۇننىڭ نېمە پايدىسى، سوپۇنچىنىڭ نېمە پايدىسى؟! بالام، دىنمۇ مانا مۇشۇنىڭغا ئوخشايدۇ. ئەمەلىيەتكە تەدبىقلاپ ياشىسا، دۇنياغا ياخشىلىق ئېلىپ كېلىدۇ. ئۆزىنى بىلىپ تۇرۇپ ھارامغا، گۇناھقا، زۇلۇم ۋە ئادالەتسىزلىككە تاشلاپ يۈرگەنلەرگە ئاخۇنۇمنىڭ، دىنىنىڭ نېمە پايدىسى؟!

توغرا دىن: ئىسلام

ئاللاھ تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن ۋە يالغۇز ئاللاھقىلا ئىمان ئېيتىپ قۇللۇق قىلىشقا بۇيرۇلغان دىن توغرا دىن دەپ ئاتىلىدۇ.

دىن بەلگىلەش ھوقۇقى پەقەتلا ئاللاھتائالاغا ئائىتتۇر.

كائىناتنىڭ چەكسىز ئۇزاق تەرەپلىرىدە يۇلتۇزلارنى ياراتقۇچى، چوڭقۇر دېڭىز-ئوكيانلاردا خىلمۇ-خىل جانلىقلارنى ياراتقۇچى ۋە ياشاتقۇچى رەببىمىزدۇر. ئالىملار ھەر كۈنى كائىناتتىكى شەيئىلەرنىڭ يېڭى ئالاھىدىلىكىنى بايقاۋاتىدۇ. بىلىمىزكى، كومپيۇتېرنى ئەڭ ياخشى بىلىدىغان ئادەم ئۇنى لايىھىلىگەن ئىنژېنېردۇر. ئىنساننى يوقتىن بار قىلغان ئۇلۇغ رەببىمىز بىزنى ئەڭ ياخشى بىلىدۇ. بەدىنىمىزنىڭ ۋە روھىمىزنىڭ ئېھتىياجلىرىنى ئۇ بىلىدۇ. شۇڭا بىزنى دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە بەخت-سائادەتكە ئېرىشتۈرىدىغان ئەڭ توغرا قانۇنلارنى، يەنى دىنىنى پەقەت ئاللاھتائالالا بېكىتەلەيدۇ.

بارلىق پەيغەمبەرلەر ئېلىپ كەلگەن توغرا دىنىنىڭ ئورتاق ئىسمى ئىسلامدۇر

پەيغەمبەرلەر ئاللاھتىن ئالغان ئەمىر-پەرمانلارنى ئىنسانلارغا يەتكۈزۈپ، ئۇنى ئەمەلىيەتكە تەدبىقلاپ ئۆگەتىدىغان كىشىلەردۇر. تونجى ئىنسان شۇنداقلا تۇنجى پەيغەمبەر ئىدى. ئۇنىڭغا ۋەھيى قىلىنغان دىنمۇ «يالغۇز ئاللاھقا ئىمان كەلتۈرۈدىغان» دىن، يەنى «تەۋھىد» دىنى ئىدى.

ئاللاھ ۋەھيى ئارقىلىق ئىنسانلارغا ئەۋەتكەن توغرا دىنىنىڭ ئورتاق ئىسمى «ئىسلام»دۇر. **«ھەقىقەتەن ئاللاھنىڭ نەزىرىدە مەقبۇل دىن**

ئىسلامدۇر.» (ئال-ئىمران سۈرىسى 19-ئايەت) دېگەن ئايەت بۇنى ئېنىق بىلدۈرمەكتە.

تارىختا ئىنسانلار بەزىدە ئىلاھىي ۋەھيى كۆرسەتكەن يولنىڭ سىرتىغا چىقىپ كېتىپ، توغرا دىن ئۆگەتكەن ئېتىقاد ۋە ئەخلاقىي پاكلىقنى بۇزغان ئىدى. ئۇلۇغ رەببىمىز خاتا ئېتىقادلارنى ۋە بۇزۇلغان ئەخلاق نوقتىئىنەزەرلىرىنى تۈزەش ئۈچۈن يېڭى پەيغەمبەرلەرنى ئەۋەتىپ تۇرغان ئىدى. بارلىق پەيغەمبەرلەر ئۈممەتلىرىگە ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوق ئىكەنلىكى ۋە يالغۇز ئۇنىڭغىلا ئىبادەت قىلىنىشى كېرەكلىكىنى تەبلىغ قىلغان ئىدى. ئۆلگەندىن كېيىن چوقۇم قايتا تىرىلدۈرۈلۈپ، ھېسابقا تارتىلىدىغانلىقىنى بىلدۈرگەن ئىدى. پەيغەمبەرلەر ئۆگەتكەن ئىمان ئاساسلىرى بىلەن ئادالەت، توغرا-دۇرۇستلۇق ۋە ياردەمپەرۋەرلىك قاتارلىق ئەخلاقىي قىممەت قاراشلىرى ھېچقاچان ئۆزگەرمىگەن ئىدى.

ئاللاھتائالاتۇنجى ئىنسان ئادەمئەلەيھسسالامنى پەيغەمبەرلىككە تەيىنلىگەن ئىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ خەلقىگە ئاللاھنىڭ بىر ئىكەنلىكى، ئۇنىڭدىن باشقىسىغا ئىبادەت قىلىشقا بولمايدىغانلىقىنى تەبلىغ قىلىپ ئىسلامنى ئىنسانلارغا ئۆگەتكەن ئىدى. پەيغەمبىرىمىز ھەزرىتى مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەممۇ ئىسلام دىنىنىڭ ئاخىرقى تەبلىغچىسى بولغان ئىدى. ئۇنىڭدىن كېيىن يېڭى بىر پەيغەمبەر، قۇرئانى-كەرىمدىن كېيىن يېڭى بىر كىتاب كەلمەيدۇ.

يالغۇز ئاللاھقا ئىمان ئېيتىشنى (تەۋھىدنى) ئوتتۇرىغا قويمايدىغان دىنلار باتىلدۇر

ئۇلۇغ ئاللاھ تەرىپىدىن ئەۋەتىلمىگەن ئۇيدۇرما دىنلار **باتىل دىنلار** دەپ ئاتىلىدۇ.

ئۇلۇغ ئاللاھ تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن، ئەمما كېيىنكى زامانلاردا كىشىلەر تەرىپىدىن بۇزۇۋېتىلگەن دىنلارمۇ بار. بۇلارغا ئەسلىدە دىندا يوق بولغان خۇراپاتلار ۋە سەپسەتىلەر ئارىلىشىپ قالغان. ئىمان ئاساسلىرى ۋە ئىبادەتلەردە كۆپ ئۆزگىرىشلەر بولغان. بۇ دىنلار **ئەسلى بۇزۇلغان** دىنلار دەپ ئاتىلىدۇ. يەھۇدىيلىك ۋە خرىستىئانلىق بولسا ئەسلى بۇزۇلغان دىنلار جۈملىسىدىندۇر.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«مەن بىلەن باشقا پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەھۋالى شۇنىڭغا ئوخشايدۇكى، بىرەيلەن ناھايىتى چىرايلىق بىر ئىمارەت بىنا قىلدى. ئىمارەت پۈتتى، لېكىن بىنانىڭ بۇرجىكىدە بىر خىش سىغىدىغان يەر كاۋاك پېتى بوش قالدۇرۇلدى. كېيىن بىنانى كۆرگەن ۋە ھەيران بولغان ئىنسانلار بىنانىڭ بۇرجىكىدىكى بوش يەرنى كۆرۈپ: «كاشكى، مۇشۇ بىر خىشنىڭ ئورنى بوش قالمىغان بولسا!» دېدى. شۇ بوش ئورۇننى تولدۇرىدىغان خىش مانا مەن. مەن كەلدىم ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسى بولدۇم.»

(بۇخارى: «مەناقىب»، 18)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«بۈگۈن سىلەرنىڭ دىنىڭلارنى پۈتۈن قىلدىم، سىلەرگە نېمىتىمنى تاماملىدىم، ئىسلام دىنىنى سىلەرنىڭ دىنىڭلار بولۇشقا تاللىدىم.»

(مائىدە سۈرىسى 3-ئايەت)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«كىمكى ئىسلام (دىنىدىن) غەيرى دىننى تىلەيدىكەن، ھەرگىز ئۇ (يەنى ئۇنىڭ دىنى) قوبۇل قىلىنمايدۇ، ئۇ ئاخىرەتتە زىيان تارتقۇچىدۇر.»

(ئال-ئىمران سۈرىسى 85-ئايەت)

مېنىڭ دىنىم

مېنىڭ دىنىم ئۇلۇغدۇر، مەن دىنىمنى سۆيىمەن،
ئۇنى بارلىق دىنلاردىن ئۈستۈن تۇتۇپ كۆيىمەن.

ئىسلامدۇر مېنىڭ دىنىم، دىنلارنىڭ ئەڭ گۈزىلى،
«ئاللاھ بىردۇر» دەيمىز بىز، «بىردۇر ئاللاھ» دەيمىز بىز،
«ئاللاھ بىردۇر» دېيىشتىن باشقا سۆزنى بىلمەيمىز.

پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد، ئىككى جاھان قۇياشى،
پەيغەمبەرلەر ئىچىدە يوقتۇر ئۇنىڭ تەڭدىشى.

بۇ دىنىنى رەببىمىزدىن ئېلىپ كەلگەن ئۇ بىزگە،
بۇ دىن نۇرلار ياغدۇرار ئاسماندىن ئۈستىمىزگە.

بۇ دىن دەيدۇ: «پاكىزە بول!»، بۇ دىن دەيدۇ: «دۇرۇست بول!»،
بۇ دىندىن بەكرەك گۈزەل بارمىدۇر باشقا بىر يول؟

كىتابىمىز قۇرئاندۇر، ئوقۇيمىز بىز ھەر زامان،
كۆپ شۈكۈرلەر ئاللاھقا مۇسۇلمانىمىز مۇسۇلمان...

— شەرافەددىن يالتكايا

ئىسلام دىنىنىڭ ئالاھىدىلىكلىرى

ئاللاھ ئىنسانلارغا ئەۋەتكەن ئەڭ ئاخىرقى دىن ئىسلامدۇر. ئىسلامنىڭ مۇھىم ئالاھىدىلىكلىرىدىن بەزىلىرى تۆۋەندىكىچە:

1. ئىسلام ھەر دەۋرگە ماس كېلىدىغان، ھەممە ئىنسانلارغا خىتاب قىلىدىغان ئالەمشۇمۇل بىر دىندۇر. پەيغەمبىرىمىز قىيامەتكە قەدەر كېلىدىغان بارلىق ئىنسانلارغا ئەۋەتىلگەن. ئۇ ئېلىپ كەلگەن دىن بارلىق ئىنسانلارنىڭ ئېھتىياجىغا جاۋاب بېرەلەيدىغان ئالاھىدىلىككە ئىگە. ئىسلام ئاتا-ئانىغا ياخشى مۇئامىلە قىلىشقا، بارچە جانلىقلارغا مېھرى-شەپقەت، مەرھەمەت كۆرسىتىشكە، ئىسراپچىلىق قىلماسلىققا، تىجارەتتە دۇرۇست بولۇشقا، ھەر قانداق ئەھۋالدا ئادىل بولۇشقا بۇيرۇيدۇ. ئىسلام ئوتتۇرىغا قويغان بۇنىڭغا ئوخشاش پرىنسىپلار پۈتكۈل جەمئىيەت موھتاج بولغان ئەڭ ئەقەللىي ئىنسانىي قىممەت قارىشىدۇر.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«سېنى بىز پەقەت پۈتۈن ئىنسانلار ئۈچۈن (مۆمىنلەرگە جەننەت بىلەن) خوشخەۋەر بەرگۈچى ۋە (كاپىرلارنى ئازاب بىلەن) ئاگاھلاندۇرغۇچى قىلىپ ئەۋەتتۇق.»

(سەبەئ سۈرىسى 28-ئايەت)

2. ئىسلام دىنى ئاسانلىق دىنىدۇر. ئىنسانلارنى پەقەت كۈچى يېتىدىغان ئىشلارغا بۇيرۇيدۇ. كۈچى يەتمەيدىغان قىيىن ئىشلارغا بۇيرىمايدۇ. مەسىلەن: ئۆرە تۇرالمايدىغان ئاغرىق كىشىلەر نامازنى ئولتۇرۇپ ئوقىسا بولىدۇ. سۇ تاپالمىغان كىشىلەر تاھارەت ئۈچۈن تەيەممۇم قىلسا بولىدۇ. ئۇزۇن سەپەرگە چىققان كىشى سەپەر جەريانىدا رامىزان روزىسىنى تۇتماي، كېچىكتۈرۈپ كېيىن تۇتسا بولىدۇ.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئاللاھ ھېچكىمنى تاقىتى يەتمەيدىغان ئىشقا تەكلىپ قىلمايدۇ.»

(بەقەرە سۈرىسى 285-ئايەت)

3. ئىسلام ئىنسانلارنى باي ـ نامرات، كۈچلۈك ـ ئاجىز دەپ ئايرىمايدۇ. بىر كىشىنىڭ مىللىتى، ئىرقى، تىلى ۋە رەڭگىنى ئۈستۈنلۈك سەۋەبى دەپ قارىمايدۇ. شۇڭا مەھكىمە ئالدىدا ھەممە كىشى باپ ـ باراۋەر. جەمئىيەتتىكى ئورنى قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ھېچكىم ئالاھىدە ئىمتىيازغا ئىگە ئەمەس. ھەج ئىبادىتىمۇ ئىسلامنىڭ باراۋەرلىك چۈشەنچىسىنى ئىپادىلەيدىغان بىر ياخشى مىسالدۇر. ھەج جەريانىدا مىليونلىغان كىشى ئاق رەڭلىك ئېھرام باغلاپ، ھېچقانداق ئايرىمچىلىق قىلىشماي، ھەممىسى بىرلىكتە ئىبادەت قىلىدۇ.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«ئەي ئىنسانلار!
شۇنى ياخشى بىلىڭلاركى، ئەرەب ئەجەمدىن، ئەجەم ئەرەبتىن، ئاق تەنلىك قارا تەنلىكتىن، قارا تەنلىك ئاق تەنلىكتىن ئۈستۈن ئەمەس. ھەقىقىي ئۈستۈنلۈك پەقەت تەقۋا (ئاللاھتىن قورقۇش) جەھەتتىدۇر.»

(ۋىدا خۇتبىسىدىن)

4. ئىسلامنىڭ نىشانى ئىنسانلارنى بۇ دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە بەخت ـ سائادەتكە ئېرىشتۈرۈشتۇر. ئىسلام ئىنسانلارنى بۇ دۇنيادىكى نېمەتلەردىن پايدىلىنىشقا ۋە بۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە جەننەتنى قولغا كەلتۈرۈشكە ئۈندەيدۇ. دۇنيا ئۈچۈن ئاخىرەتنى، ئاخىرەت ئۈچۈن دۇنيانى تەرك قىلىشنى توغرا دەپ قارىمايدۇ.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئاللاھ ساڭا بەرگەن بايلىق بىلەن ئاخىرەت يۇرتىنى تىلىگىن، دۇنيادىكى نېسىۋەڭنىمۇ ئۇنتۇمىغىن...»

(قەسەس سۈرىسى 77 ـ ئايەت)

5. ئىسلامنىڭ ئەڭ روشەن خۇسۇسىيەتلىرىدىن بىرى ئۇنىڭ پاكىزلىققا ئالاھىدە ئەھمىيەت بەرگەنلىكىدۇر. ئىسلامدا بۇيرۇلغان ئىبادەتلەر بەدەننىڭ پاكىزە بولۇشىنى كاپالەتكە ئىگە قىلغىنىدەك، روھ ۋە قەلبنىمۇ پاكىزە تۇتىدۇ. مەسىلەن: تاھارەت، غۇسۇل، ناماز، روزا، ھەج ۋە زاكات قاتارلىق ئىبادەتلەر ئىنساننى ماددىي ۋە مەنىۋىي كىرلەردىن پاكىزلايدۇ.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئاللاھ ھەقىقەتەن تەۋبە قىلغۇچىلارنى دوست تۇتىدۇ، (ھارامدىن ۋە نىجاسەتتىن) پاك بولغۇچىلارنى دوست تۇتىدۇ.»

(بەقەرە سۈرىسى 222 ـ ئايەت)

6. ئىسلامنىڭ ئەمىر ـ پەرمانلىرى ئىنسان تەبىئىتىگە ماس كېلىدۇ. بۇ سەۋەپتىن ئىسلام ھاراق ـ شاراب، قىمار، زىنا، يالغان گەپ قىلىش، زۇلۇم ۋە ناھەقچىلىقنى مەنئى قىلغان. ياخشى ئىش قىلىش، ئۆزئارا ياردەملىشىش، ئادىل بولۇش، ئاتا ـ ئانىغا ياخشى مۇئامىلە قىلىش، يوقسۇللار ۋە غېرىپ ـ مىسكىنلەرگە غەمخورلۇق قىلىشقا بۇيرىغان.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«پەيغەمبەر ئۇلارنى ياخشى ئىش قىلىشقا بۇيرۇيدۇ، يامان ئىش قىلىشتىن توسىدۇ، ئۇلارغا پاك نەرسىلەرنى ھالال قىلىدۇ، ناپاك نەرسىلەرنى ھارام قىلىدۇ، ئۇلارنىڭ ئېغىر يۈكىنى يېنىكلىتىدۇ.»

(ئەئراف سۈرىسى 157 ـ ئايەت)

ئىسلامنىڭ ئالاھىدىلىكلىرىنى مۇنداق يىغىنچاقلىغىلى بولىدۇ:

ئىسلامنىڭ ئالاھىدىلىكلىرى

1. ئىسلام پۈتكۈل ئىنسانىيەتكە ئەۋەتىلگەن ئالەمشۇمۇل دىندۇر.
2. ئىسلام ئىنسانلارنى تاقىتى يەتمەيدىغان ئىشقا تەكلىپ قىلمايدۇ.
3. ئىسلامدا مىللەت، ئىرق، تەبىقە ئايرىمچىلىقى يوق.
4. ئىسلام دۇنيا ۋە ئاخىرەت تەڭپۇڭلۇقىغا ئەھمىيەت بېرىدۇ.
5. ئىسلام بەدەن ۋە روھ پاكىزلىقىغا ئەھمىيەت بېرىدۇ.
6. ئىسلام ياخشى ۋە پايدىلىق بولغان ئىشلارغا بۇيرۇيدۇ؛ ناچار ۋە زىيانلىق ئىشلارنى مەنئى قىلىدۇ.

پەيغەمبىرىمىز دىنىنى ھاياتقا تەدبىقلاشتىكى ئەڭ گۈزەل ئۈلگە

گۈزەل دىنىمىز ئىسلامنى ئىنسانلارغا ئۆگىتىش ئۈچۈن ئەۋەتىلگەن سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز **تۇرمۇش ئادىتى بىلەن پۈتكۈل ئىنسانلارغا ئۈلگە بولغان ئىدى.** ئۇنىڭ جىمى ئىش-پائالىيەتلىرى، سۆز-ھەرىكەتلىرى ۋە گۈزەل ئەخلاقى قۇرئانى كەرىمدىكى ئۆلچەملەرگە ئاساسەن شەكىللەنگەن ئىدى. دىنىنى ئەمەلىي ھاياتقا قانداق تەدبىقلاشنى ئۇ ئۆگەتكەن ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام **دىنىمىزنىڭ ئەمىر-پەرمانلىرىنى بىجا كەلتۈرۈش، چەكلىگەنلىرىدىن يىراق تۇرۇش جەھەتتە ئىنتايىن ئەستايىدىل ئىدى.** كىشىلەرگە ۋە جەمىيەتكە پايدىسىز بولغان ئۆرپ-ئادەتلەر ۋە ھەددىدىن ئېشىش قاتارلىق قىلمىشلاردىن ئۇزاق تۇراتتى. مۇسۇلمانلارغا ھەر دائىم ئوتتۇراھال يولدا مېڭىشنى، دىنىنىڭ بۇيرىغانلىرىغا ياخشى رىئايە قىلىشنى تاپىلايتتى.

بىر كۈنى ساھابىلەردىن ئۈچ كىشى پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئۆيىگە كېلىپ، ئۇنىڭ نەپلە ئىبادەتلىرىنى سورىدى. ئۇلارغا پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئىبادەتلىرى ئېيتىپ بېرىلگەندە، ئۇلار بۇنى ئاز كۆردى ۋە:

- رەسۇلۇللاھ كىم؟ بىز كىم؟ ئۇنىڭ ئۆتمۈشتىكى ۋە كەلگۈسىدىكى گۇناھلىرى ئەپۇ قىلىنغان. - دېيىشتى. ئۇلاردىن بىرەيلەن:

- مەن ئۆمرۈمنىڭ ئاخىرىغىچە ھەر كېچە ئۇخلىماي ناماز ئوقۇيمەن. - دېدى. يەنە بىرەيلەن:

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز بىر قېتىم دوستلىرى بىلەن ئولتۇرغاندا قولىغا بىر شاخ ئېلىپ، يەرگە بىر تۈز سىزىق سىزدى. قىزىقىپ قاراپ تۇرغان دوستلىرىغا سىزىقنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ:

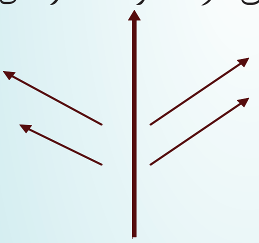

- بۇ ئاللاھتائالانىڭ توغرا يولىدۇر. - دېدى.

ئاندىن تۈز سىزىقنىڭ ئوڭ سول تەرىپىگە يەنە ئىككىدىن سىزىق سىزىپ:

- بۇلار شەيتاننىڭ يوللىرىدۇر. - دېدى.

كېيىن مۇبارەك قولىنى ئوتتۇرىدىكى سىزىقنىڭ ئۈستىگە قويۇپ بۇ ئايەتنى ئوقىدى:

«(ئاللاھتائالا بۇيرىدىكى) بۇ مېنىڭ توغرا يولۇمدۇر، شۇ يولدا مېڭىڭلار، ناتوغرا يوللاردا ماڭماڭلار، چۈنكى ئۇلار سىلەرنى ئاللاھنىڭ يولىدىن ئايرىۋېتىدۇ، (ئاللاھنىڭ ئەمرىنى تۇتۇپ دوزاختىن) ساقلىنىشىڭلار ئۈچۈن، ئاللاھ سىلەرگە بۇ ئىشلارنى تەۋسىيە قىلىدۇ.»

(ئەنئام سۈرىسى 153-ئايەت)

(ئەخمەد بىن ھەنبەل، 3-جىلد، 397)

– مەنمۇ ئۆمرۈمدە كۈندۈزى روزا تۇتىمەن، روزىسىز يۈرمەيمەن. – دېدى. ئۈچىنچى ساھابە:

– مەنمۇ جىنسىي تېنىمدە بولىدىكەن، ئايال كىشىگە يېقىن كەلمەيمەن، ھەرگىز ئۆيلەنمەيمەن. – دەپ ۋەدە قىلدى. بىر دەمدىن كېيىن پەيغەمبىرىمىز ئۇلارنىڭ يېنىغا كېلىپ مۇنداق دېدى:

– ئاڭلىسام، سىلەر يۇقارقىدەك گەپلەرنى قىپسىلەر. سىلەرنى ئاگاھلاندۇرغىلى كەلدىم. ئاللاھقا قەسەم قىلىمەنكى، سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا ئاللاھتىن ئەڭ قورقىدىغان، ئەڭ تەقۋادار كىشى مانا مەن. لېكىن مەن بەزىدە نەپلە روزا تۇتىمەن، بەزىدە تۇتمايمەن. كېچىدە ناماز ئوقۇيمەن، ھەم ئۇخلايمەن. ئاياللار بىلەنمۇ ئۆيلىنىمەن. كىمكى مېنىڭ سۈننىتىمدىن يۈز ئۆرۈيدىكەن، ئۇ مېنىڭ يولۇمدا ئەمەس. (بۇخارى: «نىكاھ»، 1)

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز **ھاياتتا دۇچ كەلگەن مەسىلىلەرنى دىنىمىزنىڭ ئۆلچىمى بويىچە ھەل قىلاتتى.** ئۇنىڭغا بىرەر سوئال سورالغاندا ياكى كىشىلەر ئارىسىدىكى بىرەر مەسىلىنى ھەل قىلماقچى بولغىنىدا ئالدى بىلەن مۇراجىئەت قىلىدىغىنى قۇرئان-كەرىم ئىدى. دىنىمىزنىڭ ئاسانلىق دىنى ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ، مەسىلىنى ھەل قىلىشتا ئاسان يولنى تاللايتتى. دوستلىرىغىمۇ تورمۇشتا دۇچ كەلگەن مەسىلىلەرنى دىنىمىزنىڭ ئۆلچەملىرىنى ئاساس قىلغان ھالدا ھەل قىلىشنى تەۋسىيە قىلاتتى.

پەيغەمبىرىمىز **دىنىنى جېنىدىنمۇ بەك ئۈستۈن كۆرەتتى.** بۇ تۈپەيلى نۇرغۇن جاپا-مۇشەققەت چەكتى. ئاللاھ يولىدا خىلمۇ-خىل ئېغىر قىيىنچىلىقلارغا قارشى تىز پۈكمەي ماڭدى.

ئىسلام كەلگەن دەسلەپكى يىللاردا دىنىنى قوبۇل قىلمىغان مۇشرىكلار پەيغەمبىرىمىزگە كۆپ ئەزىيەت قىلدى. ئۇنى نۇرغۇن قېتىم ئۆلتۈرمىز دەپ تەھدىت سالدى. پەيغەمبىرىمىز ۋە ئۇنىڭغا ئىمان ئېيتقانلارنى ئاچلىقتا قويدى. ئۇلار ماڭىدىغان يوللارغا تىكەن تاشلىدى. پەيغەمبىرىمىز تائىفقا بارغاندا ئۇنىڭغا تاش ئېتىپ، پۇتىنى يارىدار قىلدى. يەنە نۇرغۇن قىيىن-قىستاقلارنى قىلدى. مۇشۇنداق ئەھۋال ئاستىدىمۇ، پەيغەمبىرىمىز ئىسلام دىنىنى ياشاشتىن، تەبلىغ قىلىش ۋە ئۆگىتىشتىن قىلچىلىك چېكىنمىدى.

***

پەيغەمبىرىمىز دىنىنى توغرا بىلگەن ۋە ھاياتىغا تەدبىق قىلغان نەمۇنە ئىزباسارلارنى يېتىشتۈردى. ئۇنىڭ قۇتلۇق دەۋىتىگە ئاۋاز قوشۇپ، گۈزەل دىنىمىزنى قوبۇل قىلىپ، ئۇنىڭ سېپىدە تۇرغان كىشىلەر «ساھابىلەر» دەپ ئاتالدى.

جاھىلىيەت دەۋرىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن ساھابىلەر دىنىنىڭ بىردىنبىر نىجاتلىق يولى ئىكەنلىكىنى چۈشىنىپ يەتتى. زۇلۇم ۋە ناھەقچىلىق بىلەن تولۇپ تاشقان جاھىلىيەت دەۋرىدىن گۈزەل دىنىمىز سايىسىدە قۇتۇلدى.

ئەگەر پەيغەمبىرىمىزنىڭ ھېچقانداق مۆجىزىسى بولمىغان بولسا، ئۇ تەربىيىلەپ يېتىشتۈرگەن ساھابىلەرلا ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن يېتەرلىك ئىدى.

دىنىنى ھاياتقا قانداق تەدبىقلاشنى، قانداق ياشاشنى، تەقۋادار جەمىيەتنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى پۈتۈن ئىنسانلارغا جانلىق ئۈلگە سۈپىتىدە كۆرسىتىپ بەردى. قىيامەتكە قەدەر كېلىدىغان بارلىق ئىنسانلار ئۈچۈن ئۆرنەك ئەجداد بولدى. بۇ سەۋەپتىن ئۇلار ياشىغان دەۋر بەخت-سائادەت دەۋرى (ئەسرى سائادەت) دەپ ئاتالدى.

ساھابە كىراملار (ھۆرمەتلىك ساھابىلەر) دىنىنى خاتىرجەم ياشاش ئۈچۈن نۇرغۇن

ئىسلامدىن ئىلگىرىكى دەۋر «جاھىلىيەت دەۋرى» دەپ ئاتىلاتتى. ئۇ دەۋردە ئەرەپ يېرىم ئارىلىدىكى قەبىلىلەر ئارىسىدا قانلىق ئۇرۇشلار ۋە ئىچكى جېدەل-ماجرالار يىللاردىن بۇيان داۋاملىشىپ كېلىۋاتقان ئىدى. ئىنسانلار غەم-ئەندىشە ۋە قورقۇش ئىچىدە ياشايتتى. جان ۋە مالنىڭ بىخەتەرلىكى كاپالەتكە ئىگە ئەمەس ئىدى. بايلار نامراتلارغا ناچار مۇئامىلە قىلاتتى. كۈچلۈكلەر ئاجىزلارنى، يامانلار ياۋاشلارنى بوزەك قىلاتتى. ھۆر كىشىلەر قۇل، دېدەك، چۆرە، مالايلارنى ۋەھشى ئۇسۇللاردا قىيناپتتى. ئىسلام دىنى كەلگەندىن كېيىن بۇ سەلبىي مەنزىرىلەرنىڭ ھەممىسى يوقالدى. ئىنسانغا ئىنسانلىق ئىززەت-ھۆرمىتى بىلەن مۇئامىلە قىلىدىغان بىر مەدەنىيەت بارلىققا كەلدى.

كۆرەش قىلدى. دۇچ كەلگەن قىيىن ئۆتكەللەردىن ئىمانى سايىسىدە ھالقىپ ئۆتۈشكە تىرىشتى. پەيغەمبىرىمىز كەبى ئۇلارمۇ ھەر خىل قىيىن-قىستاق، جاپا-مۇشەققەتلەرگە قىلچە باش ئەگمەي، دادىللىق بىلەن يولىنى داۋاملاشتۇردى. بەزىسى ئوتتەك قىززىق قۇم ئۈستىدە ياتقۇزۇلدى. بەزىسى قامچا تاياقلار بىلەن ئۇرۇلۇپ، ئىمانىدىن ۋاز كېچىشكە مەجبۇرلاندى. بۇمۇ يەتمىگەندەك، ئۇلارغا ئىقتىسادىي ئىمبارگو (چەكلىمە) يۈرگۈزۈلدى. سودا-سېتىق بىلەن شۇغۇللىنىشى، ئالاقە ئىشلىرى توختىتىلدى. ئۇلار پەيغەمبىرىمىز بىلەن بىرلىكتە توپ-توغرا ئۈچ يىل مۇشۇنداق قىيىنچىلىقتا قالدى. ئاچلىقتىن قورسىقىغا تاش باغلىدى. ئوت-چۆپ، غازاڭ ۋە قۇرۇق تېرە پارچىسى قاتارلىقلارنى يەپ بولسىمۇ ياشاشقا تىرىشتى. پۈتۈن مال-بىساتلىرىنى تاشلاپ، تۇغۇلۇپ ئۆسكەن يۇرتىدىن ئايرىلىپ باشقا جايلارغا ھىجرەت قىلىشقا مەجبۇر بولدى. ئۇلار ئىمان لەززىتىنى بىر قېتىم تېتىغان ئىدى، شۇڭا ئۈچۈن جېنىنى پىدا قىلدى، ئەمما دىنىدىن قەتئىي ۋاز كەچمىدى.

ساھابىلەر ئىسلام دىنى ئۇلارغا ئېلىپ كەلگەن گۈزەللىكلەرنى يەر يۈزىدە تارقىتىش ئۈچۈن جېنىنى، مېلىنى پىدا قىلدى. بەزىسى ھەزرىتى ياسىر، ھەزرىتى سۈمەييە، ھەزرىتى مۇسئاب ۋە ھەزرىتى ھەمزىگە ئوخشاش ئاللاھ يولىدا شېھىت بولدى. ھايات قالغانلار ئىسلامنى پۈتۈن ئىنسانلارغا بىلدۈرۈش ئۈچۈن دۇنيانىڭ تۆت تەرىپىگە قاراپ يولغا چىقتى. گۈزەل دىنىمىز ئۇلارنىڭ پىداكارلىقى سايىسىدە كۈنىمىزگە قەدەر ئۆزگەرمەي بىزگە يېتىپ كەلدى.

***

ئۇلۇغ رەببىمىز بىزنى ئىسلام نېمىتى بىلەن شەرەپلەندۈردى. بىزگە ئىماننى سۆيدۈرۈپ، ئۇنى قەلبىمىزگە يەرلەشتۈردى. دىنسىزلىقنى، گۇناھ قىلىشنى، قەبىھ ۋە ناچار ئىشلارنى بىزگە سەت كۆرسەتتى. پەيغەمبىرىمىزمۇ: «سىلەرگە ئاللاھنىڭ كىتابى قۇرئانى-كەرىم ۋە مېنىڭ سۈننىتىمدىن ئىبارەت ئىككى نەرسە قالدۇردۇم، ئۇلارغا مەھكەم ئېسىلغان چېغىڭلاردا يولدىن ئېزىقىپ كەتمەيسىلەر» دېيىش ئارقىلىق بىزگە قۇرئانى-كەرىم ۋە ئۆزىنىڭ ئۆرنەك ھاياتىنى قويۇپ كەتتى.

ئەگەر ئاللاھ بەرگەن نېمەتلەرنىڭ قەدرىنى بىلىپ، پەيغەمبىرىمىزنىڭ تەۋسىيىلىرىگە رىئايە قىلساق، دىنىمىزنى ئەڭ ياخشى ئۆگىنىپ، ئىبادەتلىرىمىزنى ئەڭ ياخشى ئادا قىلىپ، يامان، قەبىھ ئىشلاردىن يىراق تۇرالايمىز، ياخشى بىر مۇسۇلمان بولالايمىز.

سوئاللار

تېپىشماق تاپايلى

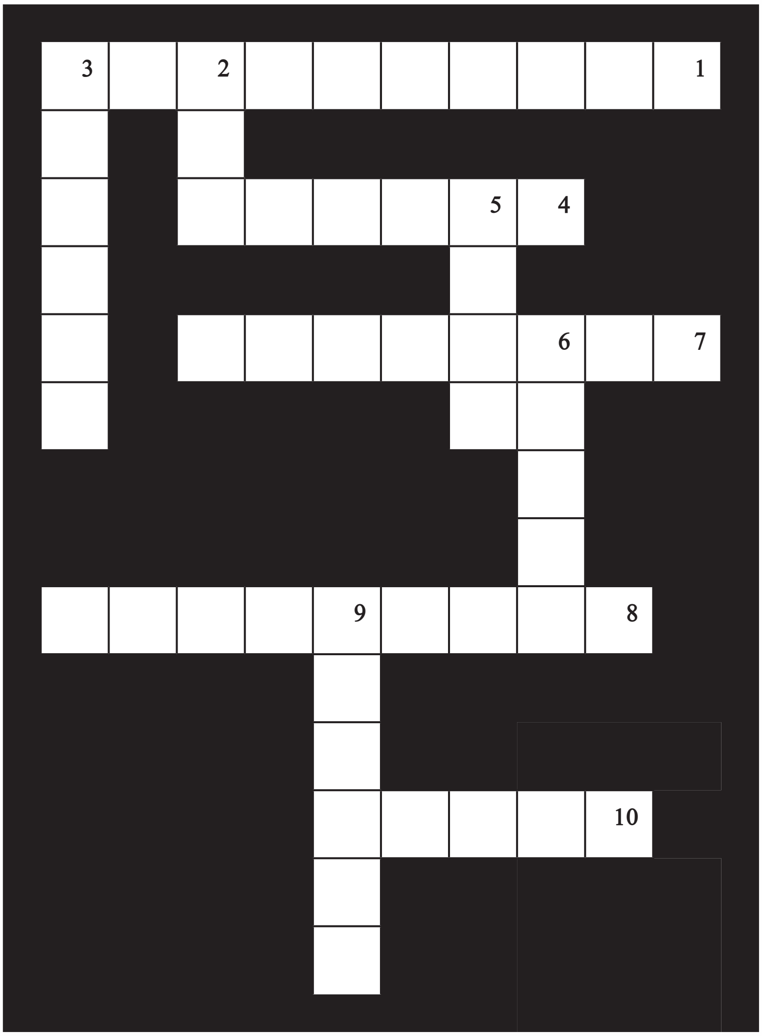

	ئوڭدىن سولغا		يۇقىرىدىن تۆۋەنگە
1	بەخت ـ سائادەت دەۋرى	6	ئىسلام دىنىدە ئۇستۇنلۇك ئۆلچىمى
2	ئۇلۇغ رەببىمىز ئىنسانلارنىڭ دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە بەختلىك بولۇشىنى كاپالەتكە ئىگە قىلىش ئۈچۈن ئەۋەتكەن قائىدە ـ قانۇن ۋە تەۋسىيەلەر	7	ئۇلۇغ ئاللاھ تەرىپىدىن ئەۋەتىلمىگەن ئويدۇرما دىنلار
3	يېگانە ئاللاھقا ئىمان ئېيتىش	8	ئىسلام دىنى كېلىشتىن ئىلگىرىكى زاماننىڭ ئىسمى
4	ئاللاھ تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن، يالغۇز ئاللاھقىلا ئىمان ئېيتىپ، ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىشقا بۇيرىغان دىن	9	قۇرئانى ـ كەرىمدە ئوغلىغا قىلغان نەسىھەتلىرى بايان قىلىنغان پەيغەمبەرنىڭ ئىسمى
5	ياراتقۇچىمىزنى ۋە توغرا يولنى تېپىش ئۈچۈن بېرىلگەن بۈيۈك نېمەت	10	بارلىق پەيغەمبەرلەر ئېلىپ كەلگەن توغرا دىنىنىڭ ئورتاق ئىسمى

تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى مۇۋاپىق پارچىلار بىلەن تولۇقلاپ تاماملاڭلار.

1	ئىنسان روھ ۋە			ئىنسانلارغا يېتەكچىلىك قىلغان.
2	بىزنى باشقا مەخلۇقلاردىن پەرقلەندۈرىدىغىنى ۋە			دىنىنى ئۆزىنىڭ ھاياتىدىنمۇ بەك مۇھىم بىلەتتى.
3	ئىنسان ئەقلىنى ئىشلىتىش ئارقىلىق توغرا ۋە			ئەڭ ياخشى تۇرمۇش ئۇسۇلىنى كۆرسىتىدۇ.
4	پەيغەمبەرلەر توغرا يولنى تېپىشتا			ئالەمشۇمۇل بىر دىندۇر.
5	دىنىمىزگە ئاساسلانغاندا، يارىتىلىشىمىزدىكى مەقسەت			يەتمەيدىغان ئىشقا تەكلىپ قىلمايدۇ.
6	دىن بىزگە ياخشى بىلەن يامانىنى، توغرا بىلەن خاتانى تونۇتۇپ،			ياخشى بولغاننى تاللىيالايدۇ.
7	ئىسلام ھەر دەۋرگە ۋە پۈتكۈل ئىنسانلارغا خىتاب قىلىدىغان			بەدەندىن تۈزۈلگەن بىر مەخلۇقتۇر.
8	ئىسلام ئىنسانلارنى تاقىتى، كۈچى			ئىنسان تەبىئىتىگە بەكلا ماس كېلىدۇ.
9	ئىسلامنىڭ ئەمر ـ پەرمانلىرى			بەدىنىمىزنى ئىنسانلىق خۇسۇسىيىتىگە ئىگە قىلىدىغىنى روھىمىزدۇر.
10	پەيغەمبىرىمىز			رەببىمىزنى تونۇشىمىز ۋە ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىشىمىز ئۈچۈندۇر.

تۆۋەندىكى بوشلۇقلارغا تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەردىن مۇۋاپىق بولغىنىنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار.

(تەۋبە / سىناش / ئەخلاقسىز / تىرىكلىكنى / ياخشى ئىش / جەھەننەم / ئىسلامنى / ئەھمىيەت / دىن / ياخشىلىق)

1. «ئەي رەببىمىز! بىزگە دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە .... بەرگىن. بىزنى .... ئازابىدىن قۇتقۇزغىن!»
2. «شۈبھىسىزكى، ئاللاھ گۇناھىغا .... قىلغۇچىلارنى ۋە پاكىزلىققا .... بەرگۈچىلەرنى ياخشى كۆرىدۇ.
3. «بۈگۈن سىلەرگە بەرگەن دىن ......، نېمىتىمنى تاماملىدىم. سىلەرگە .... دىن قىلىپ تاللىدىم.»
4. «ئاللاھ ئۆلۈمنى ۋە .... نى قايسىڭلارنىڭ ئەمەلىڭلارنىڭ تېخىمۇ ياخشى ئىكەنلىكىنى .... ئۈچۈن ياراتتى.»
5. «ئاللاھ ئادالەتلىك بولۇشقا، .... قىلىشقا، خىش-ئەقرىبالارغا (ئۇرۇق-تۇغقانلارغا) غەمخورلۇق قىلىشقا بۇيرۇيدۇ. بارلىق .... قىلمىشلارنى، ناچار ئىشلارنى ۋە ناھەقچىلىقنى مەنئى قىلىدۇ. سىلەرنى چۈشىنىپ رىئايە قىلسۇن دەپ ۋەز-نەسىھەت قىلىدۇ.»

جاۋابلار

تېپىشماق تاپايلى

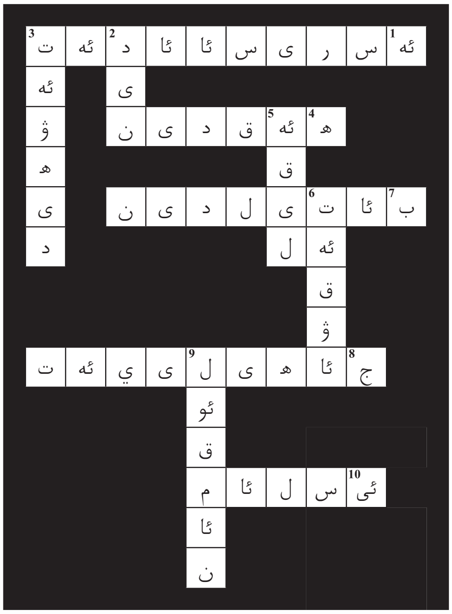

جۈملىلەرنى مۇۋاپىق پارچىلار بىلەن تولۇقلاپ تاماملاڭلار.

1	ئىنسان روھ ۋە	4	ئىنسانلارغا يېتەكچىلىك قىلغان.
2	بىزنى باشقا مەخلۇقلاردىن پەرقلەندۈرىدىغىنى ۋە	10	دىنىنى ئۆزىنىڭ ھاياتىدىنمۇ بەك مۇھىم بىلەتتى.
3	ئىنسان ئەقلىنى ئىشلىتىش ئارقىلىق توغرا ۋە	6	ئەڭ ياخشى تۇرمۇش ئۇسۇلىنى كۆرسىتىدۇ.
4	پەيغەمبەرلەر توغرا يولنى تېپىشتا	7	ئالەمشۇمۇل بىر دىندۇر.
5	دىنىمىزگە ئاساسلانغاندا، يارىتىلىشىمىزدىكى مەقسەت	8	يەتمەيدىغان ئىشقا تەكلىپ قىلمايدۇ.
6	دىن بىزگە ياخشى بىلەن يامانىنى، توغرا بىلەن خاتانى تونۇتۇپ،	3	ياخشى بولغاننى تاللىيالايدۇ.
7	ئىسلام ھەر دەۋرگە ۋە پۈتكۈل ئىنسانلارغا خىتاب قىلىدىغان	1	بەدەندىن تۈزۈلگەن بىر مەخلۇقتۇر.
8	ئىسلام ئىنسانلارنى تاقىتى، كۈچى	9	ئىنسان تەبىئىتىگە بەكلا ماس كېلىدۇ.
9	ئىسلامنىڭ ئەمىر-پەرمانلىرى	2	بەدىنىمىزنى ئىنسانلىق خۇسۇسىيىتىگە ئىگە قىلىدىغىنى روھىمىزدۇر.
10	پەيغەمبىرىمىز	5	رەببىمىزنى تونۇشىمىز ۋە ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىشىمىز ئۈچۈندۇر.

تۆۋەندىكى بوشلۇقلارغا تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەردىن مۇۋاپىق بولغىنىنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار.

1. ياخشىلىق، جەھەننەم　　2. تەۋبە، ئەھمىيەت　　3. ئىسلامنى، ئىسلامنى

4. تىرىكلىكنى، سىناش　　5. ياخشى ئىش، ئەخلاقسىز

دۇنيادا ھۇزۇرنىڭ، ئاخىرەتتە جەننەتنىڭ ئاچقۇچى

ئىمان

- كەلىمە تەۋھىد ۋە كەلىمە شاھادەت
- ئىمان جەھەتتە ئىنسانلار
- ئىمان ھەققىدە نېمىلەرگە دىققەت قىلىشىمىز كېرەك؟
- ئىمانىمىزنى قانداق كۈچلەندۈرىمىز؟
- ئىمان ئارقىلىق ئېرىشكەنلىرىمىز
- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىماندىكى راستچىللىقى

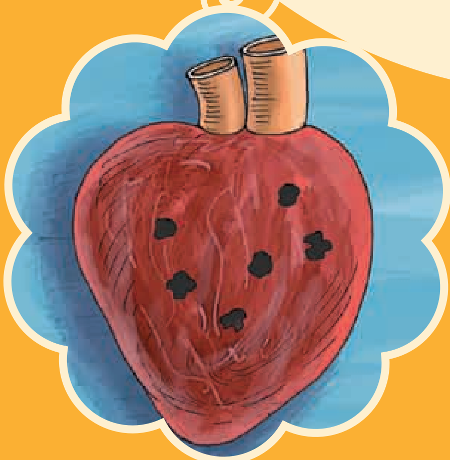

«ئىشىنىدىكەنمەن، ئەمما خەۋەرسىز يۈرۈپتىمەن»

يىگىرمە ياشقا تېخى كىرمىگەن چاغلىرىم ئىدى. ھارۇنىيەدىكى مەشھۇر ئارشاڭغا كېتىۋاتاتتىم. ئۇ چاغلاردا ھەر قانداق بىر شوپۇر ئەگرى-بۈگرى تاغ يولىدىكى تار، ئوڭغۇل-دوڭغۇل ئويمان يوللاردا مېڭىشقا جۈرئەت قىلالمايتتى. بىز بىر مىنبۇس تېپىپ، بىر قانچە ئائىلە يۈك-تاقلىرىمىزنى ۋە باشقا نەرسىلىرىمىزنى يەرلەشتۈرۈپ يولغا چىقتۇق. بىر دەمدىن كېيىن يېشىل رەڭنىڭ ھەممە خىلى جۇلالىنىپ تۇرغان ھەيۋەتلىك تاغ يولىغا يېتىپ كەلدۇق. 8-ئايدىكى قۇرت-قوڭغۇز، ھاشارەتلەرنىڭ نەغمە-ناۋالىرىنى ئاڭلىغاچ، ياپ-يېشىل ئارچا دەرەخلىرى ئارىسىدا مىنبۇسنىڭ ئارقىسىدىن توپا-چاڭ تۇزىتىپ ئېگىزلىككە قاراپ كېتىۋاتاتتۇق. خۇدايىمغا شۈكرى، ئارقىمىزدا باشقا ماشىنا يوق ئىدى. چۈنكى يولنىڭ بەزى يەرلىرى ئىككى ماشىنا

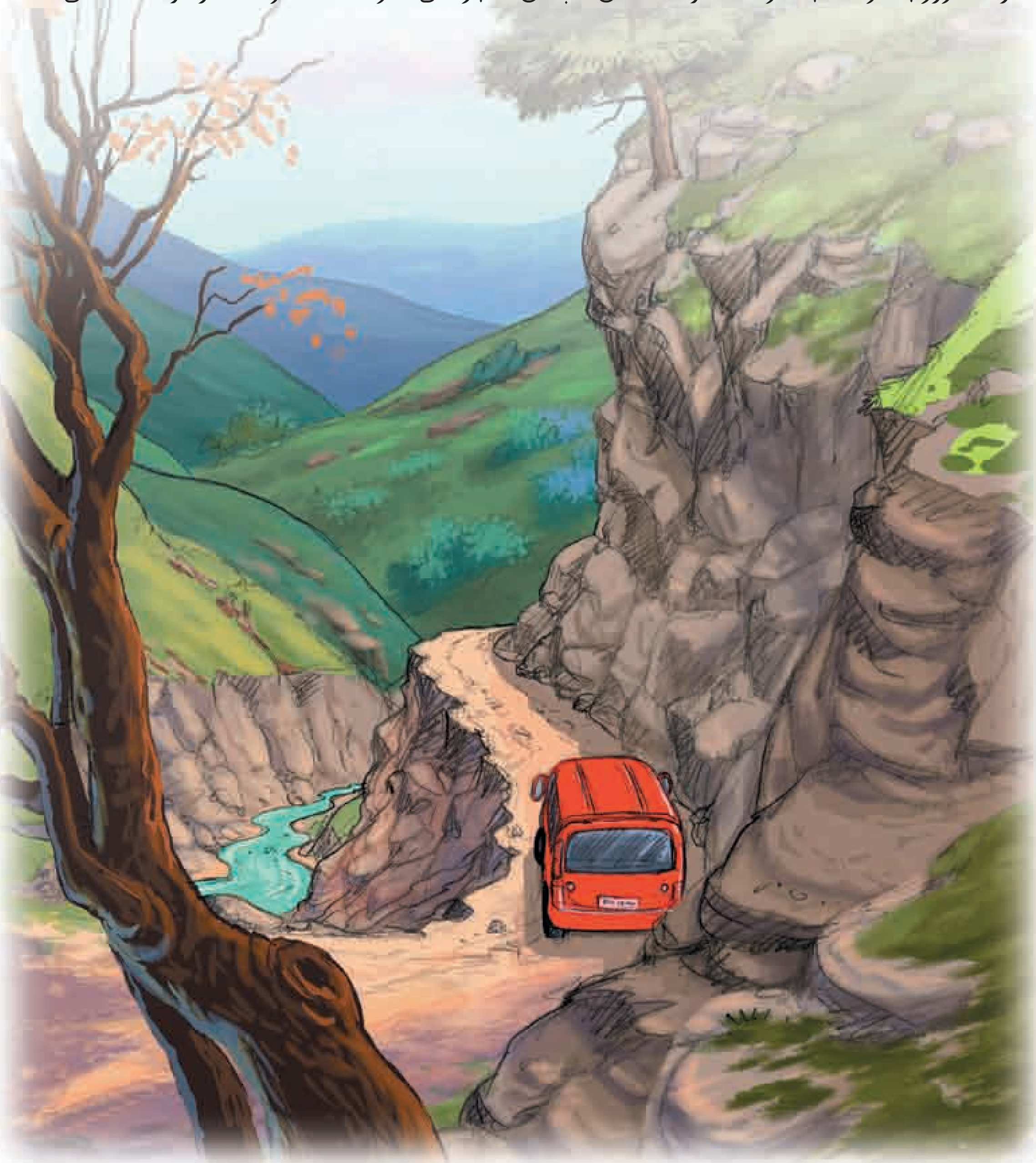

سىغمايدىغان دەرىجىدە تار ئىدى. ھەتتا بەزى ئايلانمىلاردا مىنىبۇسنىڭ چاقىدىن چاچراپ چىققان تاشلار ئۇچۇپ بېرىپ جىلغىلارغا چۈشۈپ كېتەتتى.

مىگبىر تەسلىكتە ئۇزۇن يانتۇ يولنى بېسىپ تۈگەتكەن ماشىنىمىز ئاخىرى تۈز يولغا چىقتى. بىر دەمدىن كېيىن تۆۋەن تەرەپكە قاراپ مېڭىش باشلىناتتى. مەن ئۆزەم ياقتۇرىدىغان بۇ گۈزەل مەنزىرىلەردىن داۋاملىق ھوزۇرلىنىشنى، كۆڭلۈمنى خوش قىلغان بۇ سەپەرنىڭ ئاخىرلاشماسلىقىنى ئارزۇ قىلىپ، ئۇچۇق كۆزنەكتىن بېشىمنى چىقىرىپ، پاكىزە، سالقىن تاغ ھاۋاسىدىن قانغۇدەك نەپەس ئېلىپ يايراپ كېتىۋاتاتتىم. بۇ ئەسنادا ئاجايىپ بىر مەنزىرىگە كۆزۈم چۈشتى. ھەيران قالدىم. ئىختىيارسىز ئۈنلۈك تووۋلاپ سالدىم:

- ئاھ خۇدايىم! ئاۋۇ ئارچا دەرىخىگە بىر قاراڭلارچۇ! ئۇچلۇق بىر قىيا تاشنىڭ ئۈستىدە يىلتىز تارتىپ ئۆسۈپتۇ. ئاستىدا بىر سىقىم تۇپىمۇ يوق!...

مەن مۇشۇنداق ئۆز-ئۆزۈمگە سۆزلەپ ئويلاپ تۇرسام، ئالدى تەرەپتە ئولتۇرغان بىر مويسىپىت ئادەم مېنىڭ ھەيران قالغانلىقىمغا ئاچچىغى كەلگەندەك:

- بۇنىڭ ھەيران قالغۇدەك نېمىسى بار؟ بۇ يەردە بۇنداق دەرەخلەر كۆپ... - دېدى.

- نېمىشقا ھەيران قالمىغۇدەكمەن؟! ئاللاھنىڭ قۇدرىتىگە بىر قارىسىڭىزچۇ؟ تىك بىر قىيا تاشنىڭ چوققىسىدا بۈك-باراقسان ۋە چىرايلىق بىر ئارچا دەرىخىنى ياشارتىپتۇ... - دېدىم.

- ۋاي، بۇنىڭ ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ قۇدرىتى بىلەن نېمە مۇناسىۋىتى بار؟

- نېمە مۇناسىۋىتى بولمىسۇن؟ ماقۇل، ئەمما باشقىچە بولسا قانداق بولاتتى؟ ئۇ ئارچا دەرىخىنى ئەڭ مۇمكىن بولمايدىغان يەردە ياشاتقان كىم؟

- ھېچكىم، بالىموي. نېمىشقا چوقۇم بىرى بۇ دەرەخنى ياشارتىشى كېرەككەن؟ بۇلار ھەممىسى قالاق، ئىپتىدائى كۆز قاراش.

- ئەمما ئاللاھ ئۇ ئارچا دەرىخىنى ئۇ يەردە يارىتىپ ياشارتمىسا، كىم قىلدى بۇ ئىشنى؟

- مەسىلەن، مۇنداق ئويلاپ باق: بىر قۇش ئاغزىدا بىر ئارچا ئۇرۇقچىسىنى چىشلەپ ئۇچۇپ كېتىۋېتىپ، دەل مۇشۇ قىيا تاشنىڭ ئۈستىگە كەلگەندە ئاغزىدىكى ئۇرۇقچا چۈشۈپ كەتتى. چۈشۈپ كەتكەن ئارچا ئۇرۇغى قىيا تاشنىڭ بىر پۇچۇق تەرىپىدە توختاپ قېلىپ، ئۇ يەردىكى تۇپىدا يىلتىز تارتتى. كېيىن قىيانىڭ ئاستىغا كىرگەن يىلتىزى بىلەن مۇشۇنداق كۆكلەپ ياشىرىپ چىقتى.

- ئەھۋال سىزنىڭ دېگىنىڭىزدەك بولغان تەقدىردىمۇ، مۇشۇلارنىڭ ھەممىسىنى ياراتقان بىر ياراتقۇچى يوقمۇ؟

- ئەلۋەتتە، يوق! ياراتقۇچى دېگەن گەپكە ئىشىنىش ھازىرقى زاماندا بەك ئەيىپ.

- يېشىڭىز بۇنچە چوڭ تۇرۇپ، بۇ گەپ قانداقلارچە ئاغزىڭىزدىن چىقىپ قالدى؟ مەن سىزگە بۇ ھەقتە نۇرغۇن مىسال سۆزلەپ بېرەلەيمەن.

بىز مۇشۇنداق دېيىشىپ، تالاش-تارتىش، بەس-مۇنازىرىگە چۈشۈپ كەتتۇق. ئاۋازىمىزمۇ ئۈنلۈك چىقىشقا باشلىدى. مويسىپىت ئادەم تووۋلىغانسىرى مەنمۇ ۋاقىرايتتىم. بىزنىڭ تالاش-تارتىشمىزنى سۈكۈتتە تۇرۇپ ئاڭلاۋاتقان باشقا يولۇچىلارمۇ گېپىمىزگە قوشۇق سالاتتى. لېكىن تۇرقىدىن ئوقۇمۇشلۇق بىر كىشى ئىكەنلىكى بىلىنىپ تۇرغان بۇ مويسىپىت كىشىدىن باشقا ھېچكىم ئاللاھنى ئىنكار قىلمايتتى. ئەمما كۆپچىلىك تالاش-تارتىشنى تىزراق تۈگىتىشىمىزنى، ئاغزىمىزنى يۇمۇشىمىزنى بەكرەك خالايتتى.

بۇ چاغدا مىنىبۇسنىڭ سۈرئىتى بارغانسىرى تىزلىشىشكە باشلىدى. يۈز مېتىرچە پەستە يېپتەك سوزۇلۇپ ياتقان جەيھۇن دەرياسىغا مىنىبۇسنىڭ چاقلىرىدىن ئۇچۇپ چىقىپ چۈشكەن تاشلار بىزنى ھاڭ-تاڭ قالدۇردى. ھەممەيلەن جىم بولۇپ بىر-بىرگە قاراشتى. شوپۇر ئاستا ئارقىغا قاراپ: «تۇرمۇزدىن چاتاق چىققاندەك قىلىدۇ!» دېدى. سول تەرىپىمىز ئارچا دەرەخلىرى بىلەن قاپلانغان يانتۇ تاغ باغرى ئىدى. بۇ يانتۇلۇقنىڭ تۆۋەن تەرىپىدە قىيا تاشلارغا بۇژغۇن چاچرىتىپ ئۆركەشلەپ ئېقىۋاتقان جەيھۇن دەرياسى كۆرۈنۈپ تۇراتتى. ئوڭ تەرىپىمىز بولسا، تىك خادا تاشلار بىلەن تولغان بىر چوڭقۇر ھاڭ ئىدى. بىر

قانچە سىكونتلۇق تېڭىرقاشتىن كېيىن ھەممەيلەن ئالاقزادە بولۇپ، تووۋلاپ يىغلاشقا باشلىدى. بەزىسى كەلىمە شاھادەت ئوقۇيتتى، بەزىسى بىسمىللاھ دەيتتى. بەزىسى «ئاللاھ، ئاللاھ!» دەپ يىغلاپ يالۋۇرۇپ دۇئا قىلاتتى. ئاللاھقا ئىشەنمەيدىغانلىقىنى ئېيتقان ھېلىقى مويسىپىت ئادەم بولسا، ھەممىنى ئۇنتۇپ: «ئاللاھىم! بىزنى قۇتقۇز، ئاللاھىم!...» دەپ توختىماستىن دۇئا قىلىۋاتاتتى.

بۇ ئەھۋال ئۇزۇن سۈرمىدى. چۈنكى بىز قورقۇپ چۆچۈپ تۇرغاندا تۇيۇقسىز ماشىنىنىڭ سۈرئىتى ئاستىلاشقا باشلىدى. بىر دەمدىن كېيىن يولنىڭ بىر تەرىپىدە توختىدى. يولۇچىلار ئالاقزادە بولغان ھالدا ماشىنىدىن پەسكە چۈشتى. ھەممەيلەن ھەيرانلىق بىلەن:

- ۋاي، زادى نېمە ئىش بولدى؟

- تورمۇز بۇزۇلۇپ قالدى دەۋاتقانتىغۇ؟

- قورقۇپ يۈرىكىمىز يېرىلىپ كېتەي دېدى.

- چاقچاق قىلغانمۇ يا بولمىسا؟!....

شوپۇر يېنىمىزغا كېلىپ، باياتتىن مۇنازىرىلەشكەن مويسىپىت كىشىگە قاراپ:

-- خىجىل بولساڭ بولمامدۇ ئاللاھ يوق دېگىلى؟! باياتتىن يوق دېدىڭ. كېيىن تورمۇزدىن چاتاق چىققانلىقىنى ئاڭلاپلا ھەممەيلەندىن ئاۋۋال ئاللاھ، ئاللاھ دەپ تووۋلىدىڭ. سەن ئېيتقاندەك، ئاللاھ يوق بولسا، (خۇدايىم ساقلىسۇن بۇنداق دېيىشتىن)، نېمىشقا ئۇنىڭغا دۇئا قىلىپ ياردەم تىلەيسەن؟- دېدى. ئاندىن شوپۇر بىزگە قاراپ:

- خاپا بولماڭلار، ئەسلى تورمۇز بۇزۇلۇپ قالمىغان. مەن تالاش-تارتىشلارنى ئاڭلاپ، ماۋۇ ئادەمگە بىر ساۋاق بېرىپ قوياي دەپ شۇ... - دېگەچ ماشىنىغا چىقتى.

ماشىنا كېتىۋاتقاندا پەقەت قورت-قوڭغۇزلارنىڭ غىڭىلدىغان ئاۋازىلا بار ئىدى.

ھەممەيلەن سۈكۈتتە. مويسىپىت كىشى يۈزى قىزارغان ھالدا خىيالغا چۆمگەن... ئارشاڭغا يېتىپ كېلىپ، يۈك-تاقلىرىمىزنى ماشىنىدىن چۈشۈرىۋاتقاندا مېنىڭ يېنىمغا كېلىپ:

- ئوغلۇم، سەندىن ئەپۇ سورايمەن. مۇشۇنچە يىلدىن بويان ئىشەنمەيمەن دەپ ئويلاپ كېلىۋاتقان ئاللاھقا ئەسلى ئىشىنىدىكەنمەن. شۇنداق، ئىشىنىدىكەنمەن، لېكىن خەۋىرىم يوقكەن... بۇنى ھېس قىلىشىمغا سەن سەۋەبچى بولدۇڭ. - دېدى. ئاندىن شوپۇرغا قاراپ: «شوپۇر ئەپەندىم! سىزگىمۇ كۆپ رەھمەت! ماڭا ئىمانىمنى ھېس قىلدۇرىدىغان بىر پۇرسەت بەردىڭىز.» دېدى.

— ۋەھبى ۋاققاسئوغلۇ
(مۇئەللىمنىڭ خاتىرە دەپتىرى)

ئىمان

ئاللاھنىڭ بارلىقى ۋە بىرلىكى، ھەزرىتى مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى چىن كۆڭلىدىن قوبۇل قىلىش ئىمان دەپ ئاتىلىدۇ.

ئەبەدىي قۇتۇلۇش پارولى: كەلىمەئى-تەۋھىد

كۆڭلىمىزدىكى ئىماننى تىلىمىزدا سۆزلىگەن جۈملە كەلىمەئى-تەۋھىدتۇر.

كەلىمەئى-تەۋھىد ئىككى قىسىمدىن تۈزۈلگەن: «لا ئىلاھە ئىللاللاھ» قىسمىدا ئاللاھتىن باشقا تەڭرى دەپ قارالغان بارلىق مەۋجۇدىيەتلەرنىڭ ھەممىسىنى رەت قىلىمىز. پۈتۈن ۋۇجۇدىمىز بىلەن ئاللاھقا قەرزدار ئىكەنلىكىمىزنى، دۇنيادا ئاللاھ تەلەپ قىلغاندەك ئىش-ھەرىكەت قىلىدىغانلىقىمىزنى ئىپادىلەيمىز.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«مۆمىنلەر ھەقىقەتەن بەختكە ئېرىشتى.»

(مۇئمىنۇن سۈرىسى 1-ئايەت)

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«ئەڭ پەزىلەتلىك زىكىر «لا ئىلاھە ئىللاللاھ»؛ ئەڭ پەزىلەتلىك دۇئا «ئەلھەمدۇلىللاھ»تۇر.»

(تىرمىزى: «دەئاۋات»، 9)

كەلىمەئى-تەۋھىد:

لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ

«لا ئىلاھە ئىللاللاھ، مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللاھ»

«ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر ۋە مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ پەيغەمبىرىدۇر.»

ئىبادەتكە لايىق يېگانە مەۋجۇداتنىڭ يالغۇز ئاللاھ ئىكەنلىكىنى قوبۇل قىلىمىز. «مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللاھ» قىسمىدا ھەزرىتى مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ بىزگە ئاللاھ تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەنلىكىنى، ئۇنىڭ بىزنىڭ ھاياتىمىزغا يېتەكچىلىك قىلىدىغان بىر ئۈرنەك پەيغەمبەر ئىكەنلىكىنى چىن كۆڭلىمىزدىن قوبۇل قىلىمىز.

كەلىمەئى-تەۋھىدنىڭ مەنىسىنى تەپەككۇر قىلىش ۋە بۇ سۆز بىلەن ئاللاھنى ئەسلەپ زىكىر قىلىشنىڭ كۆپ سەۋەبى بار. «لا ئىلاھە ئىللاللاھ» سۆزىنى چىن كۆڭلىمىزدىن سۆزلىگىنىمىزدە ئىچىمىزدىكى بىئاراملىقلاردىن قۇتۇلىمىز، كۆڭلىمىز خاتىرجەم بولىدۇ. قەلبىمىزگە ئاللاھ سۆيگۈسى يەرلىشىدۇ. ئاللاھ ياخشى كۆرىدىغان بەندىلەردىن بولالايمىز.

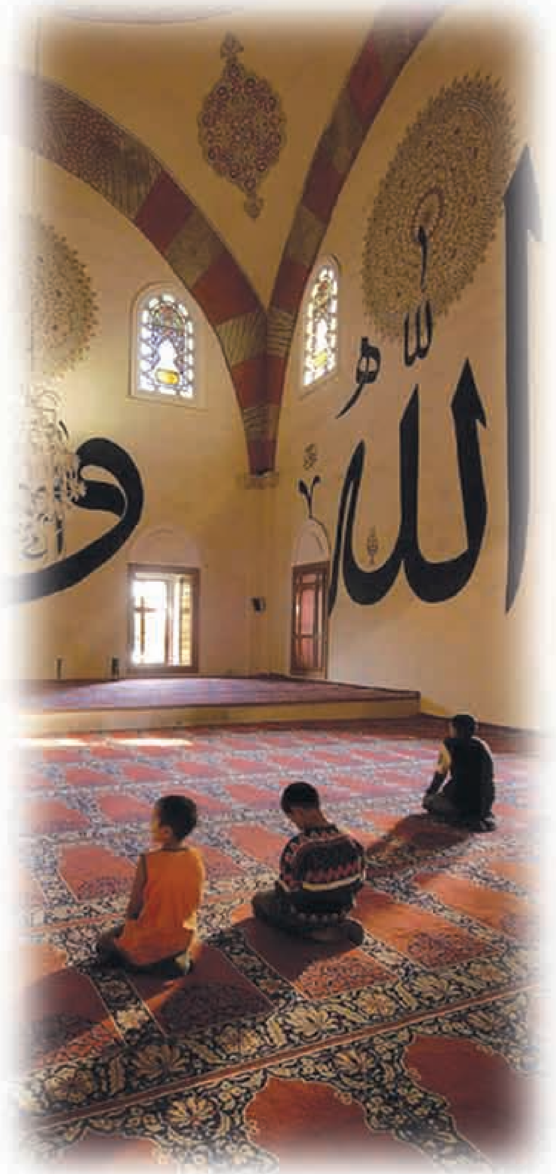

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

««لا ئىلاھە ئىللاللاھ» دەپ كۆپ زىكىر قىلىپ ئىمانىڭلارنى يېڭىلاپ تۇرۇڭلار.»

(ئەخمەد بىن ھەنبەل، 2-جىلد، 359)

ئىماننىڭ سۆزدىكى ئىپادىلىنىشى: كەلىمەئى-شاھادەت

ئاللاھقا ۋە پەيغەمبەرگە ئىمان ئېيتقانلىقىمىزنى كۆرسىتىدىغان ئەڭ مىغزلىق ئىپادە كەلىمەئى-شاھادەتتۇر. كەلىمەئى-شاھادەت ئىسلامنى قوبۇل قىلغانلىقىمىز ۋە بۇ ئىمانىمىزنى خەلقى ئالەمگە ئېلان قىلغانلىقىمىزنىڭ سۆزدىكى ئىپادىسىدۇر. كەلىمەئى-شاھادەت بىلەن مۇسۇلمان بولغانلىقىمىزنى، ئىسلامنىڭ ئەمىر-پەرمانلىرىغا ئىتائەت قىلىدىغانلىقىمىزنى جاكالايمىز. ئىسلام دىنى مۇسۇلمانلارغا بەرگەن بارلىق ھەق-ھوقۇق ۋە مەسئۇلىيەتلەرگە ئىگە بولىمىز. ئىسلام ئۈممىتىنىڭ بىر ئەزاسى بولىمىز.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوق ئىكەنلىكىگە ۋە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇنىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بەرگۈچى (شاھادەت ئېيتقۇچى) كىشىگە ئاللاھ جەھەننەم ئوتىنى ھارام قىلىدۇ.»

(مۇسلىم: «ئىمان»، 47)

كەلىمەئى ـ شاھادەت قانداق؟

أَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ
وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

«ئەشھەدۇ ئەللا ئىلاھە ئىللاللاھ ۋە ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن ئەبدۇھۇ ۋە رەسۇلۇھ»

كەلىمەئى ـ شاھادەتنىڭ مەنىسى نېمە؟

قەتئىي ئىشىنىمەنكى، ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر. يەنە قەتئىي ئىشىنىمەنكى، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئاللاھنىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسىدۇر.

كەلىمەئى ـ شاھادەت ئېيتىش بىلەن نېمىنى ئىپادىلىگەن بولىمىز؟

كەلىمەئى ـ شاھادەت بىلەن:

- ✎ ئاللاھنىڭ بارلىقىغا ۋە بىرلىكىگە ئىشەنگەنلىكىمىزنى،
- ✎ ئاللاھتىن باشقا ھېچكىمنىڭ ئىبادەت قىلىنىشقا لايىق ئەمەسلىكىنى،
- ✎ ئۇنىڭ ئەمىر ـ پەرمانلىرىغا ئىتائەت قىلىپ ياشايدىغانلىقىمىزنى،
- ✎ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئاللاھتىن ئېلىپ كەلگەن بارلىق خەۋەرلىرىگە ئىشىنىدىغانلىقىمىزنى ئىپادىلىگەن بولىمىز.

ھاياتى مۇشۇنداق ئۆزگەردى

ئىسلامنىڭ دەسلەپكى يىللىرى ئىدى. مۇسۇلمانلارنىڭ سانى كۈندىن-كۈنگە كۆپىيىۋاتاتتى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ تاغىسى ھەزرىتى ھەمزە يېڭى مۇسۇلمان بولۇپ، ئىسلامنى قوبۇل قىلغانلارنىڭ سانى ئوتتۇز توققۇز كىشىگە يەتكەن ئىدى.

ھەزرىتى ھەمزىنىڭ مۇسۇلمان بولۇشى مۇشرىكلارنى ئەندىشىگە سېلىپ قويدى. مەككە مۇشرىكلىرىنىڭ كاتتىۋاشلىرى تىزلىكتە جىددى يىغىن ئېچىپ، ئىسلامنىڭ تارقىلىشىنى قانداق توسۇش توغرىسىدا مەسلىھەتلەشتى.

- بۇلارنىڭ سانى ھەر كۈنى ئاۋۇپ كۈچلىنىپ كېتىۋاتىدۇ. دەرھال بىر ئامال تاپمىساق، كەلگۈسىدە ئالدىنى ئالغىلى بولمايدىغان خېيىم-خەتەر مەيدانغا كېلىدۇ. بۇنىڭغا قارشى كەسكىن بىر چارە-تەدبىر قوللىنىشىمىز كېرەك. - دېيىشتى.

خىلمۇ-خىل تەكلىپلەر ئوتتۇرىغا قويۇلغان يىغىندا ئەڭ قاتتىق چارىنى ئەبۇ جەھىل ئوتتۇرىغا قويدى:

- مۇھەممەدنى ئۆلتۈرۈشتىن باشقا چارە يوق. ئۇنى ئۆلتۈرگۈچىگە ئالتۇن ۋە تۆگە مۇكاپات بېرەيلى. - دېيىشى بىلەن ئۆمەر ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ:

- بۇ ئىشنى پەقەت خەتتاب ئوغلى ئۆمەر قىلالايدۇ. - دېدى. ئوقتەك چىققان ئۆمەر ئالقىشلار ئىچىدە ئۆيىگە قايتتى. قۇرالىنى ئېلىپ، پەيغەمبىرىمىزنى ئۆلتۈرۈش ئۈچۈن يولغا چىقتى. يولدا ئابدۇللاھنىڭ ئوغلى نۇئەيم ئۇچرىدى.

نۇئەيم ئۆمەرنىڭ غەزەپ بىلەن ئالدىراش كېتىۋاتقانلىقىدىن گۇمانلىنىپ:

- قەيەرگە ماڭدىڭ، ئۆمەر؟ - دەپ سورىدى.

- ئەرەپلەر ئارىسغا بۆلگۈنچىلىك ئۇرۇغى چاچقان مۇھەممەدنىڭ بەدىنىنى يوق قىلىشقا.

- ئۆمەر، سەن بەك چوڭ ئىشقا تۇتۇش قىپسەن. مۇسۇلمانلار مۇھەممەدنىڭ ئەتراپىدا پەرۋانىدەك ئايلىنىدۇ. سېنى ئۇنىڭ يېنىغا يېقىنمۇ كەلتۈرمەيدۇ. ماقۇل، خالىغىنىڭنى قىلدىڭمۇ دەيلى، ھاشىم ئوغۇللىرى سېنى ساق قويارمۇ؟

- ھە، سەن ئۇلارنىڭ ئادىمىمۇ؟ سەنمۇ مۇھەممەدنىڭ دىنىغا كىردىڭمۇ؟

- سەن تولا ماڭا ئارىلاشماي، ئۆزەڭنىڭ يېقىنلىرىڭنى باشقۇر. سىڭلىڭ فاتىمە بىلەن ئۇنىڭ ئېرى سەئىد مۇسۇلمان بولدى!

بۇنى ئاڭلىغان ئۆمەرنىڭ بېشىدىن تۈتۈن چىقىپ كەتتى. ئاچچىغىدا نېمە قىلارىنى بىلەلمەي قالدى. سىڭلىسى بىلەن ئۇنىڭ ئېرىنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىغا ئىشىنىشنى خالىمايتتى. ئەمما ئاڭلىغانلىرى راست بولسىچۇ؟ ئەمدى قانداق قىلىش كېرەك؟ ئاۋۋال كىمنىڭ يېنىغا بارسۇن؟

ئۆمەر كۆڭلىدىكى گۇماننى يوق قىلىش ئۈچۈن يولنى ئۆزگەرتىپ، ئۇدۇل سىڭلىسىنىڭ ئۆيىگە قاراپ ماڭدى. ئۆيدە قۇرئان ئوقۇلۇۋاتاتتى. فاتىمەنىڭ يولدىشى سەئىد بىن زەيدنىڭ ئۆيىدە ھەزرىتى ھەبباب ئۇلارغا قۇرئان ئۆگىتىۋاتاتتى. ئۆمەر ئىشىكنىڭ يېنىغا كەلگەندە ئۆيدە ئوقۇلۇۋاتقاننى ئاڭلىدى. ئىشىكنى يېرىۋەتكۇدەك قاتتىق مۇشتلاشقا باشلىدى. ئۆيىنىڭ ئىچىدىكىلەر ئۆمەرنىڭ كەلگەنلىكىنى بىلىپ، قورقۇپ كەتتى. ھاپىلا-شاپىلا ھەببابنى يوشۇرۇپ قويىدى. قۇرئان ئايىتى يېزىلغان ۋاراقنى تىقىپ قويغاندىن كېيىن يۈگرەپ بېرىپ ئىشىكنى ئاچتى. ئۆمەر غەزەپ بىلەن:

- نېمە ئوقۇۋاتىسىلەر؟ - دەپ ۋاقىرىدى.

- ھېچنېمە. - دېدى فاتىمەنىڭ ئېرى. ئۆمەر:

- ھە، ئاڭلىغانلىرىم راست ئىكەندە! - دەپ سەئىدنىڭ گېلىنى سىقتى. ئۇنى قاتتىق بىر مۇشت بىلەن ئۇرۇپ يەرگە يىقىتتى. پۈتۈن غەزەپ-نەپرىتى بىلەن ئۇرۇپ چەيلەشكە باشلىدى. سىڭلىسى فاتىمە ئېرىنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن ئۆمەرنىڭ قولىغا ئېسىلدى. ئۆمەر ئەمدى فاتىمىنىمۇ شاپىلاقلاپ ئۇرۇشقا باشلىدى. ئاغزى-بۇرنى قانغا بويالغان فاتىمە:

- ئۆمەر! ئاڭلاپ تۇر، مەن ۋە ئېرىم مۇسۇلمان بولدۇق! قولۇڭدىن كەلگەننى قىل! ئۆلتۈرىۋەتسەڭمۇ دىنىمىزدىن ھەرگىز قايتمايمىز. - دېدى.

فاتىمەنىڭ تاياق يېگەن تۇرقى ۋە يۈز-كۆزىدىن قان ئېقىپ تۇرۇپ ئېيتقان سۆز ئۆمەرگە قاتتىق تەسىر قىلدى. قەلبى يۇمشاشقا باشلىدى. قىلغان ئىشىغا پۇشايمان قىلىپ تۇرغان يېرىدە تۇرۇپ قالدى. تەمكىن ئاۋازدا:

- شۇ ئوقۇۋاتقان نەرسەڭلارنى چىقىرىڭلار، كۆرۈپ باقاي. - دېدى.

ھەبباب يوشۇرنۇپ تۇرغان يېرىدىن چىقىپ ئۆمەرگە:

- ئەي ئۆمەر! مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «ئەي ئاللاھىم! ئىسلامنى ئەبۇ جەھىل ياكى خەتتابنىڭ ئوغلى ئۆمەر بىلەن كۈچلەندۈرگىن!» دەپ دۇئا قىلغانلىقىنى ئاڭلىغانتىم. پەيغەمبىرىمىزنىڭ دۇئاسىنىڭ سەن بىلەن ئىجابەت بولۇشىنى ئۈمىد قىلىمەن. ئاللاھتىن قورقىن، مۇسۇلمان بولغىن! - دېدى.

بۇ ئەسنادا سىڭلىسى فاتىمە تىقىپ قويغان قۇرئان ۋارىقىنى ئەكىلىپ ئۆمەرگە بەردى. ۋاراقتا تاھا سۈرىسىنىڭ بېشىدىكى ئايەتلەر يېزىقلىق ئىدى.

ئۆمەر ئۇنى قولىغا ئېلىپ ئوقۇشقا باشلىدى. ئوقۇپ تۈگەتكەندىن كېيىن، چوڭقۇر خىيالغا چۆكتى. ئايەتلەر ئۇنىڭغا قاتتىق تەسىر قىلغان ئىدى. كۆڭلى ئەمدى ئىسلامغا رام بولۇپ، باشقىچە بىر ئادەمگە ئۆزگىرىۋاتاتتى. ئاغزىدىن مۇنۇ سۆزلەر چىقتى:

- مېنى مۇھەممەدنىڭ يېنىغا ئېلىپ بېرىڭلار!

ئۆيدىكىلەر ئۆمەرنىڭ بۇ سۆزىنى ئاڭلاپ خۇشال بولدى. دەرھال يولغا چىقتى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ئەرقەمنىڭ ئۆيىدە ئىدى. ئۆمەرنىڭ قۇراللانغان ھالدا ئەرقەمنىڭ ئۆيىگە قاراپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرگەن مۇسۇلمانلار ھودۇقۇپ كەتتى.

ھەزرىتى ھەمزە ئۇلارنى جاسارەتلەندۈردى:

- ياخشى بىر ئىش ئۈچۈن كېلىۋاتقان بولسا تېخى ياخشى! ئەگەر يامان نىيەت بىلەن كەلگەن بولسا، كۆرگۈلۈكىنى كۆرسىتىپ قويىمىز. قىلچىلىك ھودۇقماڭلار!

ئەرقەمنىڭ ئىشىكى ئالدىغا كەلگەن ئۆمەر پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئالدىغا كىرگۈزۈلدى. پەيغەمبىرىمىز ئۇنىڭدىن نېمىشقا كەلگەنلىكىنى سورىدى. ئۆمەر:

- ئاللاھقا ۋە ئەلچىسىگە ئىمان ئېيتقانلىقىمنى جاكالاش ئۈچۈن كەلدىم. - دېگەندىن كېيىن «ئەشھەدۇ ئەللا ئىلاھە ئىللاللاھ ۋە ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن ئەبدۇھۇ ۋە رەسۇلۇھ» دەپ مۇسۇلمان بولدى. ئۇ يەردە بۇنى ئاڭلىغانلار خۇشال بولۇشۇپ ئۈنلۈك ئاۋازدا تەكبىر توۋلىشىپ كەتتى. ئەرقەمنىڭ ئۆيىدىن چىققان «ئاللاھۇ ئەكبەر!» ئاۋازى مەككە كوچىلىرىدا ياڭرىدى.

ئۆمەر ئەمدى يېڭىچە بىر ھاياتقا قەدەم باسقان، مۇسۇلمانلارنىڭ ئارىسىغا قوشۇلغان ئىدى. ئىسلامغا ۋە مۇسۇلمانلارغا قارىتا ئىلگىرىكى ئۆچمەنلىكىدىن ئەسەرمۇ قالمىغان ئىدى. ئىسلامنىڭ گۈزەللىكىنى چۈشىنىپ يەتكەن، قەلبى ئىمان بىلەن تولغان ئىدى. كونا ئۆمەر كېتىپ، يېڭى ئۆمەر كەلگەندەك ئىدى.

ھەزرىتى ئۆمەرنىڭ ئىسلامغا كىرىشى بىلەن مۇسۇلمانلار تېخىمۇ كۈچلەندى. ئۇلارنىڭ سېپىدە ھەزرىتى ئۆمەرنىڭمۇ بولۇشى ئۇلارنىڭ جاسارىتىگە جاسارەت قوشۇپ، غەيرىتىنى كۈچلەندۈردى.

ئىسلامنى مەخپىي ھالدا ئۆگىنىدىغان ئەرقەمنىڭ ئۆيىدىن چىقىپ، ھەممىسى بىرلىكتە كەبىگە قاراپ ماڭدى.

مۇشرىكلار كەبىگە يېقىن بىر يەردە ئولتۇرغان بولۇپ، ئالدى تەرەپتە مۇسۇلمانلار، ئۇلارنىڭ ئارقىسىدا ئۆمەرنىڭ ئۆزلىرىگە قاراپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئۆمەر بارلىق مۇسۇلمانلارنى ئالدىغا سېلىپ، بىزنىڭ يېنىمىزغا ھەيدەپ كېلىۋېتىپتۇ دەپ ئويلاشتى. لېكىن خاتالاشقانلىقىنى ئۇزۇن ئۆتمەيلا چۈشەندى. تەكبىر ئاۋازى بىلەن ئالغا ئىلگىرلەپ كېلىۋاتقان بىر توپ مۇسۇلمان كەبىگە يېقىن كېلىشى بىلەن ئۆمەر ئۇلارنىڭ ئالدىغا چىقتى. مەككىنىڭ كاتتىۋاشلىرىغا قاراپ:

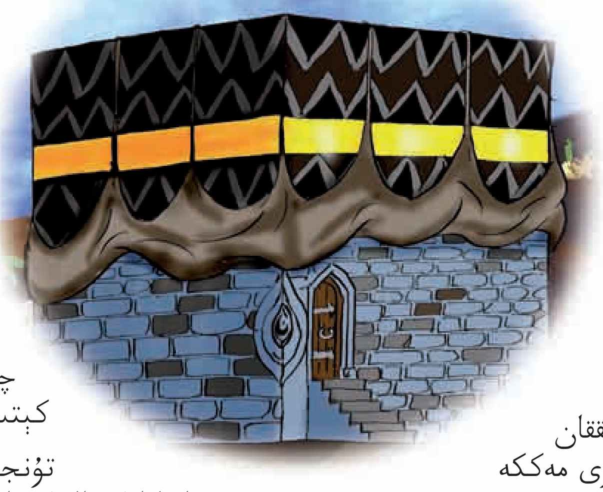

- بىلمىگەنلەر بىلىڭلار! مەن خەتتابنىڭ ئوغلى ئۆمەرمەن. مەن مۇسۇلمان بولدۇم! - دەپ مۇسۇلمانلىقىنى جاكالىدى. ئاندىن يۇقىرى ئاۋازدا كەلىمەئى - شاھادەت ئېيتتى.

مۇشرىكلار ئۆمەرنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ نېمە قىلارىنى بىلەلمەي قالدى. ھەيرانلىقتا ياقىسىنى چىشلىدى. گەپ قىلمايلا كېتىپ قېلىشتى.

تۇنجى قېتىم كەبىگە ئاشكارا ھالدا جامائەت بولۇپ كېلەلىگەن مۇسۇلمانلار كەبىدە ناماز ئوقۇدى. ھەزرىتى ئۆمەرمۇ ئۇلار بىلەن بىللە ناماز ئوقۇپ، ئۆزىنى ئىسلام بىلەن شەرەپلەندۈرگەن ئاللاھتائالاغا ھەمدۇ - سانا ئېيتتى.

كەبىگە بىر قانچە قېتىم كەلگەن ئۆمەرنىڭ يۈرىكى ئىلگىرى پەيغەمبىرىمىزنى ئۆلتۈرگۈدەك دەرىجىدە غەزەپ - نەپرەت بىلەن تولغان ئىدى. ئەمدىلىكتە بولسا بۇ يۈرەك پەيغەمبەرنىڭ يولىدا ئۆلگۈدەك دەرىجىدە ئىمان ۋە سۆيگۈ - مۇھەببەت بىلەن تولغان ئىدى. كەلىمەئى - شاھادەت بۇ ئىمان ۋە مۇھەببەتنىڭ ئەڭ گۈزەل سىمۋولى ئىدى.

ئىمان جەھەتتە ئىنسانلار

ئىمان جەھەتتە ئىنسانلار ئىككى گۇرۇپپىغا ئايرىلىدۇ:

1. ئىمان ئېيتقانلار
2. ئىمان ئېيتمىغانلار

ئىمان جەھەتتىن ئىنسانلار

- ئىمان ئېيتقانلار (مۆمىن ـ مۇسۇلمانلار)
- ئىمان ئېيتمىغانلار
  - كاپىر (ئىنكار قىلغۇچى)
  - مۇشرىك (ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرگۈچى)
  - مۇناپىق (ئىمان ئېيتقاندەك كۆرۈنىدىغان ئىككى يۈزلىمىچى)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلار ـــــ ئەنە شۇلار مەخلۇقاتلارنىڭ ياخشىسىدۇر. ئۇلارغا پەرۋەردىگارىنىڭ دەرگاھىدا بېرىلىدىغان مۇكاپات (ئۇلارنىڭ تۇرار جايى بولغان، ئاستىدىن ئۆستەڭلەر ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەتلەردۇركى، ئۇلار جەننەتلەردە مەڭگۈ قالىدۇ. ئاللاھ ئۇلاردىن رازى بولىدۇ، ئۇلارمۇ ئاللاھتىن مەمنۇن بولىدۇ. بۇنىڭغا پەرۋەردىگارىدىن قورققان ئادەم ئېرىشىدۇ.»

(بەييىنە سۈرىسى 7 ـ 8 ـ ئايەتلەر)

1. ئىمان ئېيتقانلار

☺ ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى، ھەزرىتى مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى ۋە ئۇنىڭ ئاللاھتىن ئېلىپ كەلگەنلىرىنىڭ راستلىقىنى چىن كۆڭلىدىن قوبۇل قىلغان كىشى مۆمىن ياكى مۇسۇلمان دەپ ئاتىلىدۇ. ئىمان ئېيتىپ ياخشى ئەمەل قىلغان كىشىلەر ئاخىرەتتە جەننەتكە كىرىدۇ.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«كاپىرلار دوزاخ ئازابىغا دۇچار بولىدۇ، ئۇلارنىڭ ئۆلۈپ (ئارام تېپىپ قالماسلىقى ئۈچۈن) جانلىرى ئېلىنمايدۇ، ئۇلاردىن ئازابمۇ يېنىكلىتىلمەيدۇ، كۇفرىدا ھەددىدىن ئاشقان ھەر ئىنساننى ئەنە شۇنداق جازالايمىز. ئۇلار دوزاختا: «پەرۋەردىگارىمىز! بىزنى چىقىرىۋەتسەڭ (دۇنيادىكى ۋاقىتتا) قىلغان ئەمەللىرىمىزدىن باشقا ئەمەللەرنى قىلساق» دەپ يالۋۇرۇپ توۋلايدۇ. (ئاللاھ ئېيتىدۇ) «سىلەرگە ئۆمرۈڭلارنى ئۇزۇن قىلىپ، ۋەز-نەسىھەت ئالىدىغان ئادەم ۋەز-نەسىھەت ئالالىغۇدەك ۋاقىت بەرمىدىممۇ؟ سىلەرگە ئاگاھلاندۇرغۇچى (يەنى پەيغەمبەر) كەلدىغۇ، ئەمدى ئازابنى تېتىڭلار، زالىملارغا ھېچقانداق ياردەم بەرگۈچى يوق.»

(فاتىر سۈرىسى 36-37-ئايەتلەر)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئاللاھ ئۆزىگە بىرەر نەرسىنىڭ شېرىك كەلتۈرۈلۈشىنى (يەنى مۇشرىكلىك گۇناھىنى) ئەلۋەتتە مەغپىرەت قىلمايدۇ.»

(نىسا سۈرىسى 116-ئايەت)

2. ئىمان ئېيتمىغانلار

ئىمان ئېيتمىغانلار دىننى ئىنكار قىلىش دەرىجىسىنىڭ ئوخشاش بولماسلىقىغا ئاساسەن كاپىر، مۇشرىك ۋە مۇناپىقتىن ئىبارەت ئۈچ خىلغا ئايرىلىدۇ.

☹ ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى، ھەزرىتى مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى ۋە ئۇنىڭ ئاللاھتىن ئېلىپ كەلگەنلىرىنى قوبۇل قىلمىغان كىشى **كاپىر** دەپ ئاتىلىدۇ.

ئىمان ئاساسلىرىنى قوبۇل قىلمىغان كىشى كاپىر بولغىنىدەك، دىنىمىزنىڭ ئېنىق ئەمىر-پەرمانلىرىدىن خالىغان بىرىنى ئىنكار قىلغان كىشىمۇ كاپىر بولىدۇ. كاپىر پېتى ئۆلگەن كىشىلەر دىننى ئىنكار قىلغانلىقىنىڭ ھەققى ئۈچۈن جەھەننەمدە ئەبەدىي جازالىنىدۇ.

☹ ئاللاھنىڭ بارلىقىغا ئىشىنىش بىلەن بىرلىكتە، ئۇنىڭ بىرلىكىنى قوبۇل قىلمىغان، باشقا مەۋجۇداتلارنى ئۇنىڭغا شېرىك كەلتۈرگەن كىشى **مۇشرىك** دەپ ئاتىلىدۇ.

يوقتىن بار قىلىش، رىزىق بېرىش ۋە شىپا بېرىش يالغۇز ئاللاھقىلا ئائىتتۇر. باشقا مەۋجۇداتلارنىڭ بۇنداق ئالاھىدىلىككە ئىگە ئىكەنلىكىگە ئىشەنگەن كىشى ئۇنىڭغا شېرىك كەلتۈرگەن بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. ئاللاھنىڭ تەڭدىشى، ئوخشىشى ياكى ياردەمچىسى بارلىقىغا ئىشىنىشمۇ شېرىك كەلتۈرگەنلىك بولىدۇ.

☹ ئەمەلىيەتتە ئىشەنمىسىمۇ كۆرۈنۈشتە مۇسۇلمان قىياپىتىگە كىرىۋالغان كىشى **مۇناپىق** دەپ ئاتىلىدۇ. ئىككى يۈزلىمىچىلىكى تۈپەيلى مۇناپىقلار ئاخىرەتتە ئېغىر ئازابقا دۇچار بولىدۇ.

ئىمان جەھەتتە نېمىلەرگە دىققەت قىلىشىمىز كېرەك؟

ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى ۋە مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى قوبۇل قىلغىنىمىزدا ئىمان ئېيتقان بولىمىز. لېكىن بىر قېتىم ئىمان ئېيتتىم دەپ قويۇشلا كۇپايە قىلمايدۇ. ئىمانىمىزنى ئەڭ ئاخىرقى نەپەسىمىزگە قەدەر دىققەت بىلەن ساقلىشىمىز كېرەك. چۈنكى ئىمانىمىز داۋاملىق ئىزچىل بولغاندىلا بىز ئاخىرەتتە ئەبەدىي بەخت ـ سائادەتكە ئېرىشەلەيمىز. شۇڭا تۆۋەندىكى جەھەتلەرگە دىققەت قىلىشىمىز كېرەك:

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

« مۇناپىقلار چوقۇم دوزاخنىڭ ئەڭ ئاستىنقى قەۋىتىگە (يەنى قەئرىگە) تاشلىنىدۇ...»
(نىسا سۈرىسى، 145 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى)

«بۇ شۇنىڭ ئۈچۈندۇركى، ئۇلار (ئېغىزلىرىدا) ئىشىنىپ، ئاندىن (دىللىرىدا) ئىنكار قىلدى.» (مۇنافىقۇن سۈرىسى 3 ـ ئايەت)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئى مۆمىنلەر! ئاللاھقا لايىق رەۋىشتە تەقۋادارلىق قىلىڭلار، پەقەت مۇسۇلمانلىق هالىتىڭلار بىلەنلا ۋاپات بولۇڭلار.»

(ئال ـ ئىمران سۈرىسى 102 ـ ئايەت)

دىنىمىزنىڭ پۈتۈن ئىمان ئاساسلىرىنى ۋە ئاساسلىق قائىدە ھۆكۈملىرىنىڭ ھەممىسىنى قوبۇل قىلىشىمىز كېرەك.

دىنىمىزنىڭ ئىمان ئاساسلىرى ئاللاھقا، پەرىشتىلەرگە، كىتابلارغا، پەيغەمبەرلەرگە، ئاخىرەت كۈنىگە، قازا ۋە قەدەر (تەقدىر)گە ئىمان ئېيتىشتۇر. پەرز ۋە ھارام ھۆكۈملىرىمۇ دىنىمىزنىڭ ئاساسلىق قائىدىلىرىدۇر. ئاللاھتائالا ناماز، روزا، ھەج، زاكات، جىھاد قاتارلىق ئىبادەتلەرنى قىلىشنى بۇيرىغان. ئوغرىلىق، قاتىللىق، قىمار، ھاراق ـ شاراپ، جازانىخورلۇق، زىنا قاتارلىق قەبىھ ئىشلارنى مەنئى قىلغان. ئىمانىمىزنىڭ ئىناۋەتلىك بولۇشى ئۈچۈن بۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ ئاللاھ تەرىپىدىن ئېنىق بۇيرۇلغان ياكى مەنئى قىلىنغانلىقىغا چىن كۆڭلىمىزدىن ئىشىنىشىمىز كېرەك. ئىسلام دىنى بۇيرىغان بۇ ئىمان ئاساسلىرى ۋە ئاساسلىق قائىدە ھۆكۈملەردىن بەزىلىرىنى ياقتۇرماي قوبۇل قىلماسلىق، زاڭلىق قىلىش، ئىنكار قىلىدىغان سۆز ـ ھەرىكەتلەرنى قىلىپ سېلىش ــــ ئاللاھ ساقلىسۇن ــــ دىندىن چىقىپ كاپىر بولۇپ كېتىشكە سەۋەپچى بولۇپ قالىدۇ.

قورقۇش بىلەن ئۈمىدلىنىش ئارىسىدا ياشىشىمىز كېرەك.

ئىبادەتلىرىمىزگە ۋە ياخشى ئىش ئەمەللىرىمىزگە ئارتۇق ئىشىنىشىپ، جەننەتكە كىرىشتە چاتاق يوق دەپ قاراش توغرا ئەمەس. شۇنداقلا، قىلىپ سالغان خاتا ئىشلار ۋە گۇناھلار تۈپەيلى ئۆزىمىزنى مەن ئەمدى تۈگەشتىم، ئېنىق ھالدا جەھەننەملىك بولدۇم دەپ قاراشمۇ توغرا ئەمەس. ئاللاھنىڭ ئەپۇ قىلىدىغانلىقىدىن خاتىرجەم بولۇش ياكى ئۇنىڭ مەرھەمىتىدىن ئۈمىدنى ئۈزۈش ئىمانىمىزنى يوقىتىپ قويىشىمىزغا سەۋەبچى بولۇپ قېلىشى مۇمكىن. شۇڭا، ئاللاھتائالانىڭ چەكسىز مەرھەمەتلىك ۋە ئەپۇ قىلغۇچى ئىكەنلىكىگە ئىشىنىش، لېكىن گۇناھكارلارنى جازالايدىغانلىقىنىمۇ ئەستىن چىقارماسلىق كېرەك. جەننەتكە كىرىشنى ئۈمىد قىلىش، جەھەننەمگە كېتىپ قىلىشتىن قورقۇشىمىز كېرەك. يەنى بۇ قورقۇش بىلەن ئۈمىدلىنىش ئارىسىدا تەڭپۇڭ بىر ھايات ياشىشىمىز كېرەك. جەننەتكە لايىق بولۇشقا، جەھەننەمگە ئېلىپ بارىدىغان ناچار ئىش ـ ھەرىكەت ۋە گۇناھلاردىن ئۇزاق تۇرۇشقا تىرىشىشىمىز كېرەك.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«سىلەر كىتابنىڭ (يەنى تەۋراتنىڭ) بىر قىسىم ئەھكاملىرىغا ئىشىنىپ، بىر قىسىم ئەھكاملىرىنى ئىنكار قىلامسىلەر؟ سىلەردىن شۇنداق قىلغانلارنىڭ جازاسى پەقەت ھاياتىي دۇنيادا خارلىقنى قىلىش، قىيامەت كۈنى قاتتىق ئازابقا دۇچار بولۇشتۇر. ئاللاھ قىلمىشىڭلاردىن غاپىل ئەمەستۇر.»

(بەقەرە سۈرىسى 85 ـ ئايەت)

قىيامەت كۈنى يالغۇز بىرلا كىشى جەننەتكە كىرىدۇ دەپ ئېلان قىلىنسا، ئۇ كىشى مەن بولسام دەپ ئۈمىدلىنىمەن. يەنە پەقەت بىر كىشى جەھەننەمگە كىرىدۇ دەپ ئېلان قىلىنسا، ئۇ كىشى مەن بولۇپ قالارمەنمۇ دەپ ئەندىشە قىلىمەن.

ــ ھەزرىتى ئۆمەر (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«(ئى مۇھەممەد! مېنىڭ تىلىمدىن) ئېيتقىنكى، «(گۇناھلارنى قىلىۋېرىپ) ئۆزلىرىگە جىنايەت قىلغان بەندىلىرىم! ئاللاھنىڭ رەھمىتىدىن ئۈمىدسىزلەنمەڭلار. ئاللاھ ھەقىقەتەن (خالىغان ئادەمنىڭ) جىمى گۇناھلىرىنى مەغپىرەت قىلىدۇ، شۈبھىسىزكى، ئاللاھ ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر، ناھايىتى مېھرىباندۇر.»

(زۇمەر سۈرىسى 53 ـ ئايەت)

پەيغەمبەر خوشخەۋىرى

پەيغەمبىرىمىزنىڭ ساھابىلىرىدىن ئەمىر بىن ئاس سەكراتتا ئىدى. بىر كۈنى دوستلىرى ئۇنى يوقلاپ كەلدى. ئۇنىڭ يېنىغا كىرگەندە ئەمىر بىن ئاس يۈزىنى تام تەرەپكە قىلىپ يۇم-يۇم يىغلاۋاتاتتى. ئوغلى ئۇنىڭغا تەسەللىي بەرمەكچى بولۇپ:

- دادا، پەيغەمبىرىمىز ساڭا جەننەتكە كىرىدىغانلىقىڭ توغرىسىدا خوشخەۋەر بەرگەنتىغۇ؟! نېمىشقا بۇنچىۋىلا يىغلايسەن؟ - دېدى.

بۇ چاغدا ئەمىر بىن ئاس دوستلىرى تەرەپكە قاراپ ئۆرۈلۈپ:

- ئاخىرەت ئۈچۈن ھازىرلىغان ئەڭ قىممەتلىك ئۇزۇق «لا ئىلاھە ئىللاللاھ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللاھ» سۆزىدۇر. - دېدى. ئاندىن بىر ئەسلىمىسىنى سۆزلەپ بەردى:

«بىر چاغلاردا، پەيغەمبىرىمىزگە مەندىنمۇ بەك ئۆچ ۋە نەپرەتلىنىدىغان بىر كىشى يوق ئىدى. بىر ئامال قىلىپ ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىشنى تولىمۇ ئارزۇ قىلاتتىم. ئەگەر مەن مۇشۇ خىيالىم بىلەن تۇرغاندا ئۆلۈپ كەتكەن بولسام، چوقۇمكى جەھەننەمگە كەتكەن بولاتتىم.

ئاللاھتائالا كۆڭلۈمگە ئىسلام مۇھەببىتىنى سېلىشى بىلەن مەن پەيغەمبىرىمىزنىڭ يېنىغا كېلىپ:

- قولۇڭنى ماڭا ئۇزاتقىن، ساڭا بەيئەت قىلاي (ساڭا ئىمان ئېيتىدىغانلىقىمغا، ئىتائەت قىلىدىغانلىقىمغا قەسەم قىلىمەن) دېدىم. رەسۇلۇللاھ ئەلەيھىسسالام قولىنى ئۇزىتىشى بىلەن مەن قولۇمنى تارتىۋالدىم. پەيغەمبىرىمىز:

- نېمە بولدى؟ ئىمان ئېيتىشتىن ۋاز كەچتىمۇ ياكى؟ - دەپ سورىدى.

- ئىمان ئېيتىمەن، لېكىن بىر شەرتىم بار. - دېدىم.

- قانداق شەرت ئۇ؟ - دەپ سورىدى.

- ئاللاھنىڭ مېنى ئەپۇ قىلىشىنى تەلەپ قىلىمەن. - دېدىم. بۇنىڭ بىلەن پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېدى:

- مۇسۇلمان بولساڭ، ئۆتمۈشتىكى گۇناھلىرىڭ ھەممىسى ئۆچۈرۈلىدۇ. ھىجرەت قىلىشمۇ گۇناھلارنى يوق قىلىدۇ. ھەج قىلىشمۇ ئىلگىرىكى گۇناھلارنى يۇيىدۇ.

مەن پەيغەمبىرىمىزنىڭ بۇ سۆزىنى ئاڭلاپ بەك خۇشال بولدۇم. ئۇنىڭ مۇبارەك قولىنى تۇتۇپ تۇرۇپ، ئۇنىڭغا ئىمان ئېيتتىم. بۇ ئىمان بىلەن بىرلىكتە پەيغەمبىرىمىزگە قارىتا كۆڭلۈمدە شۇنداق بىر سۆيگۈ-مۇھەببەت ئويغاندىكى، ھېچكىمنى ئۇنى ياخشى كۆرگەندەك ياخشى كۆرمىدىم.»

(مۇسلىم: «ئىمان»، 192)

ئىمانىمىزنى كۈچلەندۈرۈش ئۈچۈن نېمە قىلىشىمىز كېرەك؟

ئىمان ئەقلىمىزنىڭ رەھبىرى، قەلبىمىزنىڭ ھۇزۇر مەنبەسىدۇر. بۇ دۇنيادىن مەڭگۈلۈك ئالەمگە خۇشال ھالدا كۆچىشىمىز پەقەت ئىمان بىلەنلا مۇمكىندۇر.

ئىمان بارلىق ئىبادەتلەرنىڭ ئاساسىدۇر. ئىبادەتلەر پەقەت ئىمان بىلەنلا قەدىر-قىممەتكە ئېرىشىدۇ. ئىبادەتلىرىمىزنى ياخشى كۆرۈپ تۇرۇپ قىلىش، گۈزەل ئەخلاقلىق بولۇش، قىلغان ھەر بىر ئىشىمىزدا ئاللاھنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشىشنى مەقسەت قىلىش قاتارلىق ئىش-ھەرىكەتلەر ئىمانىمىزنىڭ ئەڭ شىرىن مېۋىلىرىدۇر. شۇنداقلا بۇ خىل ئىش-ھەرىكەتلەر ئىمانىمىزنىڭ تېخىمۇ كۈچىيىشىگە تۈرتكە بولىدۇ.

ئىمانىمىز:

- ✔ رەببىمىزگە يېقىنلىقىمىز،
- ✔ ئىبادەتلىرىمىز،
- ✔ ھارامدىن يىراق تۇرۇشقا ئالاھىدە دىققەت قىلىشىمىزغا ئاساسەن قەلبىمىزگە يەرلىشىپ، ھاياتىمىزغا تەسىر كۆرسىتىدۇ.

ئاللاھقا بولغان سۆيگۈ-مۇھەببەت كۈچلۈك بىر ئىماننىڭ نەتىجىسىدۇر. ھارام ئىشلارنى قىلىش، ئىبادەتلەرگە سەل قاراش بولسا ئىماننىڭ ئاجىزلىقىنى كۆرسىتىدۇ. ئاللاھقا قارىتا مۇھەببەت ۋە ھۆرمەت بىلەن كۆزىگە ياش كېلىدىغان كىشىنىڭ ئىمانى بىلەن ھارام ئىشلارنى قىلىچە تەپ تارتماي قىلىۋېرىدىغان، ئىبادەتلىرىگە سەل قارايدىغان كىشىنىڭ ئىمانىنىڭ دەرىجىسى ئوخشاش ئەمەس.

ئىمان قەلبىمىزدە بىخلانغان، ئاستا-ئاستا بوي تارتىپ ياشىرىپ ئۆسكەن نازۇك بىر كۆچەتكە ئوخشايدۇ. بۇ كۆچەتنىڭ چوڭ بولۇپ مېۋىگە كىرىشى ئۈچۈن ئۇنى ئاسراپ پەرۋىش قىلىشىمىز لازىم. شۇنداقلا ئىمانىمىزنى مەنىۋىي غىزالار بىلەن ئوزۇقلاندۇرۇپ كۈچلەندۈرۈشىمىز، ھەر خىل زىيانلىق قاراش ۋە ئەقىدىلەردىن يىراق تۇتۇشىمىز كېرەك. چۈنكى، پەرۋىشسىز قالغان كۆچەت قۇرۇپ كەتكىنىدەك، ياخشى دىققەت قىلىپ قوغدالمىغان ئىمانمۇ ــ ئاللاھ

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«بوشاڭلىق قىلماڭلار، ئۈمىدسىز بولماڭلار، ئەگەر مۆمىن بولساڭلار، ئۈستۈنلۈك قازىنىسىلەر.»

(ئال-ئىمران سۈرىسى 139-ئايەت)

ئىمان ھەم نۇردۇر، ھەم قۇۋۋەتتۇر. ھەقىقىي ئىمانغا ئىگە بولغان كىشى كائىناتقا جەڭ ئېلان قىلالايدۇ (يەنى كائىناتتا ئاللاھتىن باشقا ھېچكىمدىن قورقمايدۇ.)

ــ بەدىئۇززامان

ساقلىسۇن! ـــ يوق بولۇپ كېتىشى مۇمكىن.

ئىمان بىزنىڭ ئەڭ قىممەتلىك سەرمايىمىزدۇر. ئېنىق دۈشمىنىمىز بولغان شەيتان پۇرسەت تاپسىلا قەلبىمىزدىكى ئىماننى يوق قىلىشقا تىرىشىدۇ. بۇ سەۋەبتىن ئىمانىمىزنى ھەمىشە جانلىق تۇتۇشىمىز، ئۆمرىمىزنىڭ ئاخىرىغىچە ياخشى ساقلىشىمىز كېرەك. بۇنىڭ ئۈچۈن:

- سالىھ، ياخشى ئىش-ھەرىكەت، ئەمەللەرنى قىلىشىمىز،
- ئىبادەتلىرىمىزنى ئۆز ۋاقتىدا تەئدىل-ئەركان بىلەن ئادا قىلىشىمىز،
- تەۋەككۇر قىلىشىمىز،
- گۇناھ ئىشلاردىن ۋە ھارامدىن يىراق تۇرۇشىمىز،
- ياخشى، سالىھ كىشىلەر بىلەن بىرلىكتە بولۇشىمىز لازىم.

ئاللاھ رازىلىقىغا ئېرىشىش ئۈچۈن قىلغان ياخشى ئىشلارنىڭ ئورتاق ئىسمى: سالىھ ئەمەل

ئىمان بىر نەزەرىيىۋى بىلىم ۋە كۆز قاراش ئەمەستۇر. ئىماننىڭ يۇقىرى پەللىسىگە ئۆرلەش ئىبادەت ۋە ياخشى ئىشلارنى قىلىشىمىزغا باغلىقتۇر. ئىمان ئالدى بىلەن قەلبكە نەقىشلىنىدۇ، ئاندىن ئىش-ھەرىكەتلەرگە ئايلىنىپ ياشايدۇ. بۇ نۇقتىغا كەلگەندە ئىماننىڭ ھەقىقي لەززىتىنى

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردىن ئىسلامغا ياخشى رىئايە قىلغانلارنىڭ قىلغان ھەر بىر ياخشى ئىشى ئۈچۈن ئون ھەسسىدىن يەتتە يۈز ھەسسىگىچە ساۋاب يېزىلىدۇ. قىلغان ھەر بىر يامان ئىشى ـــ ئۇ كىشى ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا بارغۇچە ـــ شۇ پېتى خاتىرىلىنىدۇ.»

(بۇخارى: «ئىمان»، 31)

ئاللاھنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشىش ئۈچۈن قىلىنغان ھەر بىر ياخشى ئىش ئىمانىمىزنى كۈچلەندۈرىدۇ.

ئېتىنغىلى بولىدۇ. شۇڭا، قۇرئان-كەرىمدە ۋە ھەدىس-شەرىفلەردە ئادەتتە ئىمان بىلەن سالىھ ئەمەل بىرلىكتە تىلغا ئېلىنغان.

ئاللاھنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشتۈرىدىغان بارلىق ياخشى ئىش-ھەرىكەتلەرنىڭ ھەممىسى **سالىھ ئەمەل** دەپ ئاتىلىدۇ. بۇنىڭغا ئاساسەن:

- ئاللاھتائالانىڭ ئەمىر-پەرمانلىرىنى بىجا كەلتۈرۈش،
- ئاللاھتائالا چەكلىگەن ئىشلاردىن ئۇزاق تۇرۇش،
- گۈزەل ئەخلاقلىق بولۇش،
- مەخلۇقاتلار (يارىتىلغۇچىلارغا) قارىتا مېھرى-شەپقەت، مەرھەمەت بىلەن مۇئامىلە قىلىش،
- ئىلىم ئۆگىنىش ۋە ئۆگىتىش
- ئىنسانىيەتكە تۆھپە قوشۇش ئۈچۈن ئىشلەش،
- ئىنسانلارغا ياردەم قىلىش، دەردىگە دەرمان بولۇش،
- ھايۋانلارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىش،
- مۇھىتنى پاكىزە تۇتۇش

قاتارلىق ياخشى ئىش-ھەرىكەتلەرنىڭ ھەممىسى سالىھ ئەمەلدۇر.

ئىمانىمىز قەلبىمىزدە يانغان ۋە يولىمىزنى يورۇتىدىغان بىر لامپا، سالىھ ئەمەللەر بۇ لامپىنى مۇھاپىزەت قىلىپ، نۇرىنى ساق ۋە نۇرلۇق تۇتۇدىغان بىر پانۇسقا ئوخشايدۇ. ئىمانىمىزنى مۇھاپىزەت قىلىش ۋە كۈچلەندۈرۈش ئۈچۈن سالىھ ئەمەللەرنى كۆپلەپ قىلىشىمىز كېرەك. سالىھ ئەمەللىرىمىز كۆپەيگەنسېرى قەلبىمىزدىكى ئىمان نۇرىمۇ كۈچلىنىدۇ. ئاللاھ ۋە پەيغەمبىرىمىزگە بولغان سۆيگۈ - مۇھەببىتىمىز كۈچىيىدۇ.

ئىمانىمىزنى جانلىق تۇتۇشتىكى پۇرسەتلەر: ئىبادەتلىرىمىز

ئىمانىمىز بىلەن ئىبادەتلىرىمىزئوتتۇرىسىدا بىۋاستە مۇناسىۋەت بار.

بىر كىشى پەيغەمبىرىمىزنىڭ يېنىغا كېلىپ:

- ئەي ئاللاھنىڭ ئەلچىسى! جەھەننەمدىن ئۇزاقلاشتۇرىدىغان ۋە جەننەتكە يېقىنلاشتۇرىدىغان ئىش-ھەرىكەتلەرنى ماڭا دەپ بەرگىن. - دېدى.

بۇنىڭ بىلەن پەيغەمبىرىمىز ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى:

- ئاللاھقا ئىبادەت قىلىپ، ئۇنىڭغا ھېچكىمنى شېرىك قىلمىغىن. ناماز ئوقۇپ، زاكات بەرگىن. ئۇرۇق-تۇغقانلىرىڭنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئالغىن.

(مۇسلىم: «ئىمان»، 14)

ئىبادەتلىرىمىزنى ئادا قىلىشتىكى قىزغىنلىقىمىز، سەممىيلىكىمىزنىڭ قانچىلىك دەرىجىدە بولۇشى قەلبىمىزدىكى ئىماننىڭ كۈچلۈك ياكى ئاجىز ئىكەنلىك دەرىجىسىنى كۆرسىتىدۇ.

ئىمانى كۈچلۈك مۆمىن ئىبادەت قىلىشتىن خۇشاللىققا ئېرىشىدۇ، ھۇزۇر، لەززەت ئىچىدە ئىبادەت قىلىدۇ. بۇنىڭدىن مەنىۋي ھاياجان ھېس قىلىدۇ. ئىمانى ئاجىز مۆمىن بولسا، ئىبادەتلەردە ھورۇنلۇق قىلىدۇ. ئىبادەتلىرىنى ۋاقتىدا تولۇق ئادا قىلالمىغانلىقى ئۈچۈن دىنىي ھاياجىنى ئاز قالىدۇ. گۇناھ قىلىشتىن قاچمايدىغان بولىدۇ... قەلبى قاتتىقلىشىدۇ. كۆڭلىدىكى ئىمان نۇرى ئاستا-ئاستا يوقىلىدۇ.

ئىبادەت قىلىش بىزنى ئاللاھقا يېقىنلاشتۇرىدۇ. ئۇنىڭ ياخشى كۆرۈشى ۋە رازىلىقىغا ئېرىشىشىمىزگە سەۋەبچى بولىدۇ. ناماز، روزا، زاكات، سەدىقە، راستچىللىق، دوستلارنى، مېھمانلارنى ياخشى كۈتۈۋېلىش، ھەدىيەلىشىش قاتارلىق بارلىق ئىبادەت ۋە ياخشى ئىش-ھەرىكەتلىرىمىز ئۇلۇغ رەببىمىز بىلەن ئارىمىزدىكى مەنىۋي مۇناسىۋەتنى داۋاملىق جانلىق تۇتۇپ، ئىمانىمىزنى كۈچەيتىدۇ.

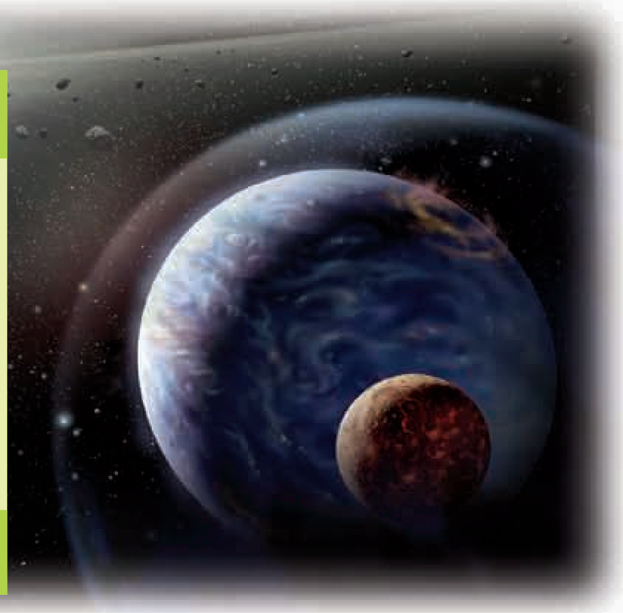

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئۇلار ئۆرە تۇرغاندىمۇ، ئولتۇرغاندىمۇ، ياتقاندىمۇ ئاللاھنى ئەسلەپ تۇرىدۇ، ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ يارىتىلىشى توغرىسىدا پىكىر يۈرگۈزىدۇ. (ئۇلار ئېيتىدۇ) `پەرۋەردىگارىمىز ! بۇنى بىكار ياراتمىدىڭ. سەن پاكتۇرسەن، بىزنى دوزاخ ئازابىدىن ساقلىغىن`.»

(ئال ـ ئىمران سۈرىسى 191 ـ ئايەت)

ئىنساننىڭ چۈشىنىش ئۇپۇقى: تەپەككۇر

تەپەككۇر:

- رەببىمىزنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى،
- ئۇنىڭ كۈچ ـ قۇدرىتىنىڭ بۈيۈكلىكىنى،
- كائىنات ۋە ئۇنىڭ ئىچىدىكى مەۋجۇداتلارنىڭ گۈزەللىكلىرىنى،
- ئىنساننىڭ يارىتىلىشىدىكى مەقسەتنى،
- دۇنيانى، ئۆلۈمنى ۋە قەۋرە ھاياتىنى،
- قىيامەتنى، ھېساب بېرىشنى، جەننەتنى ۋە جەھەننەمنى ئويلاپ، بۇلاردىن ئىبرەت ئېلىش دېگەنلىكتۇر.

ئىنساننىڭ ۋە كائىناتتىكى باشقا مەۋجۇداتلارنىڭ يارىتىلىشىدا ئاللاھنىڭ بارلىقى ۋە بىرلىكىنى كۆرسىتىدىغان نۇرغۇن دەلىللەر بار. چەكسىز كائىناتنى ۋە ئۇنىڭدىكى مۇكەممەل قائىدە ـ قانۇنىيەتلەرنى ئويلىغان چېغىمىزدا رەببىمىزنىڭ نەقەدەر كۈچلۈك ۋە ئۇلۇغ ئىكەنلىكىنى ھېس قىلالايمىز. ئۆزىمىزنىڭ ئاجىز، كۈچسىزلىكىمىزنى بىلىمىز. گەرچە شۇنچە ئاجىز بولساقمۇ، ئۇلۇغ رەببىمىزنىڭ بىزگە قانچىلىك مېھرىبان، شەپقەتلىك ۋە سېخى ئىكەنلىكىنى تونۇپ يېتىمىز.

بىر سائەتلىك تەپەككۇر غەپلەت بىلەن قىلىنغان بىر يىللىق نەپلە ئىبادەتتىن ئەلادۇر.

ھاياتنى، ئۆلۈمنى ۋە ئاخىرەتنى ئويلىغىنىمىزدا دۇنيا ھاياتىنىڭ ۋاقىتلىق ئىكەنلىكىنى ئەسكە ئالىمىز. دۇنيادىكى بارلىق قىلمىشلىرىمىزنىڭ ھېسابىنى ئاخىرەتتە بېرىدىغانلىقىمىزنى ئۇنۇتمايمىز. بۇ تەپەككۇر سايىسىدە تېخىمۇ كۈچلۈك بىر ئىمانغا ئىگە بولىمىز. ھاياتىمىزنى رەببىمىزنى تونۇش ۋە جەننەتكە ئېرىشىش ئۈچۈن بىزگە بېرىلگەن بىر مۆھلەت دەپ بىلىمىز. ئاتا ـ ئانىمىزغا، ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىمىزغا، دوست ـ يارەنلىرىمىزگە ۋە باشقا ئىنسانلارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىمىز. ھېچقانداق مەخلۇققا زىيان سالمايمىز.

ئەڭ خاسىيەتلىك سۆز

بىر سىقىم ئىدۇق،
ئاسمانغا سىغمايدىغان.
بىر سىقىم ئىدۇق،
جەننەتكە تەشنا بولغان.

چۈشمەس تىلىمىزدىن،
سۆكۈلمەس قەلبىمىزدىن،
ئەڭ خاسىيەتلىك سۆز بۇ،
لا ئىلاھە ئىللاللاھ.

يار بولدۇڭ كۆڭلۈمگە،
سۆيگۈ قويدۇڭ ئىچىمگە،
تەۋھىدنىڭ بىناسىدا،
كۆڭلۈم كۆڭلۈڭنىڭ ئۈستىدە.

چۈشمەس تىلىمىزدىن،
سۆكۈلمەس قەلبىمىزدىن،
ئەڭ خاسىيەتلىك سۆز بۇ،
لا ئىلاھە ئىللاللاھ.

پىشانىمىز ئاقلىقى،
كاپىرغا قورقۇنچ بولۇر،
مەزلۇم زۇلۇمغا قالسا،
ئاغرىقى بىزگە بولۇر.

چۈشمەس تىلىمىزدىن،
سۆكۈلمەس قەلبىمىزدىن،
ئەڭ خاسىيەتلىك سۆز بۇ،
لا ئىلاھە ئىللاللاھ.

قەلبىمىزگە قارا داغ چۈشۈرمەسلىك: گۇناھلاردىن يىراق تۇرۇش

بەدىنىمىزگە، روھىمىزغا، جەمئىيىتىمىزگە، باشقا ئىنسانلارغا ۋە جانلىقلارغا زىيان سالىدىغان قىلمىشلار باردۇر. ئۇلۇغ رەببىمىز بۇ خىل قىلمىشلارنى قىلىشىمىزنى مەنئى قىلغان.

ئاللاھتائالا شېرىك كەلتۈرۈش، يالغان گەپ قىلىش، غەيۋەت قىلىش، ئاتا-ئانىنى قاخشىتىش، نامازنى تەرك قىلىش ۋە باشقىلارغا زىيان سېلىش قاتارلىق قىلمىشلارنى چەكلىگەن. ئاللاھنىڭ بۇ ئەمر-پەرمانلىرىغا رىئايە قىلمىساق، گۇناھ قىلغان بولىمىز.

قىلغان گۇناھ ئىشلار ئىمانىمىزنى زىيانغا ئۇچرىتىدۇ. گۇناھ ئىش قىلىشقا كۆنۈپ قېلىش ئىماننىڭ ئاجىزلىشىشىغا سەۋەپچى بولىدۇ. گۇناھلار كۆپەيگەنسىرى ئىبادەتكە قىزىقىش سۇسلىشىدۇ، ئاللاھنىڭ ئازابىدىن قورقۇش تۇيغۇسى ئاجىزلىشىدۇ.

قىلىپ سالغان ھەر بىر گۇناھ قەلبىمىزگە بىر قارا داغ چۈشۈرىدۇ. بۇ داغلارنىڭ كۆپىيىشى قەلبنى قاتتىقلاشتۇرىۋېتىدۇ. قەلب قاتتىق بولغانسىرى گۇناھقا بولغان سەزگۈرلۈك يوقىلىشقا باشلايدۇ. ئىلگىرى قىلىشقا پېتىنالمايدىغان گۇناھلاردىن يىراق تۇرمايدىغان بولىدۇ. بۇ سەۋەپتىن، بىلىپ-بىلمەي بىرەر گۇناھ قىلىپ سالغان ھامان دەرھال تەۋبە قىلىش، رەببىمىزدىن مەغپىرەت تىلىشىمىز كېرەك. قەلبىمىزدە گۇناھ قالدۇرغان سەلبىي تەسىرنى ياخشى ئىش، سالىھ ئەمەل قىلىش ئارقىلىق چىقىرىپ تاشلىشىمىز كېرەك.

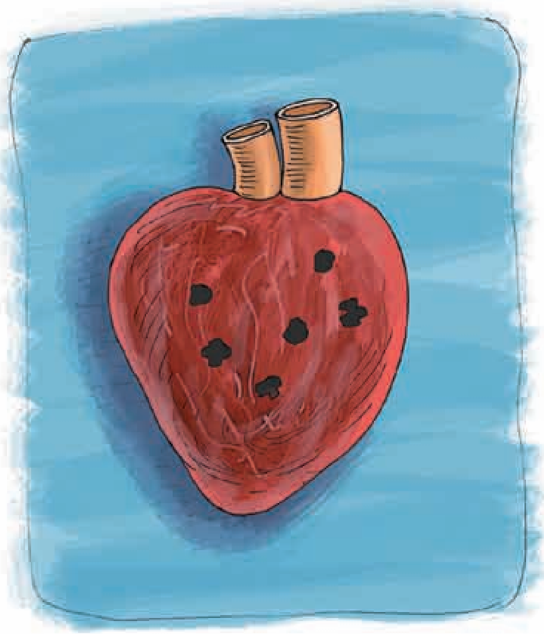

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«مۆمىن كىشى گۇناھ قىلغان چېغىدا قەلبىدە بىر قارا چېكىت پەيدا بولىدۇ. ئەگەر ئۇ گۇناھنى تەرك قىلىپ، ئاللاھتىن مەغپىرەت تىلىسە، ئۇ قارا چېكىت ئۆچۈرۈلىدۇ. قەلبى ئەسلىدىكى پارلاق ھالىتىگە قايتىدۇ. گۇناھ قىلىشنى داۋاملاشتۇرسا، قارا چېكىتلەر كۆپىيىپ، قەلبىنى تامامەن قارايتىۋېتىدۇ. ئاللاھتائالا: «ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس، بەلكى ئۇلارنىڭ قىلغان گۇناھلىرى تۇپەيلىدىن دىللىرى قارىيىپ كەتكەن.» (مۇتەففىفىن سۈرىسى 14-ئايەت) دېگەن ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان «قارىيىپ كېتىش» دېگەندە مۇشۇ ئەھۋال كۆزدە تۇتۇلغان.»

(ئىبنى ماجە: «زۇھد»، 29)

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«ئاللاھ يولىدا ئۇزۇن سەپەرگە چىققان، چاچ-ساقاللىرى ئۆسۈپ كەتكەن، كىيىملىرىنى چاڭ-تۇزاڭ باسقان بىر كىشى ئاسمانغا قاراپ قولىنى ئېچىپ: «ئەي ئاللاھىم!» دەپ دۇئا قىلىدۇ. ھالبۇكى، ئۇ ھارام يەپ، ھارام ئىچكەن تۇرسا، غىزاسى ھارام تۇرسا، بۇنداق كىشىنىڭ دۇئاسى قانداقلارچە مەقبۇل بولسۇنكى؟!..»

(مۇسلىم: «زاكات»، 65)

هارام يېگۈچى هارىمى بولىدۇ

يېمەك ـ ئىچمەكلىرىمىزنىڭ قەلب دۇنيايىمىز ۋە دىنىي سەزگۈرلۈكىمىزگە قارىتا كۈچلۈك تەسىرى بار. يېمەكلىكلىرىمىز قانچىكى پاكىزە ۋە هالال بولسا، دىنىي هاياتىمىزمۇ شۇنچىلىك گۈزەل، ئىمانىمىزمۇ شۇنچىلىك ساغلام بولىدۇ.

بىر ماشىنىنىڭ يېقىلغۇسىنى ئويلاپ باقايلى. يېقىلغۇنىڭ ئىچىدىكى ساپ ئەمەس ماددىلار ماشىنىمىزنىڭ ئىچكى زاپچاسلىرىغا زىيان سالغىنىدەك، ئاشقازىنىمىزغا كىرگەن هارام يېمەكلىكلەرمۇ دۇنيا قاراش ۋە ئەخلاقىمىزنىڭ بۇزۇلۇشىغا سەۋەبچى بولىدۇ. هارام يېگەن ئىنسان ناچار ئىشلارنى ئويلايدۇ. كۆڭلى ناچار ئىشلارغا مايىل بولىدۇ. ناچار، ئەسكى ئىشلارنى قىلىدۇ. شۇڭا ئەجدادلىرىمىز: «هارام يېگۈچى هارىمى بولىدۇ» دېگەن.

ئاللاھنى ئەسلىتىدىغان ياخشى دوستلار: سالىھ مۆمىنلەر

ئاللاھنىڭ ئەمىر ـ پەرمانلىرىغا ئەستايىدىل رىئايە قىلىدىغان، ئىبادەتلىرىنى ۋاقتىدا ئادا قىلىدىغان، هالال ـ هارامغا ئالاھىدە دىققەت قىلىدىغان، گۈزەل ئەخلاقلىق سالىھ مۇسۇلمانلار باردۇر.

بۇ مۇسۇلمانلار پايدىلىق ئىش قىلىدۇ، هارامدىن يىراق تۇرىدۇ. گەپ ـ سۆزگە دىققەت قىلىدۇ، هېچقانداق كىشىنى رەنجىتمەيدۇ. ئاللاھتائالانى ناھايىتى ياخشى كۆرىدۇ. ئاللاھتائالامۇ ئۇلارنى ياخشى كۆرىدۇ. بۇلار قۇرئاننىڭ ئىپادىسى بويىچە «سالىھ بەندىلەر»دۇر. سالىھ بەندىلەر ئاللاھتائالا ماختاپ تىلغا ئالغان ئۈلگە كىشىلەر بولۇپ، ئاللاھ بىزنىڭ ئۇلار بىلەن دوست بولۇشىمىزنى خالايدۇ.

كىشىگە ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان ۋە بىللە يۈرىدىغان كىشىنىڭ سۆز ـ ھەرىكىتى چوقۇم تەسىر قىلىدۇ. ئىبادەتلىرىنى ئادا قىلمايدىغان، هارامدىن يىراق تۇرمايدىغان، ئەخلاقى ناچار كىشىلەر بىلەن ئاغىنە بولساق، ئۇلارنىڭ يامان خۇيى بىزگە سەلبىي تەسىر كۆرسىتىدۇ. ئىمانىمىزنىڭ ئاجىزلىشىشىغا، ئەخلاقىمىزنىڭ بوزۇلۇشىغا سەۋەبچى بولىدۇ.

سالىھ مۆمىنلەرنى ياخشى كۆرۈش ۋە ئۇلار بىلەن بىللە بولۇش بىزگە ئىجابىي تەسىر كۆرسىتىدۇ. چۈنكى ئىمان ئېيتقان روھلار تىنچ ۋە چوڭقۇر بىر دېڭىزغا ئوخشايدۇ. ئۇلارنىڭ يۈزىدە نۇر، كۆڭلىدە هۇزۇر باردۇر. روھىدىكى مەنىۋىي گۈزەللىك سىرتىدا ئەكس ئېتىپ تۇرىدۇ. بۇ خىل كىشىلەر ئەتراپىغا ئىجابىي ئېنېرگىيە تارقىتىدۇ. ئاللاھنى ۋە ئاخىرەتنى ئەسلىتىدۇ، سۆز ـ ھەرىكىتىدە ياخشى ئۈلگە بولىدۇ.

سالىھ بەندىلەر بىلەن دوست بولغىنىمىزدا ئىمانىمىز كۈچلىنىدۇ. ئاللاھقا بولغان سۆيگۈ ـ مۇھەببىتىمىز كۈچىيىدۇ. قەلبىمىزدە هارامغا نىسبەتەن نەپرەت ھېسسى ئويغىنىدۇ. ئەخلاقىمىز گۈزەللىشىدۇ. ئاخىرىدا بىزمۇ ئۇلارغا ئوخشاش ئاللاھنىڭ ئەمىر ـ پەرمانلىرىغا ئىتائەت قىلىدىغان، ئۇنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشىدىغان سالىھ مۆمىنلەردىن بولالايمىز.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«كىشىگە دوستىنىڭ تۇرمۇش ئۇسۇلى تەسىر كۆرسىتىدۇ. شۇڭا دوستلاشماقچى بولغان كىشىنى دىققەت بىلەن تاللاڭلار.»

(ئەبۇ داۋۇد: «ئەدەب»، 16)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئى مۆمىنلەر! ئاللاھتىن قورقۇڭلار، راستچىللار بىلەن بىللە بولۇڭلار.»

(تەۋبە سۈرىسى 119 ـ ئايەت)

سوئال سوراشنى بىلىدىغان ئادەم

كالىندار 630 ـ يىلىنى كۆرسىتىپ تۇراتتى. پەيغەمبىرىمىز مەدىنىدە مەسجىدى ـ نەبەۋىدە ساھابىلەر بىلەن سۆھبەتلىشىپ ئولتۇرغاندا مەسجىدنىڭ ئالدىغا بىر ناتونۇش ئادەم كېلىپ توختىدى. ئۇزۇن ئۆرۈلگەن، پاخپايغان چاچلىرى قۇلىقىنىڭ ئىككى تەرىپىدە ساڭگىلاپ تۇراتتى. گەۋدىلىك، قاۋۇل بىر كىشى ئىدى. چاققانلىق بىلەن تۆگىسىدىن چۈشتى. تۆگىنى مەسجىدنىڭ ھويلىسىغا باغلىغاندىن كېيىن بەخىرامان قەدەم تاشلاپ ئولتۇرغانلارنىڭ ئالدىغا كەلدى:

ـ مۇھەممەد دېگەن قايسىڭلار؟ ـ دەپ سورىدى. ئۇنىڭ مۇسۇلمان ئەمەسلىكى ئېنىق بىلىنىپ تۇراتتى. چۈنكى مۇسۇلمانلار پەيغەمبىرىمىزگە خىتاب قىلغاندا ئىسمىنى بىۋاستە چاقىرماي، ئاللاھتائالا ئۇنىڭغا بەرگەن «رەسۇلۇللاھ» ئۇنۋانىنى قوللىناتتى.

ئەسھابى كىرام ئۇنىڭغا رەسۇلۇللاھ ئەلەيھىسسالامنى كۆرسىتىپ:

ـ ئاۋۇيەرگە يۆلىنىپ ئولتۇرغان بۇغداي ئۆڭلۈك كىشى شۇ. ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەسجىدى ـ نەبەۋىدە ئولتۇرىدىغان بىرەر ئالاھىدە يېرى ياكى سىرتتا كېيىدىغان بىرەر ئالاھىدە كىيىمى يوق ئىدى. ساھابىلەرنىڭ ئارىسىدا ئۇلاردىن پەرقسىز ئولتۇراتتى. گۈلدەك جامالىنى ئىلگىرى كۆرۈپ باقمىغان ناتونۇش كىشى ئۇنى دەرھال تونىيالمايتتى.

بۇ كىشى رەسۇلۇللاھ ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا يېقىن كېلىپ، ئۇنىڭغا بوۋىسىنىڭ ئىسمى بىلەن خىتاب قىلىپ:

- ئابدۇلمۇتەللىبنىڭ ئوغلى! - دېدى.

رەسۇلۇللاھ ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ بۇ قوپال چاقىرىشىغا:

- لەببەي! مەن شۇ، قۇلىقىم سەندە. - دەپ جاۋاب بەردى. كىشى:

- سەندىن بەزى سوئاللارنى سورىماقچىمەن. سوئاللىرىمدا ھەددىدىن ئېشىپ كەتسەم، مەندىن رەنجىمە. - دېدى.

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- رەنجىمەيمەن. خالىغىنىڭنى سورىغىن. - دېگەندىن كېيىن ناتونۇش كىشى بىلەن مۇنداق گەپ-سۆزلەر بولدى:

- قەبىلىمىزگە سەن ئەۋەتكەن ئەلچىدىن ئاڭلىشىمىزچە، ئاللاھنىڭ سېنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەنلىكىنى سۆزلەپ يۈرۈپسەن. سېنىڭ ۋە سەندىن ئىلگىرىكىلەرنىڭ رەببىنىڭ ئىسمى بىلەن سورايمەن. سېنى پۈتۈن ئىنسانلارغا ئاللاھ ئەۋەتتىمۇ؟

- ھەئە، شۇنداق! ئاللاھ ئەۋەتتى.

- ئۇنداق بولسا، ئاسمانلارنى كىم ياراتتى؟

- ئاللاھ ياراتتى.

- زېمىننىچۇ؟

- ئۇنىمۇ ئاللاھ ياراتتى.

- شۇ تاغلارنى زېمىنغا كىم يەرلەشتۈردى؟

- ئاللاھ يەرلەشتۈردى.

- يالغۇز ئاللاھقىلا ئىبادەت قىلىشنى، بۇتلارنى تاشلاپ، ئاللاھقا ھېچكىمنى شېرىك كەلتۈرمەسلىكنى ئەمر قىپسەن. ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن سورايمەن. بۇنداق دېيىشنى ساڭا ئاللاھ بىلدۈردىمۇ؟

- شۇنداق، ئاللاھ بىلدۈردى.

- ئاللاھ ئۈچۈن ماڭا دەپ بەر. كۈندە بەش ۋاقىت ناماز ئوقۇشنى ساڭا ئاللاھ بۇيرىدىمۇ؟

- شۇنداق، ئاللاھ بۇيرىدى.

- ئاللاھ ئۈچۈن ئېيت! بايلاردىن زاكات ئېلىپ، نامراتلارغا بېرىشنى ساڭا ئاللاھ بۇيرىدىمۇ؟

- شۇنداق، ئاللاھ بۇيرىدى.

ئەسھابى كىرام ناتونۇش كىشى سورىغان ئەقىلگە ئۇيغۇن سوئاللارنى دىققەت بىلەن ئاڭلاپ ئولتۇراتتى. كىشى سوئالنى داۋاملاشتۇردى:

- سەن قەبىلىمىزگە ئەۋەتكەن ئەلچىڭدىن ئاڭلىشىمىزچە، ماددىي ئىمكانى يار بەرگەن كىشىلەرنىڭ كەبىنى زىيارەت قىلىشى كېرەكلىكىنى ئېيتىپسەن. شۇنداقمۇ؟

- شۇنداق، ئەلچى توغرا دەپتۇ.

- سېنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكۈچىنىڭ ھەققى ئۈچۈن ئېيت، بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ساڭا ئاللاھ بۇيرىدىمۇ؟

- شۇنداق، ئاللاھ بۇيرىدى.

سورىغان سوئالىنىڭ ھەممىسىگە ئېنىق جاۋاب ئالغان كىشى رەسۇلۇللاھ ئەلەيھىسسالامغا قاراپ چوڭقۇر بىر سەممىيەت ئىچىدە مۇنداق دېدى:

- قەتئىي ئىشىنىمەنكى، ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر. يەنە قەتئىي ئىشىنىمەنكى، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئاللاھنىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسىدۇر. سەن ئاللاھتىن ئېلىپ كەلگەن ئەمر-پەرمانلارنىڭ ھەممىسىگە ئىمان ئېيتتىم. ئۇلارنى شۇ پېتى ئىجرا قىلىمەن. مەنئىي قىلىنغان ھەر قانداق ئىشتىن يىراق تۇرىمەن. مەن سائد بىن بەكىر قەبىلىسىدىن دىمام بىن سالەبە بولىمەن. قەبىلەمگە ۋاكالىتەن ساڭا كەلدىم. سېنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەن ئاللاھقا قەسەم قىلىمەنكى، سېنىڭ ئېيتقانلىرىڭنى ئارتۇقمۇ ئەمەس، كەممۇ ئەمەس، شۇ پېتى ئورۇنلايمەن...

دىمام ئورنىدىن تۇردى. تۆگىسىنى يېشىپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە مىنىپلا قەبىلىسى تەرەپكە قاراپ كەتتى.

ئەسھابى كىرام ئۇنىڭ ئارقىسىدىن ھەيرانلىق بىلەن قاراپ تۇرغاندا پەيغەمبىرىمىز كۈلۈمسىرەپ، مۇنداق خۇشخەۋەر بەردى:

- شۇ چېچى ئۆرۈلگەن ئادەم راست گەپ قىلغان بولسا، جەننەتكە كىردى دېگەن گەپ.

(بۇخارى: «ئىلىم»، 6؛ مۇسلىم: «ئىمان»، 10)

ئىمان ئارقىلىق ئېرىشكەنلىرىمىز

- جەھەننەمدىن قۇتۇلۇپ، جەننەتكە كىرىشىمىزگە تۈرتكە بولىدۇ.
- قېيىنچىلىق ۋە جاپا ـ مۇشەققەتلەرگە قارىتا چىدامچانلىق كۈچى بېرىدۇ.
- قېرىنداشلىق ۋە ئۆزئارا ياردەملىشىش ھېسسىياتىمىزنى كۈچەيتىدۇ.
- تۇيغۇ، كۆز قاراش ۋە ئىش ـ ھەرىكەتلىرىمىزگە ئىجابىي تەسىر كۆرسىتىدۇ.

ئىمان

ھايات پەقەت مۇشۇ دۇنيادىكى ھاياتتىنلا ئىبارەت ئەمەستۇر. تەخمىنەن ئاتمىش ـ يەتمىش يىل ئەتراپىدا داۋاملاشقان بۇ دۇنيا ھاياتى بىزگە مەڭگۈلۈك ھاياتقا ھازىرلىنىشىمىز ئۈچۈن بېرىلگەن بىر پۇرسەتتۇر. ئۆلگەندىن كېيىن دۇنياغا قايتا كېلىش ئىمكانىمىز يوقتۇر. دۇنيادىكى بۇ پۇرسەتنى ئوبدان پايدىلانماي كەتكۈزۈپ قويغانلار ئاخىرەتتە قاتتىق پۇشايمان قىلىدۇ.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلار، شۈبھىسىزكى، ئاستىدىن ئۆستەڭلەر ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەتلەرگە سازاۋەر بولىدۇ. بۇ چوڭ بەختتۇر.»

(بۇرۇج سۈرىسى 11 ـ ئايەت)

دۇنيا بىر ئىمتىھان مەيدانىدۇر. دۇنيادا ئىمان ئېيتىپ، سالىھ ئەمەل قىلغانلار جەننەتكە ئېرىشىدۇ. دىننى ئىنكار قىلىپ ناچار، قەبىھ ئىش قىلغانلار جەھەننەمگە لايىق بولىدۇ. ئاخىرەتتە بەخت ـ سائادەتمەن بولۇش بولماسلىقىمىزنى دۇنيادىكى ئەقىدە ۋە ئىش ـ ھەرىكەتلىرىمىز بەلگىلەيدۇ. كۈچلۈك ئىمان بىزنى پايدىلىق، ياخشى ئىشلارنى قىلىشقا ئۈندەيدۇ. **جەھەننەمدىن قۇتۇلۇپ، جەننەتكە كىرىشىمىزگە تۈرتكە بولىدۇ.**

ئىنسان يارىتىلىش جەھەتتىن ئاجىز يارىتىلغان بىر مەخلۇقتۇر. ئىمتىھان يۇرتى بولغان بۇ دۇنيا بولسا، قىيىنچىلىق ۋە جاپا-مۇشەققەتلەر بىلەن تولغان. دۇنيادا ھەممە ئادەمنىڭ ئۆزىگە چۇشلۇق دەردى، غېمى باردۇر. ماددىي ۋە مەنىۋىي قىيىنچىلىقلار، بالا-قازا، ماتەم-مۇسىبەتلەر تۇرمۇشىمىزنىڭ بىر پارچىسىدۇر. كېسەللىك، ئۆلۈم ۋە تەبىئىي ئاپەت قاتارلىقلار ھەر ۋاقىت بېشىمىزغا كېلىش ئېھتىمالى بولغان ئەھۋاللاردۇر.

دىنغا ئىشەنمەيدىغان كىشى دۇنيادىكى قىيىنچىلىقلارنى چىدىغۇسىز قىيىن-قىستاق دەپ بىلىدۇ. ھالبۇكى، دىنغا ئىشىنىدىغان كىشى بولسا، ھاياتقا ۋە ھادىسىلەرگە ئىمان كۆزىنىڭدىن قارايدۇ. مەيدانغا كەلگەن ھەر قانداق بىر ئىشتا بىرەر ھېكمەت بارلىقىنى بىلىدۇ. بېشىغا كەلگەن بارلىق قىسمەت، ھادىسىلەرنى ئۆزىنى جەننەتكە ئېلىپ بارىدىغان بىرەر پۇرسەت سۈپىتىدە كۆرۈپ، سەۋرى-تاقەت، چىدام-غەيرەت بىلەن تۇرىدۇ. كېسەللىك، ئۆلۈم، ئايرىلىش، تەبىئىي ئاپەت قاتارلىق قىيىنچىلىقلارغا دۇچ كەلگەندە ئۆزىنى يوقىتىپ، ئۈمىدسىزلىككە چۈشمەيدۇ. چۈنكى، ئىمان قەلبىمىزگە ھەر قانداق قىيىنچىلىق بىلەن بىرلىكتە بىر ئاسانلىقنىڭمۇ بىللە كېلىدىغانلىقىدىن ئىبارەت قاراشنى يەرلەشتۈرىدۇ. بېشىمىزغا كەلگەن ھەر قانداق ئىشنىڭ بىرەر ئىمتىھان سەۋەبى ئىكەنلىكىنى ۋە سەۋرى قىلىشىمىز كېرەكلىكىنى ئۆگىتىدۇ. **قىيىنچىلىق ۋە جاپا-مۇشەققەتلەرگە قارىتا چىدامچانلىق كۈچى بېرىدۇ.**

> **ئالللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:**
>
> «بىز سىلەرنى بىر ئاز قورقۇنچ بىلەن، بىر ئاز قەھەتچىلىك بىلەن ۋە ماللىرىڭلارغا، جانلىرىڭلارغا، بالىلىرىڭلارغا، زىرائەتلىرىڭلارغا يېتىدىغان زىيان بىلەن چوقۇم سىنايمىز. (بېشىغا كەلگەن مۇسىبەت، زىيان-زەخمەتلەرگە) سەۋر قىلغۇچىلارغا (جەننەت بىلەن) خۇش خەۋەر بەرگىن. ئۇلارغا بىرەر مۇسىبەت كەلگەن چاغدا، ئۇلار: `بىز ئەلۋەتتە ئالللاھنىڭ ئىگىدارچىلىقىدىمىز (يەنى ئالللاھنىڭ بەندىلىرىمىز)، چوقۇم ئالللاھنىڭ دەرگاھىغا قايتىمىز` دەيدۇ.»
>
> (بەقەرە سۈرىسى 155-156-ئايەتلەر)

ئىمان باشقا ئىنسانلار بىلەن ئارىمىزدا سۆيگۈ-مۇھەببەت ۋە قېرىنداشلىق رىشتىسى پەيدا قىلىدۇ. **قېرىنداشلىق ۋە ئۆزئارا ياردەملىشىش ھېسسىياتىمىزنى كۈچەيتىدۇ.**

بىر جەمىيەتنىڭ ئەزاسى بولۇش، دەرت-ئەلەملىرىنى ۋە قىيىنچىلىقلىرىنى باشقا ئىنسانلارغا ئېيتىپ، ئۇلارنىڭ كۆڭۈل بۆلىشىگە ئېرىشىش كىشىنى راھەتلەندۈرىدۇ.

ئىمان ئېيتقان چېغىمىزدا ياخشى ئىنسانلاردىن تەركىپ تاپقان بىر جەمئىيەتنىڭ (جامائەتنىڭ) ئەزاسى بولىمىز. بۇ دۇنيادا يەككە-يېگانە ۋە بىچارە ئەمەسلىكىمىزنى بىلىمىز. خۇشاللىقتا ۋە غەم-قايغۇدا ئۇلار بىلەن بىللە بولۇپ، مەسىلىلەرنى بىرلىكتە ھەل قىلىمىز.

> **سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:**
>
> «مۆمىنلەر ئۆزئارا بىر-بىرىنى ياخشى كۆرۈش، بىر-بىرىگە ئىچ ئاغرىتىش ۋە بىر-بىرىنى قوغداشتا بىر بەدەنگە ئوخشايدۇ. بەدەندىكى ھەر قانداق بىر ئەزا ئاغرىسا، باشقا ئورگانلارمۇ ئۇيقۇسىزلىق ۋە قىزىتما بىلەن ئۇنىڭ ئاغرىقىنى تەڭ تارتىدۇ.»
>
> (بۇخارى: «ئەدەب»، 27)

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«ئىنسان بەدىنىدە كىچىككىنە بىر گۆش پارچىسى بار. ئەگەر بۇ گۆش ياخشى بولسا، پۈتۈن بەدەن ياخشى بولىدۇ. ئەگەر بۇ گۆش بۇزۇلسا، پۈتۈن بەدەن بۇزۇلىدۇ. بۇ گۆش پارچىسى يۈرەكتۇر.»

(بۇخارى: «ئىمان»، 39)

تۇيغۇ ۋە كۆز قاراشلىرىمىزنى ئېتىقادىمىز شەكىللەندۈرىدۇ. ئىش-ھەركەتلىرىمىز بولسا، بۇ تۇيغۇ ۋە كۆز قاراشلىرىمىزنىڭ ئەينىكىدۇر. ئىمان بىزنىڭ تۇيغۇ، كۆز قاراش ۋە ئىش-ھەرىكەتلىرىمىزگە ئىجابىي تەسىر كۆرسىتىدۇ. ساغلام ئىمانغا ئىگە بولغان ۋاقتىمىزدا كۆز قاراشلىرىمىز ياخشىلىنىپ گۈزەللىشىدۇ. بۇنىڭ نەتىجىسىدە سۆز-ھەركىتىمىز، يۈرۈش-تۇرۇشىمىز، تۇرقىمىز گۈزەل بولىدۇ. راستچىل سەمىمى، ياخشىلىقپەرۋەر، باشقىلارنىڭ ھەققىگە ھۆرمەت قىلىدىغان ئادەم بولىمىز. ئاغزىمىزدىن ناچار، سەت گەپلەر چىقمايدۇ. ھېچكىمگە ئەزىيەت قىلمايمىز. قولىمىزدىن ۋە تىلىمىزدىن ھېچكىمگە زىيان كەلمەيدۇ. گۈزەل ئەخلاق ئىگىسى بولىمىز. شۇنداق قىلىپ، ھەم ئاللاھتائالانىڭ سۆيگۈ ۋە رازىلىقىغا، ھەمدە ئەتراپىمىزدىكى ئىنسانلارنىڭ سۆيگۈ ۋە ھۆرمىتىگە ئېرىشىمىز.

كۆز قاراشلىرىڭىزغا دىققەت قىلىڭ، چۈنكى تۇيغۇڭىزغا ئايلىنىدۇ.
تۇيغۇلىرىڭىزغا دىققەت قىلىڭ، چۈنكى ئىش-ھەرىكىتىڭىزگە ئايلىنىدۇ.
ئىش-ھەرىكىتىڭىزگە دىققەت قىلىڭ، چۈنكى ئادىتىڭىزگە ئايلىنىدۇ.
ئادىتىڭىزگە دىققەت قىلىڭ، چۈنكى ئەخلاقىڭىز ۋە خاراكتېرىڭىزگە ئايلىنىدۇ.

پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئىماندىكى راستچىللىقى

پەيغەمبەرلەر پۈتكۈل ئىنسانلارنى ئىمانغا دەۋەت قىلىش ئۈچۈن ئاللاھتائالا تەرىپىدىن تاللانغان ئۇلۇغ ئىنسانلاردۇر. ئۇلار ئالدى بىلەن ئۆزى ئىمان ئېيتىپ، ئاندىن كېيىن بۇ ئىمان نۇرىنى باشقا ئىنسانلارنىڭ قەلبىگە يەتكۈزۈشكە تىرىشقان.

ھەزرىتى مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاللاھ تاللاپ ئەۋەتكەن پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسىدۇر. باشقا پەيغەمبەرلەرگە ئوخشاش ئۇمۇ ئۆزى تەبلىغ قىلماقچى بولغان دىنغا ئالدى بىلەن ئۆزى ئىمان ئېيتتى. ھېچقاچان بۇتلارغا چوقۇنۇپ باقمىدى. **ئاللاھتىن باشقا ئىلاھلارنى قوبۇل قىلمىدى.** ئۇلۇغ رەببىمىزنىڭ دىنىنى تارقىتىش ئۈچۈن پۈتۈن كۈچى بىلەن تىرىشتى. بۇ يولدا نۇرغۇن ئەزىيەتلەرگە بەرداشلىق بەردى.

مەككە مۇشرىكلىرى پەيغەمبىرىمىزنى دىن دەۋاسىدىن ۋاز كەچتۈرۈش ئۈچۈن نۇرغۇن ھىيلە-مىكرىلەرنى قوللانغان بولسىمۇ، ئەمما ئۇنىڭ ئىماندىكى قەتئىي ئىرادىسى ئالدىدا يەنە ئامالسىز قالدى. **ھېچقانداق كۈچ ئۇنى ئىماندىن ۋە ئىنسانلارنى دىنغا دەۋەت قىلىشتىن توختىتالمىدى.**

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام **ئۆزىنىڭ شەخسىگە قىلىنغان يامانلىقلارنى ئەپۇ قىلىدىغان بولسىمۇ، ئەمما ئىمانغا ۋە ئىسلامغا قىلىنغان ھۇجۇملار ئالدىدا ئەسلا سۈكۈت قىلمايتتى.** زۇلۇمغا بويۇن ئەگمەيتتى، ھەر خىل ناھەقچىلىق ۋە ئادالەتسىزلىككە قارشى ئەڭ ياخشى ئۇسۇلدا كۈرەش قىلاتتى. ئىمانىنى قوغداش يولىدا جان پىدا قىلىشقا تەييار تۇراتتى، شېھىتلىكنى ئەڭ ئۈستۈن مەرتىۋە دەپ بىلەتتى.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«پەيغەمبەر پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن ئۇنىڭغا نازىل قىلىنغان كىتابقا ئىمان كەلتۈردى، مۆمىنلەرمۇ ئىمان كەلتۈردى، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئاللاھقا ۋە ئاللاھنىڭ پەرىشتىلىرىگە، كىتابلىرىغا ۋە پەيغەمبەرلىرىگە ئىمان كەلتۈردى.»

(بەقەرە سۈرىسى 285-ئايەت)

مەككە مۇشرىكلىرى سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنى ئىماندىن ياندۇرۇش ئۈچۈن نۇرغۇن چارىلەرنى قوللانغان بولسىمۇ، ئەمما ھېچبىرىدە مۇۋەپپەقىيەتلىك بولالمىدى. ئاخىرى تاغىسى ئەبۇ تالىبنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇنىڭ بىلەن سۆزلەشمەكچى بولدى. پەيغەمبىرىمىز سەككىز ياش چېغىدىن باشلاپ ئۆزىنى بېقىپ چوڭ قىلغان تاغىسىنى بەك ياخشى كۆرەتتى. بەلكىم ئۇنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ، ئىسلامغا ئىشىنىشتىن، ئىنسانلارنى دىنغا دەۋەت قىلىشتىن توختاپ قالسا ئەجەپ ئەمەس. مۇشرىكلار ئەبۇ تالىبتىن پەيغەمبىرىمىز بىلەن سۆزلىشىشنى تەلەپ قىلدى. تاغىسى بۇنى پەيغەمبىرىمىزگە ئېيتىپ مۇشرىكلارنىڭ تەلىۋىنى يەتكۈزدى. ئىشىنىڭ ئاقىۋىتىنىڭ بەكلا خەتەرلىك ئىكەنلىكىنى سۆزلىدى. دىن دەۋاسىدىن ۋاز كېچىشنى تەلەپ قىلدى. بۇنىڭغا پەيغەمبىرىمىز مۇنداق جاۋاب بەردى:

«تاغا! ئاللاھقا قەسەم قىلىمەنكى، ئوڭ قولۇمغا قۇياشنى، سول قولۇمغا ئاينى تۇتقۇزۇپ قويسىمۇ، مەن يەنىلا بۇ دەۋايىمدىن ۋاز كەچمەيمەن! ئاللاھتائالا يا بۇ دىننى پۈتۈن دۇنياغا تارقىتىدۇ، يا مەن بۇ يولدا ئۆلىمەن!»

(ئىبنى كەسىر: «ئەل-كامىل»، 2-جىلد، 64)

ئاللاھنىڭ سۆيۈملۈك ئەلچىسى پەيغەمبىرىمىز **ئىبادەت، تەپەككۇر ۋە زىكىر بىلەن ئىماننى جانلىق تۇتاتتى.** ھەر زامان رەببىنىڭ نازارىتىدە تۇرۇۋاتقانلىقىنى بىلىپ، ئۇنىڭ سۆيگۈسى ۋە رازىلىقىغا ئېرىشىش ئۈچۈن تىرىشاتتى. ئىبادەتلىرىنى قەتئىي كېچىكتۈرمەيتتى. كېچە-كۈندۈز ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن پۇرسەت كۈتەتتى. ئىبادەت ۋە تەپەككۇر ئۇنىڭغا دۇنيا ھاياتىدىكى قىيىنچىلىقلارنى ئۇنۇتتۇرۇپ، ئۇنىڭ كۆڭلىگە خاتىرجەملىك، ھۇزۇر بېغىشلايتتى. ئىمان تۈپەيلى ئېرىشكەن بۇ روھىي خاتىرجەملىك ۋە گۈزەللىك پەيغەمبىرىمىزنىڭ مۇبارەك چېھرىدە ئەكس ئېتىپ تۇراتتى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز **يۈكسەك ئەخلاقىي پەزىلەتكە ئىگە ئىدى.** ئۇنىڭ ئەخلاقىدىكى گۈزەللىك قەلبىدىكى ئىمانىنىڭ سىرتتىكى ئىپادىسى ئىدى. «مۆمىنلەرنىڭ ئىچىدە ئىمان جەھەتتىن ئەڭ مۇكەممەل بولغىنى ئەخلاقى ئەڭ گۈزەل بولغىنىدۇر» (تىرمىزى: «رادائ»، 11) دېيىش ئارقىلىق ئەخلاقلىق بولۇشنىڭ ئىماننىڭ تەلۋى ئىكەنلىكىنى تەكىتلىگەن ئىدى. ھەتتا ئىمان بىلەن ئەدەبنى بىر-بىرىدىن ئايرىلمايدىغان ئىككى قېرىنداش كەبى دەپ تەسۋىرلەپ، ئىمان بار يەردە چوقۇم ئەدەبنىڭمۇ بار ئىكەنلىكىنى بىلدۈرگەن ئىدى. شۇڭا ئەخلاقى گۈزەل بولغان مۆمىنلەرنى ئالاھىدە قەدىرلەيتتى. **ئىنسانلارنى باي ياكى نامراتلىقى، مەنسەپ مەرتىۋىسىگە قاراپ ئەمەس، ئىمان ۋە ئەخلاقىغا قاراپ باھالايتتى.**

ئۆزىنىڭ بىر بەندە ئىكەنلىكىدىن ئىبارەت ئاڭ بىلەن ياشايدىغان پەيغەمبىرىمىز **دۇنيادىكى بارلىق ھادىسىلەرگە ئىمان كۆزىنىكىدىن قارايتتى.** دۇنيانى بىر ئىمتىھان مەيدانى دەپ بىلىپ، دۇچ كەلگەن قىيىنچىلىقلارغا قارشى دادىللىق بىلەن كۆكرەك كېرىپ چىقاتتى، ھېچبىر ۋاقىت ئۈمىدسىز بولمايتتى. ھەقىقىي ھاياتنىڭ ئاخىرەت ھاياتى ئىكەنلىكىگە، دۇنيادا قىلغانلىرىدىن بىر-بىرلەپ ھېساب بېرىدىغانلىقىغا ئىشىنىپ، مۇشۇ بويىچە ئىش قىلاتتى. ئىنسانلارغا بېرىلگەن ھەر بىر نېمەتنى بىر ئامانەت دەپ بىلىپ، جانلىق جانسىز ھەممە مەۋجۇداتقا ياخشى مۇئامىلە قىلاتتى.

قىسقىسى، سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز **ئىشەنگىنىنى ئەڭ ياخشى ئۇسۇلدا ئەمەلىيەتكە ئايلاندۇرغان ئىدى.** بىز ئۈچۈن ئەڭ گۈزەل ئۈلگە بولدى. ئۇنىڭ بۇ راستچىل سەممىي ئىمانى قۇياش كەبى پۈتكۈل ئىنسانىيەتنىڭ ئۇپۇقىنى يورۇتتى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنىڭ زامانىدا چۆلدە ياشايدىغان بىر غېرىب ساھابە بار ئىدى. تۇرقى بىرئاز كۆرۈمسىز ئىدى. بۇ ساھابە پەيغەمبىرىمىزنى، پەيغەمبىرىمىزمۇ ئۇنى بەك ياخشى كۆرەتتى. مەدىنىگە كەلسىلا پەيغەمبىرىمىز بىلەن كۆرۈشەتتى، ئۇششاق-چۈششەك سوغا-سالاملار ئېلىپ كېلەتتى. پەيغەمبىرىمىزمۇ ئۇنىڭ سوغىتىدىن نەچچە ھەسسە ئاشۇرۇپ، ئۇنىڭغا ھەدىيە، يوللۇق تۇتاتتى.

بىر كۈنى، پەيغەمبىرىمىز بۇ ساھابىنى بازاردا كۆردى. ئاستا ئارقىسىغا بېرىپ ئۇنى قۇچاقلاپ مۇبارەك قوللىرى بىلەن ئۇنىڭ ئىككى كۆزىنى ئېتىۋالدى. ئاندىن (ئاللاھنىڭ قۇلى، بەندىسى ئىكەنلىكى مەنىسىدە):

- بۇ قۇلنى سېتىۋالىدىغانلار بارمۇ؟
- دېدى.

بۇ ئاۋازنىڭ ئىگىسىنى تونۇغان ساھابە ناھايىتى خۇشال بولۇپ:

- ئەي رەسۇلۇللاھ، مەندەك كۆرۈمسىز بىر ئادەمنى كىممۇ سېتىۋالسۇن؟ مېنى ساتساڭ، قولۇڭغا تۈزۈك پۇل كىرمەيدۇ.
- دېدى.

پەيغەمبىرىمىز ئۇنى قويۇپ بېرىپ:

- سىرتقى كۆرۈنۈشكە ئالدانغانلار كۆپ پۇل بەرمىگەن بىلەن، ئەمما ئاللاھنىڭ نەزىرىدە سېنىڭ قەدىر-قىممىتىڭ ناھايىتى يۇقىرى! - دېدى.

ئاق كىيىملىك ناتونۇش ئادەم

ھەزرىتى ئۆمەر مۇنداق دەيدۇ:

بىر كۈنى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ھۇزۇرىدا ئىدۇق. بۇ ئەسنادا كىيىملىرى ئاپ-ئاق، چاچلىرى قاپ-قارا، يولدىن كەلگەندەك كۆرۈنمەيدىغان ۋە ئارىمىزدا ھېچكىم ئۇنى تونۇمايدىغان بىر ئادەم كىرىپ كەلدى. تىزىنى پەيغەمبىرىمىزنىڭ تىزىغا تەككۈزۈپ، قولىنى (ئۆزىنىڭ) تىزى ئۈستىگە قويۇپ ئولتۇرۇپ:

- ئەي مۇھەممەد، ماڭا ئىسلامنى چۈشەندۈرۈپ بەرگىن! - دېدى.

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- ئىسلام — ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوق ئىكەنلىكىگە ۋە مۇھەممەدنىڭ ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىگەشاھادەت ئېيتىشىڭ (گۇۋاھلىق بېرىشىڭ)؛ نامازنى تەئدىل-ئەركان بىلەن ئوقۇشۇڭ؛ زاكاتنى تولۇق بېرىشىڭ؛ رامىزان روزىسىنى كەم قىلماي تۇتۇشۇڭ؛ ئەگەر كۈچۈڭ يەتسە، كەبىنى زىيارەت (ھەج) قىلىشىڭ دېگەنلىكتۇر. - دېدى. بۇ ئادەم:

- توغرا ئېيتتىڭ! - دېدى.

ئۇنىڭ ھەم سوراپ ھەمدە تەستىقلىشى بىزگە غەلىتە بىلىندى. بۇ ئادەم:

- ئەمدى ماڭا ئىماننى چۈشەندۈرۈپ بەرگىن! - دېدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- ئاللاھقا، پەرىشتىلىرىگە، كىتابلىرىغا، پەيغەمبەرلىرىگە، ئاخىرەت كۈنىگە ئىشىنىشىڭدۇر. يەنە قەدەر (تەقدىر)گە، ياخشىلىق ۋە يامانلىقنىڭ (خەير ۋە شەرنىڭ) ئاللاھ تەرىپىدىن كەلگەنلىكىگە ئىمان ئېيتىشىڭدۇر. - دېدى.

ئادەم يەنە:

- توغرا ئېيتتىڭ! - دەپ تەستىقلىدى ۋە:

- ئۇنداق بولسا، ئېھسان دېگەن نېمە؟ مۇشۇنى بىر چۈشەندۈرگىن! - دېدى. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- ئېھسان — ئاللاھقا ئۇنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتقاندەك قۇللۇق (ئىبادەت) قىلىشتۇر. سەن ئۇنى كۆرەلمىسەڭمۇ، ئاللاھ سېنى مۇتلەق كۆرۈپ تۇرىدۇ. - دېدى.

بۇ ئادەم يەنە:

- توغرا ئېيتتىڭ! - دېدى.

بۇ ئادەم قىيامەت ۋە قىيامەت ئالامەتلىرى توغرىسىدا سوئال سورىغاندىن كېيىن جىمجىتلىقنى چىقىپ كەتتى. مەن بىردەم ھاڭۋېقىپ تۇرۇپ قالدىم. كېيىن پەيغەمبىرىمىز سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- ئەي ئۆمەر! سوئال سورىغان بۇ ئادەمنىڭ كىملىكىنى بىلەمسەن؟ - دېدى. مەن:

- ئاللاھ ۋە ئەلچىسى بىلىدۇ. - دېدىم.

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- ئۇ جىبرىئىل، سىلەرگە دىنىڭلارنى ئۆگەتكىلى كەلدى. - دېدى.

(مۇسلىم: «ئىمان»، 1-5؛ بۇخارى: «ئىمان»، 37؛ تىرمىزى: «ئىمان»، 4؛ ئەبۇ داۋۇد: «سۈننەت»، 16؛ نەسائى: «مەۋاقىت»، 6؛ ئىبنى ماجە: «مۇقەددىمە»، 9)

ئىمان ئاساسلىرى

بارلىق مۆمىنلەر ئالتە ئىمان ئاساسىغا ئىشىنىدۇ. بۇ ئىمان ئاساسلىرى «ئامەنتۇ» دۇئاسى ئىچىدە يەر ئالغان:

ئامەنتۇ دۇئاسى

آمَنْتُ بِاللهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللهِ تَعَالَى وَالْبَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ ۞ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ ۞ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

مەن:

ئاللاھقا، پەرىشتىلىرىگە، كىتابلىرىغا، پەيغەمبەرلىرىگە، ئاخىرەت كۈنىگە، تەقدىرگە، يەنى خەير ۋە شەر (ياخشىلىق ۋە يامانلىق)نىڭ ئاللاھنىڭ تەقدىرى بىلەن بولىدىغانلىقىغا ئىمان ئېيتتىم. ئۆلۈمدىن كېيىن تىرىلىش راست ۋە ھەقىقەتتۇر.

گۇۋاھلىق بېرىمەنكى، ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر. يەنە گۇۋاھلىق بېرىمەنكى، مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسىدۇر.

سوئاللار

تېپىشماق تاپايلى

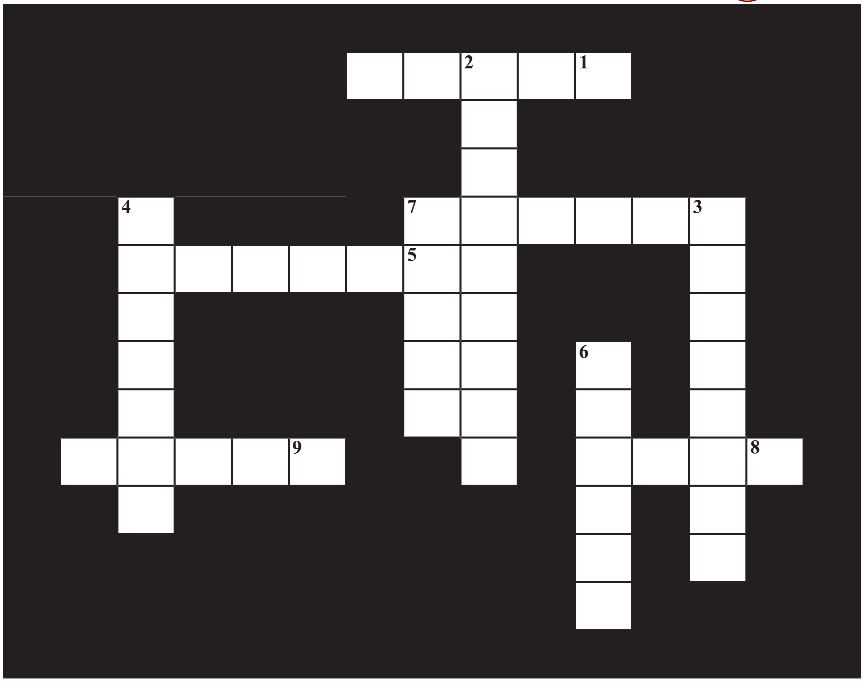

	ئوڭدىن سولغا		يۇقىرىدىن تۆۋەنگە
1	ئاللاھنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتقاندەك ئىبادەت قىلىش	6	ئاللاھنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشتۈرىدىغان بارلىق ياخشى ئىش-ھەرىكەتلەر
2	ئاللاھنىڭ بارلىقىغا ئىشىنىش بىلەن بىرلىكتە، ئۇنىڭ بىرلىكىنى قوبۇل قىلمىغان ۋە ئۇنىڭغا باشقا مەۋجۇداتلارنى شېرىك قىلغان كىشى	7	ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى، ھەزرىتى مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى ۋە ئۇنىڭ ئاللاھتىن ئېلىپ كەلگەنلىرىنى چىن كۆڭلىدىن قوبۇل قىلغان كىشى
3	بارلىق مۆمىنلەر ئىشىنىدىغان ئالتە ئىمان ئاساسىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان دۇئا	8	ئەمەلىيەتتە ئىشەنمىسىمۇ كۆرۈنۈشتە مۇسۇلمان قىياپىتىگە كىرىۋالغان كىشى
4	ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى، ھەزرىتى مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى چىن كۆڭلىدىن قوبۇل قىلىش	9	ئىمان ئېيتىپ سالىھ ئەمەل قىلغان مۆمىنلەر ئاخىرەتتە كىرىدىغان يەر
5	ئاللاھ ئەپۇ قىلمايدىغان قىلمىش: ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرۈش	10	ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى، ھەزرىتى مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى ۋە ئۇنىڭ ئاللاھتىن ئېلىپ كەلگەنلىرىنى قوبۇل قىلمىغان كىشى

تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى مۇۋاپىق پارچىلار بىلەن تولۇقلاپ تاماملاڭلار.

1	ئاللاھقا ۋە پەيغەمبەرگە ئىمان ئېيتقانلىقىمىزنى بىلدۈرىدىغان ئەڭ مېغىزلىق سۆز		سەل قاراش ئىمانىنىڭ ئاجىزلىقىنى كۆرسىتىدۇ.
2	يوقتىن بار قىلىش، رىزىق بېرىش ۋە		داۋاملىق ئەسلەش، ئۇنى ئۇنۇتماسلىقتۇر.
3	بىزنى مەڭگۈلۈك بەخت ـ سائادەتكە ئېرىشتۈرىدىغىنى		گۇناھ ئىش قىلغان بولىمىز.
4	ئىبادەتلەر پەقەت		ئىبادەتتىن لەززەت، ھۇزۇر ئالىدۇ.
5	ئاللاھقا بولغان سۆيگۈ ـ مۇھەببەت بولسا		ئىمان بىلەنلا قەدىر ـ قىممەتكە ئېرىشىدۇ.
6	ھارام ئىش قىلىش ۋە ئىبادەتلەرگە		ئىمانىمىزنىڭ ئىزچىل داۋاملىشىشىدۇر.
7	كۈچلۈك ئىمانغا ئىگە بولغان مۆمىن		چىدامچانلىق كۆرسىتىش كۈچى بېرىدۇ.
8	زىكىر دېگىنىمىز ئاللاھتائالانى		كۈچلۈك ئىمانىنىڭ نەتىجىسىدۇر.
9	ئىمان ئىنسانغا قىيىنچىلىق ۋە بالا ـ قازا ئالدىدا سەۋرى قىلىش،		شىپا بېرىش يالغۇز ئاللاھقا ئائىتتۇر.
10	ئاللاھنىڭ ئەمىر ـ پەرمانلىرىغا ئىتائەت قىلماسلىق،		كەلىمەئى ـ شاھادەتتۇر.

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى

1. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى كەلىمەئى ـ شاھادەتنىڭ مەنىسى؟

ئا. مەن ئاللاھقا ئىشىنىمەن.
ئە. ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئاللاھنىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسىدۇر.
ب. قەتئىي ئىشىنىمەنكى، ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر. يەنە قەتئىي ئىشىنىمەنكى، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئاللاھنىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسىدۇر.
پ. قىلغان ھەممە ئىشىمغا ئاللاھ شاھىتتۇر.

2.

1) سالىھ ئەمەل قىلىش،
2) ئىبادەتلەرنى ۋاقتىدا تولۇق ئادا قىلىش
3) تەپەككۇر ۋە زىكىر بىلەن مەشغۇل بولۇش
4) ھەر خىل ئويۇن ـ تاماشاغا قاتنىشىش
5) گۇناھتىن، ھارامدىن يىراق قېچىش

يۇقارقىلاردىن قايسىسى ئىمانىمىزنى كۈچلەندۈرىدۇ؟

ئا. 1)، 2)، 3) ۋە 5)
ئە. 2)، 4) ۋە 5)
ب. 1)، 2)، 3) ۋە 4)
پ. 2)، 3)، 4) ۋە 5)

3.

1) ئاللاھنىڭ بارلىقى ۋە بىرلىكىگە ئىشەنگەنلىكىمىزنى
2) ئاللاھتىن باشقا ھېچبىر مەۋجۇداتنىڭ ئىبادەت قىلىنىشقا لايىق ئەمەسلىكىنى
3) ئاللاھتىن باشقا مەۋجۇداتلارنىڭمۇ ئىلاھ بولۇشى مۇمكىنلىكى
4) ئاللاھنىڭ ئەمىر-پەرمانلىرىغا ئۇيغۇن بىر ئۆمۈر ياشايدىغانلىقىمىزنى
5) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ۋە ئۇنىڭ ئاللاھتىن ئېلىپ كەلگەن بارلىق خەۋەرلىرىگە ئىشەنگەنلىكىمىزنى

كەلىمەئى-شاھادەت ئېيتىش بىلەن يۇقارىدىكىلەردىن قايسىلارنى ئىپادىلىگەن بولىمىز؟

ئا. پەقەت 1) ۋە 2)
ئە. 1)، 2)، 4) ۋە 5)
ب. 2)، 3) ۋە 5)
پ. 1)، 2)، 3)، 4) ۋە 5)

4. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى كەلىمەئى-تەۋھىد؟

ئا. ئەلھەمدۇلىللاھى رەببىل ئالەمىين
ئە. ئاللاھۇممە سەللى ئالا مۇھەممەدىن ۋە ئالا ئالى مۇھەممەد
ب. ئەشھەدۇ ئەللا ئىلاھە ئىللاللاھ ۋە ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن ئەبدۇھۇ ۋە رەسۇلۇھۇ
پ. لا ئىلاھە ئىللاللاھ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللاھ

5. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى سالىھ ئەمەل ئەمەس؟

ئا. گۈزەل ئەخلاقلىق بولۇش
ئە. ئاللاھتائالا مەنئى قىلغان ئىشلاردىن يىراق تۇرۇش
ب. ھايۋانلارغا ناچار مۇئامىلە قىلىش
پ. ئىنسانلارغا ياردەم قىلىش

تۆۋەندىكى بوشلۇقلارغا تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەردىن مۇۋاپىق بولغىنىنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار

(ياخشى / يۈرەكتۇر / ياخشى ئىشى / مەخلۇقاتلارنىڭ / يەتتە / دوستلىشىدىغان / ياخشى / قەلبلەر / دوستىنىڭ / ئەسلەش)

1. «ئىمان ئېيتىپ .... ئىش-ھەرىكەتلەرنى قىلغۇچىلار .... ئەڭ ياخشىسىدۇر.»
2. «ياخشى بىلىڭلاركى، ...... پەقەت ئاللاھنى .... بىلەن ئارام تاپىدۇ.»
3. «كىشىگە .... تۇرمۇش ئۇسۇلى تەسىر قىلىدۇ. شۇڭا سىلەر .... چاغدا دوستىنى دىققەت بىلەن تاللاڭلار.»
4. «سىلەردىن بىرەيلەن ئىسلامغا ياخشى رىئايە قىلىپ ياشىسا، قىلغان ھەر بىر .... ئۈچۈن ئۇن ھەسسىدىن .... يۈز ھەسسىگىچە ساۋاب يېزىلىدۇ.»
5. «ئىنسان بەدىنىدە كىچىككىنە بىر گۆش پارچىسى بار. ئەگەر بۇ گۆش ..... بولسا، پۈتۈن بەدەن ياخشى بولىدۇ. ئەگەر بۇ گۆش بۇزۇلسا، پۈتۈن بەدەن بۇزۇلىدۇ. بۇ گۆش پارچىسى ....»

جاۋابلار

تېپىشماق تاپايلى

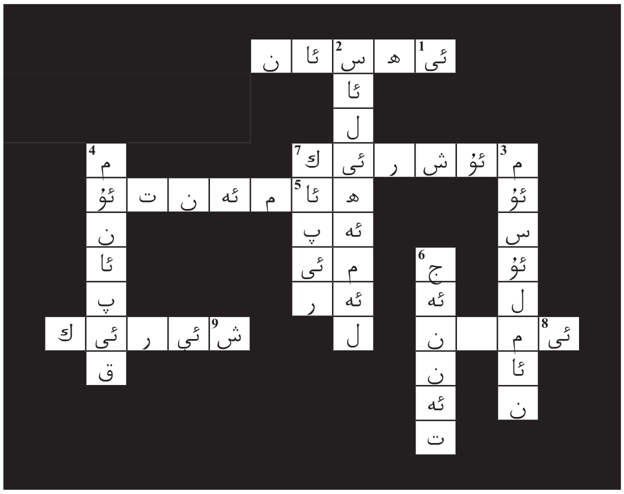

جۈملىلەرنى مۇۋاپىق پارچىلار بىلەن تۇتاشتۇرۇپ تاماملاڭلار.

1	ئاللاھقا ۋە پەيغەمبەرگە ئىمان ئېيتقانلىقىمىزنى بىلدۈرىدىغان ئەڭ مېغىزلىق سۆز	6	سەل قاراش ئىماننىڭ ئاجىزلىقىنى كۆرسىتىدۇ.
2	يوقتىن بار قىلىش، رىزىق بېرىش ۋە	8	داۋاملىق ئەسلەش، ئۇنى ئۇنۇتماسلىقتۇر.
3	بىزنى مەڭگۈلۈك بەخت-سائادەتكە ئېرىشتۈرىدىغىنى	10	گۇناھ ئىش قىلغان بولىمىز.
4	ئىبادەتلەر پەقەت	7	ئىبادەتتىن لەززەت، ھوزۇر ئالىدۇ.
5	ئاللاھقا بولغان سۆيگۈ-مۇھەببەت بولسا	4	ئىمان بىلەنلا قەدىر-قىممەتكە ئېرىشىدۇ.
6	هارام ئىش قىلىش ۋە ئىبادەتلەرگە	3	ئىمانىمىزنىڭ ئىزچىل داۋاملىشىشىدۇر.
7	كۈچلۈك ئىمانغا ئىگە بولغان مۆمىن	9	چىدامچانلىق كۆرسىتىش كۈچى بېرىدۇ.
8	زىكىر دېگىنىمىز ئاللاھتائالانى	5	كۈچلۈك ئىماننىڭ نەتىجىسىدۇر.
9	ئىمان ئىنسانغا قىيىنچىلىق ۋە بالا-قازا ئالدىدا سەۋرى قىلىش،	2	شىپا بېرىش يالغۇز ئاللاھقا ئائىتتۇر.
10	ئاللاھنىڭ ئەمىر-پەرمانلىرىغا ئىتائەت قىلماسلىق،	1	كەلىمەئى-شاھادەتتۇر.

بوشلۇقلارنى تولدۇرايلى

1. ب
2. ئا
3. ئە
4. پ
5. ب

بوشلۇقلارغا تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەردىن مۇۋاپىق بولغىنىنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار.

1. ياخشى، مەخلۇقاتلارنىڭ
2. قەلبلەر، ئەسلەش
3. دوستىنىڭ، دوستلىشىدىغان
4. ياخشى ئىشى، يەتتە
5. ياخشى، يۈرەكتۇر.

ئالەملەرنىڭ رەببى

ئاللاھقا ئىشىنىش

- ئاللاھنىڭ بارلىقى ۋە بىرلىكى
- ئاللاھنىڭ سۈپەتلىرى ۋە ئىسىملىرى
- ئاللاھقا ئىمان ئېيتىش ئارقىلىق ئېرىشكەنلىرىمىز
- پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئاللاھقا بولغان سۆيگۈ-مۇھەببىتى

ئاللاھقا ئىشەنگەن بالا

بىر زامانلاردا بابىل دۆلىتىدە ئىبراھىم ئىسىملىك بىر بالا بولغان ئىكەن. ياخشى مىجەزى ۋە ئۆتكۈر ئەقلى بىلەن ھەممە كىشىنى ھەيران قالدۇرغان ئىكەن. بۇ دۆلەتنىڭ خەلقى بۇتلارغا، ئايغا، قۇياشقا، يۇلتۇزلارغا، ئوتقا، سۇغا ۋە باشقا نەرسىلەرگە چوقۇنىدىكەن. ئىبادەتخانىلىرىنى بۇ ساختا تەڭرىلەرنىڭ رەسىم، ھەيكەللىرى بىلەن توشقۇزىدىكەن. ئاللاھنى تاشلاپ تەڭرى دەپ قارىغان بۇ نەرسىلەرنىڭ رەسىم، ھەيكەللىرىنىڭ ئالدىدا تازىم قىلىپ، يالۋۇرۇپ ئىبادەت قىلىدىكەن. دۇئا ـ تىلەكلىرىنىڭ ئىجابەت قىلىنىشىنى، ئۆزىنى بالا ـ قازادىن ساقلىشىنى تىلەيدىكەن.

ئىبراھىم ئەتراپىدىكى ئىنسانلارنىڭ بۇ خىل غەلىتە ئېتىقادىغا ھەيرانلىق ۋە ئىبرەت نەزىرى بىلەن قارايدىكەن. ئىنسانلارنىڭ نېمىشقا بۇ خىل غەلىتە ئېتىقادقا ئىشىنىدىغانلىقى ئىدىيىسىدىن ئۆتمەيدىكەن. ھەتتا ئىبراھىمنىڭ دادىسى ئازەرمۇ ئاشۇنداق ئېتىقادتا ئىكەن. ئازەر داڭلىق ھەيكەلتاراش بولۇپ، ياغاچ ۋە تاشنى ئويۇپ بۇت ياسايدىكەن، كىشىلەر ئۇ ياسىغان بۇتلارغا چوقۇنىدىكەن.

ئىبراھىم كىشىلەرنىڭ بۇت ـ ھەيكەللەر ئالدىدا تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ، يالۋۇرۇپ دۇئا قىلغانلىقىنى كۆرگىنىدە، ئۇلارنىڭ بۇ تۇرقىغا قاراپ كۆڭلى قاتتىق يېرىم بولىدىكەن. «ئۆتكەندە تېخى ئادەتتىكى ياغاچ ياكى تاش بولغان بۇ جىسىملار بىر ھەيكەلتاراشنىڭ قولىدا بوت بولۇپ ياسىلىپلا قانداقسىگە بىر دەمدىلا تەڭرىگە ئايلىنىپ قالىدۇ؟ بۇلار ئىنسانلارنى قانداقمۇ مۇھاپىزەت قىلالىسۇن؟ ئۇلارنىڭ تىلىكىنى قانداقسىگە ئىجابەت قىلالىسۇن؟!»

يېشى كىچىك بولىشىغا قارىماي ئىبراھىم ھېچقاچان بۇتلارغا چوقۇنۇپ باقماپتۇ. بۇتقا چوقۇنىدىغانلارنى بۇ ئېتىقادىدىن ۋاز كەچتۈرمەكچى بوپتۇ.

بىر كۈنى، ئىبراھىم يۇلتۇز، ئاي، قۇياش قاتارلىق ئاسمان جىسىملىرىغا چوقۇنىدىغانلارنىڭ يېنىغا بېرىپتۇ. بۇ كىشىلەر قاراڭغۇ چۈشۈشىنى، ئۆزى تەڭرى دەپ قارىغان نەرسىلەرنىڭ ئاسماندا كۆرۈنۈشىنى ساقلاپ تۇرغان ئىكەن. ئىبراھىممۇ ئۇلارنىڭ يېنىغا بېرىپ تۇرۇپتۇ.

بىر دەمدىن كېيىن قاراڭغۇ چۈشۈپتۇ. ھەممە كىشى قىزىقسىنىپ قاراپ تۇرغاندا چولپان يۇلتۇزى ئاسماندا پەيدا بوپتۇ. چولپان يۇلتۇزى باشقا يۇلتۇزلارغا قارىغاندا بەكراق پارلاپ نۇر چېچىپ تۇرىدىكەن. ئىبراھىم ئەتراپتا قاراپ تۇرغانلارغا ئاسماندىكى يۇلتۇزنى كۆرسىتىپ: «بۇ يۇلتۇز نەقەدەر نۇرلۇق، پارلاق ۋە گۈزەل-ھە! قارىغاندا، مېنىڭ رەببىم مۇشۇ ئوخشايدۇ.» دەپتۇ.

چولپان يۇلتۇزغا چوقۇنىدىغانلار: «ئىبراھىممۇ بىزدەك ئىشىنىدىكەن. ئۇمۇ توغرا يولنى تېپىپتۇ» دەپ ئويلاپتۇ. بىر دەمدىن كېيىن چولپان يۇلتۇز غايىپ بوپتۇ. بۇنى كۆرگەن ئىبراھىم: «ياق، بۇ مېنىڭ رەببىم ئەمەسكەن. رەب (ئىلاھ) دېگەن بۇنداق غايىپ بولسا بولمايدۇ. مەن بۇنداق يوقىلىپ كېتىدىغانلارنى ياخشى كۆرمەيمەن.» دەپتۇ. ئەتراپتا ئۇنىڭ بۇ چوڭقۇر ھېكمەتلىك گېپىنى ئاڭلىغانلاردىن بەزىلىرى ئۇنىڭكىنى توغرا دەپ قاراپتۇ. بۇ مەنتىقىلىق، ئەقىلگە ئۇيغۇن چۈشەندۈرۈش ئۇلارنىڭ ئەقىدىسى توغرىسىدا كۆڭلىدە بىر گۇمان پەيدا بولۇشىغا سەۋەب بوپتۇ. بەزىلەر ئۇنىڭغا ئاچچىقلاپتۇ. ئۆزلىرىنىڭ ئىبادەتخانىسىدا ئۆزلىرىنىڭ ئىلاھلىرىنى سوراققا تارتقان بۇ بالىدىن بىزار بوپتۇ.

بىر دەمدىن كېيىن ئاسماندا ئاي چىقىپتۇ. چولپان يۇلتۇز بىلەن سېلىشتۇرغاندا بۇ ئاي تېخىمۇ نۇرلۇق، پارلاق ۋە گۈزەل ئىكەن. ئىبراھىم يەنە ئەتراپىدىكىلەرگە ئاڭلىتىپ تۇرۇپ:

«بۇ تېخىمۇ چوڭ، تېخىمۇ نۇرلۇق ئىكەن. قارىغاندا مېنىڭ رەببىم مۇشۇ ئوخشايدۇ.» دەپتۇ.

بىر دەمدىن كېيىن ئايمۇ غايىپ بوپتۇ. ئىبراھىم بۇ چاغدا: «بۇمۇ يۇلتۇزدەك غايىپ بولۇپ كەتتى. ئەگەر ھەقىقىي رەببىم ماڭا توغرىسىنى بىلدۈرمىگەن بولسا، خاتا ئېتىقادتا بولۇپ قالاركەنمەن. ئېنىقكى، بۇ ئايمۇ مېنىڭ رەببىم ئەمەس!» دەپتۇ.

ئەتراپىدىكىلەر ئۇنىڭ بۇ سۆزىنى ئاڭلاپ: «خېلى توغرا گەپ بولدى بۇ!» دەپ ئويلاشقا باشلاپتۇ. لېكىن بەزىلەر ئۆزى كۆنۈپ كەتكەن بۇ خاتا ئېتىقادنى ئۆزگەرتىشنى، قايىل قىلارلىق چۈشەندۈرۈشنى قوبۇل قىلىشنى پەقەتلا خالىماپتۇ.

سەھەردە قۇياش چىققاندا، ئىبراھىم: «بۇ مېنىڭ رەببىم بولۇشى مۇمكىن. بۇ ھەممىسىدىن چوڭ ۋە پارلاق ئىكەن!» دەپتۇ. ئەتراپىدىكىلەر: «شۇنداق! مانا ئەمدى ھەقىقەتنى تاپتىڭ. قۇياش ئىلاھ بولۇشقا تېخىمۇ لايىق» دەپ ئۇنى قايىل قىلىشقا تىرىشىپتۇ. لېكىن كەچ كىرىشى بىلەن تەڭ قۇياشمۇ پېتىپ يوقىلىپ كەتكەندە، ئىبراھىم ئاسمان جىسىملىرىغا چوقۇنىدىغان بۇ كىشىلەرگە خىتابەن:

«ئەي خالايىق، ئوتتۇرىغا چىقىشى ۋە يوقىلىشىغا ئۆزى ئىگە بولالمايدىغان، ھېچنىمىگە كۈچى يەتمەيدىغان بۇ يۇلتۇزلارغا چوقۇنۇش ئەقلى بار ئادەمنىڭ قىلىدىغان ئىشى ئەمەس. راستىنى ئېيتسام، مەن سىلەر ئىلاھ دەپ چوقۇنغان بۇتلارغا چوقۇنمايمەن، ھۆرمەت تازىم قىلمايمەن. مەن ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى يوقتىن بار قىلغان، ئالەملەرنىڭ رەببى، بىر، يەككە-يىگانە ئاللاھقا ئىمان ئېيتتىم.» دەپتۇ.

ئەتراپتىكىلەر: «ئىبراھىم، سەن نېمىلەرنى دەۋاتىسەن؟ بۇنداق گەپلەرنى قىلساڭ، تەخسىراتقا كېتىسەن. ئىلاھلىرىمىز سېنى جازالايدۇ، ئۇلارنىڭ غەزىپىگە ئۇچراپ كېتىسەن، دېگەنلىرىڭگە پۇشايمان قىلىسەن!» دەپتۇ.

ئىبراھىم ئۇلارغا مۇنداق دەپ جاۋاب بېرىپتۇ: «سىلەر پۈتكۈل كائىناتنى ياراتقان چەكسىز كۈچ-قۇدرەت ئىگىسى ئاللاھقا ئىشەنمەيۋاتىسىلەر. ئەكسىچە، ھېچقانداق كۈچى بولمىغان، ھېچكىمگە پايدا-زىيان يەتكۈزەلمەيدىغان نەرسىلەرنى ئىلاھ دەپ تۇرۇۋالدىڭلار. ئۇلارنى ئاللاھقا شېرىك قىلدىڭلار. بۇ خاتا ئېتىقادىڭلار تۈپەيلى ھېسابقا تارتىلىدىغانلىقىڭلاردىن قورقمايۋاتىسىلەر. شۇنداق تۇرۇقلۇق، مەن سىلەرنىڭ ساختا ئىلاھلىرىڭلاردىن قورقامدىمەن تېخى؟! قېنى كېلىڭلار، خاتا ئېتىقادنى تاشلاڭلار. ئاسمانلارنى، زېمىننى ياراتقان ئاللاھقا، ئاسماننى ئاي، يۇلتۇز ۋە قۇياش بىلەن زىننەتلىگەن ھەقىقىي رەببىمىزگە ئىمان ئېيتىڭلار. مەن ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى ياراتقان ئاللاھقا بۇرالدىم. مەن ئۇنىڭغا ھەرگىز شېرىك كەلتۈرمەيمەن!»

(مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر ئۈچۈن ئەنئام سۈرىسى 74-79-ئايەتلەرگە قاراڭ.)

ھەر سەنئەت ئەسىرى بىر سەنئەتكارنىڭ بارلىقىنى كۆرسىتىدۇ

بىز ئۇلتۇرۇۋاتقان سىنىپ، ئۆي ۋە مەكتىپىمىزنىڭ بىنالىرىنىڭ بىر لايىھىلىگۈچىسى، بىناكارى بار. قولىمىزدىكى كىتابنىڭ يازغۇچىسى بار. بەدىئىي گۈزەللىكى بىلەن كۆڭلىمىزگە زوق بەرگەن ھەر قانداق بىر سەنئەت ئەسىرىنىڭ بىر سەنئەتكارى بار. بىز كائىناتتا كۆرىۋاتقان ۋەقەلەرنىڭ پەردە ئارقىسىدىمۇ چەكسىز بىلىم ۋە كۈچ-قۇدرەت ئىگىسى بولغان بىر ياراتقۇچى بار. كائىناتتىكى بۇ مۇكەممەل قائىدە-قانۇنىيەتلەرنىڭ تاسادىپىي پەيدا بولۇپ قالغانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلىش مۇمكىن ئەمەس. خالىساڭلار، بۇنى مۇنداق بىر مىسال بىلەن چۈشەندۈرەيلى:

ياز پەسلىنىڭ تومۇز ئىسسىق بىر كۈنى دېڭىز ساھىلىغا كەلدىڭلار. كۆز ئالدىڭلاردا كۆپكۆك دېڭىز ۋە تەكشى قىرغاق، دېڭىز تىنچ ھالەتتە، سۇ سۈپ-سۈزۈك. ساھىلنى بويلاپ كېتىپ بارغىنىڭلاردا قۇمدىن ياسالغان بىر چىرايلىق قەلئە ئۇچراپ قالدى. ئەتراپىڭلارغا قارىدىڭلار، ھېچكىم يوق. بۇ قەلئەنىڭ قانداق بولۇپ ئوتتۇرىغا چىققانلىقى ھەققىدە ئويلىنىشقا باشلىدىڭلار.

قەلئەنىڭ بۇ يەردە قەد كۆتۈرۈشىنى ئىككى خىل شەكىلدە چۈشەندۈرۈش مۇمكىن:

بىرىنچى خىل ئېھتىمال: بۇ قەلئە كۆپ ئەمگەك ۋە ئىنچىكە ماھارەتنىڭ مەھسۇلى. بۇنى پەقەت قۇمدىن بىنا سېلىش جەھەتتە قابىلىيەتلىك ۋە تەجرىبىلىك بولغان بىرەيلەن سالغان بولۇشى مۇمكىن.

ئىككىنچى خىل ئېھتىمال: بۇ قەلئە ساھىلغا ئۇرۇلغان دېڭىز دولقۇنلىرى تەرىپىدىن شەكىللەنگەن. دېڭىز دولقۇنلىرى ئارقا-ئارقىدىن ساھىلغا ئۇرۇلغاندا، تاسادىپىي ھالدا قۇملار ئۈستى ئۈستىلىنىپ مۇشۇ ھالغا كېلىپ قالغان، ئاخىرىدا مۇشۇ چىرايلىق قۇم قەلئەسى بولۇپ شەكىللەنگەن.

سىلەرچە بۇ ئىككى خىل ئېھتىمالدىن قايسىسى بەكراق ئەقىلگە، مەنتىققا ئۇيغۇن؟

رەسىمدىكى قەلئەنى قۇمدىن قەلئە ياساشقا ئۇستا، قابىلىيەتلىك بىرەيلەن سائەتلەرچە ئەجىر قىلىپ ياساپ چىققان. ئارقا-ئارقىدىن كەلگەن دېڭىز دولقۇنلىرىنىڭ تاسادىپىي ھالدا مۇشۇنداق بىر قەلئەنى شەكىللەندۈرگەنلىكىنى بۇگۈنگىچە ئاڭلاپ باقمىدۇق، كۆرۈپ باقمىدۇق. قاتتىق شامال ياكى بوران چىقسا، دېڭىز سۈيى دولقۇنلىنىپ كېلىپ ئۇرۇلسا، يىقىلىپ چۈشىدىغان مۇشۇنچىلىك بىر قۇم قەلئەنى سېلىش ئۈچۈنمۇ

ماھارەت، قابىلىيەت، تەجرىبە، ئەجىر، ئەمگەك لازىم.

ئەمدى يان تەرەپتىكى رەسىمدىكى جامەنى دىققەت بىلەن كۆزىتىپ باقايلى:

ئىستانبۇلدا دېڭىز بويىدىكى ئېگىز يەردىن بىردە بىنا قىلىنغان سۇلايمانىيە جامەسىنى مىمار سىنان لايىھىلىگەن. بۇ جامە ئىچكى ۋە تاشقى قۇرۇلمىسىنىڭ لايىھىلىنىشى، مىمارچىلىقى جەھەتتە دۇنيادىكى ئەڭ مۇھىم ئەسەرلەردىن بىرى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. بۇ جامەنى كۆرگەن ھەر قانداق كىشى ئۇنىڭ ئىنچىكە، ئېگىز، كۆركەم مۇنارى، يوغان قۇببىسى ۋە ھەيۋەتلىك كۆرۈنۈشىگە ھەيران قالىدۇ. ئىشلىتىلگەن ماتېرىياللارنىڭ سۈپىتىنىڭ يۇقىرى، مەزمۇت، پۇختىلىقى، ئىشچىلارنىڭ كۆڭۈل قويۇپ ئىشلىگەنلىكى، ھەر قايسى بۆلۈملەر ئارىسىدىكى ئۆز ئارا ماسلىششچانلىق، تەڭپۇڭ مۇناسىۋەت، بەدىئىيلىك، ئەتراپىدىكى مۇھىتقا يارىششى قاتارلىق ئامىللار كۆرگەنلەرنى ئىختىيارسىز ھالدا ئۆزىگە جەلپ قىلىدۇ. مۇشۇنداق بىر شاھانە سەنئەت ئەسىرىنى لايىھىلىگۈچىسى، بىناكارى، مىمارى يوق ھالدا بارلىققا كەلدى دەپ قاراش ئەلۋەتتە مۇمكىن ئەمەس.

ئۇنداقتا، ئۈستىمىزدە قۇببە كەبى كۆرۈنگەن ئاسمان، بىز ياشاۋاتقان يەر شارى، ئەتراپىمىزدىكى ئىنسانلار، ھايۋاناتلار، ئۆسۈملۈكلەر، تاغ ـ دەريالار ۋە دېڭىز ـ ئوكيانلارنىڭ چوڭقۇر يەرلىرىدە ياشاۋاتقان جانلىقلار، بېلىقلار، چەكسىز ئاسمان بوشلۇقىدا نۇر چېچىپ تۇرغان قۇياش، پىلانىتلار

ۋە يۇلتۇزلار سىستېمىسى... يەنە بىز بىلمەيدىغان، كۆرەلمەيدىغان نۇرغۇن مەۋجۇداتلارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بۇ بۈيۈك كائىنات ئۆزلىگىدىن تاسادىپىي ھالدا بارلىققا كېلىپ قالغانمىدۇ؟ بۇنى مۇكەممەل پىلان، ئىنچىكە، زىل، سىپتا ھۈنەر، قۇدرەتلىك كۈچ، چوڭقۇر بىلىم ۋە ئاجايىپ ماھىر سەنئەت بىلەن ياراتقۇچى كىم؟

بۇ سوئالغا بېرەلەيدىغان بىردىنبىر جاۋابىمىز شۇكى، ئەڭ كىچىك ئاتومدىن باشلاپ، ئەڭ چوڭ يۇلتۇزلار سىستېمىسىغىچە ھەممە نەرسىنىڭ ئىنچىكە ھېسابلىنىش ۋە ئۇستا لايىھەلىنىش نەتىجىسىدە بارلىققا كەلگەنلىكى ئېنىق بولغان كائىناتنىڭ بىر ياراتقۇچىسى باردۇر. ئۇ بولسىمۇ ئۈستۈن ھېكمەت ئىگىسى قۇدرەتلىك ئاللاھتائالادۇر.

ئاللاھ

ئوقۇيسلەر بىر كىتابنى،
ئاپتورىنى سورايسلەر.
كۆرگەندە بىر چىرايلىق قۇرۇلما،
ياسىغان كىم ئىزدەيسلەر.

ئىگىسىزمۇ يەر ۋە ئاسمان؟
ئويلاپ باقسا ئىنسان بىلەر.
ھەممە بىزگە ئىسپات قىلار،
ئۇلۇغ قادىر بىر ئاللاھ بار.

ھەممىمىزنى ياراتقاننى،
سوراپ بىلىش ۋەزىپىدۇر.
ۋەزىپىدۇر، پەقەت ئۇنى،
بىزگە مانا دىن ئۆگىتەر.

ــ ئىبراھىم ئالائەددىن گۆۋسا

ئەبۇ ھەنىفىنىڭ جاۋابى

مۇسۇلمانلارنىڭ چوڭ ئالىملىرىدىن ئىمام ئەزەم ئەبۇ ھەنىفە باغداتتا ياشايتتى. ئۇ يەردە نۇرغۇن ئوقۇغۇچى تەربىيىلىگەن بولۇپ، ھەممە كىشىنىڭ ئىشەنچىسى ۋە ھۆرمىتىگە سازاۋەر بولغان ئىدى.

يەنە شۇ كۈنلەردە، ئىمانسىز بىر ئالىمۇ «ئاللاھ يوق» دەپ گەپ تارقىتىپ، بارغانلىكى يېرىدە

ئىلىم ئەھلى كىشىلەر بىلەن ئاللاھنىڭ بارلىقى ھەققىدە مۇنازىرىلىشىپ يۈرەتتى.

بۇ ئىمانسىز ئالىم كىشى ئىمام ئەبۇ ھەنىفەنىڭ داڭقىنى ئاڭلىغان ئىدى. ئۇنىڭ بىلەن مۇنازىرىلىشىش ئۈچۈن باغداتقا باردى. ئەبۇ ھەنىفىنى تېپىپ مۇنازىرىلىشىشكە باشلىدى. ئەبۇ ھەنىفە ئۇنىڭ كۆز قارىشىغا دەرھال جاۋاب بەرمىدى. «ئەتە مۇشۇ يەردە مۇشۇنداق بىر چاغدا كۆرۈشسەك قانداق؟ جاۋابىمنى شۇ چاغدا بەرسەم» دېدى.

ئەتىسى ئەبۇ ھەنىفە كۆرۈشۈشكە ۋەدىلەشكەن يەرگە دەل ۋاقتىدا كەلمىدى. دىنسىز ئالىم زېرىككەن ئىدى. ساقلاشتىن ۋاز كېچىپ كېتەي دەپ تۇرغاندا ئەبۇ ھەنىفە كەلدى. دىنسىز ئالىم ئەبۇ ھەنىفىگە:

- نېمىشقا كېچىكتىڭ؟ مەن بىلەن مۇنازىرىلىشىشتىن قورقۇۋاتامسەن-يا؟ - دېدى.

ئەبۇ ھەنىفە:

-ياق، قورقمىدىم. لېكىن باغداتنىڭ ئوتتۇرىسىدىن ئېقىپ ئۆتۈپ شەھەرنى ئىككىگە بۆلىدىغان دىجلە دەرياسىنى، مېنىڭ ئۆيۈمنىڭ دەريانىڭ ئۇ تەرىپىدە ئىكەنلىكىنى سەنمۇ بىلىسەن. تۈنۈگۈن ئاخشام كېچە دەريادىكى كۆۋرۈكنى بوران ئۇچۇرۇپ بۇزۇۋېتىپتىكەن. كۆۋرۈكتىن ئۆتەلمىدىم-دە، دەرھال ھېچقانداق بىناكار قۇرۇلۇشچى ئۇستا يوق ئەھۋالدا كۆۋرۈكنىڭ ئۆزلىكىدىن تېز پەيدا بولۇشىنى ئارزۇ قىلدىم. ئۇ يەردىكى تاشلارغا، دەل-دەرەخلەرگە: «ئەي تاشلار، دەل-دەرەخلەر! تېزدىن ماڭا بىر كۆۋرۈك بولۇڭلار!» دەپ بۇيرۇق قىلدىم. دېگىنىمدەك بولدى، ئەمما بىر ئاز ۋاقىت كەتتى. مەن ئۇ كۆۋرۈكتىن ئۆتۈپ كەلدىم. كېچىككەن بولساممۇ مانا ئەمدىلا يېتىپ كېلەلىدىم. - دېدى.

دىنسىز ئالىم قاقاھلاپ كۈلۈپ:

- ئەي خالايىق! مۇشۇمۇ سىلەرنىڭ ئەڭ بىلىملىك ئالىمىڭلار؟! ھا ھا ھا ... بىناكارى يوق، قۇرۇلۇشچىسى يوق بىر كۆۋرۈك قانداقمۇ بىر ئېغىز گەپ بىلەنلا ئۆزلىكىدىن بارلىققا كەلسۇن؟ بۇنىڭغا ئىشىنىش ئاخماقلىق، دېۋەڭلىك ئەمەسمۇ؟! ھا ھا ھا ... - دېدى.

ئەبۇ ھەنىفە دەرھال جاۋاب بېرىپ:

- ئەي ئەقىلسىز ئادەم! بىر كۆۋرۈكنى ئۆزلىگىدىن پەيدا بولمايدۇ دەۋاتىسەنۇ، بۇ بۈيۈك كائىنات قانداقسىگە ئۆزلىگىدىن تاساددىپىي بارلىققا كېلىپ قالغان بولسۇن؟!

دىنسىز ئالىم بۇنىڭغا جاۋاب بېرەلمىدى.

- بۇنىڭغا ماقۇل، گەپ يوق. نوچى بولساڭ ئاللاھنى كۆرسەت، ئىمان ئېيتايلى! - دېدى.

ئەبۇ ھەنىفە قولىغا بىر پىيالە سۈت ئېلىپ:

- قېنى دەپ باق، سېرىق ماي نېمىدىن پىششىقلاپ ئىشلىنىدۇ؟

- نېمىدىن بولاتتى، ئەلۋەتتە سۈتتىن-دە!

- ئۇنداق بولسا، بۇ سۈتنىڭ ئىچىدىكى ماينى كۆرسىتەلەمسەن؟

- ئۇنىڭ ئىچىدە ماي تەركىۋى ئەلۋەتتە بار. لېكىن كۆزگە كۆرۈنمەيدۇ. چۈنكى ماي سۈتنىڭ تەركىۋىگە ئارىلىشىپ كەتكەن، مۇقىم بىر يەردە يىغىلىپ تۇرمىغان، شۇڭا كۆرەلمەيمىز.

- بۇنىڭ ئىچىدىكى ماينىڭ بارلىقىغا، لېكىن كۆرگىلى بولمايدىغانلىقىغا ئىشىنىدىكەنسەنۇ، ئاللاھنىڭ بار تۇرۇقلۇق، بىزنىڭ ئۇنى كۆرەلمەيدىغانلىقىمىزغا نېمىشقا ئىشەنمەيسەن؟

بۇنى ئاڭلىغان دىنسىز ئالىم ئۆزىنىڭ خاتا قىلغانلىقىنى تونۇپ يەتتى. بۇ دۇنيانىڭ بىر ياراتقۇچىسىنىڭ بارلىقىنى ۋە ئۇنى كۆز بىلەن كۆرگىلى بولمايدىغانلىقىنى چۈشەندى. ئىلگىرىكى پىكرىدىن ۋاز كېچىپ ئەپۇ سورىدى. ئاللاھنىڭ بارلىقى ۋە بىرلىكىگە ئىمان ئېيتتى.

ئىچكى ۋە تاشقى ئالەمدىكى مۇكەممەل تەرتىپ

ئاللاھنىڭ بارلىقى ۋە بىرلىكى شۈبھىسىز ھەقىقەتتۇر. ئۆزىمىزنى، تاشقى ئالەمنى دىققەت بىلەن كۆزىتىشىمىز ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى، ئۇلۇغلۇقىنى چۈشىنىشىمىز ئۈچۈن يېتەرلىكتۇر.

دەسلەپتە بىر تال ھۈجەيرىدىن بارلىققا كەلگەن ئىنسان بەدىنىدە تەخمىنەن 100 تىرىليون ھۈجەيرە بار. ھەر بىر ھۈجەيرىنىڭ ئىچىدە يەنە بىر DNA (دېئوكسىرىبونۇكلېئوتىد) مولېكۇلىسى بار. ئىنساننىڭ خۇسۇسىيەت ئالاھىدىلىكلىرىگە ئائىت بارلىق ئۇچۇرلار مۇشۇ مولېكۇلىنىڭ ئىچىدىكى گېندا ساقلىنىدۇ.

ئىنسان ھۈجەيرىسىدە تەخمىنەن ئۈچ مىليارد ئەتراپىدا گېن بار. يەنى ھەر بىر ھۈجەيرىدىكى DNAدا بىرگە ئائىت ئۈچ مىليارد خىل ئۇچۇر ساقلانغان. بەدىنىمىزنىڭ رەڭگىدىن باشلاپ كۆزىمىزنىڭ رەڭگى ۋە ئىرسىي كېسەللىكلىرىمىزگە قەدەر بارلىق مەلۇماتلار DNAدىكى گېنلاردا ساقلانماقتا ۋە بۇ گېنلارنىڭ ۋاستىسى بىلەن ئەۋلادتىن ـ ئەۋلادقا، نەسىلدىن ـ نەسىلگە ئۆتۈپ كەلمەكتە.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«(ئى مۇھەممەد! ئۇلارغا ئېيتقىنكى، «سىلەرنى يوقتىن ياراتقۇچى، سىلەرگە قۇلاق، كۆز، دىل بەرگۈچى ئاللاھتۇر.»

(مۈلك سۈرىسى 23 ـ ئايەت)

بەدىنىمىزدە يۈرەك سوقۇشىغا ئوخشاش سان ـ ساناقسىز فونكسىيەلەر بىز قىلچىلىك ئارىلاشمىساقمۇ ئۆزىنىڭ خىزمىتىنى جايىدا ئادا قىلىپ كېلىۋاتىدۇ. بىز ئىگە بولغان بارلىق سىستېمىلاردا نوقسانسىز مەشغۇلات (خىزمەت) بار.

قىلغان ھەربىر ھەرىكىتىمىز، ئويلىغانلىرىمىز، سۆزلىگەنلىرىمىز، ھېس قىلغانلىرىمىز ھەممىسى مېڭىمىزدە ھاسىل بولىدۇ. مېڭىمىزدە بۇنى مۇمكىن قىلغان خەۋەرلىشىشنى مېڭىگە ئائىت نېرۋا ھۈجەيرىلىرى ئورۇنلايدۇ. يالغۇز بىر ئىنسان مېڭىسىنىڭ ئىچىدە تەخمىنەن 100 مىليارد نېرۋا، يەنى نېرۋا ھۈجەيرىسى بار. پەرقلەندۈرۈش، كۆرۈش، ھېس قىلىش ئۈچۈن بۇ ھۈجەيرىلەرنىڭ ئالاقىسى راۋان بولۇشى كېرەك. مېڭىمىزدىكى 100 مىليارد نېرۋا ھۈجەيرىسى جەمئىي 100 تىرىليون ئۇلىنىش يولى بىلەن ئۆزئارا بىر بىرىگە باغلىنىپ راۋان ئالاقىلاشماقتا.

مۇشۇ پەيتتە سىلەر بۇ كىتابقا قاراپ ئوقۇپ تۇرغىنىڭلاردا كۆزۈڭلاردا نەچچە مىليون خىل مەشغۇلات قىلىنىدۇ. كۆزۈڭلارغا كەلگەن يورۇقلۇق نۇرى مۈڭگۈز پەردىدىن، كۆز قارىچۇقىدىن، ئاندىن كۆز گۆھرىدىن ئۆتىدۇ. بۇ يەردىكى يورۇقلۇققا سەزگۈچان ھۈجەيرىلەر يورۇقلۇق نۇرىنى ئېلېكتىر سىگناللارغا ئايلاندۇرۇپ، نېرۋىنىڭ ئۇچىغا غىدىقلىغۇچى سۈپىتىدە ئەۋەتىدۇ. ئىككى كۆزدىن كەلگەن كۆرۈنۈشلەرنى مېڭە يالغۇز بىرلا كۆرۈنۈش قىلىپ بىرلەشتۈرىدۇ. كۆرۈنگەن شەيئىنىڭ تاشقى قىياپىتى، رەڭگىنى بەلگىلەيدۇ. قانچىلىك ئۇزاق مۇساپىدە ئىكەنلىكىنى ئېنىقلايدۇ. بۇنىڭغا ئوخشاش مەشغۇلاتلار بىر سىكونتنىڭ ئوندا بىرىگىمۇ يەتمەيدىغان قىسقا بىر ۋاقىت ئىچىدە ئورۇنلىنىدۇ.

يەر يۈزىنىڭ 75% پىرسەنتى، ئادەم بەدىنىنىڭ تەخمىنەن 70% پىرسەنتى سۇ بولۇپ، سۇ ئىنسان بەدىنىدىكى ھەر قانداق بىر ھۈجەيرىگە كىرىپ، ئۇنىڭ ئىچىدىكى ھەر تومۇردا ئايلىنىپ يۈرىدۇ. 100 تىرىليون ھۈجەيرىنىڭ ھەر بىرىگە ئوزۇقلۇق يەتكۈزۈپ، ئوكسىگېن ۋە ئېنېرگىيە بىلەن تەمىنلەيدۇ. سۇ ھاياتىمىز ئۈچۈن تەڭداشسىز بىر نېمەتتۇر.

ئوخشاش تۇپراقتىن ئۈنۈپ چىققان، ئوخشاش سۇ بىلەن سۇغىرىلغان مېۋە-چېۋە، ئوتياشلارنىڭ نۇرغۇن تۈرى، پەرقى بار. ئوخشاش تۇپراق، سۇ ۋە مېنىراللارنى قوللانغان بۇ مېۋە-چېۋە ۋە ئوتياشلارنىڭ ئۆزگىچە تەمى ۋە پۇرىقى نەچچە يۈز يىلدىن بۇيان ئۆزگەرمەي، بىر-بىرىگە ئارىلىشىپ كەتمەي داۋاملىشىپ كەلمەكتە.

بىر ئۆسۈملۈككە ئائىت بولغان ئۇچۇر ئۇنى مەيدانغا چىقارغان كىچىككىنە ئۇرۇقچىسىنىڭ ئىچىدە ساقلانغان. بۇ ئۇرۇقچىلار ئۆزى تەۋە بولغان ئۆسۈملۈكنىڭ شاخلىرى، يوپۇرماقلىرى، شەكلىنىڭ قانداق بولىدىغانلىقى، تاشقى پوستىنىڭ قانداق رەڭدە، قانچىلىك قېلىنلىقتا بولىدىغانلىقى، مېۋىسىنىڭ تەمى، پۇرىقى، كۆرۈنۈشى، رەڭگى، قىسقىسى ئۇ ئۆسۈملۈككە ئائىت بارلىق ئۇچۇرلارغا ئىگە.

بىر جانلىقنىڭ يەر شارىدا ياشىيالىشى ئۈچۈن قۇياش بىلەن بەلگىلىك ئارىلىقتا بولۇشى، بەلگىلىك مىقداردا ئىسسىقلىق، كاربون، ئوزون سۇ ئېقىمى ۋە مىكرو ئورگانىزملاردىن ئوتتۇرىغا چىققان مېنىراللار، فوتوسىنتېز، يەر شارىنىڭ يانتۇلۇقى، تارتىش كۈچى، ئاتوم زەررىچىلىرىنى ئۆزگە تارتىپ بىر يەرگە يىغىدىغان كۈچلەر ۋە مۇشۇنىڭغا ئوخشاش نۇرغۇن مۇھىم شەرت-شارائىتلار بولۇشى كېرەك. بىز ئۈستىدە ياشاۋاتقان بۇ يەر شارىدا بۇ خىل شەرت-شارائىتلارنىڭ ھەممىسى تولۇق يارىتىلغان، ئۈستى ئاتموسفېرا بىلەن مۇھاپىزەت قىلىنغان.

كائىناتتا 300 مىليارد يۇلتۇزلار سىستېمىسى بارلىقى مۆلچەرلەنمەكتە. سامان يولى سىستېمىسى پەقەت بۇلارنىڭ ئىچىدىكى بىرىدۇر خالاس. يەر شارىدىن 103 ھەسسە چوڭلۇقتىكى قۇياش سامان يولى سېستىمىسىدىكى 250 مىليارد يۇلتۇز ئىچىدىكى پەقەت بىرىدۇر. يەر شارىنىڭ قۇياش بىلەن بولغان ئارىلىقى 150 مىليون كىلومېتىر كېلىدۇ. كائىناتتىكى بارلىق ئاسمان جىسىملىرى ئۆز ئەتراپىدا، ھەم ئۆزى باغلىق بولغان سىستېمىدىكى ئوربىتىسىدا ئايلىنىدۇ.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئۇلارغا بىز تاكى ئۇلارغا قۇرئاننىڭ ھەق ئىكەنلىكى ئېنىق بولغۇچە، (ئاسمان-زېمىن) ئەتراپىدىكى ۋە ئۆزلىرىدىكى (قۇدرىتىمىزگە دالالەت قىلىدىغان) ئالامەتلەرنى كۆرسىتىمىز...»

(فۇسسىلەت سۈرىسى 53-ئايەت)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئەڭ ماھىر ياراتقۇچى ئاللاھ (ھېكمەت ۋە قۇدرەت جەھەتتىن) ئۇلۇغدۇر.»

(مۇئمىنۇن سۈرىسى 14-ئايەت)

ئۈچ سوئالغا بىر جاۋاب

بۇرۇنقى زاماندا ئىمانسىز بىر ئادەم بولغان ئىكەن. كۆرگەنلىكى باللارغا: «ئاللاھ يوق، ئەگەر بار بولسا، ئۇنى كۆرەلىگەن بولاتتۇق» دەيدىكەن.

بۇ ئىمانسىز ئادەمنىڭ يۇنۇس ئىسىملىك بىر ياخشى خوشنىسى بار ئىكەن. يۇنۇس ئاللاھقا ئىشىنىدىكەن، ناماز ئوقۇيدىكەن، ھەرگىز يامان گەپ قىلمايدىكەن. ھەممە كىشىگە ياخشى

مۇئامىلە قىلىدىكەن. مەھەللىنىڭ باللىرىنى يىغىپ، ئۇلارغا: «سېنى كىم ياراتتى؟» دەپ سورايدىكەن، جاۋاب بېرەلمىسە ئۆگىتىدىكەن: «سېنى ئاللاھ ياراتتى، بالام!» دەيدىكەن.

بىر كۈنى، ئىمانسىز ئادەم خوشنىسى يۇنۇسنىڭ يېنىغا كەپتۇ. يۇنۇسنىڭ جاۋاب بېرەلمەيدىغانلىقىغا قەتئىي ئىشەنگەن ھالدا: «دىن ۋە ئىمان ھەققىدە سەندىن ئۈچ سوئال سورايمەن، جاۋاب بېرەلەمسەن قېنى؟» دەپتۇ. يۇنۇس ئىمانى بەرگەن جاسارەت ۋە ئۆزىگە ئىشەنچ بىلەن:

- سورىغىن قېنى. - دەپ كۆڭلىدە «سورساڭ سورا، جاۋابىنى ئال!» دەپ ئويلاپتۇ.

ئىمانسىز كىشى:

- بىرىنچى سوئالىم: ئاللاھ بار دەۋاتىسەن، ئەگەر ئاللاھ بار بولغان بولسا، بىز ئۇنى كۆرەلىگەن بولاتتۇق. كۆرەلمىگەنلىكىمىز ئۈچۈن ئاللاھ يوق دەۋاتىمەن. بار بولسا ماڭا كۆرسەت! ئىككىنچى سوئالىم: جەھەننەمدە شەيتانمۇ ئوتقا تاشلىنىپ كۆيدۈرۈلىدۇ دەۋاتىسىلەر، شەيتاننىڭ ئوتتىن يارىتىلغانلىقىغا ئىشىنىدىكەنسىلەر، ئوت ئوتنى قانداقمۇ كۆيدۈرەلىسۇن؟! ئۈچىنچى سوئالىم: جىمى ياخشىلىق ۋە يامانلىق ئاللاھ تەرىپىدىن كېلىدۇ دېگەن قاراشقا ئاساسلانغاندا، مەن ئىمانسىز بولغانلىقىم تۈپەيلى نېمىشقا جازالاندۇرۇلغۇدەكمەن؟ - دەپتۇ.

سوئاللارنى سالماقلىق بىلەن ئاڭلىغان يۇنۇس: «ئۈچ سوئالىڭغا مانا بىر جاۋابىم» دەپ يەردىن بىر چالما-كېسەك ئېلىپ ئىمانسىز كىشىنىڭ بېشىغا ئۇرۇپتۇ.

بۇ كىشى خوشنىسى يۇنۇس ئۈستىدىن ئەرز قىلىپ مەھكىمىگە بېرىپتۇ. سوتچى يۇنۇستىن:

- بۇ ئادەمنىڭ بېشىغا چالما-كېسەك بىلەن ئۇردۇڭمۇ؟ - دەپ سوراپتۇ. يۇنۇس:

- شۇنداق، سوتچى ئەپەندىم. مەن ئۇنىڭ بېشىغا سالدىم. لېكىن مېنىڭ بۇ قىلىقىم ئۇنىڭ مەندىن سورىغان ئۈچ سوئالىغا بەرگەن جاۋابىم ئىدى. - دېگەچ ۋەقەنى مۇنداق چۈشەندۈرۈپتۇ:

دەسلەپتە ماڭا ئاللاھنى كۆرەلمىگەنلىكى ئۈچۈن، ئۇنى يوق دەيدىغانلىقىنى ئېيتتى. ئىمان ئېيتىشى ئۈچۈن ئۇنىڭغا ئاللاھنى كۆرسىتىشىمنى تەلەپ قىلدى. مەن ئۇنىڭغا بېشىغا سالدىم. ئۇ ئەمدى بېشىم ئاغرىيدۇ دەۋاتىدۇ. ماڭا بېشىدىكى ئاغرىقنى كۆرسەتمىگۈچە گېپىگە ئىشەنمەيمەن. ئۇ ئۆزى كۆرەلمىگەن شەيئىلەرنى ئىنكار قىلىدىغان تۇرسا، مەن ئۇنىڭ بېشىم ئاغرىيدۇ دېگىنىگە نېمىشقا ئىشەنگۈدەكمەن؟!

ئىككىنچى سوئال دەپ مەندىن ئوتتىن يارىتىلغان شەيتاننى جەھەننەم ئوتى قانداق كۆيدۈرەلىسۇن؟ دەپ سورىدى. ئىنسانمۇ ئەسلىدە توپراقتىن يارىتىلغان. ئوت ئوتنى كۆيدۈرەلمىگەن يەردە، مەن ئۇنىڭ بېشىغا سالغان چالما-كېسەكمۇ ئۇنىڭ بېشىنى ئاغرىتالمايدۇ.

ئۈچىنچى سوئال دەپ ئۆزىنىڭ ئىمانسىز ئىكەنلىكىنى ئۆزەمنىڭ تەقدىرى (مەن مۇشۇنداق يارىتىلغان)، بۇ تۈپەيلى جازاغا تارتىلىشىم ئەقىلگە ئۇيغۇن ئەمەس دەپ تۇرۇۋالدى. دېمەك، ئۇنىڭ بېشىغا تاياق يېيىشى پېشانىسىگە پۈتۈلگەن ئىكەن، يەنە نېمىشقا شىكايەت قىلىپ مەھكىمىگە كېلىپ، سىزنى بىكارغا ئاۋارە قىلىدۇ؟

بۇنى ئاڭلىغان سوتچى ئىمانسىز ئادەمدىن مۇنداق دەپ سوراپتۇ:

- يۇنۇسنىڭ دېگەنلىرىگە نېمە دەيسەن؟

ئۇ ئادەم ئۆزىنىڭ خاتا قىلغانلىقىنى تونۇپ يەتكەن ئىكەن:

- سوتچى بېگىم، يۇنۇسنىڭ ئېيتقانلىرى ھەممىسى راست! مەن ئەرز قىلمايمەن. مۇسۇلمان بولغۇم بار. ئۆتۈنۈپ قالاي، ماڭا ياردەم قىلسۇن! - دەپتۇ.

يۇنۇس بىلەن بۇ خوشنىسى بىللە سوت مەھكىمىسىدىن چىقىپ، كېيىنچە ناھايىتى يېقىن دوستلاردىن بولۇپ كېتىپتۇ.

ئاللاھتائالانى سۈپەتلىرى بىلەن تونۇيمىز

مەۋجۇداتلارنى بىلىشىمىزنى مۇمكىن قىلىدىغان سەزگۈ ئەزالىرىمىز چەكلىكتۇر. شۇڭا ھەممە نەرسىنى كۆرەلمەيمىز، ھەر قانداق ئاۋازنى ئاڭلىيالمايمىز. مەسىلەن: ئەتراپىمىزدىكى مىكروپ ۋە ۋىرۇسلارنى كۆرەلمىگىنىمىزدەك، چۈمۈلىنىڭ ئايىغىدىن چىققان پەس ئاۋازنى ياكى يەر شارى ئايلىنىۋاتقاندا چىققان ئىنتايىن يۇقىرى ئاۋازلارنى ئاڭلىيالمايمىز.

سەزگۈ ئەزالىرىمىز كەبى ئەقلىمىزنىڭمۇ چۈشىنىش، بىلىش ئىقتىدارى چەكلىكتۇر. ئەقلىمىز بىلەن چۈشىنىش تەس بولغانلاردىن بىرى ئاللاھتائالا، ئاللاھتائالانىڭ زاتى ۋە سۈبۈتى سۈپەتلىرى.

ئەقلىمىزنى ئىشلىتىپ كائىناتتىكى دەلىللەرنى مۇلاھىزە قىلساق، ئاللاھنىڭ بارلىقى ۋە بىرلىكىنى بىلەلەيمىز. لېكىن ئۇنىڭ زاتىنى بىلەلمەيمىز. ئاللاھ ئۆزىنى قانداق تونۇتقان بولسا، بىزمۇ ئۇنى ئۇنىڭ بىزگە بىلدۈرگەن خۇسۇسىيەتلىرى بويىچە تونۇپ، ئىمان ئېيتىمىز.

ئۇلۇغ رەببىمىز ئۆزىنى تېخىمۇ ياخشى تونۇشىمىز ئۈچۈن قۇرئانى-كەرىمدە ئۆزىنىڭ

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«كۆزلەر ئاللاھنى كۆرمەيدۇ، ئاللاھ كۆزلەرنى كۆرۈپ تۇرىدۇ، ئاللاھ (بەندىلىرىگە) مېھرىباندۇر، ھەممىدىن خەۋەرداردۇر.»

(ئەنئام سۈرىسى 103-ئايەت)

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«ئاللاھنىڭ زاتى توغرىسىدا سىلەر قانداق ئويلىشىڭلاردىن قەتئىينەزەر، ئۇ سىلەرنىڭ ئويلىغىنىڭلاردىن پەرقلىقتۇر. سىلەر ئاللاھ ياراتقان شەيئىلەر توغرىسىدا پىكىر يۈرگۈزۈڭلار. ئاللاھنىڭ شەخسەن ئۆزى ھەققىدە پىكىر يۈرگۈزمەڭلار. چۈنكى ئاللاھنىڭ زاتىنى چۈشىنىشكە ئەقلىڭلار يەتمەيدۇ.»

(ھەيسەمى: «مەجمائۇز-زەۋائىد»، 1-جىلد، 8)

سۈپەتلىرىنى بايان قىلغان. ئاللاھنى بىلىش ۋە ئۇنىڭغا لايىقىدا ئىمان ئېيتىش ئۈچۈن بۇ سۈپەتلەرنى بىلىشىمىز كېرەك.

ئاللاھنىڭ سۈپەتلىرىنى ئۇنىڭ زاتى بىلەن مۇناسىۋەتلىك سۈپەتلەر ۋە ئالەمنى يارىتىپ تەسەررۇپ قىلىشىغا مۇناسىۋەتلىك سۈپەتلەر دەپ ئىككى قىسىمغا ئايرىپ تەھلىل قىلالايمىز.

ئاللاھنىڭ سۈپەتلىرى

- **زاتى سۈپەتلىرى**
- **سۇبۇتى سۈپەتلىرى**

1) ئاللاھنىڭ زاتى سۈپەتلىرى

پەقەتلا ئۇلۇغ رەببىمىزگە ئائىت بولغان، ئۇنىڭدىن باشقا ھېچقانداق مەۋجۇدىيەتتە بولمىغان ئالاھىدىلىكلەردۇر.

زاتى سۈپەتلەر ئالتە تۈرلۈك:

ئاللاھنىڭ زاتى سۈپەتلىرى

ۋۇجۇد
ئاللاھ باردۇر.

قىدەم
ئاللاھنىڭ بارلىقىنىڭ باشلىنىشى يوقتۇر.

بەقا
ئاللاھنىڭ بارلىقىنىڭ ئاخىرى يوقتۇر.

ۋەھدانىيەت
ئاللاھ بىردۇر ۋە يەككە-يېگانىدۇر.

مۇخالىفەتۈن لىل-ھەۋادىس
ئاللاھ باشقا مەۋجۇداتلارغا ئوخشىمايدۇ.

قىيام بىنەفسىھى
ئاللاھ بار بولۇشى ئۈچۈن ھېچكىمگە ۋە ھېچقانداق نەرسىگە موھتاج ئەمەس.

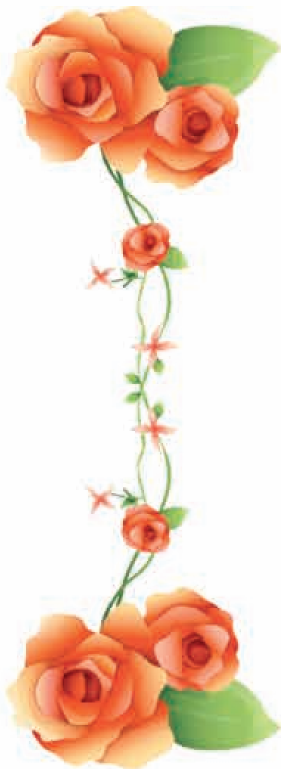

1. ۋۇجۇد: ئاللاھ باردۇر. ئۇنىڭ بار بولماسلىقى مۇمكىن ئەمەس.

2. قىدەم: ئاللاھ ئەزەلىيدۇر. ئۇنىڭ بارلىقىنىڭ باشلىنىشى يوقتۇر. ھەر قانچە ئارقىغا قايتقان بىلەنمۇ ئاللاھ بار بولمىغان بىر زامانىنىڭ بولۇشى مۇمكىن ئەمەس.

3. بەقا: ئاللاھ ئەبەدىيدۇر. ئۇنىڭ بارلىقىنىڭ ئاخىرى يوقتۇر. ھەر قانچە ئالدىغا قاراپ ئىلگىرلەپ كەتكەن بىلەنمۇ ئاللاھ بار بولمىغان بىر ۋاقىتنىڭ بولۇشى مۇمكىن ئەمەس.

4. ۋەھدانىيەت: ئاللاھ بىردۇر ۋە يەككە-يىگانىدۇر. ئاللاھتىن باشقا بىر ياراتقۇچى ۋە ئۇنىڭ باشقا مۇكەممەل ئالاھىدىلىكلىرىگە ئىگە باشقا بىر مەۋجۇدىيەت يوقتۇر.

5. مۇخالىفەتۇن لىل-ھەۋادىس: ئاللاھ باشقا ھېچقانداق مەۋجۇداتقا ئوخشىمايدۇ. ئۇ ئىنسانلار تەسەۋۋۇر قىلالايدىغان بارلىق شەكىل ۋە قىياپەتلەردىن ھالقىپ كەتكەن.

6. قىيام بىنەفسىھى: ئاللاھ بار بولۇشى ۋە بارلىقىنى داۋاملاشتۇرۇشى ئۈچۈن باشقا ھېچقانداق مەۋجۇداتقا موھتاج ئەمەس. ئاللاھنى باشقا بىرى ياراتمىغان. ئۇ ئۆزلىگىدىن بار.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئى ئىنسانلار! سىلەر ئاللاھقا موھتاجسىلەر، ئاللاھ (ھەممىدىن) بىھاجەتتۇر، مەدھىيىگە لايىقتۇر.»

(فاتىر سۈرىسى 15-ئايەت)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«(ئى مۇھەممەد!) ئېيتقىنكى، ئۇ- ئاللاھ بىردۇر. ھەممە ئاللاھقا موھتاجدۇر، ئاللاھ بالا تاپقانمۇ ئەمەس، تۇغۇلغانمۇ ئەمەس. ھېچ كىشى ئۇنىڭغا تەڭداش بولالمايدۇ.»

(ئىخلاس سۈرىسى 1-4-ئايەتلەر)

سۇتچىنىڭ قىزى

ھەزرىتى ئۆمەر خەلىپىلىك زامانىدا سۈتكە سۇ ئارىلاشتۇرۇشنى مەنئى قىلغان ئىدى. بىر كۈنى كېچە ۋاقتى، ھەزرىتى ئۆمەر مەدىنىدە خەلقنىڭ ئەھۋالىنى ئىگەللەپ بېقىش ئۈچۈن شەھەر كوچىسىنى ئايلىنىپ ھارغاندىن كېيىن، بىر ئاز دەم ئېلىش ئۈچۈن بىر ئۆينىڭ تېمىغا يۆلىنىپ ئولتۇردى. ئۆينىڭ ئىچىدە بىر قىز بىلەن ئانىسىنىڭ تالاش-تارتىش قىلىپ دېيىشكەن گەپلىرى ئىختىيارسىز قۇلىقىغا كىرىپ قالدى.

ئانىسى:

- قىزىم، تېز بول، سۈتلەرگە ئازىراق سۇ قوشۇۋەت!

قىزى:

- ئەمما ئانا، خەلىپە سۈتكە سۇ قوشماڭلار دەپ ئوقتۇرۇش چىقارغان تۇرسا؟!

- قىزىم، كېچە بۇ ۋاقىتتا خەلىپە بىزنىڭ سۈتكە سۇ ئارىلاشتۇرغانلىقىمىزنى نەدىن بىلەتتى؟! تېز بول دەيمەن!

- جېنىم ئانا، سۈتكە سۇ ئارىلاشتۇرغىنىمىزنى خەلىپىغۇ كۆرمەس، ئەمما ئاللاھمۇ كۆرمەي قالارمۇ؟

ھەزرىتى ئۆمەر ئۇلارنىڭ گەپلىرىگە بىر ئاز قۇلاق مۇللىسى بولغاندىن كېيىن، شەپە چىقارماي ئورنىدىن تۇرۇپ قايتىپ كەتتى. سەھەردە تاڭ ئېتىشى بىلەنلا بۇ قىزنى ئوغلىغا ئېلىپ بېرىش ئۈچۈن ئەلچى ئەۋەتتى. بۇ تويدىن كېيىن تۇغۇلغان قىزلاردىن بىرىنىڭ ئابدۇلئەزىز ئىسىملىك بىر ئوغلى دۇنياغا كەلدى. مانا بۇ ئوغۇل ئىسلام تارىخىدا «ئىككىنچى ئۆمەر» دەپ ئاتالغان ئۆمەر بىن ئابدۇلئەزىز ئىدى. چوڭ دادىسى ھەزرىتى ئۆمەر كەبى ئادالەتلىكلىكى بىلەن مەشھۇر بولغان ئۆمەر بىن ئابدۇلئەزىز دۆلەتكە رەھبەر بولغان ۋاقىتلاردا ئىنسانلار خاتىرجەملىك ۋە بەخت-سائادەت ئىچىدە ياشىغان ئىدى.

2) ئاللاھنىڭ سۈبۈتى سۈپەتلىرى

ئاللاھتائالادا مۇكەممەل ۋە چەكسىز بولغان ئالاھىدىلىكلەردۇر. بۇ سۈپەتلەر ئاللاھنىڭ كائىناتنى قانداق ياراتقانلىقى ۋە تەسەررۇپ قىلىۋاتقانلىقىنى چۈشىنىشىمىزنى ئاسانلاشتۇرىدۇ.

ئاللاھنىڭ سۈبۈتى سۈپەتلىرى

ھايات
ئاللاھ تىرىكتۇر ۋە بارلىق ھاياتنىڭ مەنبەسىدۇر.

ئىلىم
ئاللاھ چەكسىز ئىلىمگە ئىگە.

سەمى
ئاللاھ ھەممىنى ئاڭلاپ تۇرىدۇ.

بەسار
ئاللاھ ھەممىنى كۆرۈپ تۇرىدۇ.

ئىرادە
ئاللاھ ئىرادە قىلىدۇ ۋە خالىغىنىنى قىلىدۇ.

قۇدرەت
ئاللاھ چەكسىز كۈچ ـ قۇدرەتكە ئىگە.

كەلام
ئاللاھ سۆزلەيدۇ.

تەكۋىن
ئاللاھ ھەممە شەيئىنى يوقتىن بار قىلىپ يارىتىدۇ.

1. ھايات: ئاللاھ تىرىكتۇر ۋە ھاياتتۇر. ئۇنىڭ ھاياتىنىڭ باشلىنىشى ۋە ئاخىرلىششى يوقتۇر. ئۇنىڭ ھاياتى يارىتىلغۇچىلارنىڭ ھاياتىغا ئوخشاش زامان، ماكانغا، سەۋەبكە باغلىق ئەمەس. ھەممە جانلىققا ئاللاھ ھايات بېرىدۇ. ھەممە جانلىق ئۇنىڭدىن ھاياتلىققا ئېرىشكەن.

2. ئىلىم: ئاللاھتائالا ئاسمان ـ زېمىندىكى جىمى نەرسىلەرنى بىلىپ تۇرىدۇ. ئۇ بىلمەيدىغان ھېچقانداق نەرسە يوقتۇر. ئاسمان ـ زېمىن ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى پۈتكۈل جانلىقلار، كائىناتتا جارى بولۇپ تۇرۇۋاتقان بارلىق قائىدە ـ قانۇنىيەتلەر، بارلىققا كەلگەن ۋە كېلىدىغان بارلىق ھادىسىلەرنىڭ ئىلمى ئۇنىڭدىدۇر. ئاللاھ كائىناتتىكى مىلياردلارچە يۇلتۇزنى بىلگىنىدەك، ھەر بىر جانلىقنىڭ ھۈجەيرىلىرىدە كودلانغان مەخپىي شىفىرلارنى، ئىنسانلارنىڭ ئىچىدىكى ھەممە سىرلارنى بىلىدۇ. چۈنكى ھەممىنى ياراتقۇچى ئاللاھتۇر. ئاللاھنىڭ بىلىمى چەكسىزدۇر. پۈتكۈل كائىناتتا بىز كۆرۈپ تۇرۇۋاتقان قائىدە ـ قانۇنىيەت، تەرتىپ ـ نىزام، مۇكەممەل سىستېما، بۇلارنىڭ ئارىسىدىكى ئۆزئارا ماسلىق، تەڭپۇڭلۇق قاتارلىقلار ئاللاھتائالانىڭ چەكسىز ئىلىمگە ئىگە ئىكەنلىكىنىڭ دەلىلىدۇر.

3. سەمى: ئاللاھ ھەممىنى تولۇق ئاڭلاپ تۇرىدۇ. يېقىن ياكى يىراق دەيدىغان گەپ يوق. پۈتۈن كائىناتتىكى بارچە جانلىقنىڭ ھەر ۋاقىت قىلغان ھەر قانداق سۆزىنى ئاڭلاپ بىلىپ تۇرىدۇ. ھەتتا ئىچىمىزدىكى ئارزۇ ـ تىلەك، يالۋۇرۇش، دۇئالارنى تولۇق ئاڭلاپ تۇرىدۇ. ئاللاھنىڭ ئاڭلاش ئۈچۈن ھېچقانداق بىر سايمان ياكى ۋاستىغا ئېھتىياجى يوقتۇر. ئاللاھنىڭ ئاڭلاش قابىلىيىتى چەكسىزدۇر. بىر نەرسىنى ئاڭلىشى يەنە دەل شۇ چاغدا باشقا ئاۋازلارنى ئاڭلىشىغا دەخلى قىلمايدۇ.

4. بەسار: ئاللاھ ھەممىنى كۆرۈپ تۇرىدۇ. ھەر قانداق بىر نەرسىنىڭ يىراقتا ياكى يېقىندا بولۇشى، ئاشكارا ياكى مەخپىي بولۇشى، كىچىك ياكى چوڭ بولۇشى ئۇنىڭ كۆرۈشى ئۈچۈن پەرق ھاسىل قىلالمايدۇ. بىزنىڭ قەيەردە، نېمە ئىش قىلىۋاتقانلىقىمىزنى كۆرىدۇ. كۆرۈش ئۈچۈن بىزنىڭكىدەك كۆزگە ئېھتىياجى يوقتۇر.

5. ئىرادە: ھەممە نەرسە ياكى ھادىسە ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ ئىرادىسى بىلەن بارلىققا كېلىدۇ. ئۇنىڭ ئىرادىسى ۋە ئەمرى بولمىغان

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«قۇرۇقلۇقتىكى، دېڭىزدىكى نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى ئاللاھ بىلىدۇ، (دەرەختىن) تۆكۈلگەن ياپراقتىن ئاللاھ بىلمەيدىغان بىرەرسىمۇ يوق.»

(ئەنئام سۈرىسى 59 ـ ئايەت)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئاللاھ ھەقىقەتەن (بەندىلەرنىڭ سۆزلىرىنى) ئاڭلاپ تۇرغۇچىدۇر، (ئۇلارنىڭ ئىشلىرىنى) كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر.»

(مۇئمىن سۈرىسى 20 ـ ئايەت)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئاللاھ بىرەر شەيئىنى (يارىتىشنى) ئىرادە قىلسا، ئۇنىڭغا «ۋۇجۇدقا كەل» دەيدۇ ـ دە، ئۇ ۋۇجۇدقا كېلىدۇ.»

(ياسىن سۈرىسى 82 ـ ئايەت)

ئەھۋالدا ھېچقانداق ئىش ۋۇجۇدقا چىقمايدۇ. ئاللاھنىڭ ئىرادىسى بىلەن بارلىققا كەلگەن ھەر بىر ئىشنىڭ بىر ھېكمىتى بار. ئۇ ھېچقانداق نەرسىنى سەۋەبسىز ۋە ھېكمەتسىز ياراتمىغان. ئۇنىڭ ئىرادىسىنى رەت قىلالايدىغان، ئۇنىڭ ھۆكمىنى توختىتالايدىغان ھېچقانداق بىر كۈچ يوقتۇر.

6. قۇدرەت: ئاللاھ چەكسىز كۈچ ـ قۇدرەتكە ئىگە. ئۇنىڭ كۈچى يەتمەيدىغان ھېچقانداق ئىش ياكى ھادىسە يوقتۇر. خالىغىنىنى قىلىشىغىمۇ ھېچقانداق توسقۇنلۇق يوقتۇر.

ئىنسانىنىڭ ئۆزى ئىچىدە ياشاۋاتقان كائىناتنى ۋە بۇ يەردە مەيدانغا كەلگەن ۋەقە ھادىسىلەرنى تەتقىق قىلىپ ئىزدىنىشى ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنىڭ چەكسىزلىكىنى بىلىش ئۈچۈن يېتەرلىكتۇر.

ئالەمدىكى نەچچە مىليون تونна ئېغىرلىقتىكى يۇلتۇز ۋە پىلانېتلارنىڭ بىر ـ بىرىگە سوقۇلۇپ كەتمەي، ئۆز ئوربىتىسىدا ھەرىكەتلىنىشى، ئىنسانىنىڭ يالغۇز بىر ھۈجەيرىدىن يارىتىلغانلىقى ئاللاھنىڭ قۇدرىتىنى كۆرسىتىدىغان مىساللاردۇر.

7. كەلام: ئاللاھتائالا ئېغىز، تىل، ئاۋاز ۋە ھەرپ ئىشلەتمەي سۆزلەيدۇ. ئۇنىڭ ھېچقانداق بىر سۆزىنى ئىنسانلارنىڭ سۆزىگە سېلىشتۇرغىلى بولمايدۇ. ئۇلۇغ رەببىمىز ھەر قانداق مەۋجۇداتقا ئۇ ئاڭلاپ چۈشىنەلەيدىغان بىر تىلدا سۆزلەيدۇ. ئاسمان ـ زېمىنغا، چوڭ ـ كىچىك جىمى مەۋجۇداتلارغا ئەمىر قىلىپ سۆزىنى ئاڭلىتىدۇ. پەيغەمبەرلەر ۋە ئۇلارغا بېرىلگەن مۇقەددەس كىتابلارنى ئەۋەتىش ئارقىلىق پۈتكۈل ئىنسانىيەتكە خىتاب قىلغان بولۇپ، قۇرئان ـ كەرىم ۋە باشقا پەيغەمبەرلەرگە نازىل قىلىنغان ساماۋى كىتابلار ئۇنىڭ سۆزىدۇر.

8. تەكۋىن: كائىنات ۋە كائىناتتىكى پۈتكۈل مەۋجۇداتلارنىڭ ياراتقۇچىسى ئاللاھتائالادۇر. مىكروسكوپ بىلەنلا كۆرگىلى بولىدىغان كىچىك جانلىقلاردىن باشلاپ، يەر شارىدىن نەچچە مىڭ ھەسسە چوڭلۇقتىكى يۇلتۇزلارغىچە ھەممە شەيئىنى ئۇ ياراتقان. پۈتكۈل مەۋجۇداتلارنى يارىتىپ ياشاتقۇچى، ئۇزۇقلاندۇرۇپ يېتىشتۈرگۈچى ئاللاھتائالادۇر، ئۇنىڭدىن باشقا ياراتقۇچى يوقتۇر.

ئاللاھتائالا يارىتىش سۈپىتىدىمۇ يەككە ـ يېگانىدۇر. ئۇ ھېچقانداق بىر ئۆرنەككە قارىماي ھەممە شەيئىنى يوقتىن بار قىلىپ يارىتىدۇ. بەندىلەر ياساپ چىققان تېخنىكىلىق ئۈسكۈنە سايمانلار، كەشپىياتلار قانچىلىك ئىلغار بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ھەممىسى ئەسلىدە بار بولغاننى بىر يەرگە ئەكىلىش، بايقاش، تەييار ئېنېرگىيە ۋە قابىلىيەتنى ئوتتۇرىغا چىقىرىش، خام ماتېرىيالنى باشقىچە بىر شەكىلدە پىششىقلاپ ئىشلەشتىن ئىبارەت خالاس. بۇلار يارىتىش ئەمەس، پەقەت ئىجادىيەت ياكى كەشپىياتتۇر.

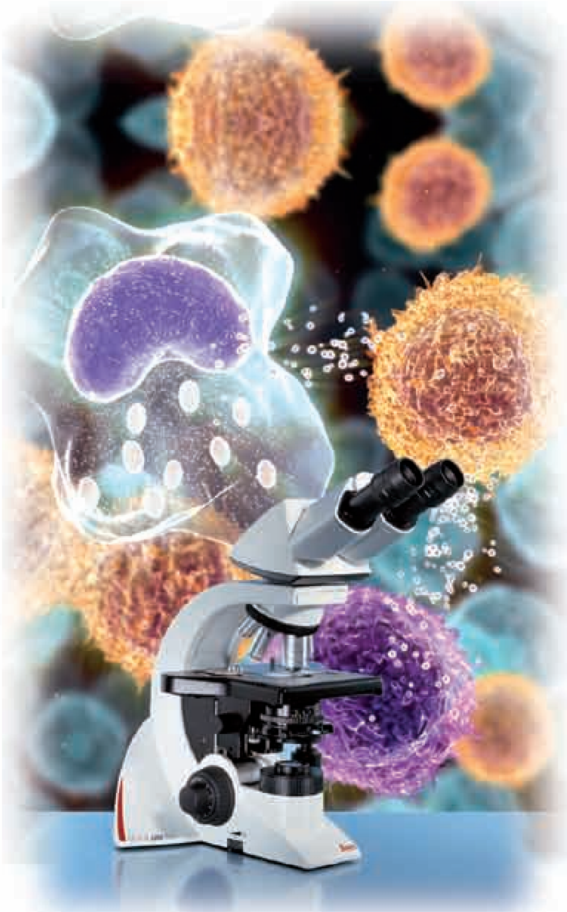

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئاللاھ (ھەممىنى) ياراتقۇچىدۇر، (يوقلۇقتىن) پەيدا قىلغۇچىدۇر، (ھەممە نەرسىگە) سۈرەت (شەكىل) بېغىشلىغۇچىدۇر.»

(ھەشىر سۈرىسى 24 ـ ئايەت)

ئاللاھتائالا ھەممە نەرسىنى كۆرىدۇ

بىر ئاتا باللىرىنى چاقىرىپ، ئۇلارنىڭ ھەر بىرىگە بىردىن قىممەت باھالىق ئۈزۈك بەردى. ئۈزۈكلەرنى ھازىرچە ھېچكىم كۆرمەيدىغان بىر يەرگە تىقىپ قويۇشنى، ئۆزى ئۆلگەندىن كېيىن تاقاشنى تاپىلىدى. باللار ئۈزۈكنى ئالغاندىن كېيىن ئۇنى ساقلايدىغان يەر ئىزدىدى. باللاردىن ئىككەيلەن ئۈزۈگىنى ئۆزلىرىنىڭ مەخپىي نەرسىلىرىنىڭ ئارىسىغا تىقىپ يۇشۇرۇپ قويغاندىن كېيىن، دادىسىنىڭ يېنىغا بىرىپ، ئەڭ كىچىك ئۇكىسىنى ساقلاشقا باشلىدى. ئارىدىن خېلى ۋاقىت ئۆتكەن بولسىمۇ، كىچىك ئۇكىسى قايتىپ كەلمىدى. ئۇنىڭ نەگە كەتكەنلىكىگە قىزىقسىنىپ ساقلاپ تۇرغاندا، ئۇكىسى كەچتە قولىدا ئۈزۈكنى تۇتقان پېتى چىقىپ كەلدى. ئەتىگەندىن كەچكىچە چۆگىلەپ يۈرۈپ، بىر ئۈزۈكنى يۇشۇرىدىغان يەر تاپالمىغانلىقىنى كۆرگەن ئاكىلىرى:

- ئۇكىمىز شۇنچە چۆگىلەپ يەر ئىزدەپ بىر تال كىچىككىنە ئۈزۈكنى قويغۇدەك يەر تاپالماپتۇ. - دەپ زاڭلىق قىلىشتى. دادىسىنىڭ تەلۋىنى بىر دەمدىلا بىجا كەلتۈرۈلگەنلىكى ئۈچۈن شاتلىنىپ مەغرۇرلاندى.

ئاتىسى ئۈچ ئوغلىغا دىققەت بىلەن نەزەر سالغاندىن كېيىن، ئۈزۈكنى يۇشۇرۇپ قويالمىغان ئوغلىغا قاراپ:

- بالام، قارا ئاكىلىرىڭ ئۈزۈكلىرىنى يۇشۇرۇپ قويۇپتۇ. سەن نېمىشقا يۇشۇرۇپ قويالماي ئېلىپ كەلدىڭ؟ - دەپ سورىدى. ئوغلى:

- دادا، سىز بىزگە ئۈزۈكلەرنى ھېچكىم كۆرمەيدىغان يەرگە تىقىپ يۇشۇرۇپ قويۇڭلار دېمىگەنمىدىڭىز؟

- ھەئە، شۇنداق دېگەن.

- ئەمما دادا، مەن شۇنچە ئىزدەپمۇ سىز دېگەندەك بىر يەر تاپالمىدىم. چۈنكى، نەگىلا بارماي، ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ مېنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدىم. شۇڭا ئۈزۈكنى سىزگە قايتۇرۇپ ئەكەلدىم.

ئاتىسى ئوغلىنىڭ سۆزىدىن ئىنتايىن مەمنۇن بولۇپ:

- ئاپىرىن بالام، مەن بۇ كىچىككىنە سىناق بىلەن سىلەرگە ئاللاھنىڭ بىزنى ھەر ۋاقىت، ھەر يەردە كۆرۈپ تۇرىدىغانلىقىنى خاتىرلاتماقچى ئىدىم. - دېدى.

رەببىم! سېنى تونۇيمەن، ساڭا چىن قەلبىمدىن ئىشىنىمەن

ئەي ئاللاھىم! سەن بارسەن. بار بولۇش ئۈچۈن ھېچقانداق شەيئىگە موھتاج ئەمەسسەن. بىزنى بار قىلغان ۋە سېنىڭ بارلىقىڭدىن خەۋەردار قىلغان سەن. سەندىن باشقا بارلىق مەۋجۇداتلار بارلىقى بىلەن ساڭا قەرزدار. پۈتكۈل مەۋجۇداتلارنى بار قىلغۇچى ۋە ئۇلارنىڭ بارلىقىنى داۋاملاشتۇرغۇزغۇچى سەن. سەن خالىساڭ، ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى يوق قىلىسەن.

ئەي ئاللاھىم! سېنىڭ باشلىنىشىڭ ۋە ئاخىرلىشىشىڭ يوقتۇر. باشلىغۇچى ۋە ئاخىرلاشتۇرغۇچىسەن. زاماننى ياراتقۇچى ۋە تۈگەتكۈچىسەن. چەكسىزلىك يالغۇز ساڭىلا ئائىتتۇر. سەندىن باشقا ھەممە شەيئى ۋاقىتلىقتۇر. تۇغۇلغان ھەر جانلىق ئۆلگۈچىدۇر. بار بولغان ھەر نەرسە يوقالغۇچىدۇر. ئەبەدىي بار بولغۇچى يالغۇزلا سەن.

ئەي ئاللاھىم! بىر ۋە يەككە ـ يىگانە بولغۇچى يالغۇز سەن. سېنىڭ شېرىكىڭ ۋە تەڭدىشىڭ يوقتۇر. بارلىق كۈچ ـ قۇۋۋەت سېنىڭدۇر. ھەممە نەرسىنى ياراتقۇچى ۋە تەسەررۇپ قىلغۇچىسەن. بۇ گۈزەل كائىناتتىكى ئۆزگەرمەس نۇقسانسىز مىزان، قائىدە ـ قانۇنىيەت، مۇكەممەل تەرتىپ سېنىڭ ئەسىرىڭدۇر. سەندىن باشقا ئىلاھ يوقلىقىنىڭ دەلىلىدۇر.

ئەي ئاللاھىم! بىز سېنىڭ زاتىڭنى تونىيالمايمىز. خىياللىمىزغا كىم، نېمە كەلسە كەلسۇن، سەن ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسىغا ئوخشىمايسەن. ئوخشاتقۇچىلارنىڭ ئوخشىتىشلىرىدىنمۇ ئۈزاقسەن. سېنىڭ بارلىقىڭ ئۆزەڭدىندۇر. سەن ياراتقانلىرىڭنىڭ ھېچقايسىسىغا ئوخشىمايسەن. تەڭدىشىڭ يوقتۇر، ئۇلۇغسەن. سېنى يالغۇز ئاللاھىم دەپ بىلىپ ئىمان ئېيتتىم.

ئەي ئاللاھىم! ھاياتىمنىڭ مەنبەسى سەن. ھەر جانلىققا ھايات بەرگۈچىسەن. يەر يۈزىنىڭ مەركىزىنى، ئالەمنىڭ چەكسىزلىكىنى، دېڭىز ـ ئوكيانلارنىڭ چوڭقۇرلۇقىنى، كۆكتىكى ئەرشنى ساقلانغاننى بىلگۈچى، ئاڭلىغۇچى ۋە كۆرگۈچىسەن. كۆز بىلەن كۆرگىلى بولمايدىغان ئەڭ كىچىك مەۋجۇداتتىن تارتىپ ئەڭ چوڭ پىلانېتلارغىچە ھەممە نەرسە سېنىڭ ئەسىرىڭدۇر،

بىسمىللاھ

ئاللاھتۇر تۇنجى سۆزىمىز،
ئىمان تولغان ئۆزىمىز،

ئىشلار ئاللاھ ئىسمى بىلەن،
باشلار، پۈتەر تەمى بىلەن.

ئۇيغانغاندا ھەر سەھەر،
دەيمەن ھامان «**بىسمىللاھ**»،

يېگەندە ۋە ئىچكەندە،
كىتابىمنى ئاچقاندا...

دەيمەن ھامان بىسمىللاھ،
ئۇنۇتمايمەن ھېچقاچان،

يۆنىلىمەن رەببىمگە،
قۇۋۋەت كېلەر قەلبىمگە.

ئاللاھ بىلەن ئاز كۆپ بولۇر،
قىيىنچىلىق يوق بولۇر،

مۇۋەپپىقىيەت كېلىدۇ،
دېگەن چاغدا بىسمىللاھ.

چۈشۈرمەيمەن تىلىمدىن،
ئاللاھ تۇتار قولۇمدىن.

ــــ مۇستاپا ئاسىم كۆكسال

سېنىڭ ئىلمىڭ ئىچىدىدۇر. قاپ ـ قاراڭغۇ بىر كېچىدە قاپ ـ قارا بىر تاشنىڭ ئۈستىدە كېتىۋاتقان قارا رەڭلىك چۈمۈلىنىمۇ كۆرۈپ، ئېهتىياجىنى بىلىپ، ئاۋازىنى ئاڭلاپ، ئىستىگەن نەرسىسىنى بېرىسەن.

ئەي ئاللاهىم! خالىغۇچى ۋە خالىغىنىنى يوقتىن بار قىلغۇچى پەقەت سەن. بار بولغانلىكى هەر نەرسە سەن خالىغانلىقىڭ، ئىرادە قىلغانلىقىڭ ئۈچۈن بار بولغان. سېنىڭ هەر ئىشىڭدا بىر هېكمەت باردۇر. چەكسىز كۈچ ـ قۇۋۋەت ساهىبىسەن. سېنىڭ قارارىڭنى بۇزالايدىغان، ساڭا قارشى تۇرالايدىغان هېچقانداق كۈچ يوقتۇر.

ئەي ئاللاهىم! سۆزلەرنىڭ ئەڭ گۈزىلىنى ۋە ئەڭ توغرىسىنى سۆزلىگۈچىسەن. بەندىلەرگە مەرهەمەت قىلىپ، ئىلاهىي خىتابىنى ۋە كىتابىنى ئەۋەتكۈچىسەن. دېڭىزلار سىياه، دەل ـ دەرەخلەر قەلەم بولسىمۇ، سېنىڭ سۆزلىرىڭنى يەنىلا يېزىپ تۈگىتەلمەيدۇ.

ئەي ئاللاهىم! يۇقتىن بار قىلغۇچى، بارنى يوق قىلغۇچى پەقەت سەن. سەن هەممە نەرسىنى مۇئەييەن ئۆلچەم بىلەن يارىتىپ، ئۇلۇغ قۇدرىتىڭ بىلەن تەسەررۇپ قىلغۇچى، باشقۇرغۇچىسەن.

رەببىمىز! سېنىڭ شانىڭغا لايىق بولمىغان خىياللاردىن كۆڭلىمىزنى پاك ئەيلە!

ئۆمرىمىزنى ساڭا ئىبادەت قىلىپ ئۆتكۈزۈشنى ۋە مۇسۇلمان پېتى جان ئۈزۈشنى نېسىپ ئەيلە!

قىيامەت كۈنى گۇناه ۋە قۇسۇرلىرىمىز تۈپەيلى بىزنى قىيىن ئەهۋالدا قويما!

مەخپىي ۋە ئاشكارا قىلىپ سالغان گۇناهلىرىمىزنى مەغپىرەت (ئەپۇ) قىل!

باياشاتلىقتا ۋە موهتاجلىقتا بىزگە ياردەم قىل!

كۆڭلىمىزدىكىنى بىلگۈچى، دۇئالىرىمىزنى ئاڭلىغۇچىسەن. دۇئايىمىزنى ئىجابەت قىل!

ئامىين!

يىگىتنىڭ ئىمانى

بىر كۈنى، رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ساھابىلەرگە مۇنداق بىر قىسسە سۆزلەپ بەردى:

«ئىلگىرىكى ئۈممەتلەر ئىچىدە بىر پادىشاھ ۋە بىر سېھىرگەر بار ئىدى. سېھىرگەر ياشىنىپ ئۆمرى ئاز قالغاندا پادىشاھقا:

- مەن ئەمدى ياشىنىپ ماغدۇرۇمدىن كەتتىم. ماڭا بىر ياش يىگىتنى شاگىرتلىققا بەرگىن، سېھىرگەرلىكنى شۇنىڭغا ئۆگىتەي. - دەپتۇ.

بۇ تەلەپنى قوبۇل قىلغان پادىشاھ سېھىرگەرنىڭ يېنىغا بىر ياش يىگىتنى ئەۋەتىپتۇ. يىگىت سېھىرگەرنىڭ يېنىغا كېتىۋاتقاندا ئادىمىزاتسىز بىر چۆلدە بىر راھىپ ئۇچراپتۇ. يالغۇز بىر ئاللاھقا ئىمان ئېيقان بۇ راھىپ خۇدالىق دەۋاسى قىلغان پادىشاھقا قارشى چىققان بولۇپ،

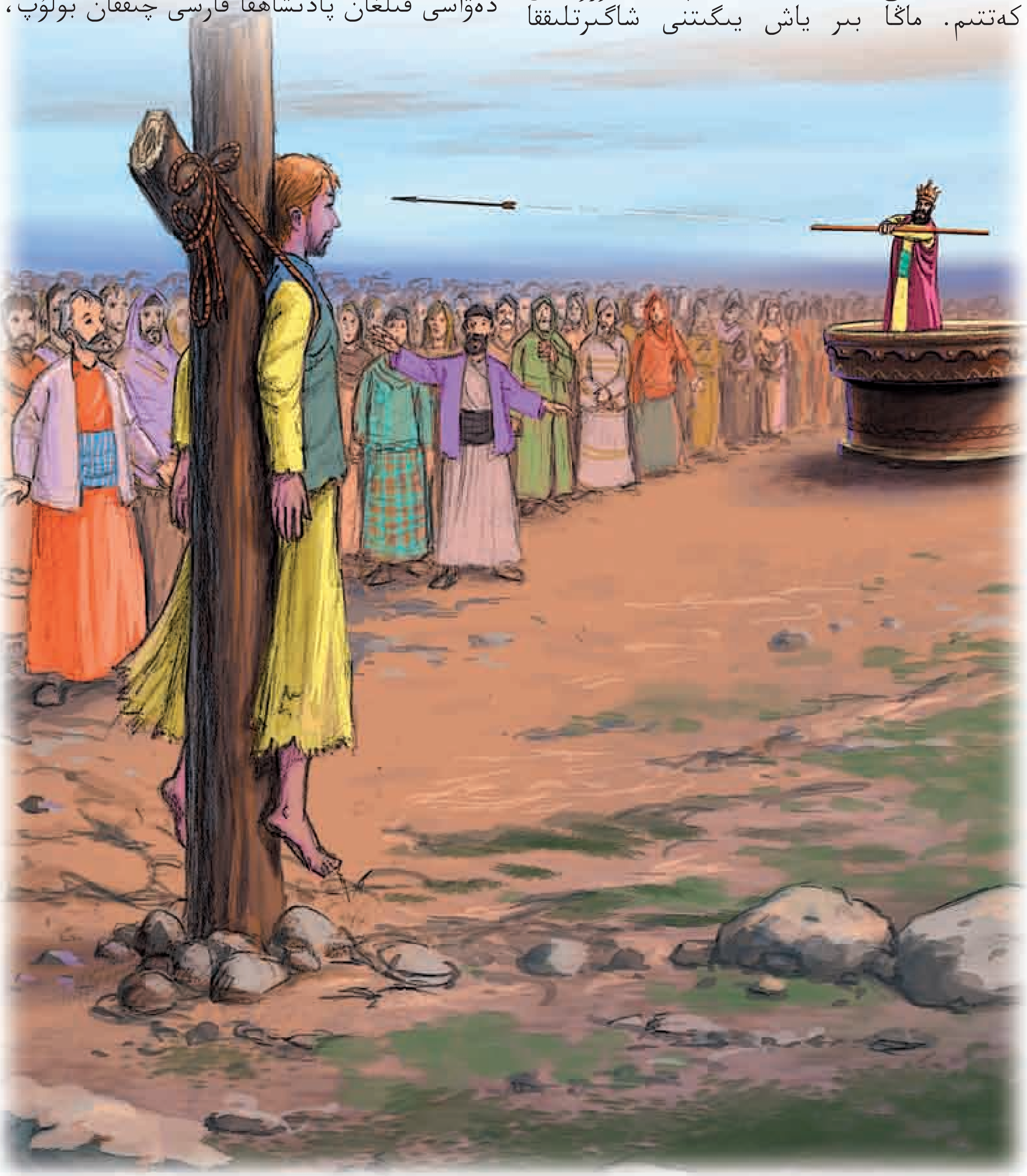

پادىشاھ ۋە ئۇنىڭ يانتاياقلىرىنىڭ زۇلمىدىن قېچىپ مۇشۇ ئادىمزاتسىز چۆلدە يوشۇرۇنۇپ يۈرگەن ئىكەن.

يىگىت سېھىرگەرنىڭ يېنىغا ھەر قېتىم كېتىۋاتقىنىدا راھىپ بىلەن كۆرۈشۈشكە باشلاپتۇ. راھىپنىڭ ئۇنىڭغا سۆزلەپ بەرگەنلىرى ئۇنىڭ قەلبىدىن يەر ئاپتۇ. ئۇنىڭدىن ئايرىلىشقا كۆزى قىيمايدىكەن، بۇ سەۋەپتىن سېھىرگەرنىڭ يېنىغا بەزىدە كېچىكىپ بارىدىكەن. كېچىكىپ بارغىنىدا سېھىرگەر يىگىتكە قاتتىق ئاچچىقلىنىپ، ئۇرۇپ تىللايدىكەن.

بىر كۈنى، يولدا كىشىلەرنىڭ مېڭىشىغا توسقۇنلۇق قىلىۋاتقان يوغان بىر يىرتقۇچ ھايۋان ئۇچراپتۇ. يىگىت ئۆز-ئۆزىگە: «راھىپ بىلەن سېھىرگەردىن زادى قايسىسىنىڭ ئۈستۈن ئىكەنلىكىنى ئەمدى بىلىدىغان بولدۇم» دەپ، يەردىن قولىغا بىر تاش ئاپتۇ. «ئەي ئاللاھىم! ئەگەر راھىپنىڭ قىلغانلىرىنى سېھىرگەرنىڭ قىلغانلىرىدىن بەكرەك ياخشى كۆرسەڭ، شۇ ۋەھشى يىرتقۇچ ھايۋاننى ئۆلتۈرگىنىكى، كىشىلەر يولىغا راۋان ماڭالايدىغان بولسۇن!» دەپ تاشنى ھايۋانغا ئېتىپتۇ. يىرتقۇچ ھايۋان ئۆلۈپتۇ. خەلقمۇ يولىغا راۋان ماڭالايدىغان بوپتۇ. كېيىن يىگىت راھىپنىڭ يېنىغا كېلىپ بۇ ۋەقەنى ئۇنىڭغا سۆزلەپ بېرىپتۇ. راھىپ ئۇنىڭغا:

- يىگىت، سېنىڭ يۈكسەك مەرتىۋىگە چىققانلىقىڭنى كۆردۈم. ئەمدى سەن مەندىنمۇ بەك ئۈستۈن بوپسەن. كۆڭلۈم تۇيۇپ تۇرىدۇكى، يېقىندا ساڭا بىر پالاكەت كېلىدىغاندەك قىلىدۇ. شۇنداق ئەھۋال بولۇپ قالسا، مەن تۇرۇۋاتقان يەرنى ھېچكىمگە كۆرسىتىپ قويما! - دەپتۇ.

يىگىت ئەما كىشىلەرنى، بەرەس كېسىلى (ئاقكېسەل)گە مۇپتىلا بولغانلارنى ۋە باشقا بىمارلارنى داۋالاپ ساقايتالايدىغان بوپتۇ. بۇ چاغدا پادىشاھنىڭ كۆزى كۆرمەس بولۇپ قالغان بىر يېقىن ۋەزىرى يىگىتنىڭ داڭقىنى ئاڭلاپتۇ. قىممەت باھالىق سوغاتلارنى ئېلىپ يىگىتنىڭ يېنىغا كېلىپ:

- ئەگەر مېنى داۋالاپ ساقايتالىساڭ، مۇشۇلارنىڭ ھەممىسى سېنىڭ بولسۇن! - دەپتۇ.

يىگىت:

- مەن ئۆزلىگىمدىن ھېچكىمگە شىپا بېرەلمەيمەن. شىپانى پەقەتلا ئاللاھتائالا بېرىدۇ. ئەگەر سەن ئۇلۇغ ئاللاھقا ئىشەنسەڭ، مەن ئۇنىڭغا دۇئا قىلىمەن، ئۇ خالىسا شىپالىق بېرىدۇ. - دەپتۇ.

بۇ ئادەم ئىمان ئېيتىپتۇ. ئاللاھتائالامۇ ئۇنىڭغا شىپالىق بېرىپتۇ. ئادەم پادىشاھنىڭ يېنىغا قايتىپ بېرىپ، ئىلگىرىكى ۋەزىرلىك مەنسىپىگە قايتا ئولتۇرۇپتۇ.

پادىشاھ:

- سېنىڭ كۆزۈڭنى كىم ساقايتتى؟ - دەپ سوراپتۇ.

ئۇ ۋەزىر:

- رەببىم ساقايتتى. - دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

بۇنى ئاڭلىغان پادىشاھ:

- سېنىڭ مەندىن باشقا رەببىڭ بارمۇ تېخى؟! - دەپ ۋاقىراپتۇ.

ۋەزىر:

- مېنىڭ ۋە سېنىڭ رەببىمىز ئاللاھتائالادۇر. - دەپتۇ.

بۇنى ئاڭلاپ غەزەپلەنگەن پادىشاھ دەرھال ۋەزىرنى زىندانغا تاشلاپ، يىگىتنىڭ يېرىنى كۆرسىتىپ قويغانغا قەدەر ئۇنى قىيىن-قىستاققا ئېلىپ تازا قىيناپتۇ. ئاخىرى ۋەزىر چىدىيالماي، يىگىتنىڭ يېرىنى دەپ بېرىپتۇ. يىگىت ئوردىغا كەلتۈرۈلۈپتۇ. پادىشاھ ئۇنىڭغا:

- ھە يىگىت، دېمەك سەن سېھىرگەرلىك قىلىپ يۈرۈپ، قارىغۇلارنى ۋە ئاقكېسەللەرنى ساقايتالايدىغان بوپسەن. ئاڭلىشىمچە، باشقا ئىشلارنىمۇ قىلىۋېتىپسەن. شۇنداقمۇ ئەمەسمۇ؟ - دەپ سوراپتۇ.

يىگىت:

- ياقسۇ، مەن ھېچكىمگە شىپا بېرەلمەيمەن. شىپا بەرگۈچى ئاللاھتائالادۇر. - دەپتۇ.

پادىشاھ يىگىتنىڭ بۇلارنى راھىپتىن ئۆگەنگەنلىكىنى پەرەز قىلىپ، ئۇنى زىندانغا تاشلاپتۇ. راھىپنىڭ تۇرۇۋاتقان يېرىنى دەپ بەرگۈچە ئۇنى قاتتىق قىيناپتۇ.

راھىپ ئوردىغا كەلتۈرۈلۈپ، ئۇنىڭغا: «دىنىڭدىن قايت!» دېيىلىپتۇ. راھىپ بۇنى قەتئىي قوبۇل قىلماپتۇ. شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ بىر ھەرە كەلتۈرۈپ، راھىپنى بېشىنىڭ ئوتتۇرىسىدىن باشلاپ ھەرىدەپ، بەدىنىنى ئىككى پارچە قىلىپ تاشلاپتۇ. ئاندىن ۋەزىرنى كەلتۈرۈپتۇ. ئۇنىڭغىمۇ: «دىنىڭدىن قايت!» دەپتۇ. ياق دېيىشى بىلەن، پادىشاھ ئۇنىمۇ بېشىدىن باشلاپ ھەرىدەپ، ئىككى پارچە قىلىپ تاشلاپتۇ. كېيىن يىگىتنى كەلتۈرۈپ: «دىنىڭدىن قايت! قايتمىساڭ ئۆلىسەن!» دەپ تەھدىت سېلىپتۇ. يىگىت قارشىلىق كۆرسىتىپتۇ. پادىشاھ يىگىتنى نەۋكەرلىرىگە تاپشۇرۇپ:

— بۇنى شۇ تاغنىڭ چوققىسىغا ئېلىپ چىقىڭلار. دىنىدىن يانسا مەيلى. ئەگەر يانمىسا، تاغدىن پەسكە تاشلىۋېتىڭلار! — دەپ بۇيرۇپتۇ.

نەۋكەرلەر يىگىتنى ئېلىپ تاغنىڭ چوققىسىغا ئېلىپ چىقىپتۇ.

يىگىت:

— ئاللاھىم! مېنى بۇلارنىڭ قولىدىن قانداق قۇتقۇزساڭ شۇنداق قۇتقۇز! — دەپ دۇئا قىپتۇ. بۇنىڭ بىلەن تاغ تەۋرەپ پادىشاھنىڭ نەۋكەرلىرى تاغدىن دومىلاپ چۈشۈپ كېتىپتۇ. يىگىت ساق-سالامەت مېڭىپ، پادىشاھنىڭ يېنىغا كەپتۇ. پادىشاھ ئۇنىڭدىن:

— قېنى يېنىڭدىكى نەۋكەرلىرىم؟ ئۇلارغا نېمە بولدى؟ — دەپ سوراپتۇ.

يىگىت:

— ئاللاھ مېنى ئۇلارنىڭ قولىدىن ساق-سالامەت قۇتقۇزدى. — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

بۇنىڭ بىلەن پادىشاھ يىگىتنى يەنە باشقا نەۋكەرلەرگە تاپشۇرۇپ:

— بۇنى بىر كېمىگە ئېلىپ چىقىپ دېڭىزنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئاپىرىڭلار. دىنىدىن يانسا مەيلى. ئەگەر يانمىسا، دېڭىزغا تاشلىۋېتىڭلار، سۇدا غەرق بولۇپ ئۆلسۇن! — دەپ بۇيرۇپتۇ.

يىگىتنى كېمىگە سېلىپ، دېڭىزنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئېلىپ بېرىپتۇ. يىگىت:

— ئاللاھىم! قانداق قىلساڭ قىلىپ مېنى بۇلارنىڭ قولىدىن قۇتقۇزغىن! — دەپ دۇئا قىپتۇ.

كېمىدىكىلەر ھەممىسى كېمە بىلەن بىللە سۇغا چۆكۈپ كېتىپتۇ. يىگىت ساق-سالامەت ھالدا پادىشاھنىڭ يېنىغا قايتىپتۇ.

پادىشاھ ئۇنى كۆرۈپ:

— قېنى يېنىڭدىكى نەۋكەرلەر؟ ئۇلار نەدە قالدى؟ — دەپ سوراپتۇ.

يىگىت:

— ئاللاھ مېنى ئۇلارنىڭ قولىدىن قۇتۇلدۇردى.

— دېگەندىن كېيىن سۆزىگە قوشۇمچە قىلىپ:

— مېنىڭ دېگىنىمنى قىلمىغۇچە مېنى ئۆلتۈرەلمەيسەن. — دەپتۇ.

پادىشاھ:

— قانداق ئىش ئۇ؟ ئېيت! — دەپتۇ.

يىگىت:

— خالايىقنى كەڭ بىر مەيدانغا توپلا. مېنى بىر خورما كۆتىكىگە باغلا. ساداقتىن بىر تال ئوق ئېلىپ، ئوقيادىكى يايغا يەرلەشتۈرگەندىن كېيىن، «بۇ يىگىتنىڭ رەببىنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن!» دەپ ئوقيانى ئات. مۇشۇنداق قىلساڭ، ئاندىن مېنى ئۆلتۈرەلەيسەن. — دەپتۇ.

پادىشاھ خەلقنى كەڭرى بىر مەيدانغا يىغىپتۇ. يىگىتنى خورما كۆتىكىگە باغلاپتۇ. ئاندىن ساداقتىن بىر تال ئوق ئېلىپ، ئوقياغا يەرلەشتۈرگەندىن كېيىن يىگىتنىڭ پىشانىسىگە چەنلەپ تۇرۇپ: «يىگىتنىڭ رەببى بولغان ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن» دەپ ئېتىپتۇ. ئوق يىگىتنىڭ چېكىسىگە تېگىپتۇ. يىگىت چېكىسىنى تۇتقان پېتى ئۆلۈپتۇ.

بۇنى كۆرگەن خالايىق:

— بىز يىگىتنىڭ رەببىگە ئىمان ئېيتتۇق! — دەپتۇ.

پادىشاھنىڭ ئادەملىرى ئەھۋالنى مەلۇم قىلىپ:

— كۆردىڭىزمۇ پادىشاھىم! سىز ئەنسىرىگەن ئىش ئاخىرى يۈز بەردى، خەلق ئىمان ئېيتتى. — دەپتۇ.

(مۇسلىم: «زۇھد»، 73)

ئەڭ گۈزەل ئىسىملار (ئەسمائۇل-ھۇسنا) ئاللاھقا ئائىتتۇر

ئۇلۇغ رەببىمىز ئۆزىنى بىزگە ئىسىم ۋە سۈپەتلىرى بىلەن تونۇتقان. ئاللاھتائالا قۇرئاندا بىلدۈرگەن ۋە پەيغەمبىرىمىز بىزگە ئۆگەتكەن بۇ ئىسىملار «ئەسمائۇل ھۇسنا» (ئەڭ گۈزەل ئىسىملار) دەپ ئاتىلىدۇ.

قۇرئانى-كەرىمدە: **«ئەڭ گۈزەل ئىسىملار ئاللاھنىڭدۇر. ئۇنىڭغا ئەڭ گۈزەل ئىسىملىرى بىلەن دۇئا قىلىڭلار...»** (ئەئراف سۈرىسى 180-ئايەت) دېيىلىپ، ئاللاھقا دۇئا-تەلەپ قىلغان ۋاقتىمىزدا ئۇنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىنى تىلغا ئېلىشىمىز ئىستەنگەن.

پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەممۇ ئاللاھتائالانىڭ ئىسىملىرىنى بىزگە بىلدۈرۈپ:

«ئاللاھتائالانىڭ توقسان توققۇز ئىسمى بار، ئۇنى يادلاپ، ساناپ ئوقىغان كىشى جەننەتكە كىرىدۇ.» دېگەن. (بۇخارى: «دەئاۋات»، 76؛ مۇسلىم: «زىكىر»، 6-5)

پەيغەمبىرىمىزنىڭ ھەدىسلىرىدە تىلغا ئېلىنغان «يادلاش ۋە ساناش» دېگەنلىك ئاللاھنى گۈزەل ئىسىملىرى بىلەن تونۇش، بۇ ئىسىم ۋە ئالاھىدىلىكلەرنى ئەستە تۇتۇش ۋە ئۇنى (ئاللاھنى) داۋاملىق زىكىر قىلىش، ھاياتقا ۋە ھادىسىلەرگە ئاللاھنىڭ ئىسىملىرى پەنجىرىسىدىن قاراش دېگەنلىكتۇر. مەسىلەن: ئانىنىڭ مېھرى-شەپقىتىنى كۆرگەندە «راھمان ۋە راھىم»، لەززەتلىك رىزىقلا يولۇققان چېغىمىزدا «رەززاق»، گۇناھلىرىمىزنىڭ ئەپۇ قىلىنىشىنى ئارزۇ قىلغان چېغىمىزدا «غافۇر»، ھەر قېتىم باھار پەسلى يېتىپ كەلگەندە «مۇھيى»، ئۆلۈم، ماتەمگە دۇچ كەلگەندە «مۇمىيت» ئىسمىنى ئەسكە ئېلىش دېگەنلىكتۇر.

بۇ ئىسىملارنى مەنىسى بىلەن ئۆگىنىپ، ئىش-ھەرىكىتىمىزنى گۈزەللەشتۈرسەك، ئاللاھ ياخشى كۆرىدىغان بەندىلەردىن بولالايمىز. شۇنىڭ بىلەن پەيغەمبىرىمىزنىڭ خوشخەۋىرىدىكىگە لايىق بولۇپ، جەننەتكە كىرىشكە مۇناسىپ ھالغا كېلىمىز.

كېلىڭلار، قولىمىزنى ئېچىپ، ئەڭ گۈزەل ئىسىملاردىن بەزىلىرىنى ئاتاپ تۇرۇپ رەببىمىزگە دۇئا قىلايلى:

يا ئاللاھ اللّٰه	ئەي بارلىق گۈزەل ئىسىم ۋە سۈپەتلەرنى ئۆزىدە مۇجەسسەم قىلغان ئاللاھىم! 	ساڭا ئەڭ بۈيۈك ئىسمىڭ بىلەن دۇئا قىلىمىز. دۇئالىرىمىزنى ئىجابەت قىل!
يا رەھمان يا راھىيم اَلرَّحْمٰنُ اَلرَّحِيمُ	ئەي پۈتكۈل مەخلۇقاتلارغا شەپقەت ۋە مەرھەمەت بىلەن مۇئامىلە قىلغۇچى ئاللاھىم! 	بىزگە دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە مەرھەمەت ئەيلە!
يا رەززاق اَلرَّزَّاقُ	ئەي پۈتكۈل مەخلۇقاتنىڭ رىزقىنى بەرگۈچى ئاللاھىم! 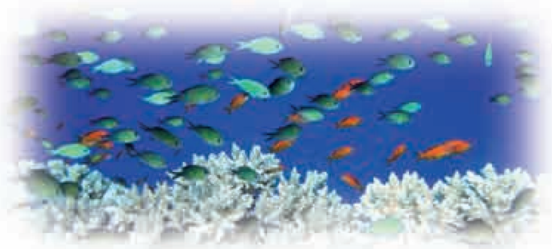	بىزگە مول ۋە ھالال رىزىق بەرگىن!
يا ھافىز اَلْحَفِيظُ	ئەي ھەممىنى مۇھاپىزەت قىلغۇچى ۋە ئۆز پاناھىدا ساقلىغۇچى ئاللاھىم! 	مېنى، ئائىلەمنى ۋە پۈتۈن مۇسۇلمانلارنى ھەر تۈرلۈك بالا-قازا ۋە مۇسىبەتلەردىن ساقلا!

يا مۇساۋۋىر الْمُصَوِّرُ	ئەي ھەممە شەيئىنى ئەڭ چىرايلىق شەكىلدە ياراتقۇچى ئاللاھىم!		قىياپىتىمىزنى گۈزەل قىلغىنىڭدەك ، ئەخلاقىمىزنىمۇ گۈزەللەشتۈرگىن!
يا مۇجىيب الْمُجِيبُ	ئەي كۆڭۈللەردىن كەچكەن (ئويلىغان) ، ئېغىزدىن چىققان ھەر دۇئانى ئاڭلاپ ئىجابەت قىلغۇچى ئاللاھىم!		بىزنى ساڭا چىن كۆڭلىدىن ئىمان ئېيتقان ۋە دۇئاسى ئىجابەت بولغان بەندىلىرىڭدىن بولغىلى نېسىپ قىلغىن!
يا ھادى الْهَادِي	ئەي توغرا يولنى كۆرسەتكۈچى ۋە توغرا يولغا يەتكۈزگۈچى ئاللاھىم!		بىزنى توغرا يول بولغان ئىسلامدىن ، ھەقىقەتتىن ۋە توغرا يولدا ماڭغۇچىلاردىن ئايرىما!
يا ھەييۇ يا قەييۇم الْحَيُّ الْقَيُّومُ	ئەي ھەمىشە تىرىك تۇرغۇچى ۋە ھاياتلىقنىڭ ، جاننىڭ مەنبەسى بولغان ، پۈتكۈل كائىناتنى باشقۇرغۇچى ئاللاھىم!		سەندىن كەلگەن جاننى يەنە سېنىڭ يولۇڭدا پىدا قىلالايدىغانلاردىن ئەيلە بىزنى . ۋاقىتلىق نەرسىلەرگە باغلىما كۆڭلىمىزنى!
يا ۋەدۇد الْوَدُودُ	سۆيگۈ ـ مۇھەببەتنىڭ مەنبەسى سەن . سۆيۈلۈشكە لايىق بولغۇچىسەن ئاللاھىم!		سېنىڭ ياخشى كۆرىدىغانلىرىڭنى بىزگىمۇ ياخشى كۆرسەتكىن ، ياخشى كۆرمەيدىغانلىرىڭنى ياخشى كۆرسەتمىگىن سەن توغرا يولغا يېتەكلىگەنلەرنى بىزگە دوست ـ يار قىلغىن!

ئاللاھقا ئىمان ئېيتىش ئارقىلىق ئېرىشكەنلىرىمىز

- بىزگە چەكسىز ئىشەنچ ۋە خاتىرجەملىك تۇيغۇسى ئاتا قىلىدۇ.
- يارىتىلغۇچىلارغا مېھرى-شەپقەت بىلەن مۇئامىلە قىلىشقا ئۈندەيدۇ.
- سۆز-ھەرىكەتلىرىمىزنى كونترول قىلغۇزىدۇ.
- راستچىل، سەممىي، توغرا-دورۇست ئادەم بولۇشىمىزغا تۈرتكە بولىدۇ.

ئاللاھقا ئىمان ئېيتىش

ئۇلۇغ بىر كۈچ-قۇدرەت ئىگىسىگە ئىمان ئېيتىش، ھەممە ئىشنىڭ ئاقىۋىتىنى يالغۇز ئۇنىڭدىن كۈتۈش يارىتىلىش جەھەتتىن ئاجىز بولغان بىز ئىنسانلار ئۈچۈن ھەقىقەتەن ئىشەنچ ۋە خاتىرجەملىكنىڭ مەنبەسىدۇر. ھەممە نەرسە ئاللاھتائالانىڭ قولىدا ۋە ئۇنىڭ سايىسىدىدۇر. ئۇ ئۆزىگە ئىشەنچ قىلغۇچىلارنىڭ ئىشەنچىسىنى ھەرگىز يەردە قويمايدۇ. ئۇلۇغ رەببىمىزنىڭ رۇخسىتىسىز ھېچكىم بىزگە پايدا ياكى زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئەگەر ئاللاھ سىلەرگە ياردەم بەرسە، سىلەرنى ھېچكىم يېڭەلمەيدۇ. ئەگەر ئاللاھ سىلەرگە ياردىمىنى تەرك ئەتسە، ئاللاھتىن باشقا سىلەرگە كىم ياردەم بېرىدۇ؟ مۆمىنلەر يالغۇز ئاللاھقا تەۋەككۇل قىلسۇن (يەنى ھەممە ئىشنى ئاللاھقا تاپشۇرسۇن)!»

(ئال-ئىمران سۈرىسى 160-ئايەت)

مۆئمىن بولۇش سۈپىتىمىز بىلەن بىز ئاللاھقا مۇشۇنداق ئىشىنىمىز. بۇ ئىمان **بىزگە چەكسىز ئىشەنچ ۋە خاتىرجەملىك تۇيغۇسى ئاتا قىلىدۇ.** كۆزىمىزنى ئېچىپ قويقان ھەر بىر يېڭى كۈنى ئىشىمىزنى باشلىغاندا «ئاللاھ بىزگە كۇپايە قىلىدۇ. ئۇ نېمىدېگەن ياخشى ۋەكىل-ھە!» دەپ يېڭى بىر ھاياجان بىلەن ئىشىمىزنى باشلىشىمىزغا تۈرتكە بولىدۇ. بىزنى ھۇرۇنلۇقتىن، بەدنىيەتلىكتىن، بىھۇدە قايغۇرۇش ۋە تېڭىرقاشتىن كېلىپ چىققان روھىي بېسىمدىن قۇتقۇزۇپ، ھۇزۇرلۇق بىر ھاياتقا يەتكۈزىدۇ.

بىز پۈتكۈل مەۋجۇداتلارنىڭ ئاللاھنىڭ چەكسىز رەھمەت ۋە مەرھەمىتىنىڭ نەتىجىسى ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز. بۇنداق ئىمان **يارىتىلغۇچىلارغا مېھرى ـ شەپقەت بىلەن مۇئامىلە قىلىشقا ئۈندەيدۇ**. چۈنكى، بىز ئۈچۈن ھەر بىر مەۋجۇداتنىڭ ھەممىسى ئاللاھنىڭ رەھمىتىنىڭ بىر ئەسىرى، ئاللاھنىڭ بارلىقىنىڭ ۋە بىرلىكىنىڭ بىر دەلىلىدۇر.

شۇڭا، ئاللاھ جان بەرگەنلىكى بارلىق مەخلۇقاتقا رەھمەت، مېھرى ـ شەپقەت كۆزى بىلەن قارايمىز. قەلبىمىز مەرھەمەت بىلەن تولىدۇ. ئەتراپىمىزدىكىلەرگە، ئائىلىمىزگە، دوستلىرىمىزغا زىيان سالمايدىغان، بىر چۈمۈلىنىڭمۇ جېنىنى ئاغرىتمايدىغان بولىمىز. جانسىز جىسىملارنى ئاللاھ بىزگە خىزمەت قىلسۇن دەپ بەرگەن بىر نېمەت دەپ بىلىپ، ئۇلارنى بۇزۇپ ـ چېچىش، ئىسراپ قىلىشتىن يىراق تۇرىدىغان بولىمىز.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«بىر چاغلاردا بىر ئادەم يولدا كېتىۋېتىپ ئۇسساپ كېتىپتۇ. بىر قۇدۇقنى تېپىپ، قۇدۇققا چۈشۈپ قانغۇدەك سۇ ئىچكەندىن كېيىن سىرتقا چىقىپتۇ. قارىغۇدەك بولسا، ئۇسساپ چاڭقاپ كەتكەن بىر ئىت تىلىنى چىقىرىپ نەم يەرنى يالاپ ياتقۇدەك. ئادەم كۆڭلىدە: «بۇ ئىتمۇ ماڭا ئوخشاش ئۇسساپ كېتىپتۇ» دەپ ئويلاپ، قايتا قۇدۇققا چۈشۈپ، كەشىنى سېلىپ، كەشىنىڭ ئىچىگە سۇ توشقۇزۇپ، ئۇنى ئاغزىدا چىشلەپ، قۇدۇقنىڭ سىرتىغا چىقىپ، ئىتنى سۇغىرىپتۇ. ئۇنىڭ بۇ ئىشىدىن ئاللاھ رازى بولۇپ، ئۇنىڭ گۇناھلىرىنى مەغپىرەت (ئەپۇ) قىلغانىكەن.»

(بۇخارى: «مۇساقات»، 9)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«سىلەر قەيەردە بولساڭلار، ئاللاھ سىلەر بىلەن بىرگە، ئاللاھ قىلىۋاتقان ئىشلىرىڭلارنى كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر.»

(ھەدىد سۈرىسى 4-ئايەت)

بىرگە جان تومۇرىمىزدىنمۇ بەك يېقىن بولغان رەببىمىز ھەممىنى بىلگۈچى، ئاڭلىغۇچى ۋە كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر. كائىناتتىكى ھېچقانداق نەرسە ئۇنىڭ بىلىشى ۋە نازارىتىنىڭ سىرتىدا ئەمەس. رەببىمىزنىڭ بارلىق قىلمىش-ئەتمىشلىرىمىزدىن خەۋەردار ئىكەنلىكىنى بىلىشىمىز بىزنى ئۆزىمىزدىن ئۆزىمىز ھېساپ ئالغۇزۇپ، قىلمىشلىرىمىزغا دىققەت قىلغۇزۇپ، **سۆز-ھەرىكەتلىرىمىزنى كونترول قىلغۇزىدۇ.** بىر پارچە رەسىمگە چۈشكەندە ياكى سىنئالغۇ ئاپپاراتىنىڭ ئالدىدا ئۇستى-بېشىمىزنى تۈزەشتۈرۈپ كېتىدىغان بىزلەر بۇ سايىدە ئاپتوماتىك كونترول سىستېمىسىغا ئىگە بولىمىز. بىر ئىلاھىي نازارەت ئاستىدا تۇرۇۋاتقانلىقىمىزنى ئونۇتماي، يۈرۈش-تۇرۇش، گەپ-سۆز ۋە ئىش-ھەرىكەتلىرىمىزگە دىققەت قىلىدىغان بولىمىز. ئىش-ھەرىكىتىمىزنى ساقچىلار ياكى باشقىلار شۇنداق قىل دېگەنلىكى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئاللاھنىڭ بىزنى ھەر زامان كۆرۈپ تۇرغانلىقىنى بىلگەنلىكىمىز ئۈچۈن توغرا يۆنىلىشكە بۇرايمىز. ئاللاھقا گەرچە بىز ئۇنى كۆرەلمىسەكمۇ، لېكىن ئۇنىڭ بىزنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتقانلىقىغا ئىشىنىدىغان ئاڭ بىلەن ئىبادەت قىلىمىز. قىلغان ھەر بىر ئىشىمىزنى ئەڭ ياخشى قىلىشقا، سۈپەتلىك، ساپالىق ئىنسانلاردىن بولۇشقا تىرىشىمىز.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«`پەرۋەردىگارىمىز ئاللاھتۇر` دېگەن، ئاندىن توغرا يولدا بولغانلارغا، شۈبھىسىزكى، (كەلگۈسىدىن) غەم قىلىش، (كەتكەنگە) قايغۇرۇش يوقتۇر. ئەنە شۇلار ئەھلى جەننەتتۇر، ئۇلار جەننەتتە مەڭگۈ قالىدۇ، (بۇ) ئۇلارنىڭ قىلغان (ياخشى) ئەمەللىرىنى مۇكاپاتلاش ئۈچۈندۇر.»

(ئەھقاف سۈرىسى 13-14-ئايەتلەر)

ئاللاھقا ئىمان ئېيتقان چېغىمىزدا ھاياتىمىزنى ئۇنىڭ ئەمر-پەرمانلىرىغا ئاساسەن تەرتىپكە سالىمىز. ئۇلۇغ رەببىمىزگە بولغان سۆيگىمىز تۈپەيلى ئۇنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشىشكە تىرىشىمىز. غەزىۋىدىن ۋە جەھەننەمدىن قورقۇپ، ئاللاھ ياخشى كۆرمەيدىغان ئىشلاردىن ئۇزاق تۇرىمىز. بۇنىڭ بىلەن قەلبىمىزدە تەقۋادارلىق (ئاللاھنىڭ بۇيرۇقلىرىغا ئىتائەتسىزلىكتىن ساقلىنىش) ئېڭى پەيدا بولىدۇ. بۇنداق ئىمان **بىزنىڭ راستچىل، سەممىي، توغرا-دوروست ئادەم بولۇشىمىزغا تۈرتكە بولىدۇ.** سۆز-ھەرىكىتىمىزدە راستچىل، سەممىي بولىمىز. قانداق بولىشىدىن قەتئىينەزەر، توغرا يولدىن ئايرىلمايمىز. ساختىپەزلىك قىلمايمىز. يالغانچىلىق، ئالدامچىلىق قاتارلىق ناچار خۇيلار بىزدە بولمايدۇ. بىزگە بېرىلگەن ئامانەتكە خىيانەت قىلمايمىز. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزگە ئوخشاش، خەلق تەرىپىدىن ياخشى كۆرۈلگەن، ئىززەتلىنىدىغان، ئىچى-تېشى بىر، راستچىل-سەممىيلىكتە ئۆرنەك، ئىشەنچلىك بىر مۇسۇلمان بولىمىز.

ئاللاھ سۆيگۈسى

بەدىنىمىزنى ۋە روھىمىزنى يارىتىپ، قەلبىمىزگە سۆيگۈ-مۇھەببەت يەرلەشتۈرگۈچى ئۇلۇغ ئاللاھتۇر. ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بىرى «ۋەدۇد»، يەنى «ئىنتايىن ياخشى كۆرگۈچى» ۋە «ئىنتايىن ياخشى كۆرۈلگۈچى» دېگەن مەنىدە.

سۆيگۈ-مۇھەببەتنىڭ مەنبەسى بولغان ئۇلۇغ رەببىمىز بىز بەندىلىرىنى ئىنتايىن ياخشى كۆرىدۇ. بۇ سۆيگۈسىنى بىزگە بەرگەن سان-ساناقسىز نېمەتلەردە ئىپادىلىگەن بولۇپ، ئۇ دۇنيادا بىزنى تېخىمۇ گۈزەل نېمەتلەر بىلەن مۇكاپاتلايدىغانلىقىنى بىلدۈرگەن. بىزدىن ئۇنىڭغا ئىمان ئېيتىشىمىزنى، بۇيرىغىنىدەك ئىبادەت قىلىشىمىزنى ۋە ئۇنى ياخشى كۆرۈشىمىزنى تەلەپ قىلغان.

بىز ئۇلۇغ رەببىمىزنى ياخشى كۆرۈشنى ئىماننىڭ شەرتى ۋە بىزگە بەرگەن نېمەتلىرىگە قارىتا تەشەككۇرنىڭ بىر ئىپادىسى دەپ بىلىمىز. چۈنكى، ياخشى كۆرۈلۈشكە ئەڭ لايىق بولغۇچى ئاللاھتائالادۇر.

ئاللاھتائالانى ياخشى كۆرۈش ئىماننىڭ ئەڭ يۈكسەك پەللىسىدۇر. ئۇنى ياخشى كۆرۈش بارلىق ياخشىلىق ۋە گۈزەللىكنىڭ باشلىنىشىدۇر. بىر چىن كۆڭلىمىزدىن ئىمان ئېيتقان مۇسۇلمان بولۇش سۈپىتىمىز بىلەن بىز ئۇلۇغ ئاللاھنى ھەممىدىن، ھەتتا جېنىمىزدىنمۇ بەك ياخشى كۆرىمىز. ئاتا-ئانا، جۆرە، بالا-چاقا، دوست-ئاغىنە قاتارلىقلارنىڭ ئۇلۇغ رەببىمىز بىزگە بەرگەن نېمەتلەر ئىكەنلىكىنى بىلىمىز. ئۇلارغا بولغان سۆيگۈ-مۇھەببىتىمىزنى ھەرگىز ئاللاھقا بولغان سۆيگۈ-مۇھەببەت بىلەن باراۋەر كۆرمەيمىز.

سۆيگۈچى سۆيگىنىگە ئىتائەت قىلىدۇ. ئاللاھقا ئىمان ۋە ئۇنى ياخشى كۆرۈشنىڭ ئەڭ ياخشى ئىسپاتى ئىتائەت قىلىشتۇر. چۈنكى، ھەقىقىي مۇھەببەت ئىش-ھەرىكەتتە ئېنىق بىلىنىدۇ. ئۇلۇغ رەببىمىزگە ئىشىنىدىغانلىقىمىزنى ۋە ئۇنى ئىنتايىن ياخشى كۆرىدىغانلىقىمىزنى پەقەت ئۇنىڭ ئەمر-پەرمانلىرىغا ئىتائەت قىلىش، ئۇ چەكلىگەن ئىشلاردىن ئۇزاق تۇرۇش ۋە ئۇنى رازى قىلىدىغان ئىشلارنى قىلىش ئارقىلىق ئىپادىلىيەلەيمىز.

سۆيگۈچى سۆيگۈنىنى داۋاملىق ئەسلەپ

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«كىمدە تۆۋەندىكى ئۈچ خۇسۇسىيەت بولسا، ئىماننىڭ لەززىتىنى تېتىيالايدۇ: ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھنى ھەممىدىن بەك ياخشى كۆرسە، ياخشى كۆرگىنىنى ئاللاھ ئۈچۈن ياخشى كۆرسە، ئاللاھ ئۇنى كۇفۇر(دىننى ئىنكار قىلىش) پاتقاقلىقىدىن قۇتقۇزغاندىن كېيىن، قايتا كۇفۇرغا قايتىشنى ئوتقا تاشلىنىش كەبى قورقۇنچلۇق ۋە خەتەرلىك بىر ئىش دەپ بىلسە.»

(بۇخارى: «ئىمان»، 9)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«مۆمىنلەر ئاللاھنى ھەممىدىن بەك دوست تۇتقۇچىلاردۇر...»

(بەقەرە سۈرىسى 165-ئايەت)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«(ئى مۇھەممەد!) ئۇلارغا (ئېيتقىنكى، «ئەگەر سىلەر ئاللاھنى دوست تۇتساڭلار، ماڭا ئەگىشىڭلاركى، ئاللاھ سىلەرنى دوست تۇتىدۇ، (ئۆتكەنكى) گۇناھىڭلارنى مەغپىرەت قىلىدۇ. ئاللاھ ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر، ناھايىتى مېھرىباندۇر.»»

(ئال-ئىمران سۈرىسى 31-ئايەت)

تۇرىدۇ. ئۇنىڭ ئىسمىنى تىلغا ئېلىشتىن خۇشاللىق ھېس قىلىدۇ. ئۇنى ھەرگىز ئۇنۇتمايدۇ. مۆمىن بولۇش سۈپىتىمىز بىلەن بىزمۇ ئىبادەتلىرىمىز، نامازلىرىمىز، ئوقىغان قۇرئان ۋە دۇئالىرىمىز بىلەن رەببىمىزنى ئەسلەيمىز. ئەڭ گۈزەل ئىسىملار ۋاستىسى بىلەن رەببىمىزنى زىكىر قىلىمىز. ئەڭ گۈزەل ئىسىملار ۋاستىسى بىلەن ئۇنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى، كۈچ-قۇدرىتىنىڭ بۈيۈكلىكىنى تەپەككۇر قىلىمىز. ئۇنى ياد ئېتىپ، زىكىر قىلىپ، سۆيگىمىزنى ئىپادىلەيمىز.

ئاللاھنى ياخشى كۆرگۈچى ئۇنىڭ پەيغەمبىرىنىڭ يولىدىن ماڭىدۇ. ئىسلام ئەڭ بۈيۈك سۆيگۈ مەكتىۋىدۇر. بۇ سۆيگۈ مەكتىۋىنىڭ مۇئەللىملىرى يەر يۈزىدىكى ئەڭ پەزىلەتلىك ۋە ئەڭ ئۈستۈن ئىنسانلار بولغان پەيغەمبەرلەردۇر. پەيغەمبىرىمىز ھەزرىتى مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم «ھەبىبۇللاھ»، يەنى «ئاللاھنىڭ سۆيۈملۈك بەندىسى» ئىدى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ يولىدىن ماڭساقلا ھەم ئاللاھقا بولغان سۆيگىمىزنى ئىپادىلىگەن، ھەمدە ئاللاھنىڭ ياخشى كۆرۈشىگە ئېرىشكەن بولىمىز.

قەلبىمىز ئاللاھ سۆيگۈسى بىلەن تولغان چاغدا ھاياتىمىز مەنىلىك بولىدۇ، سۆز-ھەرىكەت جەھەتتە پىشىپ يېتىلىمىز، ئەخلاقىمىز گۈزەللىشىدۇ. ئاللاھقا بولغان سۆيگىمىز بىلەن ئۇنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشىشكە تىرىشىمىز. رەببىمىزنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ، پەيغەمبىرىمىزگە ئەگىشىپ، ئۇ كۆرسەتكەن توغرا يولدىن ئايرىلمايمىز. مۇشۇنداق قىلساق، ئاللاھمۇ بىزنى ياخشى كۆرىدۇ ۋە ياخشى كۆرىدىغان بەندىلىرى قاتارىغا قوشىدۇ. ئۇنىڭ تاللانغان بەندىلىرى، دوستلىرىدىن بولالايمىز. مۆئمىنلەرنىڭ ۋە پەرىشتىلەرنىڭ مۇھەببىتىگە ئېرىشىمىز.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلار ئۈچۈن ئاللاھ ھەقىقەتەن (ئۇلارنىڭ دىللىرىدا) مۇھەببەت پەيدا قىلىدۇ.»

(مەريەم سۈرىسى 96-ئايەت)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

« بىلىڭلاركى، دىللار ئاللاھنى ياد ئېتىش بىلەن ئارام تاپىدۇ.»

(رەئد سۈرىسى 28-ئايەت)

بىر ئاللاھ دوستى:

- رەببىمنىڭ مېنى قانداق چاغدا ئەسلەيدىغانلىقىنى بىلىمەن. - دېدى. بۇنى ئاڭلىغان خەلق ئۇنىڭ ئەتراپىغا يىغىلىپ:

- بۇنى قانداق بىلەلەيسەن؟ - دەپ سورىدى. ئۇ مۇنداق جاۋاب بەردى:

- بۇنى بىلىش ناھايىتى ئاسان. مەن قاچان رەببىمنى ئەسلىسەم، رەببىممۇ شۇ چاغدا مېنى ئەسلەيدۇ.

ئىبادەتلىرىمىزنىڭ جان تومۇرى: دۇئا

دۇئا ئاجىزلىقىمىزنى ئېتىراپ قىلىپ، ئۇلۇغ ئاللاھقا بۇرۇلۇش، ئۇنىڭدىن ياردەم تىلەش دېگەنلىكتۇر، رەببىمىزگە ئەڭ يېقىن بولغان چاغلاردىن بىرىدۇر. دۇئا قىلغاندا قولىمىزنى ئېچىپ يالۋۇرىمىز. دۇئا ۋاستىسى بىلەن ئارزۇ-تىلەكلىرىمىزنى ئاللاھقا يەتكۈزىمىز.

دۇئا قىلىش ئۈچۈن ئالاھىدە بىر ۋاقىت ۋە ماكان شەرت ئەمەس. ھەر زامان، ھەر قانداق يەردە دۇئا قىلالايمىز. لېكىن بەزى ۋاقىت ۋە ماكانلار دۇئا قىلىشىمىز ئۈچۈن ياخشى بىر پۇرسەتتۇر. خاسىيەتلىك كۈن ۋە كېچىلەر، جۈمە كۈنلىرى، ئىپتار ۋە زو ۋاقىتلىرى دۇئا ئۈچۈن مۇھىم پۇرسەتتۇر. كەبە ۋە ئەراپات كەبى مۇبارەك ماكانلارمۇ دۇئالار ئىجابەت بولىدىغان يەرلەردۇر.

ئىنسان چىن كۆڭلىدىن قىلغان دۇئالارنى ئاللاھتائالا مەقبۇل قىلىدۇ. دۇئا قىلغۇچىنى قۇرۇق قول ياندۇرمايدۇ. لېكىن دۇئانىڭ نەتىجىسىنى كۆرۈشكە بەك ئالدىراپ كەتمەسلىك لازىم. چۈنكى، ئاللاھتائالا بەندىسىگە نېمىنىڭ پايدىلىق ئىكەنلىكىنى ئەڭ ياخشى بىلگۈچىدۇر. پەيغەمبىرىمىز بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن: «سىلەردىن ھەر قانداق بىر كىشى ئالدىراڭغۇلۇق قىلمىسا ۋە `رەببىمگە نەچچە قېتىم دۇئا قىلدىم، دۇئايىمنى ئىجابەت قىلمىدى` دېمىسىلا دۇئاسى ئىجابەت بولىدۇ.» (بۇخارى: «دەئاۋات»، 22)

دۇئا رەببىمىز بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىمىزنى ھەر ۋاقىت جانلىق تۇتىدىغان بىر ئىبادەتتۇر. ئۇلۇغ ئاللاھنى بېشىمىزغا كۈن چۈشكەن قىيىنچىلىق مەزگىللىرىدە ياد ئەتكىنىمىزدەك، باي-باياشات، راھەت ۋاقىتلاردىمۇ ياد ئېتىپ، ھەر پۇرسەتتە ئۇنىڭغا دۇئا قىلىمىز.

دۇئا قىلىش قانداق مۇھىم بولغان بولسا، باشقىلارنىڭ دۇئاسىنى ئېلىشمۇ شۇنداق مۇھىمدۇر. ئانىمىزنىڭ داستىخان سېلىشىغا ياردەملىشىش، چوڭلارغا سۇ بېرىش، بىر دوستىمىزنىڭ دەردىگە دەرمان بولۇش قاتارلىق ئىشلارمۇ دۇئا ئېلىش ئۈچۈن ياخشى پۇرسەتتۇر. شۇڭا، باشتا ئاتا-ئانىمىزدىن باشلاپ چوڭلارنىڭ، سالىھ ئالىم كىشىلەرنىڭ، مۇئەللىملىرىمىزنىڭ، مېھمانلىرىمىزنىڭ، خوشنىلىرىمىزنىڭ، يېتىملارنىڭ، ئىگە-چاقىسىز غېرىپ-يوقسۇل بىچارىلەرنىڭ دۇئاسىنى ئېلىشقا تىرىشىشىمىز كېرەك. بىزمۇ ئۇلارغا ۋە باشقا مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىزغا دۇئا قىلىشىمىز كېرەك.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«دۇئا ئىبادەتنىڭ مېغىزىدۇر.»

(تىرمىزى: «دەئاۋات»، 1)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«مېنىڭ بەندىلىرىم سەندىن مەن توغرۇلۇق سورىسا (ئۇلارغا ئېيتقىنكى)، مەن ھەقىقەتەن ئۇلارغا يېقىنمەن (يەنى ئۇلارنىڭ ئەھۋالىنى، سۆزلىرىنى بىلىپ تۇرىمەن)، ماڭا دۇئا قىلسا، دۇئا قىلغۇچىنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىمەن...»

(بەقەرە سۈرىسى 186-ئايەت)

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«سەن باياشات، راھەت تۇرمۇش كەچۈرىۋاتقان چېغىڭدا ئاللاھنى ياد ئەتكىنكى، قىيىنچىلىقتا ئۇچرىغان چېغىڭدا ئاللاھمۇ سېنى ياد ئەتكەي.»

(ئەخمەد ئىبنى ھەنبەل: «مۇسنەد»، 1-جىلد، 307)

ئاللاھىم! مۇھەممەد ئۈممىتىنى ئۆز پاناھىڭدا ساقلا. ئۇلارنى ئەپۇ قىل. ياردەم ۋە مەرھەمىتىڭنى ئۇلاردىن ئايىما.

قېنى بەندەم دۇئا قىلغىن!

بىر مۇسۇلمان ھەر كېچىسى ئورنىدىن تۇرۇپ، ئاللاھنى زىكىر قىلىپ دۇئا قىلاتتى. شەيتان ئۇ مۇسۇلمانغا مۇنداق دېدى:

- ئەي ئاللاھنى كۆپ زىكىر قىلغۇچى كىشى، پۈتۈن بىر كېچە «ئاللاھ، ئاللاھ» دەپ چاقىرساڭمۇ، ساڭا «قېنى بەندەم دۇئا قىلغىن!» دەپ باقتىمۇ بىرەر قېتىم؟ ساڭا ھېچقانداق جاۋاب كەلمىدى. قاچانغىچە مۇشۇنداق دۇئا قىلىپ ئولتۇرارسەن؟

ئادەمنىڭ كۆڭلى يېرىم بولدى. بېشىنى يەرگە قويۇپ ئۇخلىدى. چۈشىدە بىرەيلەن ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى:

- ئورنىڭدىن تۇر، ئويغان! نېمىشقا دۇئانى، زىكىرنى تاشلىۋەتتىڭ؟

ئادەم:

- «قېنى بەندەم دۇئا قىلغىن» دەپ بىرەر جاۋاب كەلمىدى. ئىشىك تۈۋىدىن ھەيدىۋېتىلىشتىن قورقۇۋاتىمەن. - دېدى. بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭغا:

- ئاللاھ «قېنى بەندەم دۇئا قىلغىن» دېگەچكىلا سەن «ئاللاھ» دېيەلىدىڭ. ئەگەر ئۇ «قېنى بەندەم دۇئا قىلغىن» دېمىسە، سەنمۇ «ئاللاھ، ئاللاھ» دەپ يالۋۇرۇپ دۇئا قىلالمىغان بولاتتىڭ. ئاللاھ سېنىڭ روھىڭغا خەۋەر يەتكۈزگەچكە، سەن ئاللاھقا يالۋۇرالىدىڭ. ئۇلۇغ ئاللاھ سېنى ئۆزىگە يېقىنلاشتۇرغاچقا، پۈت-قولۇڭنى يېنىك قىلغاچقا، سەن تىرىشىپ چارە ئىزدىيەلىدىڭ. سېنىڭ ھەر قېتىم «يا رەببى!» دېيىشىڭنىڭ ئاستىدا ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ «قېنى بەندەم دۇئا قىلغىن» دېگىنى باردۇر. ئىبادەتتىن ۋە دۇئادىن يىراق كىشىنىڭ جېنى بۇنداق دۇئا قىلىشتىنمۇ يىراقتۇر. چۈنكى ئۇنىڭغا «يا رەببى!» دېيىش نېسىپ بولمىغان، ئۇنىڭ ئاغزى، تىلى ۋە قەلبى قولۇپلانغان.

بەلكىم ئۇ قىيىنچىلىققا ئۇچرىغاندا، ئاللاھ ئۇنى يىغلاپ تۆكۈشىپ كەتمىسۇن دەپ ئۇنىڭغا دەرت-ئەلەم، غەم-ھەسرەت بەرمىگەن بولۇشى مۇمكىن. بۇنىڭدىن شۇنى چۈشەنگىنكى، سېنىڭ ئاللاھقا دۇئا قىلىشىڭ، ئۇنى چاقىرىپ ياردەم تەلەپ قىلىشىڭغا سەۋەب بولغان دەرت ۋە قىيىنچىلىقلار دۇنيا سەلتەنىتىدىن ياخشىدۇر. دەرتسىز دۇئا سوغۇقتۇر. دەردىڭ بار چاغدا قىلغان دۇئا چىن كۆڭلۈڭدىن چىقىدۇ.

— مەۋلانا جالالىددىن رۇمى

سۆيۈلۈش مەندىن، سۆيگۈ سەندىن

نەچچە ئايدىن بېرى بىر تامچىمۇ يامغۇر يېغىپ باقمىدى. مال-چارۋىلار ئۈچۈنمۇ قۇرۇپ كېتىۋاتقان كىچىككىنە كۆلچەكتىكى لايدىن باشقا ئىچكۈدەك سۇ قالمىغان ئىدى. ئادەملەر بولسا قۇدۇقتىكى تۈگەش ئالدىدا تۇرغان سۇ بىلەن جان ساقلاپ كېتىۋاتاتتى. نېمە قىلىشنى بىلەلمەي، ئاللاھقا يالۋۇرۇشتىن باشقا ئامال قالمىغانلىقىغا ئىشىنىشەتتى. نەچچە كۈندىن بۇيان يامغۇر تىلەش دۇئاسى قىلىپ، سەدىقە بەرگەن، غېرىپ-يېتىملارنىڭ كۆڭلىنى ئالغان، مال قۇربانلىق قىلغان بولسىمۇ، يامغۇر ھېچ ياغاي دېمەيتتى.

كىشىلەر نائىلاج ئىدى. يېزىدا بىر قانچە كەنتنىڭ ئاھالىسى بىر يەرگە يىغىلدى. يەنە يامغۇر دۇئاسى قىلىش ئۈچۈن چىقتى. بارلىق ئاھالىلەر قېرى-ياش، چوڭ-كىچىك ھەممىسى يېزىدىكى چوڭ خامان مەيدانىغا يىغىلدى. ناھىيە بازىرىدىكى ۋە يىراق يېقىندىكى خوشنا يېزىلاردىكى دىنىي زاتلار، ئىماملار كەلدى. قۇرئان-كەرىمدىن ياسىن سۈرىسى ۋە باشقا دۇئالارنى ئوقۇدى. سەدىقە بەردى، مال قۇربانلىق قىلدى. بىر قانچە سائەت دۇئا قىلدى. ھەممەيلەننىڭ كۆزى ئاسمانغا تىكىلگەن ئىدى، لېكىن ئاسماندا بىر تالمۇ قارا بۇلۇت كۆرۈنمەيتتى.

ئۇلار ئەتىسى يەنە يامغۇر دۇئاسى قىلىش ئۈچۈن چىقماقچى بولدى. كۈن چىقىپ، پۈتۈن ئەتراپ گۈلدەك ئاپئاپتا ئېچىلىپ كەتتى. بۈگۈنمۇ ھاۋا ئىسسىق بولىدىغاندەك ئىدى. يېزىدىكى ئاياللار ئەتىگەندىلا قۇدۇقنىڭ يېنىدا سۇ ئېلىش ئۈچۈن ئۆچىرەتكە تىزىلغان ئىدى. ئەرلەر بولسا بىر دەمدىن كېيىن يامغۇر دۇئاسى قىلىش ئۈچۈن خامان مەيدانىغا بارماقچى ئىدى. بۈگۈن ئالايىتەن شەھەردىن مۇپتى ۋە باشقا دىنىي زاتلار كەلمەكچى ئىدى.

چاشگاھ ۋاقتىغا يېقىن يېزىدىكىلەر كېلىشكە باشلىدى. مېھمان

ئاخۇنۇملارمۇ كەلگەن ئىدى. دۇئانى باشلىماقچى بولۇپ تۇراتتى. دەل بۇ چاغدا ياشانغان بىر موماي بىلىنى تۇتقان پېتى ئىشىكنىڭ ئالدىغا چىقتى. ئاغرىق ۋە ياشانغانلىقى تۈپەيلى خامانلىققا دۇئا قىلىشقا بارالمىغان ئىدى. يامغۇر ياغمىغاچقا كۆڭلى قاتتىق يېرىم، داۋاملىق تەۋبە ئىستىغپار ئوقۇيتتى. قىلچىلىك ئۈمىدسىز ئەمەستى، ئاللاھنىڭ بەندىلەرگە مەرھەمەتلىك ئىكەنلىكىگە، بىر كۈنى چوقۇم يامغۇر ياغدۇرۇپ بېرىدىغانلىقىغا چوڭقۇر ئىشىنەتتى.

ياشانغانلىقتىن مۆكچىيىپ كەتكەن بىلىنى يەنىمۇ ئېگىپ، قولىدىكى سۈپۈرگە بىلەن ھويلا ئىشىكىنىڭ ئالدى تەرەپلىرىنى سۈپۈرۈشكە باشلىدى. قەددىنى بىر ئاز رۇسلىۋالغاندىن كېيىن، ياش يۇقى كۆزلىرى بىلەن ئاسمانغا قارىدى. ھويلىسىنى سۈپۈرۈشتىن ئىلگىرى ھەمىشە چاڭ-تۇزان ئۆرلەپ كەتمىسۇن دەپ بىر ئاز سۇ چاچاتتى. لېكىن يېزىدىكى قەھەتچىلىك تۈپەيلى ئەمدى بۇ يەرگە چاچقۇدەك سۇ نەدە تۇرۇپتۇ؟! سۇ چاچماي سۈپۈرگەنلىكتىن بولسا كېرەك، چاڭ-تۇزان، بوخۇناقلار دىمىقىغا كىرىپ كەتتى. ئازىراق بولسىمۇ سۇ بولغان بولسا نەقەدەر ياخشى بولاتتى-ھە! دەپ ئويلاپ ئىختىيارسىز مۇنداق دېدى: «ئەي رەببىم! سۈپۈرۈش مەندىن، سۇغىرىش سەندىن.»

موماي ئاران مۇشۇ گەپنى قىلغان ئىدى. ھويلىنىڭ ئىچىگە تېخى كىرمەي تۇرۇپلا، ئاسماندا قارا بۇلۇتلار پەيدا بولدى. بىر قانچە مىنۇت ئىچىدە قارا بۇلۇتلار يىغىلىپ قويۇقلاشتى، يېرىم سائەت بولا بولماي چىلەكلەپ قويغاندەك شاقىراپ قاتتىق يامغۇر يېغىشقا باشلىدى. خامانلىقتا يىغىلغان جامائەت تېخى دۇئاغا باشلىماي تۇرۇپلا ھاۋانىڭ قارىيىشقا باشلىغانلىقىغا ھەيرانلىق ئىلكىدە قاراپ تۇرۇپلا قالماستىن، بەلكى چىلىق-چىلىق ھۆل بولۇپ كەتكەن ئىدى. ئۇلار بىر تەرەپتىن خۇشاللىق كۆز ياشلىرىنى تۆكۈپ ئۇلۇغ ئاللاھقا شۈكۈر قىلسا، يەنە بىر تەرەپتىن بۇنىڭ سىرىنى بىلەلمەي، ھەيران بولغان ھالدا ئۆيلىرىگە قايتىشتى.

مۇسۇلمان بولۇشىمىز نېمىنى شەرت قىلىدۇ؟

بىز

* بىر بەندە بولۇش سۈپىتىمىز بىلەن ھەممە نەرسىمىزدە ئاللاھقا قەرزدارمىز.
* ھېچقانداق مەۋجۇداتنى ئۇنىڭغا شېرىك كەلتۈرمەيمىز.
* ئاللاھتىن باشقا ئىلاھنى قوبۇل قىلمايمىز.
* ئاللاھنى ھەممىدىن بەك ياخشى كۆرىمىز.
* يالغۇز ئاللاھقىلا قۇلچىلىق (ئىبادەت) قىلىمىز.
* يالغۇز ئاللاھقىلا دۇئا قىلىپ، ئۇنىڭدىن ياردەم تىلەيمىز.
* ئاللاھقا ئىشىنىمىز، ئۇنىڭ بىزنى يالغۇز ۋە ياردەمسىز تاشلاپ قويمايدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز.
* بارلىق ياخشىلىقلارنىڭ ئاللاھتىن كەلگەنلىكىنى بىلىپ، ئۇنىڭغا تەشەككۈر ئېيتىمىز.
* يالغۇز ئاللاھ ئۈچۈنلا ناماز ئوقۇپ، ئۇنىڭغا سەجدە قىلىمىز.
* ئاللاھنىڭ رەھمىتىنى ئۈمىد قىلىپ، ئازابىدىن قورقىمىز.
* ئۇلۇغ رەببىمىزنىڭ بۇيرىغانلىرىنى بىجا كەلتۈرىمىز.
* ئۇلۇغ رەببىمىز قىلما دېگەننى (مەنئى قىلغاننى) قىلمايمىز.
* ئاللاھنى ياخشى كۆرۈپ، ھەر قانداق ئەھۋالدا ھەمىشە ئۇنىڭ ئىسمىنى زىكىر قىلىمىز.
* ئاللاھنىڭ كالامى بولغان قۇرئانى-كەرىمنى ئوقۇشقا، ئاڭلاشقا ۋە چۈشىنىشكە تىرىشىمىز.

چۈنكى، بىز مۇسۇلمانمىز.

كىم قۇتقۇلدۇرىدۇ؟

رەسۇلۇللاھ ئەلەيھىسسالام قوشۇنلىرى بىلەن بىرلىكتە ئەرەبىستاننىڭ نەجىد رايونىغا سەپەر قىلىپ قايتقان ئىدى. قوشۇن مەدىنىگە قايتىش يولىدا قاتتىق ھېرىپ چارچاپ كەتكەن ئىدى. ھاۋا ئىسسىق ئىدى، ئۇلارنى ئۇزۇن سەپەر كۆتۈپ تۇراتتى. پېشىن ۋاقتى بولدى. بۈك ـ باراقسان دەرەخزارلىق ۋە چاتقاللىق بىر يەرگە كەلگەندە چۈشلۈك دەم ئېلىش ئۈچۈن توختىدى. ساھابىلەر پەيغەمبىرىمىزنى ياخشىراق ئارام ئېلىۋالسۇن دەپ ئەڭ باراقسان سايىلىق بىر يەرنى ئۇنىڭغا ئايرىدى. ئۆزلىرى ئۇنىڭدىن يىراقتىكى سايە يەرلەرگە تارقىلىشىپ كەتتى.

مۇسۇلمانلار قوشۇنى كىشىنى ھارغۇزىدىغان ئۇزۇن سەپەر ۋە ھاۋانىڭ تومۇز ئىسسىقى دەستىدىن ئولتۇرغان يېرىدىلا قاتتىق ئۇيقۇغا كەتتى. پەيغەمبىرىمىز يوپۇرماقلىرى قېلىن بولغان بىر دەرەخنىڭ ئاستىدا قىلىچىنى ئېسىپ قويۇپ ئۇخلاشقا ياتتى.

دۈشمەنلەر ئىسلام قوشۇنىنى مەخپىي چارلاپ يۈرەتتى. مۇسۇلمانلار ئۇخلاپ بىھۇش قالغان پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ ئۇلارنى جايلاش دۈشمەنلەرنىڭ كۆڭلىگە ياغدەك ياقتى. ئۇلار غاۋرەس ئىسىملىك بىر مۇشرىكنى كۈشكۈرتۈپ پەيغەمبىرىمىزنى ئۆلتۈرگۈزمەكچى بولدى. غاۋرەس ئىنسى ـ جىنغا تۇيدۇرماي، غىپپىدە پەيغەمبىرىمىز ئۇخلاۋاتقان يەرگە كەلدى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ دەرەخكە ئېسىپ قويۇلغان قىلىچىنى ئالدى. ئۇنى ئۆلتۈرەي دەپ قىلىچىنى كۆتۈرۈشى بىلەنلا پەيغەمبىرىمىزنىڭ مۇبارەك كۆزىنى ئاچقانلىقىنى كۆردى. بۇنى كۆرگەن مۇشرىك:

ـ ئەي مۇھەممەد! ئەمدى سېنى مېنىڭ قولۇمدىن كىم قۇتقۇزىدۇ؟ ـ دەپ سورىدى.

سۈيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ئۆزىنى ئۆلتۈرمەكچى بولىۋاتقان دۈشمەن ئالدىدا قىلچىلىك تەمتىرىمەي، تەمكىنلىك بىلەن:

ـ ئاللاھ قۇتقۇلدۇرىدۇ! ـ دەپ جاۋاب بەردى.

پەيغەمبىرىمىزنىڭ بۇنداق مۇستەھكەم ئىمانى ۋە ئاللاھقا بولغان ئىشەنچىسى ئالدىدا ھەيران قالغان مۇشرىكنىڭ قولىدىكى قىلىچ يەرگە چۈشۈپ كەتتى. پەيغەمبىرىمىز قىلىچنى قولىغا ئېلىپ:

ـ ئەمدى سېنى مېنىڭ قولۇمدىن كىم قۇتقۇزىدۇ؟ ـ دەپ سورىدى. نېمە قىلىشنى بىلەلمەي قورقۇپ كەتكەن مۇشرىك:

ـ توختا! مېنى دەرھال جازالىما! ـ دېدى. رەسۇلۇللاھ ئەلەيھىسسالام:

ـ ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوقلۇقىنى ۋە مېنىڭ ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىمنى قوبۇل قىلامسەن؟ ـ دەپ سورىدى. مۇشرىك:

ـ ياق، قوبۇل قىلمايمەن. لېكىن سەن بىلەن ئۇرۇشماسلىققا، سەن بىلەن ئۇرۇشىدىغان كىشىلەر بىلەن بىر سەپتە تۇرماسلىققا ۋەدە قىلىمەن. ـ دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆزىنى سۈيىقەست بىلەن ئۆلتۈرمەكچى بولغان مۇشرىكنى قويۇپ بەردى. بۇ ئەسنادا، ئاۋازنى ئاڭلاپ ئويغانغان ساھابىلەر يېتىپ كەلدى. مۇشرىك ئادەم ساھابىلەرنىڭ ھەيرانلىق بىلەن قاراپ تۇرۇشلىرى ئارىسىدا ئاستا ئۇ يەردىن يىراقلىشىپ غايىپ بولدى. ئۇنىڭغا پەيغەمبىرىمىزنىڭ كەڭ قورساقلىقى، ئەپۇچانلىقى قاتتىق تەسىر قىلغان ئىدى. ھەمراھلىرىنىڭ يېنىغا قايتىپ بارغان چېغىدا ئېغىزىدىن شۇ سۆزلەر چىقتى:

ـ ھازىر مەن ئەڭ ياخشى ئىنساننىڭ يېنىدىن كەلدىم. (بۇخارى، «جىھاد»، 84)

پەيغەمبىرىمىز ئاللاھنى ئىنتايىن ياخشى كۆرەتتى

پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاللاھتائالانى ھەممىدىن ئارتۇق ياخشى كۆرەتتى. **ھېچقانداق سۆيگۈ-مۇھەببەتنى ئاللاھقا بولغان سۆيگۈ-مۇھەببەتتىن ئارتۇق تۇتمايتتى.** بۇ ھالەتنىڭ داۋاملىق بولۇشى ئۈچۈن ئۇلۇغ رەببىگە قولىنى ئېچىپ: «ئاللاھىم! سېنىڭ سۆيگۈڭنى ماڭا جېنىمدىن، ئائىلەمدىن ۋە سوغۇق سۇدىن تېخىمۇ ئۈستۈن قىلغىن!» دەپ دۇئا قىلاتتى. (تىرمىزى: «دەئاۋات»، 72)

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كائىنات، ئىنسانلار، ھايۋانلار ۋە باشقا مەخلۇقاتلار بىلەن بولغان **بارلىق مۇناسىۋەتلىرىدە ئاللاھنىڭ سۆيگۈسىگە ئېرىشىشنى نىشان قىلاتتى.** ئاللاھنى ياخشى كۆرگەنلىكى ئۈچۈن، ئۇنىڭ مەخلۇقاتلىرىغا قارىتا مەرھەمەت، شەپقەت بىلەن مۇئامىلە قىلاتتى. ھەر بىر ئىش ھەرىكىتىدە ئاللاھنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشىشنى ئارزۇ قىلىپ: «ئاللاھىم! سەندىن سېنى ياخشى كۆرۈشنى، سېنى ياخشى كۆرگۈچىلەرنى ياخشى كۆرۈشنى ۋە سېنىڭ ياخشى كۆرۈشۈڭگە ئېرىشتۈرىدىغان ئەمەللەرنى ياخشى كۆرۈشنى تىلەيمەن» (تىرمىزى: «دەئاۋات»، 72) دېگەن دۇئانى ئېغىزىدىن چۈشۈرمەيتتى.

«ئاللاھنى زىكىر قىلغۇچى بىلەن ئۇنى زىكىر قىلمىغۇچى كىشى ئوتتۇرىسىدىكى پەرق تىرىك ئادەم بىلەن ئۆلۈك ئادەم ئوتتۇرىسىدىكى پەرققە ئوخشايدۇ. (بۇخارى: «دەئاۋات»، 66) دېگەن پەيغەمبىرىمىز **ئاللاھنى كۆپ زىكىر قىلاتتى.** ھەر قانداق ئىشنى ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايتتى. ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىم ۋە سۈپەتلىرىنى زىكىر قىلىشتىن خۇشاللىق ھېس قىلاتتى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز **ئاللاھنىڭ ئەمر-پەرمانلىرىنى ئورۇنلىيالماي قېلىشتىن قاتتىق قورقاتتى.** كۆڭلىدە ھەر دائىم ئاللاھنىڭ سۆيگۈ ۋە رەھمىتىدىن ئۇزاقلىشىپ قالارمەنمۇ دەپ ئەندىشە قىلاتتى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«ئاللاھىم! سەن مېنىڭ رەببىمسەن. سەندىن باشقا ئىبادەتكە لايىق ئىلاھ يوقتۇر. مېنى سەن ياراتتىڭ. مەن سېنىڭ بەندەڭمەن. ئەزەلدە ساڭا بەرگەن ۋەدەمدە ھازىرغىچە كۈچۈمنىڭ يېتىشىچە تۇرۇۋاتىمەن. قىلىپ سالغان سەھۋەنلىكلىرىمنىڭ شەررىدىن ساڭا سېغىنىمەن. ماڭا لۇتۇف قىلىپ بەرگەن نېمەتلەرنى ئۇلۇغ دەرگاھىڭدا تەشەككۇر بىلەن زىكىر قىلىمەن، گۇناھىمنى ئىقرار قىلىمەن. مېنى مەغپىرەت قىلغىن! شۈبھىسىزكى، گۇناھلارنى سەندىن باشقا ئەپۇ قىلغۇچى يوقتۇر.»

(بۇخارى: «دەئاۋات»، 2)

يۈرىگى ئۇلۇغ رەببىمىزگە ھۆرمەت ۋە سۆيگۈ-مۇھەببەت بىلەن سوقاتتى. ھۆرمەت ۋە ئىتائەتتە كەم-كۈتىسىز ئىدى، «سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا ئاللاھنى ئەڭ ياخشى بىلىدىغىنى ۋە ئۇنىڭدىن ئەڭ قورقىدىغىنى مەن» دېگەن ئىدى. (بۇخارى: «ئىمان»، 5) ئاللاھنىڭ ئازابىنىڭ دەھشەتلىكلىكىنى ئەستىن چىقارمايتتى. قاتتىق بوران چىققاندا، گۈلدۈرماما گۈلدۈرلىگەندە ياكى ئاسماندا قارا بۇلۇتلار يىغىلغاندا ئىلگىرىكى قەۋملەرنىڭ ھالاك قىلىنغانلىقىنى يادىغا كەلتۈرەتتى. مۇشۇنداق ئەھۋاللاردا ئاللاھنىڭ ئازابىدىن قورقۇپ دۇئا قىلاتتى، ناماز ئوقۇيتتى. قۇرئانى-كەرىم ئوقۇغاندا، ئاڭلىغاندا ياكى نامازدا قەلبى ئاللاھتىن قورقۇپ تىترەپ، كۆز ياشلىرىنى تۇتالماي يىغلايتتى.

پەيغەمبىرىمىز **ھەر ۋاقىت ئاللاھنىڭ ياردىمى ۋە مەرھەمىتىگە ئىشەنچ قىلىپ، ئۆزىنى ئۇنىڭغا تاپشۇراتتى.** ھىجرەت مەزگىلىدە پەيغەمبىرىمىز بىلەن ھەزرىتى ئەبۇبەكرى يوشۇرۇنۇپ تۇرغان غارنىڭ ئالدىغا كەلگەن مەككە مۇشرىكلىرىنى

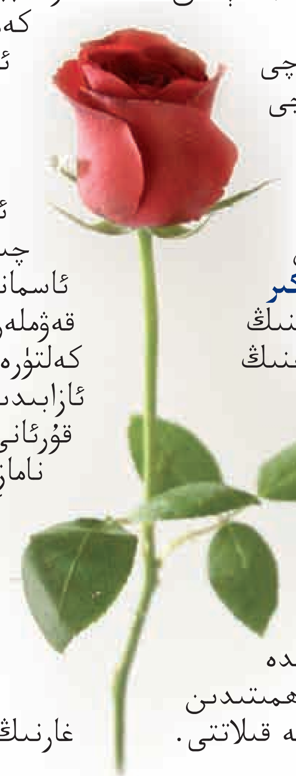

كۆرگەندە، ئەبۇبەكرى ئۇلارنىڭ پەيغەمبىرىمىزگە چېقىلىشىدىن قورقۇپ ئەنسىرەپ تۇرغاندا ئۇنىڭغا: «قورقما، ئاللاھ بىز بىلەن بىللە» دېگەن ئىدى.

پەيغەمبىرىمىز ئاللاھنىڭ ئازابىنىڭ ئىنتايىن شىددەتلىك ئىكەنلىكىنى بىلىش بىلەن بىرلىكتە ئۇنىڭ رەھمىتىدىن ئەسلا ئۈمىد ئۈزمەيتتى. **قورقۇش بىلەن ئۈمىدلىنىش ئارىسىدا تەڭپۇڭ بىر هايات ياشايتتى.** پەيغەمبەر بولغان تۇرۇغلۇق ئۆزىنىڭمۇ پەقەت ئاللاھنىڭ رەھمىتى بىلەنلا جەھەننەمدىن قۇتۇلالايدىغانلىقىنى ئېيتقان ئىدى. «دۇئا ئىبادەتنىڭ مېغىزىدۇر» (تىرمىزى: «دەئاۋات»، 1) دەپ، ياخشى بەندە بولۇش ئۈچۈن ھەر دائىم ئاللاھقا دۇئا قىلاتتى. ئۇنىڭدىن ياردەم، رەھمەت ۋە مەغپىرەت تىلەيتتى.

پەيغەمبىرىمىز **ئىنسانلارنىڭ ئىچىدە ئاللاھقا ئەڭ كۆپ شۈكۈر قىلغۇچى ئىدى.** ئاللاھقا بولغان سۆيگۈسىنى كېچە-كۈندۈز قىلغان ئىبادەتلىرىدە ئىپادىلەشكە تىرىشاتتى. ئاللاھقا شۈكۈر قىلىش ئۈچۈن پەرز ئىبادەتلەرنى قىلىپلا قالماستىن، نەپلە ئىبادەتلەرنىمۇ قىلاتتى. بىر ئاينىڭ ئىچىدىكى مەلۇم كۈنلەردە روزا تۇتۇپ، كېچىلىرى ناماز ئوقۇيتتى. ھەتتا ئۇزۇن مۇددەت ئۆرە تۇرغانلىقى ئۈچۈن پۇتى ئىششىپ كەتكەن چاغلارمۇ بولغان ئىدى. بىر قېتىم ئۇنىڭدىن «ئۆتمۈشتىكى ۋە كەلگۈسىدىكى بارلىق گۇناھلىرى ئەپۇ قىلىنغان تۇرۇغلۇق، يەنە نېمىشقا ئۆزىنى بۇنداق ھارغۇزىدىغانلىقىنىڭ سەۋەبى» سورالغاندا: «ئاللاھقا شۈكۈر قىلىدىغان بىر بەندە بولسام بولمامدىكەن؟!» دەپ جاۋاب بەرگەن ئىدى. (بۇخارى. «تەپسىر» 48-سۈرە، 2)

ھەممە جەھەتتىن بىزنىڭ ئەڭ ياخشى ئۈلگىمىز ۋە رەھبىرىمىز بولغان پەيغەمبىرىمىز ھەقىقىي شۈكۈرنىڭ ئاللاھقا ئىتائەت ۋە ئىبادەت قىلىش ئارقىلىق بولىدىغانلىقىنى كۆرسەتكەن ئىدى. ھەمىشە شۈكۈر قىلىدىغان بىر بەندە بولۇشقا تىرىشاتتى. «ئاللاھىم! سېنى ئەسلەپ زىكىر قىلىشىم، نېمەتلىرىڭگە شۈكۈر قىلىشىم ۋە ساڭا ياخشى ئىبادەت قىلىشىم ئۈچۈن ماڭا ياردەم قىلغىن!» (ئەبۇ داۋۇد، «ۋىتىرى»، 26) دەپ دۇئا قىلىپ، بىزلەرگىمۇ مۇشۇنداق دۇئا قىلىشنى تەۋسىيە قىلغان ئىدى. **باياشاتلىقتا ۋە قىيىنچىلىقتا ئاللاھقا ھەمدۇ-سانا ئېيتاتتى.** ئاللاھ ئۇنىڭغا بەرگەن ھەر نېمەت ئۈچۈن «ئەلھەمدۇلىللاھ»، دەپ كۆڭلىگە كەلگەننى تىلى بىلەن ئىپادىلەيتتى.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ
مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ
عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا
يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ
الْعَظِيمُ ۝

ئايەتەل ـ كۇرسي

«بىر ئاللاھتىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر؛ ئاللاھ ھەمىشە تىرىكتۇر، ھەممىنى ئىدارە قىلىپ تۇرغۇچىدۇر؛ ئۇ مۈگدەپ قالمايدۇ، ئۇنى ئۇيقۇ باسمايدۇ؛ ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى ھەممە نەرسە ئاللاھنىڭ (مۈلكى)دۇر؛ ئاللاھنىڭ رۇخسىتىسىز كىممۇ ئاللاھنىڭ ئالدىدا شاپائەت قىلالىسۇن؛ ئاللاھ ئۇلارنىڭ ئالدىدىكى (يەنى دۇنيادا قىلغان)، كەينىدىكى (يەنى ئۇلار ئۈچۈن ئاخىرەتتە تەييارلىغان) ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى بىلىپ تۇرىدۇ؛ ئۇلار ئاللاھنىڭ مەلۇماتىدىن (ئاللاھ) ئۇلارغا بىلدۈرۈشنى خالىغان نەرسىلەردىن (يەنى پەيغەمبەرلەرنىڭ تىلى ئارقىلىق بىلدۈرگەن نەرسىلەردىن) باشقا ھېچ نەرسىنى بىلمەيدۇ، ئاللاھنىڭ كۇرسى (مەلۇماتى) ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئاسمان ـ زېمىننى ساقلاش ئۇنىڭغا ئېغىر كەلمەيدۇ. ئۇ يۇقىرى مەرتىۋىلىكتۇر، ھەممىدىن ئۇلۇغدۇر.»

(بەقەرە سۈرىسى 255 ـ ئايەت)

سوئاللار

تېپىشماق تاپايلى

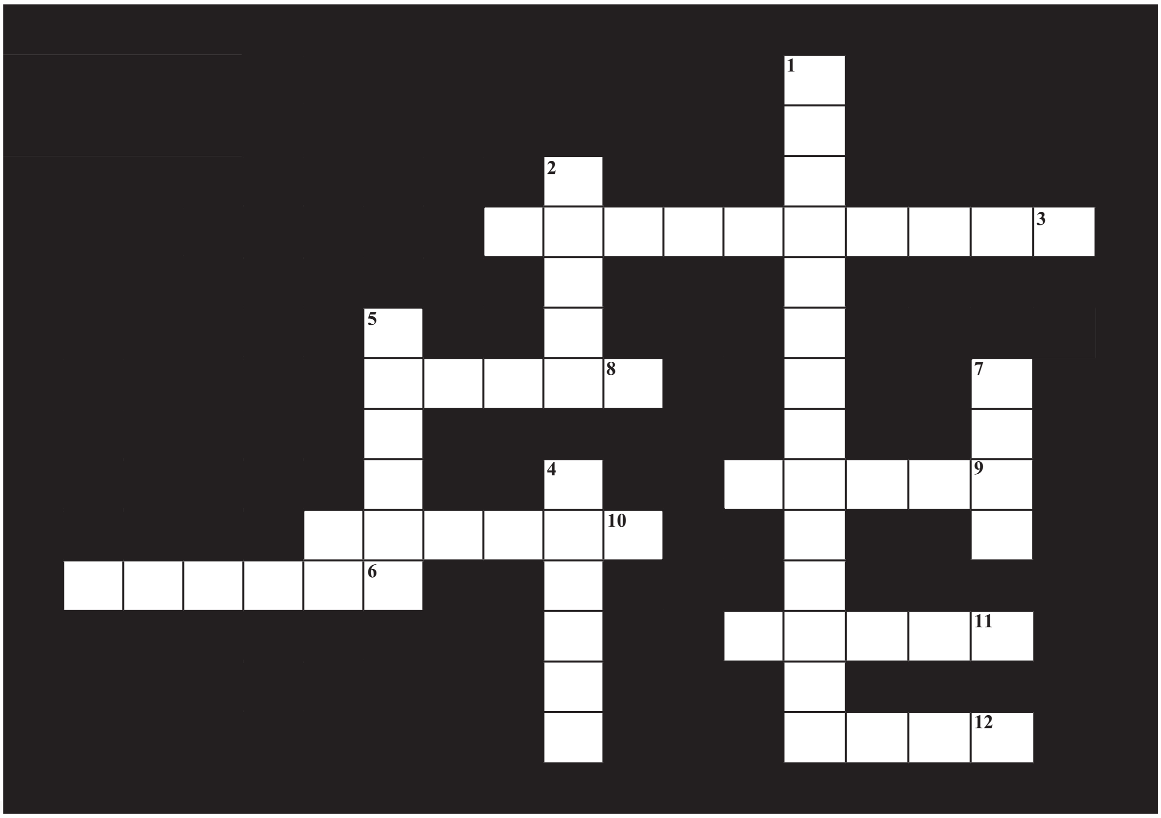

1	ئاللاھنىڭ بارلىقى ۋە بىرلىكىنى داۋاملاشتۇرۇشى ئۈچۈن باشقا ھېچقانداق مەخلۇققا موھتاج ئەمەسلىكى	7	ئاللاھنىڭ ئاخىرلىشىشىنىڭ يوقلۇقى
2	ئاللاھنىڭ ھەممىنى كۆرۈپ تۇرىدىغانلىقى	8	ئاللاھنىڭ خالىشى ۋە خالىغىنىنى قىلىشى
3	ئاللاھنىڭ يەككە ـ يېگانە، يالغۇز ئىكەنلىكى	9	ئاللاھنىڭ باشلىنىشىنىڭ يوقلۇقى
4	ئاللاھنىڭ ھەممىنى يوقتىن يارىتىشى	10	چەكسىز مەرھەمەت ئىگىسى (ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان) ئىكەنلىكى
5	پۈتكۈل مەخلۇقاتلارنىڭ رىزقىنى بېرىشى	11	دۇئالارنى ئىجابەت قىلغۇچى
6	پۈتۈن كائىناتنى تەسەررۇپ قىلغۇچى	12	توغرا يول كۆرسەتكۈچى

تۆۋەندىكى بوشلۇقلارغا تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەردىن مۇۋاپىق بولغىنىنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار.

(ۋۇجۇدقا / يوپۇرماق / ياخشى كۆرسەڭلار / دۇئا / ياخشى كۆرسۇن / ئەتراپىدىكى / يېقىنمەن / دىللار / ئاللاھ / ئۆزىدە)

1. «ئىنسانلارغا (ئاسمان-زېمىن) ...... ۋە ئۆزلىرىدىكى (قۇدرىتىمىزگە دالالەت قىلىدىغان) ئالامەتلەرنى كۆرستىمىز.»
2. «قۇرۇقلۇقتىكى، دېڭىزدىكى نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى ئاللاھ بىلىدۇ. (دەرەختىن) تۆكۈلگەن ......تىن ئاللاھ بىلمەيدىغان بىرەرسىمۇ يوق.»
3. ئاللاھ بىرەر شەيئىنى (يارىتىشنى) ئىرادە قىلسا، ئۇنىڭغا «...... كەل» دەيدۇ-دە، ئۇ ۋۇجۇدقا كېلىدۇ.»
4. «ئىمان ئېيتقۇچىلار ......نى ھەممىدىن بەك ياخشى كۆرگۈچىلەردۇر.»
5. «(ئى مۇھەممەد! ئۇلارغا) ئېيتقىنكى، «ئەگەر سىلەر ئاللاھنى ......، ماڭا ئەگىشىڭلاركى، ئاللاھ سىلەرنى ياخشى دوست تۇتىدۇ، (ئۆتكەنكى) گۇناھىڭلارنى مەغپىرەت قىلىدۇ. ئاللاھ ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر، ناھايىتى مېھرىباندۇر.»
6. «بىلىڭلاركى، ...... ئاللاھنى ياد ئېتىش بىلەن ئارام تاپىدۇ.»
7. «...... ئىبادەتنىڭ مېغىزىدۇر.»
8. «بەندىلىرىم سەندىن مەن توغرىلىق سورىسا (ئۇلارغا ئېيتقىنكى)، مەن ھەقىقەتەن ئۇلارغا ......، ماڭا دۇئاقىلغۇچىنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىمەن.»

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى

1. بىر مۇسۇلماندا تۆۋەندىكى ئۈچ خۇسۇسىيەتتىن قايسىسى بولسا، ئىماننىڭ لەززىتىنى تېتىيالايدۇ؟

ئا) ئاللاھ ۋە رەسۇلۇللاھنى ھەممىدىن بەك ياخشى كۆرسە،
ئە) ياخشى كۆرگىنىنى ئاللاھ ئۈچۈن ياخشى كۆرسە،
ب) ئاللاھ ئۇنى كۇفۇر(دىنىنى ئىنكار قىلىش) پاتقاقلىقىدىن قۇتقۇزغاندىن كېيىن، قايتا كۇفۇرغا قايتىشنى ئوتقا تاشلىنىش كەبى قورقۇنچلۇق ۋە خەتەرلىك بىر ئىش دەپ بىلسە،
پ) يۇقارقى خۇسۇسىيەتلەرنىڭ ھەممىسى

2. دۇئا ئۈچۈن تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى خاتا؟

ئا) دۇئا قىلىش ئۈچۈن ئالاھىدە ۋاقىت ۋە ئالاھىدە ماكان بولۇشى شەرت ئەمەس.
ئە) دۇئا قىلىش ئۈچۈن تاھارەت ئېلىش زۆرۈر.
ب) دۇئا بىزنىڭ رەببىمىز بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىمىزنى ھەممىشە جانلىق تۇتىدۇ.
پ) باياشات، راھەت چاغلىرىمىزدا دۇئا قىلايلىكى، قىسىنچىلىق، قىيىنچىلىقتا قالغان چاغلىرىمىزدا رەببىمىز بىزگە ياردەم قىلسۇن.

3. تۆۋەندىكى جۈملىلەردىن قايسىسىنى پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئاللاھتائالانى ئىنتايىن ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى ئىپادىلەشتە دېگىلى بولمايدۇ؟

ئا) ئاللاھنىڭ ئىسمىنى كۆپ زىكىر قىلاتتى.
ئە) بارلىق ئىش-ھەرىكەتلىرىدە ۋە گەپ-سۆزلىرىدە ئاللاھنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشىشنى كۆزلەيتتى.
ب) بەش ۋاقىت نامازدا ئەسھابىغا ئىمام بولاتتى.
پ) ئاللاھقا شۈكۈر قىلىش ئۈچۈن كۆپ دۇئا ۋە ئىبادەت قىلاتتى.

4. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى بىز ئاللاھقا ئىمان ئېيتىش ئارقىلىق ئېرىشكەنلىرىمىزدىن ئەمەس؟

ئا) بارلىق ئىنسانلارنىڭ ياخشى كۆرۈشكە ئېرىشكىلى بولىدۇ.
ئە) بىزگە چەكسىز ئىشەنچ ۋە خاتىرجەملىك تۇيغۇسى ئاتا قىلىدۇ.
ب) يارىتىلغۇچىلارغا مېھرى-شەپقەت بىلەن مۇئامىلە قىلىشىمىزغا تۈرتكە بولىدۇ.
پ) سۆز-ھەرىكەتلىرىمىزنى كونترول قىلغۇزىدۇ.

5. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسىنى ئاللاھنىڭ بارلىقى ۋە بىرلىكىنى چۈشەندۈرۈشتە تىلغا ئالغىلى بولمايدۇ؟

ئا) ھەر سەنئەت ئەسىرىنىڭ بىر سەنئەتكارى بار، بۇ كائىناتنىڭمۇ بىر ياراتقۇچىسى باردۇر.
ئە) ئادەم بەدىنىدىكى مۇكەممەل تۈزۈلۈش ۋە فۇنكسىيەنىڭ ئۆزلىكىدىن بارلىققا كېلىشى مۇمكىن ئەمەس. بىر ياراتقۇچىنىڭ بارلىقىنى كۆرسىتىدۇ.
ب) قۇياشنىڭ چىقىشى، پېتىشى، كېچە-كۈندۈز ۋە پەسىللەرنىڭ ئالمىشىپ تۇرۇشىنىڭ ئۆزلىگىدىن تاسادىپىي بولۇشى مۇمكىن ئەمەس. كائىناتتىكى بۇ مۇكەممەل قانۇنىيەت بىر ئىلاھنىڭ بارلىقىنى كۆرسىتىدۇ.
پ) ھەر ئىنساننىڭ ياخشى ياكى يامانىنى تاللاش ئەركىنلىگى بار.

جاۋابلار

تېپىشماق تاپايلى

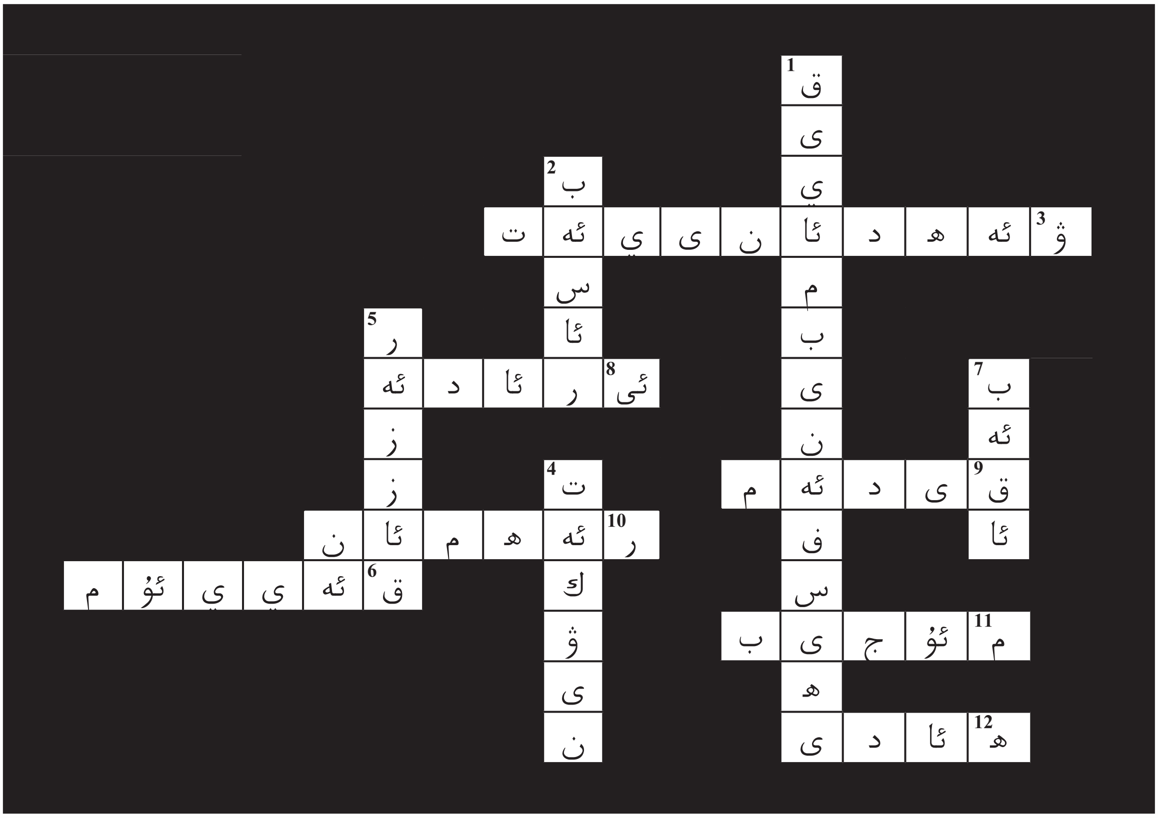

تۆۋەندىكى بوشلۇقلارغا تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەردىن مۇۋاپىق بولغىنىنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار.

1. ئۆزلىرىدىكى
2. يوپۇرماق
3. ۋۇجۇدقا
4. ئاللاھ
5. ياخشى كۆرسەڭلار
6. دىللار
7. دۇئا
8. يېقىنمەن.

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى

1 ـ پ　2 ـ ئە　3 ـ ب　4 ـ ئا　5 ـ پ

ياخشىلىق ۋە گۈزەللىكنىڭ سىمۋولى

پەرىشتىلەرگە ئىشىنىش

- كۆرۈنىدىغان ۋە كۆرۈنمەيدىغان مەۋجۇداتلار
- پەرىشتىلەرگە ئىشىنىش
- پەرىشتىلەرنىڭ ئالاھىدىلىكلىرى ۋە ۋەزىپىلىرى
- پەرىشتىلەرگە ئىشىنىش ئارقىلىق ئېرىشىدىغانلىرىمىز
- شەيتاننىڭ خۇسۇسىيەتلىرى
- پەيغەمبىرىمىز ۋە پەرىشتىلەر

پەرىشتىنىڭ ئاۋازى

خېلىل تەپەككۇر، مۇلاھىزە قىلىشنى ياخشى كۆرىدىغان، ئەقىللىق، ئەستايىدىل بالا ئىدى. ئۆزى دۇچ كەلگەن ھەر قانداق بىرەر ۋەقە ياكى ھادىسە، خىيالىغا كەلگەن كۆز قاراشنىڭ سەۋەبلىرى ھەققىدە ئىزدىنىپ، كۆپىنچە ئەھۋاللاردا پايدىلىق ياخشى خۇلاسىلەرنى يەكۈنلەپ چىقالايتتى.

بىر كۈنى، خېلىل دادىسىغا مۇنداق دېدى:

- دادا، ئانامنىڭ بىز ئۈچۈن ئىشلەپ ھېرىپ-چارچاپ كەتكەنلىكىنى كۆرگىنىمدە بەزىدە كۆڭلۈم بىئارام بولىدۇ. ئىچىمدە ئۇنىڭغا ياردەم قىلساملىكەن دەپ ئويلايمەن-دە، ئانامغا ياردەملىشىمەن. بەزىدە ئۇنىڭ ماڭا ئېھتىياجى بارلىقىنى ئېنىق بىلىپ تۇرساممۇ، سىرتقا چىقىپ ئوينىغۇم كېلىدۇ-دە، ئانامغا قارىماي، سىرتقا چىقىپ ئوينايمەن. ئانامغا شۇنچە ئامراق تۇرۇپ، نېمىشقا بۇنداق قىلىدىغانلىقىمنى بىلەلمەيمەن.

دادىسى خېلىلنىڭ بۇنداق سوئاللىرىغا كۆنۈپ كەتكەن ئىدى. ئوغلىنىڭ كۆڭلىدە ئويلىغانلىرىنى ئۈچۈق دەيدىغان مىجەزىنى ياقتۇراتتى.

- ئوغلۇم، بۇ خىل ئەھۋال يالغۇز سەندىلا ئەمەس، ھەممە كىشىدە بولىدۇ. - دېدى خېلىلغا.

- راستمۇ دادا؟ ئۇنداق بولسا خوش بولدۇم. يالغۇز مەنلا شۇنداق ئوخشايمەن دەپ داۋاملىق ئۆزەمنى ئەيىپلەپ يۈرەتتىم. ئەمما بۇ زادى نېمە سەۋەپتىن شۇنداق بولىدۇ؟ بۇلار بىر-بىرىگە زىت خىياللار ئەمەسمۇ؟

- ئەلۋەتتە شۇنداق! ئىنسان ھەر دائىم ئۆزى كۆز بىلەن كۆرەلمەيدىغان، بىر-بىرىگە زىت ئىككى مەۋجۇداتنىڭ تەسىرى ئاستىدا تۇرغانلىقى ئۈچۈن مانا مۇشۇنداق پەرقلىق خىياللارنى قىلىدۇ. بۇ مەۋجۇداتنىڭ بىرى پەرىشتە، بىرى شەيتان.

- پەرىشتە بىزگە نېمە قىلىدۇ، دادا؟

- پەرىشتە بىزنى ياخشىلىققا ئۈندەپ، ياخشى بول دەيدۇ. بىزنىڭ يامان ئىش قىلىشىمىزنى خالىمايدۇ. ناچار ئىش قىلساق پەرىشتە بىئارام بولىدۇ.

- ئۇنداقتا، شەيتان نېمە قىلىدۇ، دادا؟

- ئۇ بىزنى ھەر دائىم ناچار ئىشلارنى قىلىشقا كۈشكۈرتىدۇ. سەت گەپ قىلىشىمىزنى، كىشىلەرنى رەنجىتىشىمىزنى خالايدۇ. ئاللاھنىڭ ئەمرلىرىگە ئىتائەت قىلماسلىقىمىزنى ئارزۇ قىلىدۇ. چوڭلىرىمىزغا قارشى چىقساق، ئاتا-ئانىمىزنىڭ گېپىنى ئاڭلىمىساق خۇشال بولىدۇ.

- شۇنداقمۇ دادا، ئەمما مەن بىرەر ياخشى ئىش ياكى يامان ئىش قىلماقچى بولغىنىمدا ئىچىمدىن «بۇنى قىل!» ياكى «ئۇنى قىلما!» دېگەندەك ئاۋازلارنى ئاڭلىمايمەنغۇ؟!

- ئوغلۇم، پەرىشتە ۋە شەيتاننىڭ ئاۋازى بىزنىڭ ئاۋازىمىزغا ئوخشىمايدۇ. ئۇلار بىزنىڭ ھېس-تۇيغۇلىرىمىزغا بىۋاستە تەسىر كۆرسەتمەكچى بولىدۇ. سەن تىلغا ئالغان مىسالنى تەھلىل قىلىپ باقايلى:

«ئانام بەك ھېرىپ كەتتى. ياردەملەشكۈدەك بىرەر كىشىمۇ يوق. ئانام بىر ئاز ئارام ئالسۇن. بىز ئۈچۈن ئۆزىنى ئۇپرىتىۋاتىدۇ. ئانامغا بىر دەم ياردەملىشەي!» دەپ ئويلىغان چېغىڭدا، بىلگىنكى، ئۇ خىيال پەرىشتىنىڭ ئاۋازىدۇر. ئەگەر ئاناڭنىڭ مۇشۇ ھالىنى كۆرۈپ تۇرۇغلۇق ئۆز-ئۆزەڭگە:

«ئانامنىڭ ھېرىش ھارماسلىقى بىلەن مېنىڭ نېمە كارىم؟ ھازىر ھېچكىمگە ياردەم قىلغۇم يوق» دەپ ئويلىساڭ، شەيتاننىڭ سېنى ئالدىماقچى بولىۋاتقانلىقىنى چۈشەنسەڭ بولىدۇ.

بەزىدە شەيتاننىڭ ۋەسۋەسىسى غالىپ كېلىدۇ-دە، سېنى ئۆزەڭمۇ خالىمايدىغان سۆز-ھەرىكەتلەرنى قىلىشقا مەجبۇرلايدۇ:

«ئانام ئىشلىسە، ئۆيى ئۈچۈن ئىشلەيدۇ. ھەممە كىشى ۋەزىپىسىنى ئادا قىلىدۇ. قانداق قىلمەن ھېرىپ كەتكەن بولسا!» دېگەن خىيالنى قىلغۇزىدۇ. مانا بۇ چاغدا دەرھال ئۆزىمىزنى تۇتىۋېلىپ، شەيتاننىڭ ئالدام خالتىسىغا چۈشمەسلىكىمىز لازىم.

پەرىشتىنىڭ ۋە شەيتاننىڭ ئاۋازىنى تونۇۋېلىشنىڭ ئۇچۇن ساڭا يەنە بىر يىپ ئۇچى دەپ بېرەي:

ئاللاھ ۋە پەيغەمبەر بىزدىن تەلەپ قىلغان ئىشلارنى قىلىشنى ئارزۇ قىلساق، بىلگىنكى، بۇ ئارزۇ پەرىشتىنىڭ تەسىرى بىلەن كۆڭلىمىزدە مەيدانغا كەلگەندۇر. بۇنىڭ ئەكسىچە بىر ئارزۇ-ئىستەك ئىچىمىزدە بولسا، بۇ شەيتاننىڭ ۋەسۋەسىسى بىلەن مەيدانغا كەلگەندۇر. شەيتان بىزنى دىندىن، ياخشى ئىشلارنى قىلىشتىن ئۇزاقلاشتۇرماقچى بولىدۇ.

- دادا، پەرىشتە بىلەن شەيتاننى نېمىشقا كۆرەلمەيمىز؟ ئۇلارنىڭ قانداقلىقىنى دەپ بەرگىنە.

- ئوغلۇم، ئۇلارنىڭ تۇرقى، يارىتىلىشى بىزدىن پەرقلىق بولغاچقا كۆرەلمەيمىز. بۇلارنى ساڭا باشقا بىر چاغدا دەپ بېرەي. ھازىر ئىشقا ماڭمىسام بولمايدۇ.

خېلىل دادىسىغا تەشەككۈر ئېيتتى. پەرىشتە ۋە شەيتاننى ئويلاشقا باشلىدى...

ـ م. ياشار كاندەمىر

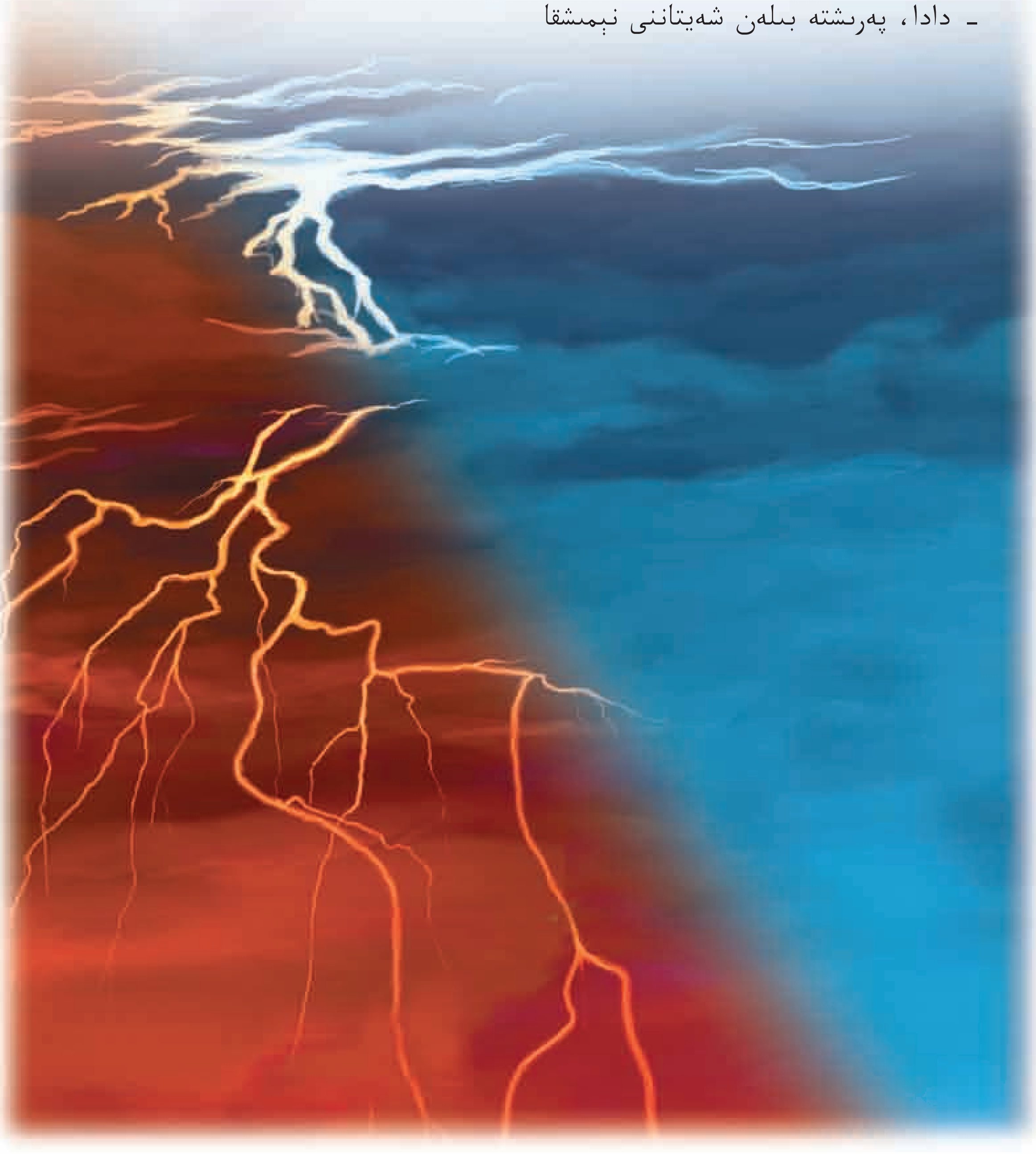

كۆرۈنىدىغان ۋە كۆرۈنمەيدىغان مەۋجۇداتلار

ئالەمدىكى پۈتكۈل مەخلۇقاتلارنى ياراتقۇچى ۋە بىز تۇرۇۋاتقان بۇ كائىناتنى قائىدە-تەرتىپلىك قىلغۇچى ئاللاھتۇر. ئۇلۇغ ئاللاھ ئالەمدە بىز كۆرەلەيدىغان ۋە كۆرەلمەيدىغان سان-ساناقسىز مەۋجۇداتلارنى ياراتقان.

كائىناتتىكى مەۋجۇداتلارنىڭ بەزىسىنى كۆز بىلەن كۆرگىلى، سەزگۈ ئەزالىرىمىز بىلەن بىلگىلى بولىدۇ. لېكىن مەۋجۇداتلار پەقەتلا بىزنىڭ ھېس قىلالىغانلىرىمىزدىن ئىبارەت ئەمەس. بىز كۆرەلمەيدىغان ۋە ھېس قىلالمايدىغان مەۋجۇداتلارمۇ بار.

بىر شەيئىنىڭ بار ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىش ئۈچۈن چوقۇم ئۇنى ئۆز كۆزىمىز بىلەن كۆرۈشىمىز شەرت ئەمەس. كۆرمەي تۇرۇپمۇ بار ئىكەنلىكى ئېتىراپ قىلىنىدىغان نۇرغۇن نەرسىلەر بار. مەسىلەن: ئەقىل، سۆيگۈ-مۇھەببەت، مېھرى-شەپقەت ۋە خۇشاللىقنى كۆز بىلەن كۆرەلمەيمىز. لېكىن ھەممىمىز بۇلارنىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىمىز. شۇنىڭدەك توك سىمىدىكى ئېلېكتىر ئېقىمىنى، ھاۋادىكى ئاۋاز دولقۇنىنى كۆز بىلەن كۆرەلمەيمىز. بۇ مىساللار بىزگە مەۋجۇداتلار دۇنياسىنىڭ پەقەتلا بىز كۆزىمىز بىلەن كۆرەلەيدىغان شەيئىلەردىن ئىبارەت ئەمەسلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

ئىنسانلار، ھايۋانلار، ئۆسۈملۈكلەر، تاغلار، دېڭىز-ئوكيانلار، دەل-دەرەخلەر، گۈل-چېچەكلەر، قۇياش، ئاي ۋە يۇلتۇز قاتارلىقلار كۆرگىلى بولىدىغان مەۋجۇداتلاردۇر. پەرىشتىلەر بىلەن شەيتان كۆرگىلى بولمايدىغان مەۋجۇداتلار ئارىسىدا يەر ئالىدۇ. ئۇلارنى كۆرەلمىگەنلىكىمىزنىڭ سەۋەبى كۆزىمىزنىڭ ئۇلارنى كۆرەلەيدىغان قابىلىيەتتە يارىتىلمىغانلىقىدىندۇر. بىز پەرىشتىلەرنى ۋە شەيتاننى كۆرەلمەيمىز، ئەمما ئۇلارنىڭ بارلىقىغا ئىشىنىمىز. چۈنكى، رەببىمىز پەرىشتىلەرنىڭ ۋە شەيتاننىڭ بار ئىكەنلىكىنى قۇرئانى-كەرىمدە بىزگە بىلدۈرگەن.

پەرىشتىلەرگە ئىشىنىش

پەرىشتىلەر ئاللاھنىڭ ئەمرى بىلەن خىلمۇ-خىل ۋەزىپىلەرنى ئىجرا قىلىش ئۈچۈن يارىتىلغان مەۋجۇداتلاردۇر. پەرىشتىلەرنى كۆزىمىزدە كۆرەلمەيمىز، سەزگۈ ئەزالىرىمىزدا سىزەلمەيمىز. شۇڭا ئۇلار توغرىسىدىكى مەلۇماتلارنى پەقەتلا قۇرئانى-كەرىمدىن ۋە پەيغەمبىرىمىزنىڭ سۆزلىرىدىن بىلەلەيمىز.

پەرىشتىلەرنىڭ بار ئىكەنلىكىنى گۇمانلانماي قوبۇل قىلىش ئىسلام دىنىنىڭ ئاساسلىق ئىمان ئاساسلىرىدىن بىرىدۇر. پەرىشتىلەرنى ئىنكار قىلىش دېگەنلىك ۋاستىلىك ھالدا ۋەھيىنى، پەيغەمبەرنى، پەيغەمبەرلەر ئېلىپ كەلگەن كىتابلارنى ۋە تەبلىغ قىلغان دىنىنى ئىنكار قىلىش دېگەنلىك بولىدۇ. چۈنكى، ئاللاھتىن پەيغەمبەرلەرگە ۋەھيىنى پەرىشتە ئېلىپ كەلگەن. شۇڭا، ئاللاھنىڭ ۋەھيى نازىل قىلغانلىقىغا، پەيغەمبەرلەرگە ۋە كىتابلارغا ئىمان ئېيتقان بىر كىشى پەرىشتىلەرگىمۇ ئىشىنىشى كېرەك.

پەرىشتىلەرنىڭ ئالاھىدىلىكلىرى

پەرىشتىلەرنىڭ ئىنسانلاردىن ۋە باشقا مەخلۇقاتلاردىن پەرقلىنىدىغان بىر قانچە خىل ئالاھىدىلىكى بار. پەرىشتىلەر نۇردىن يارىتىلغان بولۇپ، ئىنتايىن كۈچلۈك، ناھايىتى تىز ھەرىكەت قىلالايدۇ. شۇڭا قىسقا ۋاقىت ئىچىدىلا ئۇزاق مۇساپىلەرگە بېرىپ كېلەلەيدۇ.

پەرىشتىلەر ئاللاھ ئۇلارغا بەرگەن ئەمر-پەرمان، ۋەزىپىلەرنى بىجانىدىل ئورۇنلايدىغان مەۋجۇداتلاردۇر. ھەر ۋاقىت ئاللاھقا ئىتائەت ۋە قۇللۇق قىلىش بىلەن مەشغۇل بولىدۇ. ئاللاھنىڭ ئەمر-پەرمانلىرىغا قارشى چىقمايدۇ، ئىسيان كۆتۈرمەيدۇ. ئاللاھنىڭ ھەر قانداق بىر چەكلىمىسىگە رىئايە قىلماي قالمايدۇ. گۇناھ ئىشلارنى قىلمايدۇ. ھېچقانداق مەۋجۇداتقا يامانلىق قىلمايدۇ.

پەرىشتىلەرنىڭ جىنس ئايرىمىسى يوقتۇر. ئۇلار يېمەيدۇ، ئىچمەيدۇ، ئۇخلىمايدۇ. ئىش قىلىش، ئىبادەت قىلىش تۈپەيلى ھېرىپ چارچاپ ياكى زېرىكىپ قالمايدۇ.

پەرىشتىلەرنىڭ ۋەزىپىسى

پەرىشتىلەرنىڭ ۋەزىپىسى ئاللاھقا قۇللۇق قىلىش ۋە ئۇنىڭ ئەمرلىرىنى ئورۇنلاشتىن ئىبارەت. پەرىشتىلەر ئاللاھ ئۇلارغا بەرگەن ۋەزىپىلەرنى كەم-كۈتىسىز ئادا قىلىدۇ. ۋەزىپىسىنى ئادا قىلىۋاتقاندا زېرىكمەيدۇ، تېرىكمەيدۇ، ھارمايدۇ. داۋاملىق ئاللاھقا ئىبادەت قىلىدۇ. ئۇنىڭ ئەمر-پەرمانلىرىغا ئەسلا قارشى چىقمايدۇ.

ئاساسلىق ۋەزىپىسى ئاللاھقا قۇللۇق ۋە ئىتائەت بولغان پەرىشتىلەرنىڭ بۇ خىل ئورتاق ۋەزىپىلىرى بولۇش بىلەن بىرلىكتە، يەنە مەخسۇس ۋەزىپىلەندۈرۈلگەنلىرىمۇ بار. بۇلارنىڭ ئىچىدە چوڭلىرى شۇ تۆت پەرىشتە:

جىبرىئىل: ئاللاھتىن ئالغان ۋەھيىنى پەيغەمبەرلەرگە يەتكۈزۈشكە مەسئۇل. شۇنداقلا رەببىمىزنىڭ ئەمر-پەرمانلىرىنى باشقا پەرىشتىلەرگە ۋە پەيغەمبەرلەرگە يەتكۈزىدۇ.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«پەرىشتىلەر نۇردىن، جىنلار ئوت يالقۇنىدىن، ئادەم لايدىن (توپراقتىن) يارىتىلغان.»

(مۇسلىم: «زۇھد»، 10)

ئەزرائىل: ئاللاھنىڭ رۇخستى بىلەن ئەجىلى كەلگەن جانلىقلارنىڭ روھىنى ئېلىشقا مەسئۇل. بۇ سەۋەپتىن قۇرئانى-كەرىمدە ئەزرائىل «ئۆلۈم پەرىشتىسى» دەپ ئاتالغان.

مىكائىل: تەبىئەت ھادىسىلىرى بىلەن مەخلۇقاتلارنىڭ رىزقىنى باشقۇرۇشقا مەسئۇل.

ئىسرافىل: قىيامەت ۋاقتى كەلگەندە سۇر چېلىش ئارقىلىق قىيامەتنى ئېلان قىلىش ۋە ئاخىرەت ھاياتىنىڭ باشلانغانلىقىنى خەۋەر قىلىشقا مەسئۇل.

تۆت چوڭ پەرىشتىدىن باشقا يەنە ھەر خىل ۋەزىپىلەرنى ئادا قىلىدىغان باشقا پەرىشتىلەرمۇ بار. بۇ پەرىشتىلەرنىڭ بەزىلىرى:

كىرامەن كاتىبىن: ساۋاب ۋە گۇناھلىرىمىزنى خاتىرلەپ يازىدىغان پەرىشتىلەر. بۇلار بىرى ئىنساننىڭ ئوڭ تەرىپىدە، يەنە بىرى سول تەرىپىدە تۇرىدىغان ئىككى پەرىشتىدۇر. ئوڭ تەرەپتىكى پەرىشتە ياخشى سۆزلىرىمىزنى، ئىش-ھەرىكەتلىرىمىزنى خاتىرلەپ يازىدۇ. سول تەرەپتىكى پەرىشتە بولسا ناچار سۆز، ئىش-ھەرىكەتلەرنى خاتىرلەپ يېزىشقا مەسئۇلدۇر. قىيامەت كۈنى ئاللاھقا ھېساب بەرگەندە دۇنيادا قىلغان ياخشى، يامان قىلمىشلىرىمىزغا بۇ پەرىشتىلەر گۇۋاھچى بولىدۇ.

ھافازا پەرىشتىلىرى: مۇھاپىزەتچى پەرىشتىلەردۇر. ئاللاھقا سېغىنىپ، ئۇنىڭغا ئىشەنگەن ئىنسانلارنى قوغداشقا مەسئۇل. ئاللاھنىڭ رۇخستى بىلەن ئىنسانلارنى دۇنيادا بالا-قازادىن ساقلاپ قالىدۇ.

مۇنكەر-نەكىر: سوئال سورىغۇچى پەرىشتىلەردۇر. ئۆلگەندىن كېيىن قەۋرىدە سوئال

سوراشقا مەسئۇل بولغان ئىككى پەرىشتىدۇر. بۇلار گۆردىكى ئىنساندىن: «رەببىڭ كىم؟ پەيغەمبىرىڭ كىم؟ كىتابىڭنىڭ ئىسمى نېمە؟» دېگەندەك سوئاللارنى سورايدۇ. ئاڭلىغان جاۋابقا ئاساسەن ئۇنىڭغا ياخشى ياكى يامان مۇئامىلە قىلىدۇ.

باشقا پەرىشتىلەر: يۇقاردا تىلغا ئېلىنغانلاردىن باشقا خىلمۇ-خىل ئىشلارغا مەسئۇل قىلىنغان نۇرغۇن پەرىشتىلەر بار. مەسىلەن: بەزى پەرىشتىلەر ئىنساننىڭ كۆڭلىگە توغرا ۋە ھەقىقەتنى ئىلھام قىلىش، بەزىلىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئوقۇلغان دۇرۇد ۋە سالامنى يېزىش، بەزىلىرى جەننەت ۋە جەھەننەمدىكى ئىشلارنى باشقۇرۇشقا مەسئۇلدۇر.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ھالبۇكى، سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلاردا سىلەرنى كۆزىتىپ تۇرغۇچى پەرىشتىلەر بار. ئۇلار (ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا) ھۆرمەتلىك پەرىشتىلەر بولۇپ، (سىلەرنىڭ سۆزلىرىڭلارنى ۋە ئەمەللىرىڭلار)نى يېزىپ تۇرىدۇ.»

(ئىنفىتار سۈرىسى 10-12-ئايەتلەر)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«... ئۇ پەرىشتىلەر ئاللاھنىڭ بۇيرۇقىدىن ئەسلا چىقمايدۇ، نېمىگە بۇيرۇلسا شۇنى ئىجرا قىلىدۇ.»

(تەھرىم سۈرىسى 6-ئايەت)

پەرىشتىلەر كېسەللەردىن ھال سورىغۇچىلارغا دۇئا قىلىدۇ

پەيغەمبىرىمىزنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى ۋە كۈيئوغلى ھەزرىتى ئەلى بىر كۈنى ئەتىگەندە دوستى سەئىد بىن ئىفاكا بىلەن ئۇچراشتى. ئۇنىڭ قولىدىن تۇتۇپ:

- سەئىد! يۈر، بۈگۈن سەن بىلەن بىللە بىر بىمارنى يوقلاپ كېلەيلى. ھەسەن ئاغرىپ قاپتۇ، ئەھۋال سورىغىلى بارايلى. - دېدى.

بىللە يولغا چىقتى. ھەزرىتى ھەسەننىڭ يېنىغا كەلگەندە ئەبۇ مۇسا ئەل-ئەشئەرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇ ئۇ يەردە ئىدى.

ھەزرىتى ئەلى:

- ئەي ئەبۇ مۇسا! كېسەللەرنى يوقلاشنى نىيەت قىلىپ كەلدىڭمۇ ياكى مۇنداقلا كۆرۈشۈپ ئۆتۈش ئۈچۈن كەلدىڭمۇ؟ - دەپ سورىدى. ئەبۇ مۇسا:

- كېسەلنى يوقلاش ئۈچۈن كەلدىم. - دېدى.

بۇنى ئاڭلىغان ھەزرىتى ئەلى رەسۇلۇللاھ ئەلەيھىسسالامدىن ئاڭلىغان مۇنۇ خۇشخەۋەرنى دەپ بەردى:

«بىر مۇسۇلمان كىشى ئاغرىپ قالغان مۇسۇلمان قېرىندىشىنى ئەتىگەندە يوقلاپ بارسا، يەتمىش مىڭ پەرىشتە ئاخشامغا قەدەر ئۇنىڭغا دۇئا قىلىدۇ ۋە ئۇنىڭ مەغپىرەت قىلىنىشىنى تىلەيدۇ. ئەگەر ئاخشام يوقلاپ بارسا، يەنە يەتمىش مىڭ پەرىشتە ئۇنىڭ ئۈچۈن ئەتىسى ئەتىگەنگىچە ئىستىغفار ئېيتىدۇ. يەنە ئۇ كىشى ئۈچۈن جەننەتتە مېۋىلەر ھازىرلىنىدۇ.» (تىرمىزى: «جەنائىز» ، 2)

پەرىشتىلەر روزا تۇتقۇچىلارغا دۇئا قىلىدۇ

خوشنىلار ئارا مۇناسىۋەتكە ئەھمىيەت بەرگەن رەسۇلۇللاھ ئەلەيھىسسالام پۇرسەت چىقىسىلا خوشنىلىرىنى يوقلاپ، ھال-ئەھۋال سوراپ تۇراتتى. بىر قېتىم، ئوھۇد ئۇرۇشىدا قەھرىمانلىقى بىلەن تونۇلغان ۋە نەسىبە خاتۇن ئىسمى بىلەن مەشھۇر بولغان ئۇممۇ ئۇمارەنىڭ ئۆيىنى شەرەپلەندۈردى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئۆزىنى يوقلاپ كەلگەنلىكىگە ئىنتايىن خۇشال بولغان ئۇممۇ ئۇمارە دەرھال تاماق پىشۇردى. پەيغەمبىرىمىز ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە كەلگەنلەرنى مېھمان قىلدى. ئۆزىنىڭ ئالدىغا قويۇلغان تاماقتىن ئۆي ئىگىسىنىڭمۇ يېيىشىنى ئارزۇ قىلغان سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز:

- قېنى كەل، سەنمۇ يە! - دەپ ئۇنى داستىخانغا چاقىردى.

ئۇممۇ ئۇمارە:

- مەن روزا تۇتقان. - دېدى.

ئۇممۇ ئۇمارە ئۇ كۈنى نەپلە روزا تۇتقانلىقى ئۈچۈن، ئۇ يەردىكىلەر بىلەن بىللە تاماق يېمىدى. بۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

«روزىدار كىشىنىڭ يېنىدا تاماق يېيىلسە، تاماق يېيىلىپ تۈگىگىچە ياكى يېگۈچىلەر تويغىچە بولغان ئارىلىقتا پەرىشتىلەر ئۇنىڭغا (روزىدارغا) دۇئا قىلىدۇ» دېدى. (تىرمىزى: «ساۋم»، 66)

پەرىشتىلەرگە ئىشىنىش ئارقىلىق ئېرىشىدىغانلىرىمىز

- بەندە ئىكەنلىك ئېڭىمىزنى كۈچەيتىدۇ، بىزگە ئىبادەت ئىشتىياقى بەخش ئېتىدۇ.
- ناچار، قەبىھ ئىشلاردىن يىراق تۇرۇشىمىزغا تۈرتكە بولىدۇ.
- ئەخلاقىمىزنى گۈزەللەشتۈرىدۇ.
- ئىشلەش قىزغىنلىقى بېرىپ، روھىمىزنى كۆتىرەڭگۈ قىلىدۇ.

پەرىشتىلەرگە ئىشىنىش

پەرىشتىلەر داۋاملىق ئاللاھقا ئىتائەت ۋە ئىبادەت قىلىدىغان مەۋجۇداتلاردۇر. بەزىسى سەجدىدە، بەزىسى رۇكۇدا تۇرىدۇ. توختىماستىن ئاللاھنى زىكىر قىلىپ، مۆمىنلەر ئۈچۈن مەغپىرەت تىلەيدۇ. بۇ خىل ئالاھىدىلىكلەرگە ئىگە بولغان پەرىشتىلەرنىڭ بارلىقىغا **ئىشىنىش بەندە ئىكەنلىك ئېڭىمىزنى كۈچەيتىدۇ، بىزگە ئىبادەت ئىشتىياقى بەخش ئېتىدۇ.** ھەتتا بىزنى خاتالىقلىرىمىز، گۇناھلىرىمىز ئۈچۈن مەغپىرەت تىلەشكە ۋە ئاللاھنىڭ تەلىۋىگە ئۇيغۇن بىر ئىنسان بولۇشقا ئۈندەيدۇ. كېچە ـ كۈندۈز ۋاقتىمىزدىن تېخىمۇ ياخشى پايدىلىنىشقا تەشۋىق قىلىدۇ. پەرىشتىلەرگە ھەۋەس قىلىپ، ئاللاھقا ئۇلاردەك ئىبادەت قىلىدىغان بەندىلەردىن بولۇشقا تىرىشىمىز.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكىلەرنىڭ ھەممىسى ئاللاھنىڭ ئىلكىدىدۇر، ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىكىلەر (يەنى پەرىشتىلەر) ئاللاھنىڭ ئىبادىتىدىن تەكەببۇرلۇق قىلىپ باش تارتمايدۇ ۋە ھېرىپمۇ قالمايدۇ. ئۇلار كېچە ـ كۈندۈز تەسبىھ ئېيتىدۇ، بوشاشمايدۇ.»

(ئەنبىيا سۈرىسى 19 ـ 20 ـ ئايەتلەر)

ئالللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئىنساننىڭ ئوڭ تەرىپىدە ۋە سول تەرىپىدە ئولتۇرۇپ خاتىرلەيدىغان ئىككى پەرىشتە بار، (ئىنساننىڭ سۆز-ھەرىكىتى خاتىرلىنىۋاتقان) ۋاقىتتا، ئۇ قانداق بىر سۆزنى قىلمىسۇن، ئۇنىڭ ئالدىدا ھامان پەرىشتە ھازىر بولۇپ، كۆزىتىپ تۇرىدۇ.»

(قاف سۈرىسى 17-18-ئايەتلەر)

ئوڭ-سول تەرىپىمىزدە تۇرۇپ قىلمىش-ئەتمىشلىرىمىزنى ئەمەل دەپتىرىمىزگە يېزىپ تۇرۇۋاتقان «كىرامەن كاتىبىن» ۋە قەۋرىدە سوئال سورايدىغان «مۇنكىر-نەكىر» پەرىشتىلىرىنىڭ بارلىقىغا ئىشىنىش ئاخىرەتتە چوقۇم ھېساپ بېرىدىغانلىق ئېڭىمىزنى جانلىق تۇتىدۇ. قىلمىشلىرىمىزنىڭ ھېسابىنى بېرىدىغانلىقىمىزنى بىزگە خاتىرلىتىدۇ. بىر مۆمىن بولۇش سۈپىتىمىز بىلەن بۇنىڭغا ئىشىنىش بىزنى سۆز-ھەرىكەت ۋە باشقىلار بىلەن بولغان ئالاقىدا نورمال ۋە ئۆزىمىزنى سورايدىغان بولۇشقا ئۈندەيدۇ. ئۆزىمىزنى دەڭسەپ ئىش قىلىشقا، **ناچار، قەبىھ ئىشلاردىن يىراق تۇرۇشىمىزغا تۈرتكە بولىدۇ.** پەرىشتىلەرگە ئىمان ئېيتىش بىزنى «پەرىشتە كەبى» بىر ئىنسان ھالىتىگە كەلتۈرىدۇ. بىز بىلەن بىرلىكتە بولغان پەرىشتىلەرنى بىئارام قىلماسلىق ئۈچۈن، ناچار، قەبىھ سۆزلەردىن يىراق تۇرىمىز. ھېچقانداق كىشىنىڭ كەينىدىن غەيۋىتىنى قىلمايمىز، زاڭلىق، مەسخىرە قىلمايمىز. ناھەقچىلىق قىلىشتىن ئۇزاق تۇرۇپ، ھېچقانداق كىشىگە قوپاللىق قىلمايمىز.

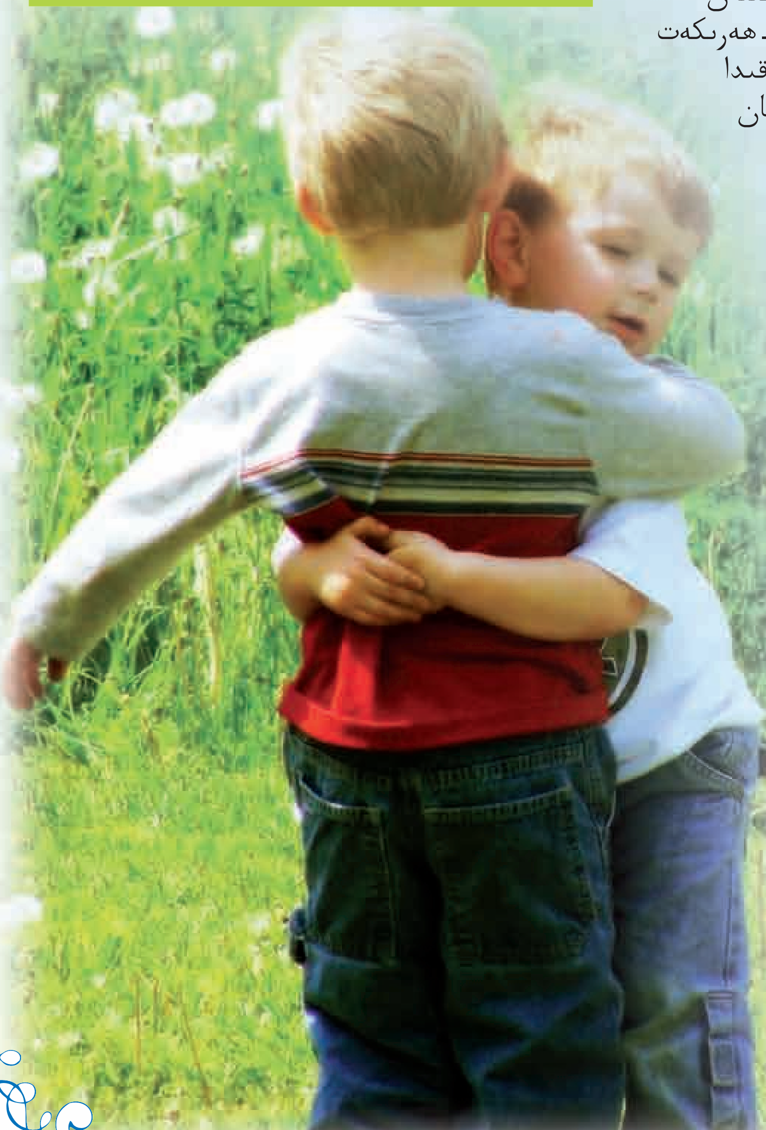

پەرىشتىلەر كۆڭلىمىزگە ياخشىلىقنى، گۈزەللىكنى، توغرىنى ۋە ھەقىقەتنى ئىلھام قىلىدۇ. ئۇلۇغ رەببىمىزنىڭ ۋە پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئەمرلىرىگە ئىتائەت قىلىپ قىلغان ھەر قانداق ياخشى ئىش-ھەرىكەتلىرىمىزدىن مەمنۇن بولىدۇ، خۇشال بولىدۇ. بىز ئۈچۈن ئاللاھقا دۇئا قىلىدۇ، بىزگە مەغپىرەت تىلەيدۇ. مەسىلەن: ئاتا-ئانىمىزغا ياخشى مۇئامىلە قىلغىنىمىزدا، دوستلىرىمىزغا ياخشىلىق قىلىپ ئۇلار ئۈچۈن دۇئا قىلغىنىمىزدا، ئۇرۇق-تۇغقانلىرىمىزنى ۋە بىمارلارنى يوقلىغىنىمىزدا، ناماز ئوقۇغىنىمىزدا، قۇرئان ئوقۇغان چېغىمىزدا، ئىلىم ئۆگەنگىنىمىزدە قىسقىسى، ئاللاھ رازىلىقىغا ئېرىشىش ئۈچۈن قىلغان ھەر ئىشىمىزدا پەرىشتىلەر بىزگە دۇئا قىلىپ، ئاللاھتىن بىزنىڭ گۇناھلىرىمىزنى مەغپىرەت قىلىشنى تىلەيدۇ. گۈزەل ئىش-ھەرىكەتلىرىمىزنىڭ بۇنچىلىك ئېتىۋارغا ئېلىنغانلىقىنى ۋە ياخشى كۆرۈلگەنلىكىنى بىلىش ۋە ئۇنىڭغا ئىشىنىش كۆڭلىمىزگە راھەتلىك ۋە ھۇزۇر بېغىشلايدۇ. بىزنى تېخىمۇ ياخشى بولۇشقا ئۈندەپ، **ئەخلاقىمىزنى گۈزەللەشتۈرىدۇ.**

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«شەيتان بىلەن پەرىشتە بەزىدە بىرلا ۋاقىتتا ئىنسانىنىڭ قەلبىگە بەزى تۇيغۇ ۋە پىكىرلەرنى كەلتۈرىدۇ. شەيتانىنىڭ ئىشى يامانلىققا چاقىرىش، ئاقىۋىتى يامان ۋە خەتەرلىك بولغان ئىشلارغا ئۈندەش ۋە ھەقتىن (ئىسلامدىن) ئۇزاقلاشتۇرۇشتۇر. پەرىشتىنىڭ ئىشى بولسا، توغرىغا، گۈزەللىككە ۋە ياخشىلىققا چاقىرىش، يامانلىقتىن ئۇزاقلاشتۇرۇشتۇر.
كىمكى ئىچىدە ياخشىلىققا چاقىرغان بىر ئاۋاز ئىشىتسە بىلسۇنكى، ئۇ پەرىشتىنىڭ ئاۋازىدۇر. دەرھال شۇ بويىچە ئىش قىلسۇن، ئاللاھقا شۈكۈر قىلسۇن. كىمكى ئىچىدە يامانلىققا چاقىرغان بىر ئاۋاز ئىشىتسە بىلسۇنكى، بۇ شەيتانىنىڭ ئاۋازىدۇر. ئۇنىڭدىن ئۇزاقلاشسۇن، ئاللاھقا سېغىنسۇن.»

(تىرمىزى: «تەپسىر»، 3)

بەندىلىرىگە ئىشلەش كۆچى بەرگۈچى ئاللاھتائالادۇر. شۇڭا ھەر قانداق بىر مۇۋەپپىقىيەت ئۇنىڭدىندۇر. رەببىمىز ھەر ۋاقىت ئىشچان، تىرىشچان كىشىلەرنىڭ يېنىدادۇر. چۈنكى، ئۇ بەندىلەرنىڭ ئىشچان بولۇشىنى ياخشى كۆرىدۇ. ئىشلىگەنلەرگە تىلىگىنىنى بېرىدۇ. پايدىلىق ياخشى ئىشلارنى قىلىشقا نىيەتلەنگىنىمىزدە ئاللاھ بىزگە ياردەم قىلىدۇ. ئۇ مەسئۇل قىلغان پەرىشتىلەرمۇ يېنىمىزدا تۇرۇپ، بىزگە ياخشى، گۈزەل ئوي-پىكىرلەرنى ئىلھام قىلىدۇ. پايدىلىق ياخشى ئىشلارنى قىلغىنىمىزدا خۇشال بولىدۇ، مۇۋەپپىقىيەت قازىنىشىمىز ئۈچۈن ئاللاھقا دۇئا قىلىدۇ. قىيىنچىلىققا دۇچ كەلگەن چاغلىرىمىزدا رەببىمىزنىڭ ئەمرى بىلەن بىزگە ياردەم قىلىدۇ. قۇرئانى-كەرىمدە بەدرى ئۇرۇشىدا مۇسۇلمانلارغا ياردەم قىلىش، زەپەردىن خوشخەۋەر بېرىش، مەنىۋىي جەھەتتە قوللاپ-قۇۋۋەتلەش ئۈچۈن بەش مىڭ پەرىشتە ئەۋەتىلگەنلىكى بايان قىلىنغان. قىيىنچىلىققا ئۇچرىغان چېغىمىزدا ئاللاھتائالانىڭ پەرىشتىلەرنى بىزگە ياردەمگە ئەۋەتىدىغانلىقىغا ئىشىنىش **بىزگە ئىشلەش قىزغىنلىقى بېرىپ، روھىمىزنى كۆتۈرەڭگۈ قىلىدۇ.** قىيىنچىلىق پەيتىدە بوشىشىپ، ئۈمىدسىزلىنىپ كەتمەيمىز.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«شۈبھىسىزكى، «پەرۋەردىگارىمىز ئاللاھتۇر» دېگەنلەر، ئاندىن توغرا يولدا بولغانلارغا پەرىشتىلەر چۈشۈپ: `قورقماڭلار، غەم قىلماڭلار، سىلەرگە ۋەدە قىلىنغان جەننەت ئۈچۈن خۇشال بولۇڭلار، بىز دۇنيادا، ئاخىرەتتە سىلەرنىڭ دوستلىرىڭلارمىز، جەننەتتە سىلەر ئۈچۈن كۆڭلۈڭلار تارتقان نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى ۋە تىلىگەن نەرسەڭلارنىڭ ھەممىسى بار`.»

(فۇسسىلەت سۈرىسى 30-31-ئايەتلەر)

پەرىشتىلەر مۆمىنلەرگە دۇئا قىلىدۇ

پەرىشتىلەر مۆمىنلەرگە يامانلىق ۋە گۇناھلاردىن پاكلىنىشى، گۈزەللىكلەرگە ئېرىشىشى ئۈچۈن دۇئا قىلىدۇ. بۇنى ئۇلۇغ رەببىمىز قۇرئاندا بىزگە مۇنداق خەۋەر قىلماقتا:

«ئەرشنى كۆتۈرۈپ تۇرغان ۋە ئەرشنىڭ چۆرىسىدىكى پەرىشتىلەر پەرۋەردىگارىغا تەسبىھ ئېيتىدۇ، ھەمدى ئېيتىدۇ، ئۇنىڭغا ئىمان ئېيتىدۇ، مۇئمىنلەرگە مەغفىرەت تىلەيدۇ. (ئۇلار ئېيتىدۇ) «پەرۋەردىگارىمىز! سېنىڭ رەھمىتىڭ ۋە ئىلمىڭ ھەممە نەرسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، تەۋبە قىلغانلارغا ۋە سېنىڭ يولۇڭغا ئەگەشكەنلەرگە مەغفىرەت قىلغىن. ئۇلارنى دەۋزەخ ئازابىدىن ساقلىغىن.

پەرۋەردىگارىمىز! سەن ئۇلارنى ئۇلارنىڭ ئاتا- بوۋىلىرىدىن، ئاياللىرىدىن، ئەۋلادلىرىدىن ياخشى بولغانلارنى ئۇلارغا ۋەدە قىلغان مەڭگۈلۈك جەننەتكە كىرگۈزگىن. سەن ھەقىقەتەن غالىبسەن، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىسەن.

پەرۋەردىگارىمىز! سەن ئۇلارنى يامان ئىشلاردىن ساقلىغىن. سەن كىمنى يامان ئىشلاردىن ساقلايدىكەنسەن، شۈبھىسىزكى، بۇ كۈندە سەن ئۇنىڭغا رەھمەت قىلغان بولىسەن. بۇ چوڭ بەختتۇر.» (غافىر (مۆئمىن) سۈرىسى 7- 9- ئايەتلەر)

پەرىشتىلەرنىڭ دۇئاسىنى ئېلىشنى خالامسىز؟

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«بىر مۇسۇلمانىنىڭ يېنىدا بولمىغان دىن قېرىندىشىغا ئارقىسىدىن قىلغان دۇئاسى مەقبۇل بولىدۇ. مۇسۇلمان كىشى دىن قېرىندىشى ئۈچۈن دۇئا قىلغانسىرى يېنىدىكى پەرىشتىمۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن: «دۇئايىڭ ئىجابەت بولغاي! ئۇنىڭ ئۈچۈن تىلىگەن نەرسىلىرىڭ ساڭىمۇ بېرىلگەي!» دەپ دۇئا قىلىدۇ.»

(تىرمىزى: «تەپسىر»، 3)

پەرىشتىلەر دۇئايىمىزغا «ئامىين» دەيدۇ

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ھەر پۇرسەتتە دۇئا قىلىشىمىزنى ئارزۇ قىلىپ، بارلىق دۇئالىرىمىزغا پەرىشتىلەرنىڭ «ئامىين» دەيدىغانلىقىدىن خوشخەۋەر بەرگەن. دۇئالىرىمىزدا ئاللاھتىن ياخشى، گۈزەل نەرسىلەرنى تەلەپ قىلىشىمىزنى تەۋسىيە قىلغان:

«دۇئا قىلغاندا، ئۆزەڭلار ئۈچۈن پەقەتلا ياخشى ۋە گۈزەل نەرسىلەرنى تىلەڭلار، چۈنكى پەرىشتىلەر دۇئايىڭلارغا `ئامىين` دەيدۇ.»

(تىرمىزى: «تەپسىر»، 3)

پەرىشتىلەر ئىلىم ئۆگەنگۈچىلەرگە دۇئا قىلىدۇ

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز پەرىشتىلەرنىڭ ئىلىم ئۆگىنىش ۋە ئۆگەنگەنلىرىنى ھاياتىغا تەدبىقلاشنى ئىستىگەن مۆمىنلەر ئۈچۈن ئاللاھدە دۇئا قىلىدىغانلىقىدىن خەۋەر بەرگەن:

«كىمكى ئىلىم ئېلىش مەقسىتىدە بىر يولغا كىرسە، ئاللاھ ئۇنىڭغا جەننەتنىڭ يولىنى ئاسانلاشتۇرۇپ بېرىدۇ. پەرىشتىلەرمۇ بۇ ئىشتىن كۆپ مەمنۇن بولىدۇ. ئىلىم ئۆگەنمەكچى بولغان كىشىنىڭ ئۈستىگە قانىتىنى يايىدۇ، ئاسمان-زېمىندىكىلەر، ھەتتا سۇنىڭ ئىچىدىكى بېلىقلارمۇ ئۇ ئالىمنىڭ مەغپىرەت قىلىنىشى ئۈچۈن ئاللاھقا دۇئا قىلىدۇ...»

(ئەبۇ داۋۇد: «ئىلىم»، 1)

پەرىشتىلەر، شەيتان ۋە ئىنسان

ئاللاھ ئۆزىنى تونۇپ ئىبادەت قىلسۇن دەپ ئىنسانلارنى ياراتتى. پەرىشتىلەرگە:

- يەر يۈزىدە بىر خەلىپە تەيىنلەيمەن. - دېدى. پەرىشتىلەر:

- ئۇ يەردە بۇزغۇنچىلىق قىلىدىغان، قان تۆكىدىغان (شەخسنى) خەلىپە قىلامسەن؟ ھالبۇكى، بىز بولساق سېنى پاك دەپ مەدھىيىلەيمىز، مۇقەددەس دەپ مەدھىيىلەيمىز، ساڭا ئىتائەت قىلىمىز. - دېيىشتى. ئاللاھ:

- مەن ھەقىقەتەن سىلەر بىلمەيدىغان نەرسىلەرنى بىلىمەن. - دېدى. پەرىشتىلەر جىم بولدى. ئاندىن بىر-بىرىگە قاراپ:

- شۈبھىسىزكى، رەببىمىز ھەممىنى بىلىدۇ. پايدىسىز ھېچقانداق نەرسىنى ياراتمايدۇ. - دېيىشتى.

ئاللاھ ئۇلارغا:

- ئەي پەرىشتىلىرىم! مەن ئىنساننى يارىتىپ، شەكىلگە كىرگۈزۈپ، جان بەردىم. ئۇنىڭغا تېگىشلىك ھۆرمەت كۆرسىتىڭلار. مېنىڭ ئەمرىمگە ئىتائەت قىلىپ ئۇنىڭغا سەجدە قىلىڭلار. - دېدى. پەرىشتىلەر ھەممىسى:

- ئەي ئۇلۇغ رەببىمىز! ئەمرىڭنى ئاڭلايمىز، ساڭا ئىتائەت قىلىمىز! - دېدى.

ئاللاھنىڭ بۇ ئەمرى شەيتانغا خوشياقمىدى. ئۇ بەك ھاكاۋۇر، تەكەببۇر بولۇپ، ئاللاھ ياراتقان مەخلۇقلار ئىچىدە ئۆزىنى ھەممىدىن ئۈستۈن، نوچى دەپ قارايتتى.

نىھايەت، پەرىشتىلەر ئاللاھنىڭ ئەمرىگە بويسۇنۇپ، ئادەمگە ھۆرمەت قىلدى، سەجدە قىلدى. شەيتان بولسا، تەكەببۇرلۇق قىلىپ باش تارتتى، سەجدە قىلمىدى. شۇنىڭ بىلەن ئاللاھنىڭ ئەمرىگە قارشى چىققان بولدى.

ئۇلۇغ ئاللاھ ئۇنىڭدىن:

- نېمىشقا ئەمرىمنى ئورۇنلىمايسەن؟ سەجدە قىلىشىڭغا نېمە توسقۇنلۇق قىلدى؟ - دەپ سورىدى. شەيتان:

- مېنى ئوتتىن، ئۇنى لايدىن ياراتتىڭ. مەن ئۇنىڭدىن ئۈستۈنمەن. - دەپ جاۋاب بەردى. بۇ تۈپەيلى ئۇلۇغ ئاللاھ شەيتاننى دەرگاھىدىن قوغلىۋەتتى.

ئاللاھ ئادەمنى ئۇنىڭغا جۈپ بولسۇن دەپ ياراتقان ھەۋۋا بىلەن بىللە جەننەتتە قويدى. ئادەمگە مۇنداق دېدى:

- ئەي ئادەم! ئايالىڭ بىلەن جەننەتتە تۇرۇڭلار. جەننەتتىكى نەرسىلەردىن خالىغانچە كەڭتاشا يەپ-ئىچىڭلار. لېكىن شۇ دەرەخكە يېقىنلاشماڭلار. بولمىسا، ئۆزەڭلارغا زۇلۇم قىلغۇچىلاردىن بولۇپ قالىسىلەر.

ئۇلۇغ ئاللاھ ئۇلارنىڭ بارلىق مېۋىلىك دەرەخلەرنىڭ مېۋىسىنى يېيىشىگە رۇخسەت قىلىپ، پەقەت بىر دەرەخنىڭكىنى مەنئى قىلغان ئىدى. بۇ ئارقىلىق ئىنسانغا نەپسىنى تىزگىنلەشنى ۋە ئىرادىسىنى كۈچلەندۈرۈشنى ئۆگىتىۋاتاتتى.

ئادەم بىلەن ھەۋۋا جەننەتتە بەختلىك، خۇشال-خورام ياشاۋاتاتتى. ھېرىش-چارچاش ۋە قورقۇشنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلمەيتتى. كۆڭلى تارتقانلىكى نەرسىنى يەپ-ئىچەتتى. ئۇلۇغ ئاللاھ ھەزرىتى ئادەمنى شەيتانغا قارشى ئاگاھلاندۇردى:

- ئەي ئادەم! بۇ شەيتان ھەقىقەتەن سېنىڭ ۋە ئايالىڭنىڭ دۈشمىنىدۇر. ئۇ سىلەرنىڭ جەننەتتىن چىقىپ كېتىشىڭلارغا سەۋەبچى بولۇپ قالمىسۇن. بولمىسا، سىلەر بەختسىز بولۇپ قالىسىلەر. ھالبۇكى، جەننەتتە ئاچ-يالىڭاچ، سۇسىز قالمايسىلەر، قۇياشنىڭ ھارارىتى سىلەرنى كۆيدۈرمەيدۇ.

ئادەم بىلەن ھەۋۋا جەننەتتە بىر مۇددەت ھۇزۇر ئىچىدە راھەت ياشىدى. لېكىن شەيتانمۇ بىكار تۇرمىدى. ھەر خىل ھىيلە-مىكىرلەرنى ئويلاۋاتاتتى. بىر قېتىم ئۇلارنىڭ يېنىغا كېلىپ مۇنداق پىچىرلىدى:

- ئەي ئادەم! ساڭا ئەبەدىيلىك دەرىخىنى ۋە مەڭگۈلۈك سەلتەنەتنى كۆرسىتىپ قويايمۇ؟

ئادەم:

ـ نەدە ئۇ؟ كۆرسەت قېنى. ـ دېدى.

شەيتان ئاللاھ چەكلىگەن دەرەخنى كۆرسىتىۋىدى، ئادەم ئۇنىڭغا ئىشەنمىدى، شەيتاننى يېنىدىن قوغلىۋەتتى. لېكىن شەيتان يەنە زېرىكمەي، تىرىكمەي ئۇلارنىڭ يېنىغا قايتا كېلىپ پىچىرلىدى:

ـ رەببىڭلار سىلەرگە بۇ دەرەخكە يېقىنلىشىشنى نېمىشقا چەكلىدى، بىلەمسىلەر؟

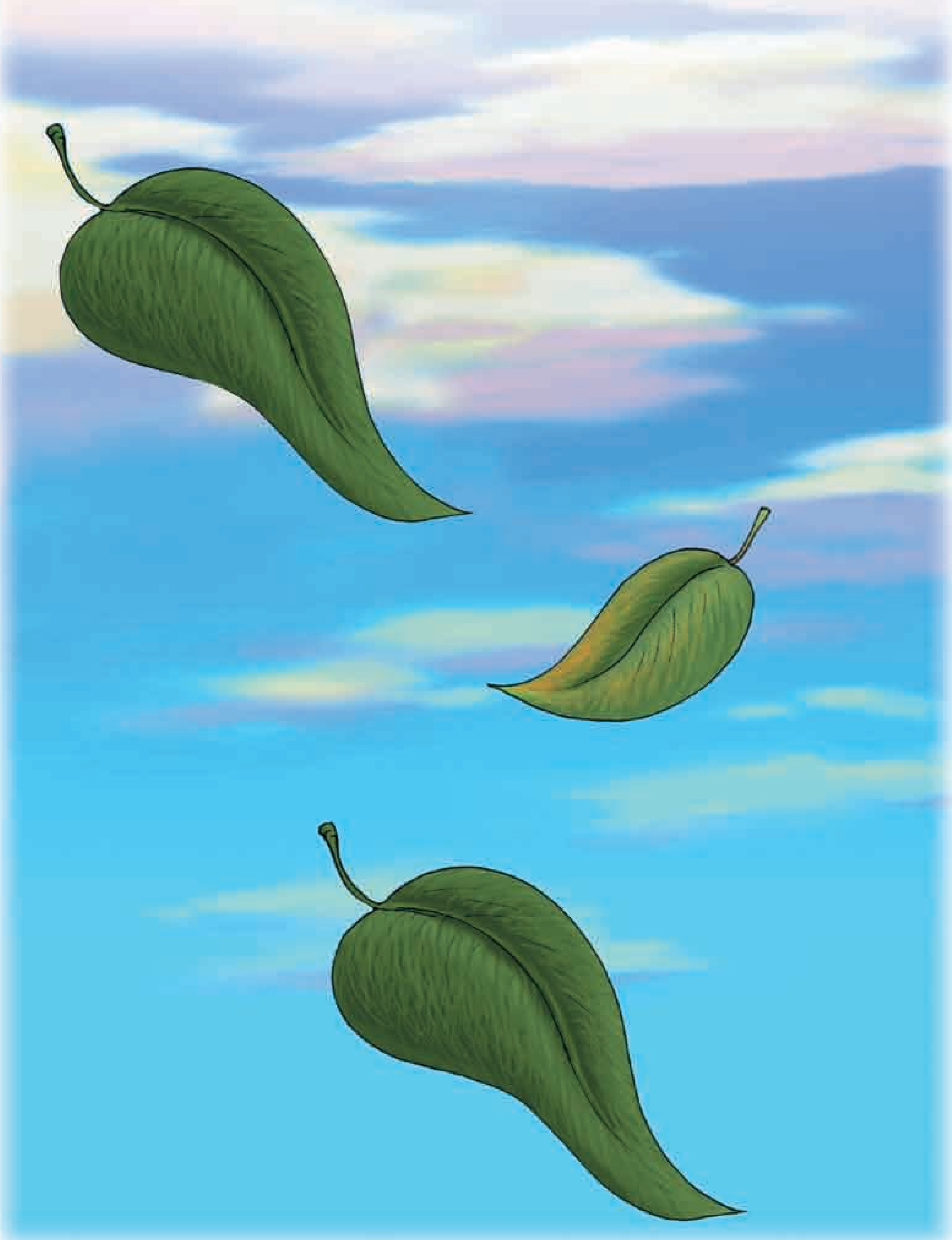

ئەگەر ئۇنىڭ مېۋىسىدىن يەپ سالساڭلار، مەڭگۈ بۇ يەردە قېلىپ قالىسىلەر. شۇڭا، مۇشۇنداق بولمىسۇن دەپ ئۇنى سىلەرگە چەكلىدى. ئۇبدان ئويلاپ بېقىڭلار. بېرىپ ئۇ مېۋىنى تېتىپ بېقىڭلار!

ھەزرىتى ئادەم بىلەن ھەۋۋا شەيتاننىڭ گېپىنى ئاڭلىمىدى. ئۇ يەردىن يىراققا كەتتى. شەيتان ئۇلارنىڭ كەينىدىن كەلدى. ئاللاھنىڭ ئىسمىنى تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلىپ:

- ماڭا ئىشىنىڭلار! راستىنى ئېيتقاندا، مەن سىلەرگە چىرايلىق نەسىھەت قىلىۋاتىمەن! - دېدى.

ئىبلىس ئاللاھنىڭ نامىنى تىلغا ئېلىپ قەسەم قىلىشى بىلەن ئادەم بىلەن ھەۋۋا ئۆز-ئۆزىگە:

- بىر كىشىنىڭ ئاللاھنىڭ نامىنى تىلغا ئېلىپ تۇرۇپ يالغان قەسەم قىلىشى مۇمكىن ئەمەس. بەلكى راست گەپ قىلىۋاتقان بولۇشى مۇمكىن. - دەپ، ئاللاھ ئۇلارغا چەكلىگەن دەرەخنىڭ مېۋىسىدىن يېيىشكە باشلىدى.

مېۋىنى يېيىشى بىلەنلا ئۇلارنىڭ ئۈستىدىكى جەننەت كىيىمى سېلىنىپ كېتىپ، ئەۋرەت يەرلىرى كۆرۈنۈپ قالدى. ئىنتايىن خىجىل بولۇشتى. دەرەخنىڭ كەڭ يوپۇرماقلىرى بىلەن بەدىنىنى يۆگەشكە كىرىشتى. نېمە قىلارىنى بىلەلمىدى.

ئاللاھ:

- مەن سىلەرگە ئۇ دەرەخكە يېقىن كەلمەڭلار دېگەن ئىدىمغۇ؟ شەيتاننىڭ ئۇچۇق دۈشمەن ئىكەنلىكىنى دېگەن ئىدىمغۇ؟ نېمىشقا بۇيرۇقۇمغا ئىتائەت قىلمىدىڭلار؟ - دەپ سورىدى.

ھەزرىتى ئادەم ئەلەيھىسسالام بىلەن ھەۋۋا:

- يا رەببى! بىزنى مەغپىرەت (ئەپۇ) قىلغىن، بىزنى كەچۈرگىن. - دېدى.

ئۇلۇغ ئاللاھ ئۇلارغا:

- مەن سىلەرگە دېدىم، ئەمما سىلەر ئاڭلىمىدىڭلار. - دېدى.

ئادەم بىلەن ھەۋۋا يالۋۇرۇپ:

- ئى رەببىمىز! بىز ئۆزىمىزگە ئۆزىمىز ئۇۋال قىلدۇق. ئەگەر بىزنى ئەپۇ قىلمىساڭ، بىزگە رەھىم قىلمىساڭ، شۈبھىسىزكى، بىز ئېغىر زىيان تارتقۇچىلاردىن بولىمىز. - دېيىشتى.

ئۇلۇغ ئاللاھ:

- ھەزرىتى ئادەمگە:

- ساڭا ئەڭ بۈيۈك نېمەت بولغان جەننەتنى بەردىم. نېمە تىلىسەڭ شۇنى بەردىم. ساڭا بەرگەنلىرىم يەتمىگەچكە، بۇ دەرەخكە يېقىنلاشتىڭمۇ؟ - دەپ سورىدى.

ئادەم:

- قەسەم قىلىمەنكى، بىر كىشىنى سېنىڭ ئىسمىڭنى تىلغا ئېلىپ تۇرۇپ يالغان قەسەم قىلىدۇ دەپ ئويلاپ باقماپتىكەنمەن. - دېدى.

ئۇلۇغ ئاللاھ نادامەت ئىچىدە يىغلاۋاتقان ئادەمگە:

- ئەمدى سىلەر يەر يۈزىگە چۈشۈپ، ئىشلەپ تەر تۆكۈپ ئەمگەك قىلىپ تۇرمۇشۇڭلارنى قامدايسىلەر.

ھەزرىتى ئادەم قاتتىق ئازابلاندى. قىلمىشىغا پۇشايمان قىلىپ يىغلاشقا باشلىدى:

- يا رەببى! مېنى ئەپۇ قىلغىن! مېنى ئەپۇ قىلغىن! - دەپ يالۋۇرۇشقا باشلىدى.

ئاخىرى ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھمەت قىلىپ، تەۋبىسىنى قوبۇل قىلدى. ئۇنى كەچۈرۈم قىلدى. چۈنكى ئاللاھ خاتالىقىغا پۇشايمان قىلىپ تەۋبە قىلغۇچىلارنى ئەپۇ قىلغۇچى ئىنتايىن مېھرى-شەپقەتلىكتۇر.

(«قۇرئانى-كەرىمدىكى دىنىي ھېكايىلەر»، سەييىد قۇتۇپ-ئابدۇللاھ جۇدە ئەس-ساھھار)

(مەزمۇنىدىكى مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر ئۈچۈن بەقەرە سۈرىسى 30-37-ئايەتلەر، ئەئراف سۈرىسى 11-25-ئايەتلەرگە قاراڭ.)

شەيتان

كۆز بىلەن كۆرگىلى بولمايدىغان مەۋجۇداتلاردىن بىرى شەيتاندۇر. شەيتاننىڭ قۇرئانى-كەرىمدە تىلغا ئېلىنغان باشقا بىر ئىسمى ئىبلىستۇر. شەيتان تۇنجى ئىنسان ئادەم ئەلەيھىسسالامغا سەجدە قىلمىغانلىقى ئۈچۈن ئىلاھىي رەھمەتتىن قوغلانغان بىر مەخلۇقتۇر. ئوتتىن يارىتىلغان. يامانلىقنىڭ سىمۋولىدۇر.

شەيتاننىڭ ئىلاھىي رەھمەتتىن قوغلانغانلىقىنىڭ سەۋەبى ھاكاۋۇرلۇق قىلىپ ئاللاھنىڭ ئەمرىگە قارشى چىققانلىقىدۇر. لېكىن ئۇ ئاللاھ تەرىپىدىن جازالىنىشقا ئادەم ئەلەيھىسسالامنى سەۋەبچى دەپ قاراپ، ئىنسانلارغا دۈشمەن بولغان. شۇڭا، ئىنسانلارنىڭ توغرا يولنى تېپىشىغا توسقۇنلۇق قىلىش ئۈچۈن ھەر خىل يالغان-ياۋىداقلار، ھىيلە-مىكىرلەر بىلەن شۇغۇللىنىپ ئالدامچىلىق قىلىدۇ. ئىنسانلارنىڭ ئاللاھنىڭ ئەمرىگە قارشى چىقىپ گۇناھ قىلىشىنى ئارزۇ قىلىدۇ. مۇشۇنداق قىلىپ، ئادەم ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ نەسلىدىن كەلگەن ئىنسانلارنىڭ جەھەننەمگە كىرىشىگە سەۋەپ بولۇپ، ئۇلاردىن ئىنتىقام ئېلىشقا تىرىشىدۇ. ئۇلۇغ رەببىمىز بىزنى شەيتاننىڭ دۈشمەنلىكىگە، ھىيلە-مىكىر ۋە ئالدامچىلىقىغا قارشى ئاگاھلاندۇرۇپ مۇنداق دېگەن: **«شەيتان ھەقىقەتەن سىلەرگە دۈشمەندۇر، ئۇنى دۈشمەن تۇتۇڭلار، شەيتان ئۆزىنىڭ تەۋەلىرىنى ئەھلى دوزاختىن بولۇشقا چاقىرىدۇ.»** (فاتىر سۈرىسى 6-ئايەت)

شەيتان بىزنى قاتتىق قورقۇتقىدەك دەرىجىدە كۈچلۈك مەخلۇق ئەمەس. ئۇ پەقەت كۆڭلىمىزگە ناچار، سەلبىي ھېس-تۇيغۇلارنى كەلتۈرىدۇ. قەلبىمىزگە ۋەسۋەسە سالىدۇ. ناچار، قەبىھ ئىش-ھەرىكەتلەرنى بىزگە چىرايلىق كۆرسىتىدۇ. ئاللاھنى ۋە ئاخىرەتنى ئۇنۇتتۇرۇشقا تىرىشىدۇ. ھالبۇكى، بىز ئىنسانلار ئەقىللىق ۋە ئەركىن ئىرادىمىز بار. بۇ ئالاھىدىلىكىمىز بىلەن شەيتانغا قارىغاندا تېخىمۇ كۈچلۈكمىز. شەيتان گەرچە تۈزۈلۈشى جەھەتتىن بىزدىن پەرقلىق ۋە كۆزگە كۆرۈنمەس مەخلۇق بولسىمۇ، ئەمما يامان ئىشلارنى قىلغۇزۇش جەھەتتە زورلاش كۈچى يوق. يامان، قەبىھ ئىشلارنى بىزگە مەجبۇرى

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئىبلىس جىنلاردىن ئىدى. شۇڭا ئۇ پەرۋەردىگارىنىڭ ئىتائىتىدىن چىقتى.»

(كەھف سۈرىسى 50-ئايەتنىڭ بىر قىسمى)

قىلدۇرالمايدۇ. ئاللاھتائالا بىزگە بۇنى مۇنداق بىلدۈرگەن: **«شۈبھىسىزكى، مۆمىنلەرنىڭ ۋە پەرۋەردىگارىغا تەۋەككۇل قىلغۇچىلارنىڭ ئۈستىدىن شەيتان ھۆكۈمرانلىق قىلالمايدۇ. شەيتان پەقەت ئۆزىنى دوست تۇتىدىغانلار ۋە ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرىدىغانلار ئۈستىدىنلا ھۆكۈمرانلىق قىلىدۇ.»** (نەھل سۈرىسى 99-100-ئايەتلەر)

ئەگەر بىز ئەقلىمىزنى ۋە ئىرادىمىزنى ئىشلىتىپ، شەيتاندىن كەلگەن ھېس-تۇيغۇ ۋە چۈشەنچىلەرنىڭ تەسىرىدە قالمىساق، ناچار، يامان ئىش-ھەرىكەتلەرنى قىلمايمىز. بۇنداقتا، شەيتانمۇ مەقسىتىگە يېتەلمەيدۇ، شەيتان بىلەن ئىنسان ئارىسىدىكى كۈرەشتە بىز غەلبە قىلغان بولىمىز. لېكىن، شۇنى ئەسلا ئېسىمىزدىن چىقارمايلىكى، بۇ كۈرەشتە بىر قېتىم غەلبە قىلىشنىڭ ئۆزى يېتەرلىك ئەمەس. بۇ ئۆمرىمىزنىڭ ئاخىرىغىچە ئۈزلۈكسىز داۋاملىشىدىغان بىر كۈرەشتۇر.

شەيتاننىڭ ئىقرارى

ئاخىرەتتە ئىنسانلارنىڭ قىلمىشلىرىدىن ھېساپ ئېلىنىپ بولغاندا شەيتان مۇنداق دەيدۇ: «ئاللاھ ھەقىقەتەن سىلەرگە (ئىتائەت قىلغۇچىنى مۇكاپاتلاش، ئاسىيلىق قىلغۇچىنى جازالاشتىن ئىبارەت) راست ۋەدىنى قىلغان ئىدى، (ۋەدىسىگە ۋاپا قىلدى). مەن سىلەرگە (ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلىش، ساۋاب، جازا دېگەنلەر يوق، دەپ يالغان) ۋەدە قىلغان ئىدىم، (ۋەدەمگە) خىلاپلىق قىلدىم، سىلەرگە مېنىڭ (كۇفرىغا، گۇناھقا زورلىغۇدەك) ھۆكۈمرانلىقىم بولغىنى يوق، مەن سىلەرنى پەقەت (گۇمراھلىققىلا) دەۋەت قىلدىم، سىلەر (دەۋىتىمنى) قوبۇل قىلدىڭلار، شۇنىڭ ئۈچۈن مېنى ئەيىبلىمەڭلار، ئۆزەڭلارنى ئەيىبلەڭلار، مەن سىلەرگە ياردەم بېرىپ سىلەرنى قۇتقۇزالمايمەن، سىلەرمۇ ماڭا ياردەم بېرىپ مېنى قۇتقۇزالمايسىلەر، مەن سىلەرنىڭ بۇرۇن مېنى ئاللاھقا (ئىبادەتتە) شېرىك قىلغانلىقىڭلارنى ئېتىراپ قىلمايمەن، شۈبھىسىزكى، زالىملار چوقۇم قاتتىق ئازابقا دۇچار بولىدۇ.»

(ئىبراھىم سۈرىسى 22 ـ ئايەت)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئەگەر شەيتان سېنى ۋەسۋەسە قىلىپ (يۇقىرىقى خىسلەتنى ئۆزلەشتۈرمەسلىككە كۈشكۈرتسە) ئاللاھقا سېغىنىپ (شەيتاننىڭ شەررىدىن) پاناھ تىلىگىن، ئاللاھ ھەقىقەتەن (بەندىلىرىنىڭ سۆزلىرىنى) ئاڭلاپ تۇرغۇچىدۇر، (ئىشلىرىنى) بىلىپ تۇرغۇچىدۇر.»

(فۇسسىلەت سۈرىسى 36 ـ ئايەت)

شەيتاندىن ئاللاھقا سېغىنايلى

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئىنسانلارنىڭ پەرۋەردىگارى، ئىنسانلارنىڭ پادىشاھى، ئىنسانلارنىڭ ئىلاھى (ئاللاھ)قا سېغىنىپ، كىشىلەرنىڭ دىللىرىدا ۋەسۋەسە قىلغۇچى جىنلاردىن ۋە ئىنسانلاردىن بولغان يۇشۇرۇن شەيتاننىڭ ۋەسۋەسىسىنىڭ شەررىدىن پاناھ تىلەيمەن دېگىن.»

(فەلەق سۈرىسى 1 ـ 5 ـ ئايەتلەر)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«مەخلۇقاتنىڭ شەررىدىن، قاراڭغۇلۇقى بىلەن كىرگەن كېچىنىڭ شەررىدىن، تۈگۈنلەرگە دەم سالغۇچى سېھىرگەرلەرنىڭ شەررىدىن، ھەسەتخورنىڭ ھەسەت قىلغان چاغدىكى شەررىدىن سۇبھىنىڭ پەرۋەردىگارى ئاللاھقا سېغىنىپ پاناھ تىلەيمەن دېگىن.»

(ناس سۈرىسى 1 ـ 6 ـ ئايەتلەر)

جىنازىسىنى پەرىشتىلەر كۆتۈرگەن ساھابە

سەلەمە بىن ئەسلەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ناھايىتى ياخشى كۆرىدىغان دوستلىرىدىن سائاد بىن مۇئاز رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ۋاپات بولغان ئىدى. پەيغەمبىرىمىز سائادنىڭ مۇسىبەت خەۋىرىنى ئاڭلاپلا ساھابىلىرى بىلەن بىرلىكتە ماتەم بولغان ئۆيگە باردى. پەيغەمبىرىمىز ئالدىدا، بىز كەينىدە ئىدۇق. ئۆينىڭ ئىشىكى ئالدىغا كەلدۇق. پەيغەمبىرىمىز ئۆينىڭ ئىچىگە كىردى. ئۆيدە سائاد بىن مۇئازنىڭ جىنازىسىلا بار ئىدى. باشقا ھېچكىم يوق ئىدى. لېكىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خۇددى بىرىنىڭ ئۈستىگە دەسسەپ سالىدىغاندەك ئىنتايىن ئېھتىياتچانلىق بىلەن دەسسەپ ماڭاتتى. ئۆيگە كىرمەكچى بولغىنىمنى كۆرۈپ، تورغان يېرىمدە توختىشىمنى ئىشارەت قىلدى. مەن توختاپ تۇردۇم. كەينىمدىكىلەرگىمۇ توختاپ تۇرۇشنى ئىشارەت قىلدىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىرتقا چىققاندا «ئەي ئاللاھنىڭ رەسۇلى! مەن ھېچكىمنى كۆرمىدىم. ئەمما سىز خۇددى بىرەيلەننىڭ ئۈستىدىن دەسسەپ سالماي دەپ ئاتلاپ ئۆتۈپ كېتىۋاتقاندەك، ئىنتايىن ئېھتىيات بىلەن ماڭدىڭىز» دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېدى: «سائادنىڭ جىنازىسىنى كۆتىرىش ئۈچۈن، ئىلگىرى يەر يۈزىگە كېلىپ باقمىغان يەتمىش مىڭ پەرىشتە كەپتۇ. ئۆيدە ئولتۇرغۇدەك يەر تاپالمىدىم. پەرىشتىلەردىن بىرى ئازىراق يەر بوشىتىپ بەردى، شۇ يەردە ئاران ئولتۇرالىدىم.»

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز سائاد بىن مۇئاز رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ يەتكەن مەرتىۋىدىن شۇنداق مەمنۇن بولغانكى، داۋاملىق ئۇنى تىلغا ئېلىپ: «ئەي ئەبا ئامر (ئامرنىڭ دادىسى سائاد)، سەن نېمىدېگەن بەختلىك-ھە!» دېگەن سۆزنى تەكرارلايتتى.

(«ئىبن سائاد»، 3-جىلد، 428-430)

شۇنداق بىر ھايات ياشايلىكى، بىزنىڭ جىنازىمىزنىمۇ پەرىشتىلەر كۆتۈرسۇن.

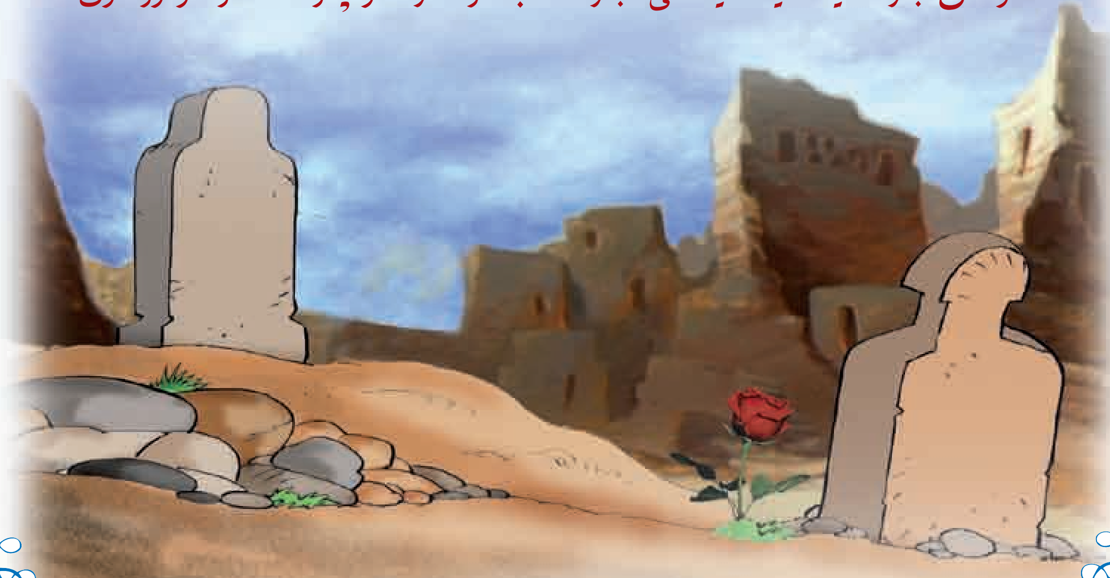

پەيغەمبىرىمىز ۋە پەرىشتىلەر

ئادەم ئەلەيھىسسالامغا ھۆرمەت قىلغان پەرىشتىلەر ئۇنىڭ نەسلىدىن كەلگەن بارلىق مۆمىنلەرگە ھۆرمەت قىلىدۇ. ئۇلۇغ ئاللاھ ياخشى كۆرگەن گۈزەل ئىنسانلارنى ئۇلارمۇ ياخشى كۆرىدۇ. پەرىشتىلەر بولۇپمۇ پەيغەمبەرلەرنى ئەڭ ياخشى كۆرىدۇ ۋە ئالاھىدە ھۆرمەت قىلىدۇ.

پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاللاھتائالا ئىنسانلارغا ئەۋەتكەن ئاخىرقى پەيغەمبەردۇر. ئاللاھتائالا ئۇنى ئىنسانلارغا ئەڭ ياخشى ئۈرنەك بولۇشى ئۈچۈن تاللىغان. ئۇ پەرىشتىلەر ھەۋەس قىلغۇدەك دەرىجىدە ئەڭ گۈزەل ئەخلاققا ئىگە ئىدى. ئاللاھ ئۇنى ياخشى كۆردى ۋە بەندىلىرىگىمۇ ياخشى كۆرگۈزدى. پەرىشتىلەرمۇ پەيغەمبىرىمىزنى بالىلىق چېغىدىن باشلاپلا ياخشى كۆردى ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىكىنىڭ خوشخەۋىرىنى بىر-بىرىگە يەتكۈزدى.

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ پەرىشتىلەر بىلەن بولغان قويۇق مۇناسىۋىتى قۇرئاننىڭ نازىل بولۇشى بىلەن باشلاندى. پەيغەمبىرىمىز قىرىق ياشلاردا ئىدى. مەككە ئەتراپىدىكى ھىرا غارىغا بېرىپ، بىر قانچە كېچە قالغاندىن كېيىن قايتىپ كېلەتتى. ئۇ يەردە ئاللاھتائالانى زىكىر قىلاتتى، كائىنات ۋە ئىنسانلارنىڭ ئەھۋالىنى تەپەككۇر قىلاتتى.

پەيغەمبىرىمىز غاردا تۇرغان كېچىلەردىن بىرىدە، ئاللاھ تەرىپىدىن ئەلچىلىك ۋەزىپىسىگە مەسئۇل قىلىنغان ۋەھيى پەرىشتىسى جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام سەھەرگە يېقىن بىر ۋاقىتتا پەيغەمبىرىمىزنىڭ يېنىغا كەلدى. پەيغەمبىرىمىزدىن ئوقۇشنى تەلەپ قىلدى. پەيغەمبىرىمىز ئوقۇشنى بىلمەيدىغانلىقىنى ئېيتتى. پەرىشتە جىبرىئىل تەلىۋىنى بىر قانچە قېتىم تەكرارلىدى. پەيغەمبىرىمىزدىن يەنە ئوخشاش جاۋابنى ئاڭلىغاندىن كېيىن، قۇرئاننىڭ تۇنجى ئايەتلىرىنى ئوقىدى. تۇنجى ۋەھيىنى ئالغاندىن كېيىن غاردىن چىققان سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز جىبرىئىل ئەلەيھىسسالامنى ئاسماننى قاپلاپ تۇرغان ھالەتتە كۆردى. بۇ ۋەقەدىن كېيىن جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام 23 يىل بويىچە پەيغەمبىرىمىزنىڭ يېنىغا خىلمۇ-خىل چاغلاردا كېلىپ، قۇرئانى-كەرىمنىڭ ئايەت ۋە سۈرىلىرىنى، يەنى ئاللاھتائالا ئەۋەتكەن ئۇچۇرلارنى يەتكۈزدى.

پەيغەمبىرىمىز ھەر يىلى رامىزان ئېيىدا ئۇ كۈنگە قەدەر نازىل بولغان ئايەتلەرنى جىبرىئىل ئەلەيھىسسالامغا يادقا ئوقۇپ بېرەتتى. ۋاپات بولىدىغان يىلى قۇرئاننى باشتىن-ئاخىرغىچە 2 قېتىم خەتمە تامام قىلغان، جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرلىكتە ئۆز ئارا بىر-بىرىگە قۇرئان ئوقىغان ئىدى.

جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام پەيغەمبىرىمىزنىڭ يېنىغا بەزىدە ئىنسان سۈرىتىدە كېلەتتى. بىر كۈنى سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ساھابىلىرى بىلەن بىللە ئولتۇرغاندا ئاپئاق پاكىزە كىيىم بىلەن كېلىپ، ئىمان، ئىسلام، ئىھسان ۋە قىيامەت توغرىسىدا سوئال سورىدى. سوئاللارنىڭ جاۋابىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن كەتتى. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز بۇ كەلگەن كىشىنىڭ جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام ئىكەنلىكىنى، ئۇلارغا دىنغا مۇناسىۋەتلىك بەزى بىلىملەرنى ئۆگىتىش ئۈچۈن كەلگەنلىكىنى خەۋەر قىلدى.

ئاللاھتائالا پەيغەمبىرىمىزنىڭ كۆڭلىنى خاتىرجەم قىلىش ۋە ياردەم بېرىش ئۈچۈن، مۈشكۈل زامانلاردا پەرىشتىلەرنى پەيغەمبەرگە ياردەم قىلىشقا ئەۋەتتى. بۇنىڭ ئەڭ گۈزەل ئۆرنىكى ھىجرەت ئەسناسىدا مەيدانغا چىقتى. مەككە مۇشرىكلىرى غارنىڭ ئېغىزىغا قەدەر كەلگەن ئىدى. ئازىراق ئېڭىشسىلا پەيغەمبىرىمىزنى كۆرەلەيتتى. ئاللاھتائالا ئۇ پەيتتە پەيغەمبىرىمىزگە خاتىرجەملىك ۋە ھۇزۇر تۇيغۇسى بەردى. كۆزگە كۆرۈنمەيدىغان پەرىشتىلەر قوشۇنى بىلەن ئۇنىڭغا ياردەم قىلدى.

ئاللاھتائالا بەدرى ئۇرۇشى قاتارلىق نۇرغۇن ئۇرۇشلاردا سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرىگە پەرىشتىلەر قوشۇنىنى ياردەمگە ئەۋەتتى. ھۇنەين ئۇرۇشىدا ئىنتايىن مۈشكۈل چاغدا پەرىشتىلەر قوشۇنىنى ئەۋەتىپ مۇسۇلمانلارغا ياردەم قىلدى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ئاللاھنىڭ رىزاسىغا ئۇيغۇن ئىشلار قىلىنغان ياخشى يەرلەرگە پەرىشتىلەرنىڭ كېلىدىغانلىقىنى ئېيتقان ئىدى. ئىلىم ئۆگىنىدىغان، ئۆگىتىلىدىغان يەر، قۇرئان ئوقۇلىدىغان ۋە ئاللاھقا ئىبادەت قىلىنىدىغان يەرلەرگە، ياخشى ئىشلار مەسلىھەت قىلىنىغان مەجلىسلەرگە پەرىشتىلەرنىڭ كەلگەنلىكىنى بىلدۈرەتتى. پەرىشتىلەرنىڭ بۇ خىل مۇھىتتا تۇرغان ئىنسانلارنىڭ ئەتراپىنى قورشاپ، ئۇلارغا دۇئا قىلغانلىقى، ئۇلارنىڭ قەلبىگە خاتىرجەملىك، ھۇزۇر ۋە خۇشاللىق تۇيغۇسى بەرگەنلىكىنى خوشخەۋەر قىلغان، پەرىشتىلەرنى بىزار قىلىدىغان سۆز-ھەرىكەتلەردىن ئۇزاق تۇرۇشنى تەۋسىيە قىلىپ، ئۆزىمۇ بۇنىڭغا قاتتىق دىققەت قىلغان ئىدى. سامساق، پىياز يېگەنلەرنىڭ ئاغزىدىكى بەتبۇي پۇراق يوقالمىغۇچە مەسجىدكە (كىشىلەر توپلاشقان يەرلەرگە) كىرىشىنى مۇۋاپىق كۆرمەي، ئىنسانلارنىڭ ۋە پەرىشتىلەرنىڭ بىئارام قىلىنماسلىقىنى تەكىتلىگەن ئىدى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز پۈتكۈل ئالەملەرگە رەھمەت قىلىپ ئەۋەتىلگەن ئىدى. رەببىمىز رەھمىتى ۋە رازىلىقى بىلەن يۈكسەلدۈرگەن پەيغەمبىرىمىزنى پەرىشتىلەرگىمۇ سۆيدۈرگەن بولۇپ، ئۇلاردىن پەيغەمبىرىمىزنى ئۈستۈن كۆرىشىنى ۋە ئۇنىڭغا دۇرۇد ئوقۇشىنى تەلەپ قىلغان. بۇ سەۋەبتىن، پەرىشتىلەر پەيغەمبىرىمىزگە دۇئا ۋە ئىستىغفار ئوقۇيدۇ، ئۇنىڭ ماقامىنىڭ يۈكسەك بولۇشىنى تىلەيدۇ. ھەتتا بەزى پەرىشتىلەر مەخسۇس پەيغەمبىرىمىزگە دۇرۇد ئوقۇغان مۆمىنلەرنى ئېنىقلاش ۋە ئۇلارنىڭ ئوقۇغان دۇرۇدلىرىنى پەيغەمبىرىمىزگە يەتكۈزۈشكە مەسئۇلدۇر.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«بىلىڭلاركى، ئاللاھ پەيغەمبەرنىڭ مەدەتكارىدۇر، جىبرىئىلمۇ ئۇنىڭ مەدەتكارىدۇر، مۆمىنلەرنىڭ ياخشىلىرىمۇ ئۇنىڭ مەدەتكارىدۇر، ئۇلاردىن باشقا پەرىشتىلەرمۇ (ئۇنىڭغا) يۆلەنچۈكتۇر.»

(تەھرىم سۈرىسى 4-ئايەتنىڭ بىر قىسمى)

پەرىشتىلەر بىلەن كەلگەن ياردەم

بەدرى ئۇرۇشى مۇسۇلمانلار بىلەن مەككە مۇشرىكلىرى ئارىسىدا بولغان تۇنجى ئۇرۇش ئىدى. مۇشرىكلار مۇسۇلمانلاردىن ئۈچ ھەسسە كۆپ ھەربىي قوشۇن بىلەن بەدرىگە كەلگەن بولۇپ، مۇسۇلمانلارنى تولۇق يوقىتىۋېتىشنى پىلانلىغان ئىدى.

ئۇرۇش باشلىنىپ، ئىككى قوشۇن بىر-بىرىگە كىرىشىپ كەتكەن ئىدى. مۇسۇلمانلار ھايات-مامات كۈرىشى ئىچىدە ئىدى. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز قولىنى ئاسمانغا قارىتىپ ئېچىپ دۇئا قىلىۋاتاتتى:

«ئەي رەببىم! قۇرەيش مەغرۇرلۇقى، چوڭچىلىقى ۋە پۈتۈن كۈچى بىلەن سېنىڭ دىنىڭنى يوقىتىش ئۈچۈن كەلدى. ساڭا قارشى دۇئىلغا چىقتى. پەيغەمبىرىڭنى يالغانغا چىقاردى. ئاللاھىم! پەيغەمبەرلەرگە ياردەم قىلىدىغانلىقىڭ توغرىلىق ماڭا بەرگەن ۋەدەڭنى راستقا چىقارغىن. بىزگە زەپەر بەرگىن. ئەگەر ئاشۇ بىر سىقىم مۆمىنلەر يوق بولۇپ كەتسە، بۇندىن كېيىن يەر يۈزىدە ساڭا ئىبادەت ۋە قۇللۇق قىلىدىغان ھېچكىم قالمايدۇ.»

ئاللاھتائالا پەيغەمبىرىمىزنىڭ بۇ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلدى. ئۇرۇش ئەڭ يۇقىرى پەللىگە چىققان چاغدا توپ-توپ پەرىشتىلەرنى ياردەمگە ئەۋەتتى. جەمئىي بەش مىڭ پەرىشتە مۇسۇلمانلارغا ياردەم قىلدى. بۇ ئۇرۇشتا مۇسۇلمانلار غەلىبە قىلدى. ئۇلۇغ رەببىمىز پەرىشتىلەر بىلەن ئەۋەتىلگەن بۇ ياردەمنى قۇرئانى-كەرىمدە مۇنداق بايان قىلغان:

«ئاللاھ سىلەرگە بەدرىدە نۇسرەت ئاتا قىلدى. ھالبۇكى، سىلەر كۈچسىز ئىدىڭلار (سانىڭلار ۋە قۇراللىڭلار ئاز ئىدى)، ......

ئاللاھ ئۇنى (يەنى پەرىشتىلەر ئارقىلىق ياردەم بېرىشنى) پەقەت سىلەرگە خۇشخەۋەر بولسۇن ۋە دىلىڭلار شۇنىڭ بىلەن خاتىرجەم بولسۇن دەپ قىلدى. ياردەم پەقەت غالىب، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى ئاللاھنىڭ تەرىپىدىندۇر.»

(ئال-ئىمران سۈرىسى 123-126-ئايەتلەر)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئاللاھ ھەقىقەتەن پەيغەمبەرگە رەھمەت يوللايدۇ (يەنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا رەھمەت قىلىدۇ، شانىنى ئۇلۇغ قىلىدۇ، دەرىجىسىنى ئۈستۈن قىلىدۇ)، پەرىشتىلەرمۇ ھەقىقەتەن (پەيغەمبەرگە) مەغپىرەت تەلەپ قىلىدۇ، ئى مۆمىنلەر! سىلەر پەيغەمبەرگە دۇرۇد ئېيتىڭلار ۋە ئامانلىق تىلەڭلار.»

(ئەھزاب سۈرىسى، 56 ـ ئايەت)

كىچىكلار، بىزمۇ پەرىشتىلەرگە ئوخشاش، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئاللاھ دەرگاھىدىكى ماقامىنىڭ يۈكسىلىشى ئۈچۈن دۇئا قىلايلى. ئەڭ ياخشى ۋە چىن كۆڭلىمىزدىن چىققان ئەڭ سەمىمىي سالاملىرىمىزنى پەرىشتىلەرنىڭ نۇرلۇق قاناتلىرىغا ئامانەت قىلىپ پەيغەمبىرىمىزگە ئەۋەتەيلى.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدِنِ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ و عَلٰى اٰلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلِّمْ

ئاللاھۇممە سەللى ئالا سەييىدىنا مۇھەممەدىنىن ـ نەبىييىل ـ ئۇممىيىي ۋە ئالا ئالىھى ۋە سەھبىھى ۋە سەللىم.

ئاللاھىم! ئۇممى پەيغەمبەر مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە، ئۇنىڭ ئائىلىسىگە ۋە ئەسھابىغا دۇرۇد ۋە سالام ئەيلە.

ئامىن!

سوئاللار

تېپىشماق تاپايلى

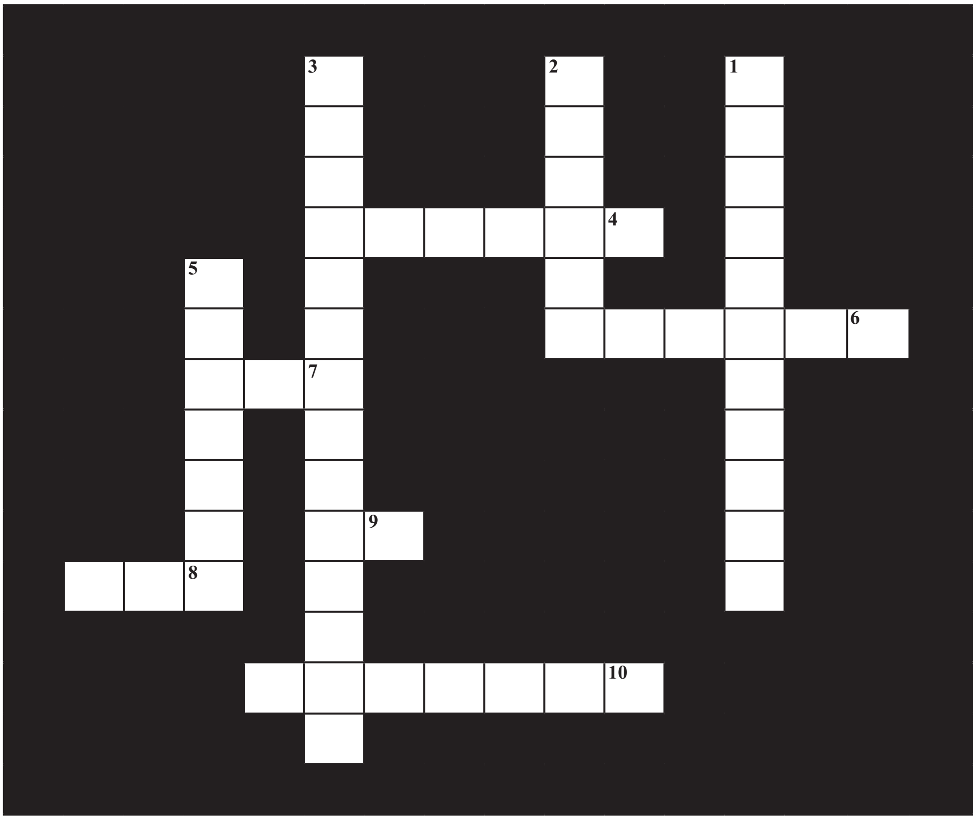

1	ئۆلگەندىن كېيىن قەۋرىدە سوئال سورايدىغان ئىككى پەرىشتە	6	ئاللاھنىڭ رۇخستى بىلەن ئەجىلى توشقان جانلارنىڭ روھىنى ئېلىشقا مەسئۇل پەرىشتە
2	تەبىئەت ھادىسىلىرى ۋە مەخلۇقاتلارنىڭ رىزقىنى باشقۇرۇشقا مەسئۇل پەرىشتە	7	پەرىشتىلەر يارىتىلغان ماددا
3	ساۋاب ۋە گۇناھلىرىمىزنى يازغۇچى پەرىشتىلەر	8	ئىنسان يارىتىلغان ماددا
4	مۇھاپىزەت قىلغۇچى پەرىشتىلەر	9	شەيتان يارىتىلغان ماددا
5	قىيامەت كەلگەندە سۈر چېلىپ قىيامەتنى ئېلان قىلىدىغان ۋە ئاخىرەت ھاياتىنىڭ باشلانغانلىقىنى خەۋەر قىلىشقا مەسئۇل پەرىشتە	10	ئاللاھتىن ئالغان ۋەھيىنى پەيغەمبەرلەرگە يەتكۈزۈشكە مەسئۇل بولغان پەرىشتە

تۆۋەندىكى بوشلۇقلارغا تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەردىن مۇۋاپىق بولغىنىنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار.

(ئامىين / شەيتان / خاتىرلەيدىغان / پەرىشتىنىڭ / دۈشمەن / ھۆكۈمرانلىق / شەيتاننىڭ / شېرىك / سۆزنى / پەرىشتىلەر)

1. «ئىنساننىڭ ئوڭ تەرىپىدە ۋە سول تەرىپىدە ئولتۇرۇپ .... ئىككى پەرىشتە بار، (ئىنساننىڭ سۆز-ھەرىكىتى خاتىرلىنىۋاتقان) ۋاقىتتا، ئۇ قانداق بىر .... قىلمىسۇن، ئۇنىڭ ئالدىدا هامان پەرىشتە ھازىر بولۇپ، كۆزىتىپ تۇرىدۇ.»
2. «.......... ھەقىقەتەن سىلەرگە دۈشمەندۇر، ئۇنى .... تۇتۇڭلار، ئۇ ئۆزىنىڭ تەۋەلىرىنى ئەھلى دوزاختىن بولۇشقا چاقىرىدۇ.»
3. «شۈبھىسىزكى، مۆمىنلەرنىڭ ۋە پەرۋەردىگارىغا تەۋەككۈل قىلغۇچىلارنىڭ ئۈستىدىن شەيتان .... قىلالمايدۇ. شەيتان پەقەت ئۆزىنى دوست تۇتىدىغانلار ۋە ئاللاھقا .... كەلتۈرىدىغانلار ئۈستىدىنلا ھۆكۈمرانلىق قىلىدۇ.»
4. «دۇئا قىلغاندا ئۆزەڭلار ئۈچۈن پەقەت ياخشى نەرسىلەرنى تىلەڭلار. چۈنكى .... دۇئايىڭلارغا .... دەيدۇ.»
5. كىمكى ئىچىدە ياخشىلىقلا چاقىرغان بىر ئاۋاز ئىشىتسە بىلسۇنكى، ئۇ .... ئاۋازىدۇر. دەرھال شۇ بۇيىچە ئىش قىلسۇن، ئاللاھقا شۈكۈر قىلسۇن. كىمكى ئىچىدە يامانلىققا چاقىرغان بىر ئاۋاز ئىشىتسە بىلسۇنكى، بۇ .... ئاۋازىدۇر. ئۇنىڭدىن ئۇزاقلاشسۇن، ئاللاھقا سىغىنسۇن.»

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى

1. پەرىشتىلەرنىڭ ئاللاھىدىلىكلىرىگە ئائىت تۆۋەندىكى بايانلاردىن قايسىسى خاتا؟

ئا) يېمەيدۇ، ئىچمەيدۇ
ئە) ئۇخلىمايدۇ
ب) ئەركەك چىشى دەيدىغان جىنس ئايرىمىسى يوق
پ) ئاللاھقا قارشى چىقالايدىغان قابىلىيىتى بار

2. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى پەرىشتىلەرنىڭ ۋەزىپىلىرىدىن ئەمەس؟

ئا) ئىنسانلارغا ئۈرنەك بولۇش
ئە) ئىنسانلارنى نازارەت قىلىش
ب) مۆمىنلەرگە دۇئا قىلىش
پ) پەيغەمبەرلەرگە ۋەھيى ئېلىپ كېلىش

3.

1 ـ بەندە ئىكەنلىك ئېڭىمىزنى كۈچلەندۈرىدۇ
2 ـ تىخىمۇ ئىشچان، تىرىشچان بولۇشقا ئۈندەيدۇ
3 ـ يامان ئىشلاردىن يىراق تۇتىدۇ
4 ـ ئەخلاقىمىزنى گۈزەللەشتۈرىدۇ

يۇقارىدىكىلەردىن قايسىسى پەرىشتىلەرگە ئىمان ئېيتىش ئارقىلىق ئېرىشكەنلىرىمىزدۇر؟

ئا) 1 ـ 2 ـ 4
ئە) 1 ـ 3 ـ 4
ب) 1 ـ 2 ـ 4
پ) 1 ـ 2 ـ 3 ـ 4

4.

1 ـ مىكائىل
2 ـ ئىسرافىل
3 ـ مۇنكىر ـ نەكىر
4 ـ جىبرىئىل
5 ـ ئەزرائىل
6 ـ يۇنۇس

يۇقارىدىكى پەرىشتىلەردىن قايسىسى تۆت چوڭ پەرىشتىلەردىن ئەمەس؟

ئا) 1 ـ 4
ئە) 2 ـ 6
ب) 3 ـ 6
پ) 4 ـ 5

5. ياخشى ئىش قىلماقچى بولغىنىمىزدا قەلبىمىزدە بەزى خىياللار پەيدا بولىدۇ. شەيتان بىلەن پەرىشتە بىزگە بىر نىمىلەرنى دەپ پىچىرلايدۇ. تۆۋەندىكى خىياللاردىن قايسىسى شەيتانغا ئائىت؟

ئا) بۇ ئىشىڭ تۇيەيلى كۆڭلۈڭ خاتىرجەم، خۇشال بولىسەن.
ئە) باشقىلارغا ياخشى ئۈلگە بولىسەن.
ب) دۇنيادا ساڭا پايدىسى يوق.
پ) ئاللاھنىڭ ياخشى كۆرۈشىگە، رازىلىقىغا ئېرىشىسەن.

جاۋابلار

تېپىشماق تاپايلى

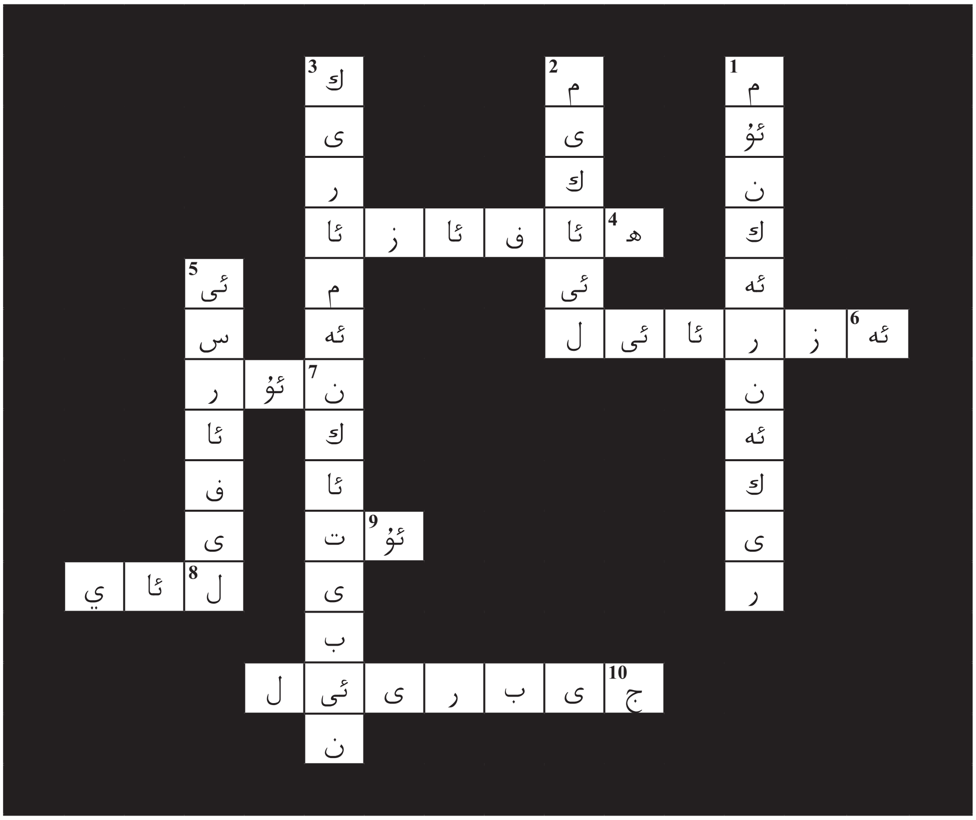

تۆۋەندىكى بوشلۇقلارغا تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەردىن مۇۋاپىق بولغىنىنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار.

1. خاتىرلەيدىغان، سۆزنى
2. شەيتان، دۈشمەن
3. ھۆكۈمرانلىق، شېرىك
4. پەرىشتىلەر، ئامىن
5. پەرىشتىنىڭ، شەيتاننىڭ

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى

1ـ پ　2ـ ئا　3ـ پ　4ـ ب　5ـ ب